

สำนักงานคณะกรรมการ
พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

รายงานสรุปผลการประชุมประจำปี 2558 ของ สคช. เรื่อง ทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)

ณ ห้องแกรนด์ไดมอนด์ บอลรูม
ศูนย์แสดงสินค้าและการประชุมอิมแพ็ค เมืองทองธานี จ.นนทบุรี

รถไฟขบวนที่ 12

สู่จุดหมายแห่งความยั่งยืน

คำนำ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมีภารกิจสำคัญประการหนึ่ง คือ การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เพื่อใช้เป็นกรอบและแนวทางพัฒนาประเทศในแต่ละช่วงระยะเวลา 5 ปี โดยขณะนี้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559) จะสิ้นสุดลงในเดือนกันยายน 2559 สำนักงานฯ จึงได้เริ่มกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายให้แผนดังกล่าวเป็นแผนที่เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้องอย่างแท้จริง ซึ่งในช่วงที่ผ่านมา สำนักงานฯ ได้จัดการประชุมระดมความคิดเห็นต่างๆ อาทิ การประชุมระดมความคิดเห็นระดับภาคทั้ง 4 ภาค และระดมความคิดเห็นเฉพาะกลุ่ม (Focus Group) เช่น กลุ่มภาครัฐ กลุ่มภาคเอกชน กลุ่มสื่อมวลชน และกลุ่มภาคเยาวชน เป็นต้น เพื่อนำความคิดเห็นที่ได้จากการประชุมดังกล่าวมาประกอบการจัดทำ “ทิศทางแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12”

เพื่อให้การจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น สำนักงานฯ จึงได้จัดการประชุมประจำปี 2558 เรื่อง “ทิศทางแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12” ขึ้น เมื่อวันที่ 14 กันยายน 2558 ณ ศูนย์แสดงสินค้าและการประชุมอิมแพ็ค เมืองทองธานี จ.นนทบุรี เพื่อนำเสนอกรอบแนวคิดและหลักการ กรอบวิสัยทัศน์และเป้าหมาย และแนวทางการพัฒนาสำคัญในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ซึ่งการประชุมประจำปีของสำนักงานฯ ดังกล่าว มีผู้เข้าร่วมประมาณ 3,200 คน ประกอบด้วย คณะรัฐมนตรี คณะรักษาความสงบแห่งชาติ ผู้แทนจากภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน นักวิชาการ ผู้นำภาคประชาสังคมและผู้นำชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สื่อมวลชน ผู้ทรงคุณวุฒิ และประชาชนทั่วไปที่ให้ความสนใจ

ในการนี้ สำนักงานฯ จึงได้ประมวลจัดทำเอกสารสรุปผลการประชุมประจำปี 2558 ฉบับนี้ขึ้น เพื่อให้ผลการประชุมดังกล่าวเป็นประโยชน์ต่อการวางกรอบทิศทางและแนวทางการพัฒนาภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 รวมทั้งเป็นการเผยแพร่ผลการประชุมสู่สาธารณะต่อไป ทั้งนี้ สำนักงานฯ ใคร่ขอขอบคุณในความร่วมมืออย่างดียิ่งจากผู้เข้าร่วมประชุมทุกท่านที่ได้ให้ข้อคิดเห็นอันเป็นประโยชน์และส่งผลให้การประชุมบรรลุผลตามเจตนารมณ์ที่กำหนดไว้ทุกประการ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

กันยายน 2558

สารบัญ

หน้า

คำนำ

สารบัญ

ส่วนที่ 1	พิธีเปิดการประชุม	
	♦ คำกล่าวรายงาน ของ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม และ เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (นายอาคม เติมพิทยาไพสิฐ)	1
	♦ ปาฐกถาพิเศษ ของ นายกรัฐมนตรี และหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา)	3
ส่วนที่ 2	สรุปการนำเสนอและอภิปรายภาพรวม	
	♦ เรื่อง “ทิศทางการพัฒนาประเทศในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12”	13
ส่วนที่ 3	สรุปผลการประชุมกลุ่มย่อย	
	กลุ่มที่ 1 : ศักยภาพการแข่งขันเพื่อมุ่งสู่การเป็นประเทศรายได้สูง	20
	กลุ่มที่ 2 : การลงทุนเพื่ออนาคตของประเทศไทย	33
	กลุ่มที่ 3 : คนไทยกับสังคมสูงวัยที่มีคุณภาพ	37
	กลุ่มที่ 4 : การพัฒนาพื้นที่ ภาค และการเชื่อมโยงภูมิภาค	45
	กลุ่มที่ 5 : การพัฒนาการเกษตรไทยสู่ความเป็นเลิศด้านอาหารของโลก ภายใต้บริบทที่เปลี่ยนแปลง	56
	กลุ่มที่ 6 : การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	77
	กลุ่มที่ 7 : ภาครัฐของประชาชน เพื่อประชาชน	90
ส่วนที่ 4	สรุปผลความคิดเห็นผู้เข้าร่วมประชุมประจำปี 2558 ของ สศช.	99

ส่วนที่ 1 พิธีเปิดการประชุม

คำกล่าวรายงาน

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม และ
เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการ
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
นายอาคม เติมพิทยาไพสิฐ

ปาฐกถาพิเศษ ของ นายกรัฐมนตรี และหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ
พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา

คำกล่าวรายงาน ของ

นายอาคม เติมพิทยาไพสิฐ

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม และ

เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ในการประชุมประจำปี 2558 ของ สศช. เรื่อง

“ทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564)”

วันจันทร์ที่ 14 กันยายน 2558 ณ ศูนย์แสดงสินค้าและการประชุมอิมแพ็ค เมืองทองธานี

กราบเรียน ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี

ในนามของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และผู้เข้าร่วมประชุมทุกท่าน กระผมขอขอบพระคุณ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรีเป็นอย่างยิ่ง ที่ได้กรุณาให้เกียรติมาเป็นประธานในพิธีเปิดการประชุมประจำปี 2558 ของสำนักงานฯ เรื่อง “ทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564)” ในวันนี้

สำนักงานฯ ได้จัดการประชุมใหญ่ทางวิชาการขึ้นทุกปี เพื่อนำเสนอและรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนของสังคม ในเรื่องที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศ สำหรับการประชุมในปีนี้จะจัดขึ้นในช่วงเวลาที่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 กำลังจะสิ้นสุดลงในปี 2559 และสำนักงานฯ กำลังอยู่ในระหว่างการดำเนินกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 โดยยึดกระบวนการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนต่างๆ ของสังคม ดังที่เคยทำมาตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ซึ่งการประชุมประจำปีของสำนักงานฯ นับเป็นโอกาสอันดีที่จะได้รับฟังความคิดเห็นจากภาคส่วนต่างๆ ดังนั้น สำนักงานฯ จึงกำหนดให้หัวข้อการประชุมในปีนี้เป็นเรื่อง ทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 และกระผมขอกราบเรียน ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี และท่านผู้มีเกียรติทุกท่านว่าในปีนี้มีผู้สนใจเข้าร่วมประชุมเป็นจำนวนมากถึงเกือบ 3,000 คน มากที่สุดนับแต่ที่สำนักงานฯ ได้จัดประชุมประจำปีมา ซึ่งให้เห็นว่าทุกภาคส่วนของสังคมให้ความสำคัญกับการร่วมกันกำหนดทิศทางและแนวทางการพัฒนาประเทศในระยะ 5 ปี ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ต่อไป

สำนักงานฯ ได้เริ่มกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ด้วยการประเมินสถานภาพของประเทศในด้านต่างๆ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และธรรมาภิบาล ประเมินบริบทต่างๆ ที่จะกระทบต่อการพัฒนาประเทศ รวมทั้งสังเคราะห์ข้อเสนอประเด็นการปฏิรูปที่สำคัญของสภาพัฒนาการเพื่อร่างทิศทางการพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ในเบื้องต้น เพื่อนำร่างดังกล่าวไประดมความคิดเห็นจากประชาชนในระดับพื้นที่ทั้ง 4 ภาคของประเทศ และภาคีพัฒนากลุ่มต่างๆ อาทิ ภาคเอกชน สื่อมวลชน ผู้สูงอายุ เยาวชน คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ อดีตผู้บริหารสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และหน่วยงานกลางของภาครัฐ ในช่วงเดือนกรกฎาคม และสิงหาคมที่ผ่านมา

จากนั้น สำนักงานฯ ได้นำผลจากการระดมความคิดเห็นดังกล่าว มาประมวลและปรับปรุงเป็นร่าง ทิศทางแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 และนำเสนอในการประชุมประจำปี 2558 ของ สศช. ในวันนี้ เพื่อรับฟังความคิดเห็นจากผู้เข้าร่วมประชุมซึ่งเป็นตัวแทนของทุกภาคส่วนในสังคมไทยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ประกอบด้วย คณะรัฐมนตรี สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ สมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติ องค์กรพัฒนาเอกชน ภาคเอกชน นักวิชาการ ผู้นำชุมชน ผู้แทนจากภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สื่อมวลชน และประชาชน

ความคิดเห็นต่างๆ ที่ได้รับในวันนี้ สำนักงานฯ จะนำไปประมวลและปรับปรุงร่างทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และนำเสนอต่อคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และคณะรัฐมนตรี ตามลำดับ หลังจากนั้น สำนักงานฯ จะใช้ทิศทางแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 เป็นกรอบทิศทางในการจัดทำรายละเอียดยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ฉบับสมบูรณ์ ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนต่างๆ ก่อนที่จะประกาศใช้แผนฯ ในวันที่ 1 ตุลาคม 2559 ต่อไป

สำหรับการประชุมในวันนี้ ในภาคเช้า ภายหลังจากที่ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี ได้แสดงปาฐกถาพิเศษ เพื่อเป็นการจุดประกายความคิดที่สำคัญในเรื่องทิศทางการพัฒนาประเทศแล้ว จะเป็นการประชุมระดมความคิดเห็น เรื่อง “ทิศทางการพัฒนาประเทศในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12” โดยมีประธานกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นายพารณ อิศรเสนา เป็นประธานดำเนินรายการ และมีกระผมเป็นผู้นำเสนอ โดยจะมีการเปิดรับฟังความคิดเห็นจากที่ประชุม หลังจากนั้น ในช่วงบ่าย จะเป็นการประชุมกลุ่มย่อย โดยแบ่งออกเป็น 7 กลุ่ม ได้แก่

- กลุ่มที่ 1** ศักยภาพการแข่งขันเพื่อมุ่งสู่การเป็นประเทศรายได้สูง
- กลุ่มที่ 2** การลงทุนเพื่ออนาคตของประเทศไทย
- กลุ่มที่ 3** คนไทยกับสังคมสูงวัยที่มีคุณภาพ
- กลุ่มที่ 4** การพัฒนาพื้นที่ ภาค และการเชื่อมโยงภูมิภาค
- กลุ่มที่ 5** การพัฒนาการเกษตรไทยสู่ความเป็นเลิศด้านอาหารของโลกภายใต้บริบทที่เปลี่ยนแปลง
- กลุ่มที่ 6** การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
- กลุ่มที่ 7** การบริหารงานภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชน

สำนักงานฯ ใคร่ขอขอบพระคุณ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรี และผู้มีเกียรติทุกท่าน ที่ได้สละเวลาอันมีค่ามาร่วมประชุมในวันนี้ พร้อมทั้งขอขอบคุณสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย และสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ถ่ายทอดสดการประชุมในช่วงเช้า รวมทั้งบริษัท ทูร คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ที่ได้บันทึกเทปการประชุม เพื่อเผยแพร่ในโอกาสต่อไป

บัดนี้ ได้เวลาอันสมควรแล้ว กระผมขอกราบเรียนเชิญ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี ได้กรุณากล่าวเปิดการประชุมและแสดงปาฐกถาพิเศษ เพื่อเป็นแนวทางในการประชุมประจำปี 2558 ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในครั้งต่อไป

ขอกราบเรียนเชิญครับ

คำกล่าวเปิดการประชุม และปาฐกถาพิเศษ ของ

พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี

ในการประชุมประจำปี 2558 ของ สศช. เรื่อง

“ทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564)”

วันจันทร์ที่ 14 กันยายน 2558

ณ ห้องแกรนด์ไดมอนด์บอลรูมศูนย์แสดงสินค้าและการประชุมอิมแพ็ค เมืองทองธานี

นมัสการพระคุณเจ้า, ท่านรองนายกรัฐมนตรี ท่านรัฐมนตรี, ท่านประธานคณะกรรมการและ
คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, และท่านผู้มีเกียรติที่เคารพทุกท่าน

ผมมีความยินดีเป็นอย่างยิ่งที่ได้มาเป็นประธานในพิธีเปิดการประชุมประจำปี 2558 ของสำนักงาน
คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในหัวข้อเรื่อง “ทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติฉบับที่12” ที่ได้ประกาศใช้อย่างเป็นทางการในเดือนตุลาคมปีหน้า

ท่านผู้มีเกียรติครับ แผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 12 นี้ ถือว่ามีความสำคัญ เพราะอยู่ระยะที่ สศช.
เข้ามาทำงาน โดยมีเป้าหมายให้ประชาชนเกิดความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน และไม่ทำให้เกิดปัญหาในอนาคต อย่างไร
ก็ตาม แผนพัฒนาฯ ทั้ง 11 ฉบับที่ผ่านมา แม้จะถือว่าดี แต่อาจจะไม่ทันใจ ซึ่งเทียบกับประเทศอื่นๆ นั้น มีการ
พัฒนาได้ความก้าวหน้า เพราะเน้นการพัฒนาคนพัฒนาการศึกษา ซึ่งเรื่องนี้ก็ได้มากล่าวเปิดไว้ในการประชุม
เรื่องการพัฒนาคอนปีที่แล้ว รวมถึงได้พูดถึงเรื่องที่รัฐบาลตั้งใจจะทำเอาไว้ ก็คงต้องมาดูกันว่ามีความคืบหน้า
อะไรกันไปบ้าง

สำหรับการวางแผนการพัฒนาประเทศ ผมคิดว่าวันนี้ต้องมีการวางรากฐานการพัฒนาให้เกิดความ
มั่นคงในระยะยาว การกำหนดยุทธศาสตร์วันนี้ ต้องมองไปข้างหน้าอีก 20 ปี ซึ่งผมคงไม่อยู่แล้ว แต่คนรุ่นนี้
ต้องช่วยกันทำทุกอย่างให้ดีขึ้นทุกด้าน อย่าให้ลูกหลานผิดหวัง โดยต้องสอดคล้องทั้งภายในและภายนอก
ประเทศ เพราะจะมีการแข่งขันมากขึ้น เราต้องเตรียมพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ทั้งเรื่องการเปลี่ยนแปลง
ภูมิอากาศโลก ซึ่งประเทศไทยมีแนวโน้มว่าจะต้องเผชิญปัญหาภัยแล้งอีกครั้งในปีหน้า เพราะน้ำในเขื่อนลดลง
มาก ต้องหาแหล่งน้ำมาเพิ่มเติมทั้งในและนอกเขื่อน ยังมีเรื่องเศรษฐกิจที่โลกจะเป็นเศรษฐกิจเดี่ยว เรื่องสังคม
ผู้สูงอายุ เรื่อง Connectivity ต่างๆ เราต้องเตรียมตัวให้พร้อม

ที่สำคัญเรื่องกฎกติกาต่างๆ จะเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนา การพัฒนาประเทศจะถูกผลักดันด้วย
กฎหมายหรือกติกาต่างๆ ของเราเองจำนวนมาก ช่วงที่ผ่านมาเราก็ทำหลายๆ ไว้ แต่พอรู้หรือออกมา จึงรู้ว่ามีหลาย
เรื่องที่ไม่ได้ทำ ตอนนี้นี้ก็ต้องมาเร่งแก้ไข ซึ่งหลายเรื่องเป็นไปในทิศทางที่ดี อย่างเรื่องการค้า เราก็ต้องปรับปรุง
กฎหมายที่ทำให้เราค้าขายกับต่างประเทศได้สะดวกขึ้น ขณะที่โลกภายนอก หลายครั้งที่ผมไปต่างประเทศ
ทุกประเทศที่ได้พบปะ ก็คุยกับผมดี เพราะปัญหาไม่ได้อยู่ที่ต่างประเทศมองว่าผมมาเป็นรัฐบาลได้อย่างไร แต่
ปัญหาหลักคือเขาสนใจว่าเรื่องเศรษฐกิจของเขากับเราจะไปด้วยกันอย่างไร เพราะการดำเนินงานทาง
เศรษฐกิจบ้านเขาอยู่ในบ้านเรามาก ซึ่งผมยืนยันว่าเราดูแลเขาอย่างดี ไม่เคยกดดันหรือปิดกั้น มีแต่อำนวยความสะดวก
ความสะดวกมากขึ้น

การทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ตาม Roadmap ของรัฐบาล

ก่อนวันที่ 22 พ.ค. 2557 ทุกคนทราบดี ผมคงไม่ต้องพูดอะไรอีก เพราะทุกอย่างมันไปไม่ได้ ทุกท่านก็ทราบว่า ปัญหาในขณะนั้น มันทำให้ประเทศเดินหน้าไปต่อไม่ได้ หลายฝ่ายพยายามแก้ไขปัญหา โดยใช้เวลานานพอสมควร แต่ก็แก้กันไม่ได้ ทำให้ประเทศเสียหาย ผมจำเป็นต้องเข้ามา เมื่อเข้ามาแล้วก็เห็นปัญหาในเชิงโครงสร้าง ปัญหาในเรื่องงานต่างๆ ที่ทับซ้อนกัน

วันนี้ประเทศไทยมีปัญหาที่เกี่ยวข้องกัน เริ่มจากนักการเมือง ซึ่งผมไม่ได้บอกว่าการเมืองไม่ดี ร้อยละ 90 เป็นนักการเมืองที่ดี มีเยอะ แต่โดยระบบของการเมืองทำให้นักการเมืองต้องเป็นอย่างนั้น นอกจากนี้ก็เป็นส่วนของข้าราชการ ถ้ารู้เรียนมา ต้องการทำประโยชน์เพื่อประเทศชาติและประชาชน โดยไม่มีใครมาก้าวล้วง ไม่มีอำนาจในทางบริหารมาก้าวล้วงในสิ่งที่ไม่ควรจะเข้ามา ปัญหาที่จะเบาลง รวมทั้งประชาชนจะต้องเรียนรู้ว่าจะอยู่ร่วมกันอย่างไร ไม่ให้ใครมาบิดเบือน ทั้งหมดขึ้นอยู่กับการศึกษาและการทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น วันนี้เราต้องแก้ไขในทุกเรื่องทั้งเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม วันนี้เราเดินไป 3 Roadmap แล้ว ระยะที่ 1 ผ่านไป ระยะที่ 2 กำลังบริหารประเทศและกำหนดนโยบายให้เดินไปข้างหน้าได้

วันนี้ประเทศไทยมีปัญหาเยอะ พวกท่านก็ต้องช่วยผม นักการเมืองที่ดีต้องช่วยให้ผมทำอะไรให้สร้างรากฐานประเทศก่อน ที่ผ่านมามีสร้างไม่ได้ เพราะการแข่งขันทางการเมืองสูง ประชาชนเลยต้องเกี่ยวข้องกับเรื่องทางการเมืองเป็นส่วนใหญ่ ไม่สนใจเรื่องอื่น สนใจแต่เรื่องการเมือง ดังนั้นทำอย่างไรจะทำให้การเมืองคือเรื่องการบริหารประเทศ ทำให้ทุกคนเข้าใจเดินหน้าไปให้ได้ โดยมีธรรมาภิบาล ไม่ใช่มาต่อสู้กัน โดยเอาประชาชนมาต่อสู้ ผมก็ไม่เห็นด้วย อย่างไรก็ตามเรื่องผ่านไปแล้ว ไม่ควรจะให้มันขึ้นมาอีก

การดำเนินงานตาม Roadmap ก็เป็นไปตามลำดับ วันนี้เรากำหนดประเด็นการปฏิรูป 11 ด้าน 37 ประเด็น และมี สนช. มาทำงานในเรื่องกฎหมาย อะไรที่ทำได้นี้ผมก็จะพิจารณาและเร่งทำ อยากให้เข้าใจร่วมกันว่าเมื่อเราทำข้อเสนอปฏิรูปเสร็จออกมา สนช. ก็จะเป็นผู้ออกกฎหมาย เพื่อให้มีการนำไปใช้งานกันจริงๆ สำหรับเรื่องรัฐธรรมนูญผมไม่ได้ต้องการให้ผ่านหรือไม่ผ่าน ผมไม่สนใจ เพียงแต่ขอให้ไปทำ ไปคิดกันมาอย่าให้ผมต้องรับผิดชอบทุกเรื่อง ถ้าผมรับผิดชอบเองคงไม่ต้องตั้ง สปช., กรธ. ผมคงเขียนรัฐธรรมนูญเอง ซึ่งหลายประเทศก็ทำกัน แต่ผมก็แต่งตั้งคนให้ไปร่างรัฐธรรมนูญมา แต่เมื่อร่างฯ เสร็จก็ไม่เห็นชอบก็กลับมาให้เป็นอำนาจของนายกฯ เป็นคนตั้ง โดยหัวหน้า คสช. เป็นผู้รับผิดชอบร่วมด้วย

การดำเนินการในระยะที่ 2 ของรัฐบาลในขณะนี้ หลังการนำปัญหาเดิมมาแก้ไข ก็ได้เริ่มสิ่งใหม่ๆ ทำกฎหมาย 300-400 ฉบับ และเรื่องต่างๆ เราได้ทำทั้งหมด วางรากฐานประเทศ ทั้งนี้เรามีความอ่อนแอหลายด้าน โดยเฉพาะเศรษฐกิจ ทำให้เราไม่เข้มแข็งเพียงพอที่จะเผชิญต่อสถานการณ์โลกในตอนนี้ การดำเนินการตามโรดแมปในระยะที่สามก็ขอให้รอหน่อย ตอนนี้มันเลื่อนไป 20 เดือน ถ้าเร็วขึ้นได้ก็เร็ว และ 20 เดือนนี้จริงๆ พวกผมไม่อยากได้เลย เพราะเป็นเวลาที่นานพอสมควร แต่มันเป็นเรื่องของรัฐธรรมนูญ ซึ่งผมเรียนย้ำว่า อย่าไปคิดว่าผ่านหรือไม่ผ่าน ให้คิดว่าสิ่งที่เราทำไว้และเริ่มในวันนี้ ใครจะมาทำต่อ ต่อไปจะต้องหน้าที่ของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ (กรธ.) และสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ (สปท.) มาดำเนินการกันต่อไป ถ้าทำเร็วก็เร็วกว่า 20 เดือน ผมก็พร้อมที่จะให้มีเลือกตั้ง แต่ปัญหาคือขณะนี้ ประเทศยังไม่สงบเรียบร้อย

ส่วนเรื่องคณะกรรมการยุทธศาสตร์ปฏิรูปและการปรองดองแห่งชาติ (คปป.) ผมไม่ได้เสนอให้มีขึ้นมา สปช. เป็นผู้คิดมา ผมเห็นว่าเมื่อเขาเริ่มต้นมาแล้วก็มาดูว่ามันไปได้หรือไม่ ผมไม่ได้ต้องการให้มี คปป. เพื่อรัฐธรรมนูญจะได้ไม่ผ่าน จะได้อยู่ตรงนี้ต่อ แต่ที่ผมยังไม่ไปไม่ได้ เพราะเรายังไม่พร้อม ฝ่ายนักการเมืองด้วยว่าอยากให้ผมเลือกตั้ง ผมไม่มีปัญหา แต่ไม่อยากให้เกิดความขัดแย้งหรือเกิดปัญหาขึ้นมาอีกครั้ง ถ้าเป็นอย่างนั้นประเทศ ก็ต้องกลับไปเริ่มต้นกันที่ขบวนรถไฟที่ 1 กันใหม่

สำหรับการพัฒนาประเทศ ผมคิดว่าถึงเวลาแล้วที่ทุกพรรคการเมืองต้องร่วมมือกันเดินหน้าประเทศ วันนี้อ่าเพิ่งตื่นกัน ถ้าเราตื่นกันวันนี้ วันหน้าก็จะไม่ทะเลาะกัน กฎหมายคือกฎหมาย ขณะที่ปัญหาที่ผ่านมาของเราคือ การเป็นรัฐบาลผสม แต่ละพรรคดูกันคนละกระทรวง วันนี้เราต้องทำงานประสานร่วมกันทุกกระทรวง เรื่องน้ำมีกระทรวงไหนบ้าง ไม่ใช่ต่างคนต่างมี มันจะทำให้เสียหาย รัฐบาลต้องมีคณะกรรมการขับเคลื่อน ทั้งในเรื่องเศรษฐกิจและเรื่องต่างๆ ฝากตรงนี้ไว้ด้วย เพื่อเป็นกลไกขับเคลื่อนประเทศต่อไปในระยะเวลาหนึ่ง เพื่อให้ทุกกระทรวงเดินหน้าไปตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ขอแค่ 5 ปีพอ ถ้าทุกกระทรวงมีเป้าหมายแล้วนำงบประมาณมาบูรณาการร่วมกัน ก็จะไม่ซ้ำที่เดิม

ส่วนเรื่องคะแนนเสียงตนเข้าใจแง่การเมือง แต่ต้องแก้เรื่องของการเมืองใหม่ ให้เหมือนการเมืองประเทศอื่นๆ ที่เขาได้คะแนนเสียงจากนโยบายของเขาที่ทำได้จริง กระจายไปทั่วประเทศ แต่ของเรามักทำซ้ำที่เดิมตามคะแนนนิยม วันนี้ก็ต้องไปแก้ทั้งคนเลือก และคนที่ถูกเลือก แม้เราจะพัฒนาการเมือง มาถึง 83 ปีมาแล้วก็ตาม และก็ยังอยู่ที่เดิมๆ เวลาตนไปต่างประเทศ ทุกประเทศจะบอกว่า มียุทธศาสตร์ชาติ เพื่อเดินหน้าประเทศ ส่วนที่เหลือเป็นการทำตามนโยบายพรรค มันต้องมี 2 ส่วน แต่ที่ผ่านมาเรามีแต่นโยบายพรรค ตอนนี้รัฐบาลทำโครงสร้างเรื่องการปฏิรูป และฝากให้รัฐบาลต่อไปทำ สิ่งไหนทำได้ก็ทำ ทำไม่ได้ก็คุยกัน อย่าไปกลัวทำเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาอีก นั่นแหละเขาเรียกว่าการแก้การรัฐประหาร ซึ่งก็ต้องมีคณะกรรมการยุทธศาสตร์ฯ (คปป.) วันนี้ทุกคนบอกว่าจะไม่มีความขัดแย้งแต่ก็ไม่ได้มีอะไรมารับประกันว่าจะไม่มีเรื่อง

ถ้าถึงเวลาที่ต้องมีการเลือกตั้ง ซึ่งเราจะดูแลการเลือกตั้งให้ปลอดภัย ขอให้ช่วยกันทำบ้านเมืองให้สงบในช่วงนี้ ไม่นานนักหรอก อย่าเสียเวลาไปกับประชาธิปไตยที่มาจากความไม่เป็นธรรม ความเหลื่อมล้ำ ไม่มีธรรมาภิบาล อย่าเสียเวลาอีกเลย มองดูว่ารัฐธรรมนูญเราควรจะเป็นอย่างไรเพื่อคนไทยทุกคนและเพื่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และศักดิ์ศรีของประเทศในสายตาต่างชาติ เราต้องเติบโตเข้มแข็งไปด้วยกัน

ขอเรียนต่อว่า ประเทศไทยไม่ได้เป็นศัตรูของใครในโลก วันนี้ก็เกิดกลุ่มไอซิสขึ้นมา พวกสุดโต่ง ก็พยายามอย่าไปเอาเข้ามาประเทศไทยเลย หรืออย่าไปพูดถึงเขาบ่อย เราไม่ใช่คู่ขัดแย้งใครในโลกใบนี้เลย แต่ก็พยายามไปพูดถึงนั่นนี่ เหมือนรู้มาก เป็นพวกเอฟบีไอหรือเปล่า คนทำยังไม่พูดเลย แต่คนไม่ได้ทำกลับพูดเยอะ มันเกิดความเสียหายอย่างไรรู้บ้างหรือไม่ เราก็จะถูกจับตามองว่า คนพวกนี้อยู่ในประเทศเรา ทำให้มีผลกระทบด้านการท่องเที่ยว ฉะนั้นตรงนี้เป็นบทเรียนของเราที่ต้องระมัดระวังมากขึ้น เจ้าหน้าที่ที่ต้องแก้ไข เครื่องไม้เครื่องมือก็ต้องเสาะหาเพิ่มเติม แต่วันนี้ของเก่ายังดีกัน ของใหม่ก็ไปใส่ปัญหาเข้าไปอีก แล้วก็เอาปัญหาข้างนอกเข้ามาอีก ประเทศไทยจะไปต่อได้อย่างไร ขบวนการ 12 ไปไม่ได้ก็จอดอยู่สถานนีอย่างนี้แหละ

ผมอยากให้เข้าใจในสิ่งที่พยายามพูดและพยายามแสดงออกให้ทุกคนเห็นว่า หลายเรื่องที่บอกว่าเป็นรัฐบาลต้องเปิดเผยนั้น หากเปิดเผยในเรื่องที่ไม่มีผลเสียผลกระทบกับบ้านเมืองก็โอเค แต่ถ้าส่งผลกระทบมากก็ควรหยุดพูดกันเสีย ถ้ารู้ก็เก็บเอาไว้บ้าง ไว้แก้ปัญหาบ้าง ไม่เห็นต้องเอามาพูด ซึ่งวันนี้การท่องเที่ยวก็ยังดีอยู่จะมีนักท่องเที่ยวคนที่เสียสละแล้ว ยังไม่เห็นมีใครไม่ยอมมา นักท่องเที่ยวก็บอกยินดีจะมา เพราะเห็นว่าทั้งโลกก็มีสถานการณ์แบบนี้ได้เหมือนกัน แทนที่เราจะมีความคิดและพูดแบบเขา แทนที่จะเอาบทเรียนมาดูแล้วแก้ไข กลับกลายเป็นว่าเอาเรื่องต่างๆ มาพูดปะปนกันจนซ้ำเติมปัญหากันเข้าไปโดยไม่รู้ตัว

การสร้างการแข่งขันให้กับเศรษฐกิจของประเทศ

เรื่องของมาตรการส่งเสริมเศรษฐกิจที่บอกว่าไม่เข้มข้น ไม่มีขีดความสามารถเพียงพอ ไม่มีนวัตกรรม ทำให้รายได้การส่งออกลดลง ซึ่งวันนี้รัฐบาลเข้ามาดูทั้งหมด ทั้งการพัฒนาเครื่องจักรและ SME ไม่ใช่ให้เงินไปลงทุนอย่างเดียว ต้องให้ความรู้ และคอยจัดงบประมาณให้ ในส่วนของมาตรการรายย่อย ระดับหมู่บ้านที่ทีมเศรษฐกิจคิดมา คือมีกองทุนหมู่บ้านและตำบล ให้บริหารเองตามพระราชบัญญัติ อย่าไปมองว่าทุจริตกันมากนัก ซึ่งวันนี้รัฐบาลจะลงไปดูแลและให้ใช้ประโยชน์สูงสุดฉะนั้นต้องไปบอกพ่อแม่พี่น้องอย่าเอาเงินไปซื้ออะไรสิ้นเปลือง เช่น ซื้อโทรศัพท์ ซื้อมอเตอร์ไซด์ จะเอาไปลงทุนให้เกิดประโยชน์แก่ไร่นาก็ดีกว่าอย่างอื่น ในส่วนของ 5 ล้านตำบล ตอนนี้ก็กระจายให้ไปแล้ว โดยผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้ลงไปจัดระเบียบใหม่ ให้อำเภอละ 3 ล้านบาท ทุกอย่างเดินหน้าไปด้วยดี

สำหรับการแก้ปัญหาผู้ประกอบการ SME ที่ผ่านมามีปัญหาเพราะไม่ยอมขึ้นทะเบียน เนื่องจากกลัวภาษี ซึ่งตนยังไม่ได้พูดถึงเลย แต่ขอให้ลงทะเบียนเพื่อคัดกรอง และรัฐบาลจะได้ช่วยเหลือสนับสนุนอย่างตรงจุดต่อไป ส่วนเรื่องภาษีให้เป็นเรื่องวันข้างหน้าที่จะต้องทำให้ดี โดยปี 58-59 จะต้องมีจ่ายภาษีให้เต็มเม็ดเต็มหน่วย แต่ที่พูดแบบนี้อาจทำให้เศรษฐกิจตกต่ำ แต่ตนพูดในสิ่งที่ถูกต้อง วันนี้มีคนเสียภาษีไม่ถึง 10 ล้านคน ประเทศก็อยู่ได้ ถ้าหากมีการเสียภาษีมากกว่านี้ก็ต้องมีการพัฒนาไปได้มากกว่านี้ จึงฝากกระทรวงการคลังพิจารณาเรื่องนี้ต่อไปด้วย

เรื่อง กพข. วันนี้ต้องเพิ่มประสิทธิภาพทั้งหมด ทั้งโครงสร้างพื้นฐาน ตัวชีวิต ทุกอย่างต้องมีตัวชีวิต เราบอกว่า 20 ปีข้างหน้า จะเกิดอะไรขึ้นในประเทศไทย อย่าไปพูดลอยๆ ต้องวาดภาพอนาคตของตัวเอง ขอให้เพิ่มประสิทธิภาพ เพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันของประเทศ วันนี้จากการจัดลำดับประเทศเรายังไม่ดีมากนัก อยู่ในลำดับประมาณที่ 30 ใน 60 ฉะนั้นเราต้องพัฒนาเรื่องนวัตกรรม อย่างเมื่อก่อนญี่ปุ่น สิงคโปร์เคยมาดูงานประเทศไทย โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงพาไปดูเกษตรกรรมเลี้ยงโคกระบือ เขามาเรียนที่บ้านเราและวันนี้เขานำไปพัฒนาในประเทศเขาแล้วทำได้ดีกว่าเรา สาเหตุคือ ประเทศไทยยังขาดการบูรณาการร่วมกัน จึงขอฝากว่าให้แต่ละกระทรวงให้ความสำคัญกับมีบูรณาการการทำงานร่วมกันให้มากขึ้น

วันนี้ต้องยอมรับมีภาระเยอะ อย่างเรื่องขายข้าว ถ้าพูดไปเดียวจะหาว่าผมขายไม่เก่ง ขาดทุนเยอะ มันคนละเรื่อง ใครขายได้ก็ขาย แต่ที่มันขายไม่ได้ เพราะจะขายราคาไหน ในเมื่อต้นทุนมีราคาแพง ขายถูกก็ไม่ได้ ขายแพงก็ไม่ได้ มอดก็กินไป แล้วถามว่าจะทำอย่างไรต่อไป มันทำให้บิดเบือนทั้งโลก ผมไปต่างประเทศ ยังมีคนถามว่าจะทำโครงการนี้อยู่หรือเปล่า เขาบอกว่าข้าวมันบิดเบือนไปทั้งหมด หลายประเทศเกือบไปทำแบบไทย เพราะประชาชนเรียกร้อง แต่เขาใจแข็งก็โหดดีไป แต่มันจบไปแล้ว วันนี้เราทำในสิ่งที่ เป็น demand ที่ถูกต้อง ไม่ใช่บิดเบือน Supply จะได้ผลดีไม่เกินไป demand ถ้าทำได้จะสนับสนุนแต่ละเรื่องได้เลย สินค้าที่เราส่งออกต่างประเทศมีไม่กี่อย่าง เป็นก้อนใหญ่ๆ แต่ราคาต่ำ แต่เวลาซื้อจากต่างประเทศ กลับซื้อได้ของขึ้นเล็กกว่าแพงกว่า ผมคิดว่าเราต้องส่งเสริมให้สินค้าเรามีเรื่องราว มีการเพิ่มมูลค่า อย่างต่างประเทศใช้ข้าวมาแกะสลักเป็นรูปพระแล้วขายเป็นของที่ระลึก บ้านเราก็ต้องเอาเรื่องความคิดสร้างสรรค์เข้ามาช่วย

การลงทุนโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมขนส่ง การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ และการส่งเสริมการท่องเที่ยว

เรื่องสำคัญเรื่องหนึ่งที่เร่งดำเนินการ คือการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมขนส่ง เรามีทั้งหมด 18 โครงการ งบประมาณ 1,765,000 ล้านบาท ซึ่งเราจะดูไม่ให้เกินตัวเลขนี้สาธารณะ เพราะไม่อยากสร้างภาระให้ใคร แต่มันก็เป็นหนักรู้ก่อนให้เกิดรายได้ ไม่ได้เป็นหนี้ที่จม โดยเรื่องรถไฟความเร็วสูง ขณะนี้อยู่ระหว่างเจรจากับจีน เพราะติดปัญหาเรื่องราคาสูง โดยได้ตั้งคณะกรรมการ 3 คณะ คุยกันมา 6 รอบแล้ว หากถามว่าจะได้ข้อสรุปเมื่อใด ยังตอบไม่ได้ เพราะต้องพิจารณางบประมาณให้รอบคอบและไม่ให้กระทบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ควบคู่กันไปวันนี้ รัฐบาลต้องทำรถไฟความเร็วปานกลางเพื่อให้คนมีรายได้ปานกลางและรายได้น้อยขึ้นได้ แต่วันหน้าก็ต้องมีรถไฟความเร็วสูง ซึ่งสิ่งที่ได้มาคือการค้าขายตามรางรถไฟ ผมมองว่ามีที่ตรงไหนก็ให้คนมีรายได้น้อยไปค้าขาย และรถไฟความเร็วสูงควรมีตู้พิเศษให้คนมีรายได้น้อยได้ใช้

การพัฒนาระบบขนส่งทางน้ำ เรากำลังเดินหน้าทั้งที่แหลมฉบังกับที่มาบตาพุด อีกเรื่องคือการคมนาคมทางอากาศมีการขยายสนามบินสุวรรณภูมิเฟสที่ 2 ซึ่งติดปัญหาสร้างทางวิ่งรันเวย์ 3 ไมล์ เนื่องจากมีการประท้วง เพราะเป็นมลพิษต่อทางหู ของเก่าก็กระจายไปรอบแล้ว ผมก็เห็นใจ แต่ท่านมองถึงประเทศชาติไม่อย่างนั้นก็ต้องมีสนามบินเลย ทำอะไรกันไม่ได้ ติดขัดหมด ส่วนการแก้ปัญหาการจราจรทางอากาศที่จะต้องทำอะไรเพื่อให้มีรันเวย์ สำหรับการแก้ไขปัญหาการกำกับดูแลและพัฒนาการบินพลเรือนของประเทศไทย ตามที่องค์การการบินพลเรือนระหว่างประเทศ หรือไอเคโอ ได้เข้ามาทำการตรวจสอบการกำกับดูแลความปลอดภัยด้านการบินพลเรือน ที่เรามีมาตรฐานไม่ตรงกับเขา แต่มันต้องตรวจ รัฐบาลก็เอาทหารอากาศมาช่วย รวมถึงประเทศสิงคโปร์ ออสเตรเลีย และญี่ปุ่นเข้ามาช่วยรับรอง ไม่อย่างนั้นมันเพิ่มเที่ยวบินไม่ได้ รวมถึงจะมีการทำสนามบินอู่ตะเภา ให้เป็นสนามบินพาณิชย์แห่งที่ 3 น่าจะสำเร็จปีนี้ รวมถึงการสร้างแอร์พอยลิงค์เชื่อมต่อไปถึงสนามบินดอนเมือง ช่วยเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยว

เรื่องการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ ผมเชื่อว่าจะเป็นประโยชน์ในการวางรากฐานการผลิตและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับประเทศ แต่ต้องเน้นให้คนในพื้นที่ได้รับประโยชน์ สำหรับระยะแรกจะดำเนินการใน 5 จังหวัด ได้แก่ ด้านแม่สอด จังหวัดตาก, ด้านคลองลึก จังหวัดสระแก้ว, ด้านมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร, ด้านคลองใหญ่ จังหวัดตราด, ด้านปาดังเบซาร์ และด้านสะเดา จังหวัดสงขลา และระยะต่อไปในปี 2559 จะดำเนินการต่อเนื่องในอีก 5 พื้นที่ ได้แก่ จังหวัดหนองคาย จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดเชียงราย จังหวัดนครพนม และจังหวัดนราธิวาส โดยรัฐบาลจะส่งเสริมอุตสาหกรรมศักยภาพ ได้แก่ ยานยนต์และชิ้นส่วน ยานพาหนะ เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ปิโตรเคมี และเคมีภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมทั้งให้การสนับสนุนคลัสเตอร์เป้าหมายอื่นๆ ได้แก่ อาหารและเกษตรแปรรูป สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม และไอทีและดิจิทัล โดยจะมีมาตรการสนับสนุนทั้งด้านภาษีและไม่ใช้ภาษี เพื่อชักจูงให้เกิดการลงทุน แต่ปัญหาสำคัญขณะนี้คือตอนนี้หลายพื้นที่มีการบุกรุก ซึ่งต้องเร่งเข้าไปแก้ไข

นอกจากนี้ รัฐบาลได้จัดตั้งศูนย์การให้บริการเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียว (One Stop Service) ศูนย์นี้จะ เป็น Data Center ที่ใช้ประโยชน์ใน 3 ส่วน คือ หน่วยราชการจะมีแหล่งข้อมูลรวมเพื่อใช้ในการอำนวยความสะดวก ประชาชนมาใช้บริการในการติดต่อราชการได้ในที่เดียวและยังเป็นฐานข้อมูลด้านความมั่นคงตามชายแดนด้วย หลังจากนั้นข้าราชการต้องระวัง ต้องเร่งดำเนินการให้ทันตามกำหนดเวลา เพราะมี พ.ร.บ. อำนาจความสะดวกแล้ว เพราะถ้าช้าอาจถูกฟ้องร้องได้

อีกประเด็นหนึ่งที่เกี่ยวข้องคือ การพัฒนาท่าเรือน้ำลึกและเขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย ซึ่งเป็นโครงการที่รัฐบาลมอบหมายให้สภาพัฒน์เป็นฝ่ายประสานงานกับรัฐบาลสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ซึ่งตอนนี้มีความก้าวหน้าไปมาก โดยเฉพาะสามารถสร้างความร่วมมือหรือหุ้นส่วน 3 ฝ่าย คือ ไทย เมียนมา และญี่ปุ่น ได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งในส่วนของไทยนอกจากมีหน้าที่ในการสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือเมียนมาโดยให้เงินกู้เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานแล้ว ยังสามารถเชิญชวนญี่ปุ่นให้มาร่วมโครงการนี้ได้ด้วย เพราะภาคเอกชนญี่ปุ่นไม่ต้องแบกรับภาระในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอีกต่อไป และเป็นการสร้างความเชื่อมั่นว่าโครงการนี้จะเกิดขึ้นได้จริง ซึ่งจะเกิดประโยชน์กับประเทศไทยในการรองรับการขยายฐานการผลิตของไทยไปยังเมียนมา และเป็นประตูเชื่อมโยงการค้าและการขนส่งของไทยจากท่าเรือแหลมฉบังในภาคตะวันออกไปยังท่าเรือน้ำลึกทวายเพื่อเชื่อมโยงต่อไปยังประเทศในฝั่งตะวันตก

ส่วนเรื่องแรงงานที่จะเข้ามา ต้องดูแลทั้งด้านสาธารณสุข ด้านสวัสดิการ แรงงานไทยต้องพัฒนาฝีมือแรงงานของคนไทยเองให้มีศักยภาพตรงกับความต้องการ แรงงานข้ามชาติก็ต้องจัดการให้เหมาะสมกับรูปแบบที่เข้ามาทำงาน เช่นที่เข้ามาทำงานเก็บเกี่ยวตามฤดูกาล ซึ่งนายทุนจะพาเข้ามา ก็ต้องระมัดระวังปัญหา เรื่องจัดระเบียบแรงงานต่างด้าวสัญชาติ โดยกำหนดให้แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายมาขึ้นทะเบียนและผ่อนผันอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรไทยได้ระยะหนึ่งเพื่อรอรับการตรวจสัญชาติ เมื่อผ่านการตรวจสัญชาติแล้ว ก็จะทำให้อยู่ในราชอาณาจักร และอนุญาตทำงานต่อไปอีก 2 ปี รวมถึงก็จะต้องดูแลเรื่องครอบครัวของแรงงานเหล่านี้ที่ตามเข้ามาด้วย

นอกจากนี้ รัฐบาลยังให้ความสำคัญกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและกระจายรายได้ไปยังพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศ โดยได้ประกาศให้มีคลัสเตอร์ท่องเที่ยวแล้ว 5 กลุ่มอันได้แก่ คลัสเตอร์ท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนา คลัสเตอร์ท่องเที่ยวอารยธรรมอีสานใต้ คลัสเตอร์ท่องเที่ยวทะเลอันดามัน คลัสเตอร์ท่องเที่ยวทะเลฝั่งตะวันออก และคลัสเตอร์ท่องเที่ยวทะเลฝั่งตะวันตก และจะประกาศอีก 3 คลัสเตอร์จะตามมาในปี 2559 ประกอบด้วย คลัสเตอร์ท่องเที่ยวมรดกโลก คลัสเตอร์ท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มน้ำเจ้าพระยา และคลัสเตอร์ท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มน้ำโขง เพื่อส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาในเชิงพื้นที่บนเป้าหมายของการสร้างงานและสร้างรายได้เพื่อความมั่นคงของคนในท้องถิ่นและชุมชนเป็นสำคัญ รวมถึงยังจะต้องมองไปถึงการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านในลักษณะไทย+1 คือเราจะไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ต้องได้ประโยชน์ ไปพร้อมๆ กัน

การเพิ่มรายได้ของคนในชาติ เราจะต้องช่วยกันผลักดันให้เพิ่มขึ้น ในอดีตประเทศญี่ปุ่น เกาหลี มีรายได้ต่อคนต่ำกว่าเรา แต่ตอนนี้แซงหน้าเราไปมาก เพราะภาคเอกชนของเขาร่วมมือกัน เรื่องนี้ไทยเราคงต้องกลับมาทบทวนกันดู อีกเรื่องที่ยากฝาก คือในการปฏิรูปวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม (วทน.) เราพัฒนาคนด้านนี้ไม่น้อย แต่นักเรียนทุนไปเรียนกลับมาแล้วหายไปไหนหมด ควรจะต้องดึงกลับมาทำงานให้ประเทศชาติ เอาความรู้มาสร้างสินค้าที่มีคุณภาพ ผลิตออกมาแล้วขายได้ อีกอย่างคือคนไทยไม่ชอบเรื่องคณิตศาสตร์วิทยาศาสตร์ ชอบไปเรียนทางสังคมเพราะสบายกว่า ง่ายกว่า คงต้องปลูกฝังให้หันมาเรียนทางนี้เพิ่มขึ้น

การพัฒนาคนให้เป็นคนดีคนเก่ง การลดความเหลื่อมล้ำและแก้ปัญหาสังคมต่างๆ

มาถึงเรื่องคน การประชุมของ สศช. ปีที่ผ่านมา ได้มีการพูดคุยถึงเรื่องการพัฒนาคน พัฒนาประเทศ ซึ่งผมกับรัฐบาลได้ทำงานมาแล้ว 1 ปี ได้เร่งเรื่องการพัฒนาคน เพราะ “คน” ถือว่าสำคัญที่สุด คนกับความคิดของคน ถ้ามันคิดไม่ดี คนมันก็ไม่ดี ถ้าเป็นคนดี คนเก่ง แล้วคิดดีทุกอย่างก็ก้าวหน้าได้ อย่างสอนให้คนสุดโต่ง เพราะถ้าบ้านเมืองไหนไม่มีวินัยภายในชาติมันก็ไม่รอด สิ่งที่คุณคนต้องการอย่างแรกคือเสรีภาพ และประชาธิปไตย แล้วมันเป็นยังไง วันนี้นั้นเสียดกับอำนาจ ต้องใช้อำนาจต้องใช้กฎหมาย มันถึงจะกลัวกัน ทำไม่ไม่สร้างจิตสำนึกในคน ในตัวเองกันบ้างว่าไอ้ฉันมันไม่ควรทำที่ไม่ควรทำ เพราะถ้าทำไปแล้วตำรวจก็มาจับ แล้วก็ไปทะเลาะกับตำรวจอีก

เพราะฉะนั้นเราต้องลดแรงกดดันให้ได้ระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐและประชาชน เรื่องการบังคับใช้กฎหมาย ถ้าประชาชนไม่ทำผิดกฎหมาย เจ้าหน้าที่ก็เรียกและจับท่านไม่ได้ ก็จะไม่รักกัน กอดคอกัน ซึ่งเมื่อนอกเป็นเช่นนี้ แต่ประเทศไทยเป็นเรื่องได้ทุกอย่าง เพราะสังคมเรายังไม่สมบูรณ์และแข็งแรงพอ ผมไม่โทษใคร เราต้องสร้างสังคมให้ดีขึ้น ถ้าคนดี สังคมก็ดี คนที่มีความสำนึกความรับผิดชอบ รู้ว่าอะไรดีไม่ดี สิ่งเหล่านี้จะต้องบรรจุไว้ว่าคุณธรรมคืออะไร บางคนไม่รู้ว่าคุณธรรม ธรรมาภิบาลคืออะไร และผมก็ไม่เคยสั่งให้ไปท่องค่านิยม 12 ประการ ผมเพียงแค่เขียนให้ดูว่าทำได้หรือไม่

ถ้าเราไม่รู้จักคิดในสิ่งที่เป็นเรื่องราว เป็นสาระประเทศไทยก็จะเป็นเช่นนี้ต่อไป ดังนั้นมันต้องมีสุขบ้าง ทุกข์บ้าง มีความรู้บ้าง มีบันเทิงบ้างแต่ไม่หมายความว่าทุกคนจะต้องเครียดกันทั้งประเทศ ผมเองก็ไม่ต้องการประเทศไทยต่างจากประเทศอื่น เพราะมีจิตวิญญาณ มีความรู้สึก โรแมนติก รักใคร่ชอบใคร่รัก รักเกลียดก็เกลียดมาก แต่อย่างไร เราจะอยู่ร่วมกันได้ ทุกอย่างก็ต้องด้วยกฎหมาย ลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรม ทำให้ทุกคนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ทุกคนต้องอยู่ภายใต้กฎหมายฉบับเดียวกัน แต่จะให้ร่ำรวยเท่ากันคงยาก

ในเรื่องการเรียนการสอน ผมอยากให้มีการเรียนการสอนที่สร้างการเรียนรู้ให้กับเด็กกว่าจะมีชีวิตอยู่อย่างไรในวันข้างหน้า สังคมจะเป็นอย่างไรจะต้องมีการเรียนรู้ในเรื่องวินัย กฎหมาย หน้าที่พลเมืองต่างๆ ซึ่งตนไม่ได้บอกว่าให้ไปกำหนดวิชาหน้าที่พลเมือง เพียงแต่ให้มีการสอดแทรกเข้าไปอยู่ที่ครูว่าจะอธิบายอย่างไร เวลาเรียน 7 คาบต่อวัน ถ้าอัดแน่นไปด้วยวิชาการก็คงไม่สนุก ควรไปจัดกลุ่มวิชาในช่วงเวลาว่างไม่ควรให้อัดแน่นวิชาการทั้ง 7 คาบ คือจริงๆใช้เวลาเท่าเดิม แต่ให้ทำกิจกรรมอื่นมากขึ้น เป็นการเสริมเรื่องต่างๆ ที่เป็นการเรียนรู้เข้าไป ทั้งเรื่องวินัยวัฒนธรรม หน้าที่ กฎหมายหรือแม้แต่ปรัชญา สลับเปลี่ยนหมุนเวียนเพื่อให้เด็กเข้าใจและสร้างความเข้มแข็งให้กับเขา เพิ่มกิจกรรมให้เด็กได้ค้นคว้า คิด วิเคราะห์ ถกเถียงกัน ให้เกิดการเรียนรู้ มีความคิดใหม่ๆ เรื่องอื่นก็เช่นหัดย่อความกันให้เป็น ย่อความคือย่อจาก 3 หน้า เหลือ 3 บรรทัด รวมทั้งเรื่องการออกกำลังกายเข้าไปด้วย ไม่เช่นนั้นก็จะจะมีแต่เด็กๆ ที่ไม่แข็งแรง ชี้อายุ เหมือนในปัจจุบันเดินกลางแดดนิดเดียวก็เป็นลม เราจะปล่อยให้อนาคตของประเทศเป็นอย่างนี้หรือ ต้องให้เขาได้ออกกำลังกายด้วย

เรื่องอาชีวศึกษา รัฐบาลพยายามผลักดันส่งเสริมให้เด็กไปเรียนอาชีวะเพิ่มขึ้น กระทรวงศึกษาธิการสร้างความร่วมมือกับเอกชนในการจัดการศึกษาแบบทวิภาคี ระหว่างสถาบันอาชีวศึกษากับผู้ประกอบการ เข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่การพัฒนาหลักสูตร พัฒนาครู รวมทั้งเพิ่มทักษะวิชาชีพให้นักเรียน โดยการฝึกอาชีพตามหลักสูตร และฝึกปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการ ซึ่งจะดึงคนเข้าสู่สายนี้มากขึ้น แต่ก็ต้องปลูกฝังให้เด็กเลิกติดกันด้วย

ส่วนการพัฒนาฝีมือแรงงานเพื่อรองรับการจ่ายค่าจ้างตามมาตรฐานฝีมือแรงงานไทยที่ผ่านการฝึกอบรมมีศักยภาพได้มาตรฐานและมีผลิตภาพสูงขึ้นพัฒนาทักษะภาษาให้แก่แรงงานไทย โดยเน้นภาษาอังกฤษ ญี่ปุ่น เกาหลีซึ่งเป็นทักษะที่ต้องการ และต้องเพิ่มศักยภาพแรงงานไทยในอุตสาหกรรมที่ขาดแคลนเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงาน ในอุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วน ภาคบริการและการท่องเที่ยว และอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง

ส่วนด้านสาธารณสุข รัฐบาลสามารถดำเนินการให้คนไทยมีหลักประกันสุขภาพครอบคลุมประชาชนผู้มีสิทธิ 66.1 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 99.81 ของประชากรทั้งหมด ซึ่งก็คงต้องหาเงินมาช่วยให้มากขึ้น การดูแลสุขภาพผู้สูงอายุมีการจัดบริการสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุถึงที่บ้าน และจัดทำโครงการ “รัฐ – ราษฎร์ร่วมใจ ห่วงใยดูแลผู้สูงอายุ” ใน 155 ตำบล จัดกิจกรรมครอบคลุมทั้งด้านสุขภาพ ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม

รัฐบาลได้วางรากฐานการดูแลเรื่องสวัสดิการและหลักประกันของประชาชนอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำที่จะมีส่วนแก้ปัญหาในระยะยาว โดยจัดตั้ง “กองทุนการออมแห่งชาติ” (กอช.) ขึ้นมาเป็นอีกทางเลือกของการออมเพื่ออนาคตของผู้คน และมีโครงการบ้านยั่งยืน ที่ดำเนินการ 240 โครงการทั่วประเทศ 14,000 ยูนิตแต่ก็ยังน้อยอยู่ ผมต้องการให้คนที่มีที่อยู่อาศัยที่ราคาถูกลง ราคา 3-4 แสนบาท และผ่อนถูกลงได้ไหม ให้ดำเนินการอยู่ทั้งหมด จะให้อยู่แบบเดิมไม่ได้ เพราะปัญหาบ้านเราคือชนบท คนไทยโบราณมีที่อยู่ตรงไหนก็จะอยู่ตรงนั้น วันหน้าอยากให้เปลี่ยนที่อยู่ ไปอยู่ร่วมกัน เหลือที่ทำกิน วันนี้เราอยากเห็นพวกเราเป็นเหมือนพี่จูน้อง เพื่อนจุ่งเพื่อน คอยกัน เลิกทะเลาะเห็นต่างกันเสียที เป็นเรื่องที่กฎหมายดำเนินการ ไม่ใช่เราจะไปขัดแย้งกันมันมากมายพอแล้ว

เรื่องจัดระเบียบสังคม อย่างการจัดระเบียบชายหาด แค่นี้ที่ชายหาดคนก็บอกนายกฯสั่ง อยากให้คิดว่าเป็นเพราะทุกคนต้องทำตามกฎหมาย เพราะกฎหมายว่าอย่างนี้ เรื่องแก้ปัญหาการทุจริตต่างๆ รัฐบาลนี้ไม่ได้เริ่มขึ้น แต่เกิดมาก่อนหน้านั้นแล้ว แต่ไม่ถูกดำเนินคดี อยู่ในองค์กรตรวจสอบต่างๆ ซึ่งก็ให้รวบรวมเข้าสู่กระบวนการเพื่อจะได้จบเสียที ไม่เช่นนั้นก็คาอยู่อย่างนั้น แล้วก็มีเรื่องอื่นๆ ที่เรงทำกันอยู่ ทั้งเรื่องแก้ปัญหาประมง เรื่องอุ้มบุญ เรื่องโฉนดชุมชน

การบริหารจัดการน้ำและแก้ปัญหาด้านพลังงาน

และดังที่เรียนไว้ตอนต้น ปีหน้าจะแล้งกว่านี้ ต้องมีการบริหารจัดการน้ำให้ดี ที่ผ่านมามีปัญหาพอสมควร เพราะมีการทำมาหลายอย่าง แต่ไม่ยั่งยืนสักอย่าง ซึ่งเราต้องไปดูเรื่องแหล่งน้ำ ที่ดินทำกิน ที่ได้รับผลกระทบจากสภาพอากาศเปลี่ยนแปลง ปัญหาไม่ใช่แค่เขตชลประทาน แต่มีปัญหาทั้งหมด เราต้องเร่งทำขุดน้ำบาดาลเพื่อใช้ฤดูกาลหน้า อย่าตื่นตระหนก แต่ต้องเตรียมการ เพื่อลดความเสี่ยงจากสภาพอากาศเปลี่ยนแปลง รวมทั้งได้สั่งการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ วางแผนเพราะในวันข้างหน้า น้ำจะมีน้อยเนื่องจากน้ำต้นทุนไม่มี ปากี่เหี้ยนหนัก ขณะเดียวกันเกษตรกรก็จะต้องมีการปรับเปลี่ยน อาจจะไปทำด้านการปศุสัตว์บ้าง เพราะสร้างรายได้ดี ต่างประเทศก็นิยม นอกจากนี้ยังมีหมู่บ้าน 7,000 กว่าหมู่บ้านยังไม่มีประปาใช้ ต้องทำให้ได้ในปี 60 ต้องใช้เงินมหาศาล วันนี้ใช้วิธีการขุดบ่อบาดาล ส่วนเรื่องโรงไฟฟ้าพลังน้ำไม่ให้เกิดอยู่แล้ว ต้องไปไล่ดูกันพร้อมกันนี้ก็ได้ดูแม่น้ำระหว่างประเทศ เพื่อมาเพิ่มเติมน้ำต้นทุน มีการเจรจาตั้งน้ำธรรมชาติจากแม่น้ำสาละวินจากประเทศเมียนมาไว้ที่เขื่อนภูมิพล เบื้องต้นรัฐบาลไทยได้หารือกับรัฐบาลเมียนมาแล้ว อีกทั้งต้องหารือถึงเรื่องดึงน้ำจากแม่น้ำโขงมาไว้ที่เขื่อนสิริกิติ์ ซึ่งเป็นแหล่งน้ำนานาชาติที่ 6 ประเทศใช้ร่วมกัน

รัฐบาลยังดำเนินการฟื้นฟูพื้นที่ป่าเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ โดยชุมชนมีส่วนร่วมเพื่อฟื้นฟูพื้นที่ป่าต้นน้ำที่เสื่อมโทรมและมีสภาพวิกฤติให้ฟื้นคืนความสมบูรณ์มีสภาพใกล้เคียงธรรมชาติเดิมโดยเร็ว แต่ก็ขอเรียนว่าการมีส่วนร่วมในการเข้ามาดูแลป่าของประชาชน คงต้องดูด้วยว่าจะกำหนดให้มาร่วมได้ในระดับไหนเมื่อไหร่ มากน้อยเพียงใด

เรื่องเร่งด่วนอีกเรื่องคือต้องหาพลังงานมาเพิ่มเติม ดูพื้นที่ไหนเหมาะสม ไม่ใช่ออกมาต้านกันหมด แล้วมันไปได้สักอย่าง จะอยู่กันอย่างไร ให้เขามาลงทุนจะขนาดเล็กขนาดใหญ่ก็ต้องมีพลังงานให้เขา ซึ่งไม่ใช่การส่งเสริมขายทุน แต่เราจะได้ประโยชน์จากเขา ผมพยายามจะให้เกิดบนความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ขอให้ใจเย็นๆ ด้านโรงไฟฟ้าถ่านหินในพื้นที่ภาคใต้ ที่มีการคัดค้านกันเป็นประเด็นมาตลอด ผมเชื่อว่าประชาชนมีเจตนาบริสุทธิ์ แต่คนไทยทั้งประเทศต้องใช้ไฟราคาเดียวกัน ขอให้เข้าใจตรงนี้ อย่าเอาเรื่องเหล่านี้ไปต่อสู้กันทำให้เดินไปไม่ได้

สิ่งที่สะสมมาในอดีตขอฝากรัฐบาลใหม่แก้ไขด้วย เราจะต้องเตรียมความพร้อมอย่างไร ทั้งเรื่องกฎหมาย เรื่องการเตรียมคนเพราะสิ่งเหล่านี้จะนำพาประเทศตามรถไฟขบวนที่ 12 จะต้องวิ่งไปข้างหน้า ส่วนการทำงานด้านอื่นๆ การจำนำข้าว เกษตรกรที่เดือดร้อน คมนาคม บริหารจัดการ ถือว่าเดินหน้าไปมากพอสมควร เห็นเมื่อเช้ามีข่าวบ่นถึงอีกแล้วว่าทำไมต้องทุบสะพานข้ามแยกเกษตร แล้วถามว่าเมื่อไหร่จะมีรถไฟสายเสียที่ รถไฟก็อยากมี แต่ไม่อยากเดือดร้อน อย่างนี้ไม่ได้ ถือว่าไม่ได้ร่วมเป็นร่วมตายกับคนทั้งประเทศ วันหน้าหากมีการลงทุนเพื่ออนาคต ผมจะไม่ทุบสะพาน แต่ไปหาที่สร้างใหม่ตรงที่ไม่ต้องเดือดร้อนคน แต่ทำไม่ได้เพราะมันสิ้นเปลือง ต้องใช้เวลานาน วุ่นวายไปหมด พอมาทำคนก็ต่อว่า บอกว่าไม่มีประโยชน์ พวกไม่เห็นประโยชน์เพราะบ้านอยู่ที่ยื่น แล้วก็ขึ้นรถสายนี้ แต่คนที่อยู่ในเส้นทางเขาดีใจ รอรถไฟฟ้าเมื่อไหร่จะขึ้นเสียที่

คนไทยมีความแตกต่างกันตรงนี้ ไม่เห็นประโยชน์ส่วนรวม ไม่นึกถึงคนอื่น ตรงนี้ต้องแก้ไขที่ไม่เช่นนั้นต่อไปจะลำบาก ตอนนี้คนรวยไม่คิดถึงคนจน ซึ่งสิ่งที่จะทำให้เท่าเทียมคือต้องอยู่ภายใต้กฎหมายเดียวกัน และขอฝากกันดูแลบ้านเมือง อยากจะเลือกตั้งต้องเลือกให้ดี หารัฐบาลที่จะรับช่วงทำต่อจากผมไปดำเนินการให้เสร็จ หลายจังหวัดตนอยากจะไปเยี่ยมแต่ติดปัญหาเรื่องงาน แต่ก็ส่งใจไป

มองไปข้างหน้าร่วมกันภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

ตลอดระยะเวลา 1 ปีที่ผ่านมา รัฐบาลได้พยายามแก้ปัญหาต่างๆ อย่างเต็มกำลังความสามารถ หลายเรื่องแม้จะมีความก้าวหน้าไปตามลำดับ แต่ยังคงต้องผลักดันอย่างต่อเนื่อง หลายเรื่องเป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับการขับเคลื่อนในระยะยาว ซึ่งในเรื่องนี้รัฐบาลเองได้มองไปข้างหน้าถึงอนาคตเช่นกัน และเพื่อให้เกิดการพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ สอดรับกับทิศทางการปฏิรูปประเทศที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ รัฐบาลได้ยกร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2558-2577) ขึ้น ซึ่งในเบื้องต้นยุทธศาสตร์ชาติจะประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์สำคัญ ได้แก่ (1) ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง (2) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน (3) ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน (4) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันทางสังคม (5) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ (6) ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ และเนื่องจาก สศช.เป็นหน่วยงานหลักหน่วยหนึ่งในการยกร่างยุทธศาสตร์ชาติ ดังนั้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ซึ่ง สศช. กำลังจัดทำอยู่ในขณะนี้ จึงควรสอดคล้องและสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายของประเทศในระยะยาว โดยแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ซึ่งมีระยะ 5 ปีเป็นแผนระยะกลางที่จะเป็นเสมือนการแปลงยุทธศาสตร์ชาติในระยะยาวสู่การปฏิบัติให้เห็นผลอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อตอบโจทย์การพัฒนา 5 ปีข้างหน้าว่าจะแก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างไร และ สศช.ต้องนำแผนดังกล่าวออกไปสู่การปฏิบัติ มีตัวชี้วัด และประเมินผลได้ชัดเจนว่ามีประสิทธิภาพหรือไม่ และอยากให้มองยาวไปถึงช่วง 20 ปี ตามแผนยุทธศาสตร์ชาติในระยะยาว จะต้องดีขึ้น เพื่อไม่ให้ลูกหลานผิดหวัง ขณะเดียวกันหัวใจของการพัฒนานี้ คือต้องพัฒนาคน เพราะที่ผ่านมาเราไม่ได้สร้างคนขึ้นมา จึงทำให้ประเทศพัฒนาช้าและยังหยุดอยู่กับที่ ต้องทำทุกอย่างให้ดีขึ้นอย่าให้ลูกหลานผิดหวัง สศช.วางแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ผลักดันให้ไทยหลุดพ้นประเทศรายได้ปานกลางสู่ประเทศที่มีรายได้สูงภายใน 10 ปี รักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจให้เติบโตมั่นคง ลดความยากจนและความเหลื่อมล้ำ ผลักดันแผนลงทุนโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่ง ทั้งหมดผมเชื่อจะทำให้เศรษฐกิจและสังคมของเราดีขึ้น

แผนชาติ แผนของคนไทยทุกคน

ท่านผู้มีเกียรติครับ ผมอยากเรียนย้ำว่า แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ไม่ใช่แผนของคนใดคนหนึ่ง หรือหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง สภาพัฒนาเป็นหน่วยงานกลางที่เข้ามาทำหน้าที่เป็นแกนกลางในการบูรณาการการทำงานร่วมกัน ดังนั้น การขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไปสู่ความเข้มแข็งในระยะยาว ทุกฝ่ายต้องร่วมรับผิดชอบและลงมือปฏิบัติอย่างจริงจังเพื่อให้เกิดผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งภาคีการพัฒนาต้องเข้ามามีส่วนร่วมขับเคลื่อนแผนฯ ให้ประสบผลเป็นรูปธรรม โดยภาคเอกชนทำงานร่วมกับภาคชุมชนได้อย่างเป็นพันธมิตร มีภาครัฐเป็นผู้ประสานประโยชน์เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่นซึ่งผมมั่นใจว่าหากทุกภาคีจับมือกันเดินอย่างมุ่งมั่น แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 จะเป็นแผนการพัฒนาสำคัญที่จะสะท้อนความต้องการของคนในประเทศไปสู่การปฏิรูปและการพัฒนาประเทศไทยให้มีความยั่งยืนต่อไป

ดังนั้น ผมขอฝากให้ทุกท่านร่วมกันแสดงความคิดเห็นในการระดมสมองในภาคบ่ายอย่างเต็มที่ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มย่อยเรื่อง (1) การพัฒนาศักยภาพการแข่งขันเพื่อมุ่งสู่การเป็นประเทศรายได้สูง (2) การลงทุนเพื่ออนาคตของประเทศไทย (3) คนไทยกับสังคมสูงวัยที่มีคุณภาพ (4) การพัฒนาเมือง ภาค และการเชื่อมโยงภูมิภาค (5) การพัฒนาการเกษตรไทยสู่ความเป็นเลิศด้านอาหารของโลกภายใต้บริบทที่เปลี่ยนแปลง (6) การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และ (7) การบริหารงานภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชน เพื่อให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้นำผลไปประมวลและจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ซึ่งจะเป็นไปในทิศทางที่ภาคีพัฒนาทุกภาคส่วนต้องการ

บัดนี้ ได้เวลาอันสมควรแล้ว ผมขอเปิดการประชุมประจำปี 2558 ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เรื่อง “ทิศทางแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12” และขออวยพรให้การจัดงานประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ทุกประการ

ขอ บ พ ร ะ ค ุ ณ ค ร ับ

ส่วนที่ 2 สรุปการนำเสนอและอภิปรายรวม

ทิศทางการพัฒนาประเทศ ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12

สรุปการนำเสนอและอภิปรายภาพรวม

“ทิศทางการพัฒนาประเทศในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12”

ประธาน :

นายพารณ อิศรเสนา ณ อยุธยา ประธานกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ผู้ดำเนินรายการ :

นายอาคม เติมพิทยาไพสิฐ

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม และ

เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

1

เกริ่นนำการอภิปราย / นายพารณ อิศรเสนา ณ อยุธยา

นายพารณ อิศรเสนา ณ อยุธยา ประธานกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้เกริ่นนำถึงการอภิปรายในช่วงเช้าว่ามีรูปแบบที่แตกต่างไปจากปีก่อนๆ ที่มีผู้ร่วมอภิปรายบนเวที 3 - 4 ท่าน แต่ในปีนี้นี้เนื่องจากหัวข้อการประชุมเป็นเรื่องทิศทางของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ซึ่งจะกำหนดทิศทางของประเทศในช่วงเวลาอันสำคัญของการปฏิรูปและพัฒนาประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน จึงต้องการให้ผู้เข้าร่วมประชุมในปีนี้มีเวลาที่จะแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 มากขึ้น โดยการอภิปรายในช่วงเช้าจะเป็นการนำเสนอโดยนายอาคม เติมพิทยาไพสิฐ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมและเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เกี่ยวกับทิศทางของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 จากนั้นเปิดโอกาสให้ท่านผู้เข้าร่วมประชุมได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ ก่อนเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นในกลุ่มย่อยเฉพาะประเด็นการพัฒนาที่สำคัญในช่วงบ่าย

2

สรุปผลการนำเสนอ / นายอาคม เติมพิทยาไพสิฐ

นายอาคม เติมพิทยาไพสิฐ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม และเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นำเสนอทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) สรุปได้ดังนี้

2.1 ภาพรวมการจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 การจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของ สศช. เปิดโอกาสให้ภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม โดยการจัดระดมความคิดเห็นทั้งในระดับภูมิภาค ระดับประเทศ และความคิดเห็นเฉพาะกลุ่ม (อาทิ ผู้สูงอายุ สื่อมวลชน และเยาวชน) ตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 เป็นต้นมา อย่างไรก็ตาม แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 นี้ จะมีความแตกต่างจากแผนพัฒนาฯ ฉบับก่อนๆ คือ มีความเป็นรูปธรรม สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง โดยกำหนดกรอบการลงทุนภายในระยะ 5 ปี ช่างหน้าไว้อย่างชัดเจน เช่น แผนการลงทุนโครงสร้างพื้นฐาน การก่อสร้างรถไฟฟ้า การก่อสร้างรถไฟระบบราง และแผนพลังงาน เป็นต้น

ทั้งนี้ แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ยังคงเน้นนำหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นกรอบในการพัฒนาประเทศต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 และยึด “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” ในทุกมิติอย่างเป็นองค์รวม และให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่สมดุล ทั้งตัวคน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม โดยมีวิสัยทัศน์ที่ให้ความสำคัญกับการกำหนดทิศทางการพัฒนาที่มุ่งสู่การเปลี่ยนผ่านประเทศไทย จากประเทศที่มีรายได้ปานกลาง ไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูง มีการกระจายรายได้และพัฒนาอย่างเท่าเทียม มีระบบนิเวศที่ดี สังคมเป็นสุข และนำไปสู่การบรรลุวิสัยทัศน์ระยะยาวของประเทศคือ “มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน”

นอกจากนี้ จะจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี เพื่อใช้ในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศสู่ “ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” โดยนำประเด็นปฏิรูปของสภาพัฒนาฯ 36 กิจกรรมมาใช้เป็นกรอบในการจัดทำ จากนั้นจะนำเสนอร่างยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี ให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบ เพื่อใช้เป็นกรอบการดำเนินงานในระยะต่อไป

2.2 สถานะของประเทศ จากการประเมินสถานะของประเทศ พบว่า ในด้านเศรษฐกิจ ประเทศไทยยังคงติดอยู่ในกับดักรัฐที่มีรายได้ปานกลางจากภาวะเศรษฐกิจโดยรวมที่ชะลอตัวลง เนื่องมาจากความล่าช้าในการเปลี่ยนผ่านด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัย การลงทุนลดลง รวมถึงการขาดแคลนบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนา ขณะที่หนี้สาธารณะเพิ่มสูงขึ้นแต่รายได้เข้าประเทศลดลง กระทบต่อเสถียรภาพทางการเงินการคลัง นักลงทุนขาดความเชื่อมั่น ราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ และขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศลดลงจากอันดับ 29 ในปี 2557 มาอยู่อันดับ 30 จาก 61 ประเทศทั่วโลกในปี 2558

ส่วนด้านสังคม ประเทศไทยกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ ส่งผลให้มีค่าใช้จ่ายด้านสาธารณสุขเพิ่มขึ้น สถานการณ์ความยากจนมีแนวโน้มลดลง แต่ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ระหว่างคนรวยและคนจนมีมากถึง 34.9 เท่า ในปี 2556 โดยกลุ่มคนรวยที่สุด 10% ถือครองรายได้สูงถึง 36.8% ของรายได้ทั้งหมด ขณะที่กลุ่มคนจนที่สุดร้อยละ 10% ถือครองรายได้เพียง 1.1% เนื่องจากโครงสร้างเศรษฐกิจที่ไม่สมดุล การกระจายประโยชน์ของการพัฒนาไปยังกลุ่มคนต่างๆ ในสังคมยังไม่ทั่วถึง จำเป็นต้องมีแนวทางในการแก้ปัญหาทั้งด้านการศึกษา สาธารณสุข และสวัสดิการสังคม รวมถึงปัญหาการค้ายาเสพติด ความขัดแย้งทางการเมือง การสูญเสียทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนความท้าทายจากภัยธรรมชาติที่มีมากขึ้น

2.3 บริบทการเปลี่ยนแปลง

2.3.1 บริบทการเปลี่ยนแปลงภายใน ได้แก่ (1) การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ การปรับตัวเข้าสู่โครงสร้างประชากรผู้สูงอายุจะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจทั้งในทางตรงและทางอ้อม เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากรจะทำให้ขนาดของกำลังแรงงานเริ่มลดลง ซึ่งเป็นปัจจัยฉุดรั้งให้ศักยภาพการขยายตัวทางเศรษฐกิจลดลง และอัตราการพึ่งพิงของประชากรวัยแรงงานต้องแบกรับผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น (2) ความเหลื่อมล้ำ เป็นปัญหาสำคัญในสังคมไทยทั้งความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ โอกาสการเข้าถึงบริการภาครัฐ และการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติ นำไปสู่ความขัดแย้งในสังคม และเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศที่ลดทอนความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและความมั่นคงทางสังคม จากการกระจายรายได้และผลประโยชน์ของการพัฒนาไปยังกลุ่มคนต่างๆ ในสังคม และ (3) ความเป็นเมือง การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ชนบทไปสู่ความเป็นเมืองมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเพื่อลดความแออัดของเมืองหลวงและเมืองหลัก อันเป็นการกระจายความเจริญสู่พื้นที่อื่นๆ จึงจำเป็นที่จะต้องมีการลงทุนโครงสร้างพื้นฐาน การจัดบริการสาธารณะเพื่อรองรับการเติบโตของเมือง การใช้ประโยชน์ของทรัพยากรท้องถิ่นทั้งปัจจัยการผลิตและแรงงานไปสู่ภาคการค้า บริการ และอุตสาหกรรม ตลอดจนการแสวงหาเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่จะช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะส่งผลต่อการลดลงและความเสื่อมโทรมของทรัพยากรท้องถิ่น การลดลงของแรงงานในภาคเกษตร รวมทั้งปัญหาการบริหารจัดการขยะทั้งขยะชุมชนและอุตสาหกรรม

2.3.2 บริบทการเปลี่ยนแปลงภายนอก ประกอบด้วย (1) เงื่อนไขเศรษฐกิจโลก การขยายตัวของเศรษฐกิจโลกยังมีความผันผวนและมีข้อจำกัดในการสนับสนุนการขยายตัวของเศรษฐกิจไทย การแข่งขันในตลาดการค้าโลกยังมีแนวโน้มที่จะอยู่ในเกณฑ์สูงและสร้างแรงกดดันต่อการส่งออกของไทยเพิ่มขึ้น การเปิดเสรีภายใต้ข้อตกลงเขตเศรษฐกิจอาเซียนในปี 2558 แรงเหวี่ยงจากกระแสการเปิดเสรีทางการค้า ความเสี่ยงด้านภูมิรัฐศาสตร์และการสร้างอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจ (2) การเข้าสู่สังคมสูงวัยของโลก องค์การสหประชาชาติ ประเมินสถานการณ์ว่าในช่วงปี 2544-2643 จะมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรโลก (3) เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบการผลิตและการค้าที่มีการใช้เทคโนโลยีมาช่วยในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ภาคบริการต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง รูปแบบการดำเนินชีวิต การทำงาน และความสัมพันธ์ของคนในสังคม ตลอดจนความซับซ้อนของปัญหาทางสังคมที่จะตามมา (4) การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ จะส่งผลกระทบต่อสถานการณ์ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีความรุนแรงมากขึ้น และภัยพิบัติทางธรรมชาติมีแนวโน้มเกิดบ่อยครั้งขึ้นและมีความรุนแรงมากขึ้น และ (5) วาระการพัฒนาของโลกภายหลัง ค.ศ. 2015 จะมีการจัดทำเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในกรอบสหประชาชาติ ในช่วงเวลา 15 ปี

2.4 แนวทางการพัฒนาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ประกอบด้วย 7 ยุทธศาสตร์หลัก ได้แก่

2.4.1 การพัฒนาเศรษฐกิจในภาพรวม ประกอบด้วยการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่งและระบบโลจิสติกส์ของประเทศ การสนับสนุนการเป็นฐานการผลิตของอุตสาหกรรมและบริการสมัยใหม่ การลงทุนเพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ และการใช้ประโยชน์จากประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและการเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุน

2.4.2 การพัฒนาเศรษฐกิจรายสาขา โดยส่งเสริมด้านการวิจัยและพัฒนา พัฒนาผลิตภาพแรงงาน ยกย่องคุณภาพแรงงานทั้งในระบบและนอกระบบ พัฒนาสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) เพิ่มขีดความสามารถและสร้างแรงจูงใจให้ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ส่งเสริมผู้ประกอบการให้เข้มแข็งสู่เศรษฐกิจดิจิทัล และปรับโครงสร้างภาคอุตสาหกรรมและบริการ

2.4.3 การพัฒนาการเกษตรสู่ความเป็นเลิศด้านอาหาร โดยการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การจัดระบบการผลิตให้สอดคล้องกับศักยภาพพื้นที่และความต้องการของตลาด การส่งเสริมการรวมกลุ่มการผลิตทางการเกษตร การสร้างโอกาสในการเข้าถึงนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัย การเพิ่มมูลค่าผลผลิตภาคเกษตร การเร่งพัฒนาและขับเคลื่อนการผลิตเกษตรอินทรีย์อย่างจริงจัง การส่งเสริมและเร่งขยายผลแนวคิดการทำเกษตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและแนวทางของมูลนิธิปิดทองหลังพระ การสนับสนุนการจัดทำแผนแม่บทภาคเกษตรให้มีความยั่งยืน การพัฒนาฐานข้อมูลด้านอุปสงค์และอุปทานด้านการเกษตร และการสร้างบุคลากรด้านการเกษตร

2.4.4 การพัฒนาศักยภาพคนให้สนับสนุนการเจริญเติบโตของประเทศและมีคุณภาพชีวิตที่ดี ประกอบด้วยการพัฒนาคนในทุกช่วงทุกวัยให้สนับสนุนการเติบโตของประเทศ การยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ การสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค และการสร้างความเป็นอยู่ที่ดีมีสุขของครอบครัวไทยให้เอื้อต่อการพัฒนาคน

2.4.5 การสร้างความเสมอภาคเพื่อรองรับสังคมสูงวัยอย่างมีคุณภาพ โดยการสร้างโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรและบริการทางสังคมอย่างเสมอภาค โดยเฉพาะกลุ่มผู้มีรายได้น้อยและกลุ่มผู้ด้อยโอกาส การสร้างความมั่นคงด้านรายได้และโอกาสในการประกอบอาชีพ การพัฒนาการบริหารจัดการในระบบสุขภาพ การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างเสมอภาค การสร้างสภาพแวดล้อมและนวัตกรรมที่เอื้อต่อผู้สูงอายุ การเสริมสร้างบทบาทของสถาบันทางสังคม ทุนทางวัฒนธรรม และการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ตลอดจนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

2.4.6 การพัฒนาพื้นที่ ภาค และการเชื่อมโยงภูมิภาค ประกอบด้วยการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน การพัฒนาและฟื้นฟูพื้นที่ฐานเศรษฐกิจหลัก การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกของเมืองศูนย์กลางความเจริญในภูมิภาค และการพัฒนาด้านการขนส่งและโลจิสติกส์เชื่อมโยงในประเทศและภูมิภาค

2.4.7 การสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยการรักษาทุนทางธรรมชาติเพื่อการเติบโตสีเขียว การบริหารจัดการน้ำเพื่อให้เกิดความยั่งยืน การส่งเสริมการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมการผลิต การลงทุน และการสร้างงานสีเขียว การให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาวิกฤตสิ่งแวดล้อม การเพิ่มขีดความสามารถในการปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การบริหารจัดการเพื่อลดความเสี่ยงด้านภัยพิบัติ และการพัฒนาความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ

3

สรุปการนำเสนอแนวทางก่อนการอภิปราย / นายพารณ อิศรเสนา ณ อยุธยา

นายพารณ อิศรเสนา ณ อยุธยา ประธานกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้นำเสนอแนวทางก่อนการเปิดอภิปรายในภาคเช้าว่า ทิศทางในเบื้องต้นของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ให้ความสำคัญกับการยกระดับรายได้ของประชาชนให้สูงขึ้น และมีการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมให้ทั่วถึง ยกระดับคุณภาพและศักยภาพของคนทุกช่วงวัย ให้ความสำคัญกับภาคการเกษตรเพื่อสร้างความมั่นคงด้านอาหาร เศรษฐกิจต้องเติบโตอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมทั้งการเตรียมการในการพัฒนาพื้นที่และภาคต่างๆ เพื่อสร้างการเชื่อมโยงการพัฒนาสู่พื้นที่อย่างทั่วถึงของประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคต่างๆ โดยการที่จะขับเคลื่อนประเด็นการพัฒนาต่างๆ เหล่านี้ให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด ต้องให้ความสำคัญกับ “คน” เป็นหัวใจหลัก โดยเฉพาะการสร้าง “คนเก่งและคนดี” ขึ้นมาพัฒนาประเทศ ทั้งนี้เพราะคนเป็นผู้ขับเคลื่อนการเมือง เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ฯลฯ ดังนั้น แนวคิดในการพัฒนาคนคงต้องให้ความสำคัญกับเรื่องสำคัญ ดังนี้

3.1 การพัฒนาคนในทุกช่วงวัย โดยส่งเสริมให้ทุกคนได้รับการศึกษาอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง เสริมสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีการบูรณาการการศึกษาทุกช่วงวัยอย่างต่อเนื่อง ปรับปรุงหลักสูตรและวิธีการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษาไปแล้วมีงานทำ ช่วยเหลือตนเองได้ สร้างรายได้ที่มั่นคง สามารถยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น รวมทั้งควรสร้างแรงจูงใจให้มีการเข้าศึกษาในสายอาชีวศึกษาเพิ่มขึ้นควบคู่กับการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนที่จบการศึกษาสายอาชีวศึกษาให้ได้มาตรฐานตรงตามความต้องการของตลาดงาน เร่งเพิ่มผลิตภาพแรงงานไทยเพื่อให้สามารถแข่งขันได้กับนานาประเทศ ควบคู่ไปกับการปรับค่าจ้างแรงงานให้เหมาะสม สามารถสะท้อนระดับผลิตภาพของแรงงานให้มีคุณภาพได้อย่างแท้จริง สำหรับในระดับอุดมศึกษาควรเร่งพัฒนาให้คนมีความรู้ความสามารถเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศให้สามารถแข่งขันได้ในโลกยุคใหม่ รวมทั้งจะต้องส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีของคนไทย เตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมโลกโดยสร้างสภาพแวดล้อมและความมั่นคงของคุณภาพชีวิตให้ผู้สูงอายุโดยไม่ทอดทิ้งให้ผู้สูงอายุต้องอยู่โดดเดี่ยว

3.2 ส่งเสริมวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม เพื่อเพิ่มสมรรถนะของประเทศทุกด้านให้แข่งขันได้กับนานาประเทศ นำไปสู่การยกระดับรายได้อย่างต่อเนื่อง โดยให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการผลิตและพัฒนาบุคลากรวิจัยในสาขาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรม คณิตศาสตร์ และวิชาการอื่นๆ ที่มีบูรณาการระหว่างการเรียนรู้กับการทำงานให้คิดเป็นทำเป็นจริงในสถานประกอบการ สนับสนุนให้ทุนแก่ผู้มีความประพฤติดีและเก่ง รวมทั้งผู้มีความสามารถพิเศษ พัฒนาการเรียนการสอน รวมทั้งสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย ส่งเสริมการลงทุนวิจัยและพัฒนานวัตกรรมให้พอเพียงเพื่อสามารถนำไปใช้ประโยชน์ทั้งเชิงพาณิชย์และชุมชน เพื่อสนับสนุนภาคอุตสาหกรรมและบริการในสาขาที่มีศักยภาพ

4

ความเห็นของที่ประชุม / ผู้เข้าร่วมการประชุมประจำปี 2558 ของ สชช.

4.1 ภาพรวม

4.1.1 แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ไม่ควรมุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจที่ให้ความสำคัญกับรายได้เป็นหลัก แต่ควรให้ความสำคัญกับเรื่องสิทธิชุมชน คุณค่าของชีวิต และคุณธรรมมากขึ้น เช่น การออกกฎหมายหรือนโยบายที่ควรพิจารณาและการใช้พื้นที่ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆด้วย เป็นต้น

4.1.2 แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ควรมีการพิจารณาทบทวนและตรวจสอบในเรื่องที่อาจเป็นประเด็นที่ยังมีความสับสน ซึ่งความเห็นที่ไม่ตรงกันระหว่างภาครัฐและคนในพื้นที่อาจนำไปสู่ประเด็นความขัดแย้งและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศได้ อาทิ ภาครัฐเห็นว่าควรดำเนินการพัฒนาพื้นที่ภาคใต้ให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน แต่คนในพื้นที่บางส่วนเห็นว่าภาคใต้มีความมั่นคงและยั่งยืนอยู่แล้ว ทั้งในเรื่องการเกษตร การท่องเที่ยว ประมง และความมั่นคงทางอาหาร จึงไม่จำเป็นต้องเพิ่มความมั่นคงโดยการกำหนดนโยบายการลงทุนในอุตสาหกรรมต่างๆ ลงในพื้นที่ เป็นต้น

4.2 การแก้ปัญหาคอร์รัปชัน การดำเนินงานที่ผ่านมาในช่วงรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา พบว่ามีจำนวนการคอร์รัปชันลดลงอย่างเห็นได้ชัด อย่างไรก็ตามการแก้ปัญหาดังกล่าว เป็นการให้ความสำคัญในเรื่องการสร้างระบบควบคุมตรวจสอบ การป้องกัน และปราบปราม แต่ไม่ได้มุ่งเน้นที่การสร้างจิตสำนึก ดังนั้น จึงควรให้ความสำคัญกับการปลูกฝังจิตสำนึกเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต และการป้องกันและต่อต้านการทุจริตประพฤติมิชอบมากขึ้น รวมทั้งควรกำหนดเรื่องการคอร์รัปชันในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 อย่างจริงจัง นอกจากนั้น ควรส่งเสริมให้ประชาชนได้ร่วมการตรวจสอบการทุจริตของภาครัฐ โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการทุจริตจำนวนมาก รวมทั้งกระทรวงมหาดไทยควรสนับสนุนบทบาทของหน่วยงานด้านการตรวจสอบภายใน เนื่องจากการตรวจสอบภายในถือว่าเป็นเครื่องมือแรกที่จะสกัดกั้นการทุจริตในหน่วยงานต่างๆ

4.3 การพัฒนาคน ควรปรับปรุงหลักสูตรการศึกษา โดยเริ่มจากการพัฒนาครูและผู้บริหารเพื่อช่วยสร้างให้เยาวชนมีศีลธรรมจรรยา ความกตัญญู ระเบียบวินัย และความรับผิดชอบต่อหน้าที่ เป็นต้น รวมทั้งภาคราชการควรพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ในเรื่องบริบทต่างๆที่เกี่ยวข้องกับประชาคมอาเซียนอย่างจริงจัง เพื่อสร้างองค์ความรู้ต่างๆ และเตรียมพร้อมการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

4.4 การรับมือการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ควรจัดสรรและส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีกิจกรรมร่วมกันในแต่ละชุมชน เพื่อเพิ่มคุณค่าและประโยชน์ในตัวผู้สูงอายุ เช่น ในภาคเหนือ ผู้สูงอายุนำวัฒนธรรมพื้นบ้านมาสอนเยาวชน โดยสอนฟ้อนเจิงให้แก่เด็กหญิง และสอนตีกลองสะบัดชัยให้แก่เด็กชาย ส่วนจังหวัดนครนายก ผู้สูงอายุซึ่งเป็นปราชญ์ชาวบ้านมีการสอนการถนอมอาหาร ปลูกเห็ด และนำเห็ดมาปรุงอาหาร เป็นต้น

การเป็นสังคมผู้สูงอายุ ส่งผลให้ขาดแคลนกำลังแรงงานในอนาคต จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องกำหนดแผนเพื่อการพัฒนาศักยภาพของกำลังแรงงานในอนาคต ทั้งนี้ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาฝีมือแรงงานที่สำเร็จ การศึกษาระดับอาชีวศึกษา ให้เป็นกำลังแรงงานที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศได้ในอนาคต

4.5 การลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ควรให้ความสำคัญกับแนวทางการต่อต้านความยากจน เพื่อลดความเหลื่อมล้ำของสังคม รวมทั้งควรส่งเสริมให้ประชาชนมีการออมมากขึ้น โดยต้องจัดหากลไกที่เหมาะสมในการออม เช่น การจัดตั้งกองทุนการออมแห่งชาติ เป็นต้น

4.6 การส่งเสริมการท่องเที่ยว ควรส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้ชาวบ้านได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวและผู้สูงอายุรู้สึกว่าเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าในการท่องเที่ยวโดยชุมชน

4.7 การส่งเสริมรัฐวิสาหกิจขนาดย่อมและขนาดกลาง (SMEs) ควรส่งเสริม SMEs โดยลดรายจ่ายของ SMEs โดยการประกันสุขภาพให้แก่บุคลากรของ SMEs และเก็บภาษีจาก SMEs โดยตรง เพื่อลดการทุจริตภาษี

4.8 การพัฒนาการเกษตร ควรพิจารณาปรับหลักเกณฑ์เพื่อให้เกษตรกรที่ประสบภัยได้รับการช่วยเหลือจากภาครัฐอย่างทั่วถึงและรวดเร็ว เช่น การประกาศพื้นที่ภัยพิบัติในพื้นที่เล็กๆ โดยไม่จำเป็นต้องประกาศเป็นพื้นที่ทั้งจังหวัด เป็นต้น ควรปรับเปลี่ยนเป้าหมายพื้นที่เกษตรอินทรีย์ ในปี 2564 จาก “5 แสนไร่” เป็น “5 ล้านไร่” เพื่อให้เกิดเป็นรูปธรรมมากขึ้น รวมทั้งควรเพิ่มพื้นที่ชลประทานให้ครอบคลุมพื้นที่การเกษตรมากขึ้น โดยวางท่อผันน้ำจากประเทศเพื่อนบ้านหรือแหล่งน้ำที่มีปริมาณน้ำเกินความต้องการเข้าสู่พื้นที่ขาดแคลนน้ำ เนื่องจากปัจจุบันภาคอีสานมีพื้นที่ทำการเกษตร 51 ล้านไร่ แต่มีเขตชลประทานเพียง 7 ล้านไร่ ทำให้เกิดปัญหาภัยแล้งอย่างต่อเนื่องและรุนแรงมากขึ้น อีกทั้งหน่วยงานราชการยังขาดการบูรณาการ อาทิ มีหลายกระทรวงที่เกี่ยวข้องดำเนินการเรื่องน้ำ ดังนั้น จึงควรเสนอให้ตั้งเป็นกระทรวงน้ำแห่งชาติ เพื่อให้มีการบูรณาการการทำงานร่วมกัน ตลอดจนในพื้นที่การส่งเสริมการทำเกษตรแปลงใหญ่ ควรมีการจัดตั้งเขตนิคมเกษตรกรรม โดยให้มีลักษณะเป็น one stop service เช่นเดียวกับภาคอุตสาหกรรม

4.9 การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จะต้องบูรณาการการทำงานร่วมกัน ควรมีการวางโซนนิ่งทรัพยากรธรรมชาติให้ชัดเจน เพื่อให้เกษตรกรสามารถใช้ประโยชน์ที่ดินได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควรส่งเสริมอาชีพที่ใช้ที่ดินให้น้อยที่สุด รวมทั้งควรส่งเสริมอุตสาหกรรมเกษตรที่สามารถขยายผลได้ เช่น โครงการหลวงหลายโครงการ ที่ควรนำมาเป็นแม่แบบในการดำเนินการต่อไป ตลอดจนควรเร่งแก้ไขปัญหารีบบึงป่าไม้ถูกทำลายและปัญหาขยะอุตสาหกรรมที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมากในปัจจุบัน โดยอาจจัดทำโครงการรีไซเคิลร่วมกับภาคเอกชน โดยภาคเอกชนสนับสนุนการระดมทุน แล้วให้อาสาสมัครเป็นผู้ประสานงานระหว่างท้องถิ่นกับหน่วยงาน สำหรับเรื่องการพัฒนาฐานข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติ ควรเสนอให้มีการกำหนดพื้นที่นำร่อง 1 จังหวัด 1 พื้นที่ ในการสำรวจทรัพยากรจากป่าลงสู่ทะเล เพื่อมีฐานข้อมูลที่มีการปรับปรุงให้ทันสมัย มีการบูรณาการทุกหน่วยงาน ตั้งแต่ระดับรัฐ ระดับภาค และระดับท้องถิ่นจังหวัด เพื่อนำไปสู่แผนพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป โดยขอเสนอพื้นที่ ตำบลกมลา อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต เป็นพื้นที่นำร่องตัวอย่าง

4.10 การส่งเสริมวัฒนธรรมไทย ควรให้ความสำคัญกับประเด็นเรื่องวัฒนธรรมไทยมากขึ้น โดยเฉพาะด้านอาหาร ด้านการแต่งกายและผ้าไทย รวมทั้งด้านวิถีไทยซึ่งอยู่บนพื้นฐานของศีล 5 และยาสมุนไพร เนื่องจากวัฒนธรรมไทยเป็นพื้นฐานของสังคมที่สอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งจะสามารถขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศด้านการท่องเที่ยวได้

ส่วนที่ 3 สรุปผลการประชุมกลุ่มย่อย

1. ศักยภาพการแข่งขันเพื่อบ่มงู่การเป็นประเทศรายได้สูง

2. การลงทุนเพื่ออนาคตของประเทศไทย

3. คนไทยกับสังคมสูงวัยที่มีคุณภาพ

4. การพัฒนาพื้นที่ ภาค และการเชื่อมโยงภูมิภาค

5. การพัฒนาการเกษตรไทยสู่ความเป็นเลิศ ด้านอาหารโลก ภายใตับริบที่ปลั้ยบแปลง

6. การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

7. ภาครัฐ, ของประชาชน เพื่อประชาชน

รายงานสรุปผลการประชุม

กลุ่มที่ 1 : ศักยภาพการแข่งขันเพื่อมุ่งสู่การเป็นประเทศรายได้สูง

ประธาน :

รองศาสตราจารย์ ดร.ศักรินทร์ ภูมิรัตน กรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ผู้ดำเนินรายการ :

นายธานินทร์ ณะเอม

รองเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

1

สรุปสาระสำคัญการนำเสนอ

รองศาสตราจารย์ ดร.ศักรินทร์ ภูมิรัตน กรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้เกริ่นนำเรื่อง ศักยภาพการแข่งขันเพื่อมุ่งสู่การเป็นประเทศรายได้สูง โดยสรุปว่า ประเทศรายได้สูง มีการกำหนดนิยามว่าต้องมีผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (Gross National Product: GNP) ต่อหัวตั้งแต่ 12,736 ดอลลาร์สหรัฐฯ ขึ้นไป ซึ่งทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 การมุ่งสู่การเป็นประเทศรายได้สูง ควรให้ความสำคัญทั้ง 3 มิติ ได้แก่ (1) มิติด้านความมั่งคั่ง คือ การเพิ่มรายได้ โดยการเพิ่มการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ (2) มิติด้านความมั่นคง คือ การลดความเหลื่อมล้ำ โดยให้ค่าเฉลี่ยรายได้มีการกระจายตัวอย่างเหมาะสม ซึ่งมีการวัดโดย GINI Coefficient หรือสัมประสิทธิ์การกระจายรายได้ซึ่งเป็นตัวชี้วัดความไม่เท่าเทียมของการกระจายรายได้ และ (3) มิติด้านความยั่งยืน คือ การเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน โดยใช้เทคโนโลยีเพื่อผลิตภาพการผลิตทั้งในภาคเกษตร อุตสาหกรรม และบริการ นอกจากนี้ ควรให้ความสำคัญกับการเพิ่มศักยภาพของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) เพื่อให้มีการขยายตัวผลิตภัณฑ์มวลรวมของ SMEs สูงกว่าการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการลดความเหลื่อมล้ำ รวมทั้งทำให้เกิดความยั่งยืนจากการที่ประเทศไทยสามารถพึ่งตนเองได้มากขึ้น

นายธานินทร์ ณะเอม รองเลขาธิการ สศช. นำเสนอสาระสำคัญประกอบด้วย 3 ส่วน คือ (1) แนวคิดและหลักการของแผน (2) กรอบวิสัยทัศน์และเป้าหมาย และ (3) ทิศทางการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ สรุปได้ดังนี้

1.1 แนวคิดและหลักการ

ในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ประเทศจะยังคงประสบภาวะแวดล้อมและบริบทของการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่อาจก่อให้เกิดความเสี่ยงทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ ซึ่งยังต้องมีการพัฒนาต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 เน้นการมุ่งสู่ประเทศที่มีรายได้สูง มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจแบบมีส่วนร่วม และมีการเติบโตอย่างยั่งยืน โดยมีกรอบแนวคิดและหลักการวางแผนที่น้อมนำและประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม สนับสนุนและส่งเสริมแนวคิดการปฏิรูปประเทศ เพื่อพัฒนาสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

1.2 กรอบวิสัยทัศน์และเป้าหมาย

มุ่งสู่ประเทศรายได้สูงที่มีการกระจายรายได้และการพัฒนาอย่างเท่าเทียม มีระบบนิเวศที่ดี สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และนำไปสู่การบรรลุวิสัยทัศน์ระยะยาว “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ของประเทศ โดยมีเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาใน 7 ด้าน ได้แก่ (1) การพัฒนาเศรษฐกิจภาพรวม (2) การพัฒนาเศรษฐกิจรายสาขา (3) การพัฒนาการเกษตรสู่ความเป็นเลิศด้านอาหาร (4) การเสริมสร้างและพัฒนา ศักยภาพคน (5) ลดความเหลื่อมล้ำในสังคม (6) พัฒนาพื้นที่ภาค และการเชื่อมโยงภูมิภาค (7) การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

1.3 ทิศทางการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

จากการพิจารณาตัวชี้วัดด้านการแข่งขันของประเทศทั้งจาก สถาบันนานาชาติเพื่อการจัดการ (Institute for Management Development: IMD) และ เวลต์ อีโคโนมิก ฟอรัม (World Economic Forum: WEF) พบว่าประเทศไทยยังต้องมีการพัฒนาในหลายด้าน ทั้งการพัฒนาเศรษฐกิจมหภาค ประสิทธิภาพภาครัฐ ประสิทธิภาพภาคเอกชน และโครงสร้างพื้นฐาน โดยเฉพาะด้านการพัฒนาคน การศึกษา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับทิศทางการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาประเทศไปสู่ความเป็นชาติการค้า บนฐานเศรษฐกิจดิจิทัล สร้างสังคมนวัตกรรม อุตสาหกรรมและบริการรูปแบบใหม่ ที่คำนึงถึงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดย สศช. มีข้อเสนอการพัฒนาเศรษฐกิจรายสาขา ดังนี้ (1) การส่งเสริมด้านการวิจัยและพัฒนา (2) การพัฒนาผลิตภาพแรงงาน (3) การพัฒนาสินค้า OTOP (4) การเพิ่มขีดความสามารถให้ SMEs (5) การส่งเสริมผู้ประกอบการให้เข้มแข็งสู่เศรษฐกิจดิจิทัล และ (6) การปรับโครงสร้างการผลิต ภาคเกษตร อุตสาหกรรม บริการและการท่องเที่ยว การค้าและการลงทุน

2

สถานการณ์

2.1 ประเทศไทยมีเศรษฐกิจที่เติบโตขึ้นจริงในช่วงระยะเวลา 30 ปีที่ผ่านมา โดยส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8-11 ซึ่งเน้นคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา และให้ความสำคัญกับประเด็นการพัฒนาผลิตภาพแรงงานมาโดยตลอด

2.2 ผลจากการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของ IMD ปี 2558 สะท้อนให้เห็นว่า สถานภาพผลิตภาพของประเทศไทยยังอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่ดีนัก อันดับผลิตภาพของไทยโดยรวมอยู่ในอันดับที่ 55 จาก 61 ประเทศ โดยผลิตภาพด้านเกษตร ด้านอุตสาหกรรม และด้านบริการ อยู่ในอันดับที่ 58 51 และ 53 ตามลำดับ ทั้งนี้ เนื่องจากไทยมีจุดอ่อนในด้านผลิตภาพแรงงานที่ยังอยู่ในเกณฑ์ต่ำ โดยอยู่ในอันดับที่ 56 ในขณะที่ผลการจัดอันดับของ WEF ในด้านประสิทธิภาพของตลาดแรงงาน ในปี 2557 ไทยอยู่ในอันดับที่ 66 จาก 144 ประเทศ โดยความสัมพันธ์ระหว่างค่าจ้างและผลิตภาพของแรงงาน ไทยอยู่ในอันดับที่ 50 ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในอาเซียน พบว่า มาเลเซียที่อยู่ในอันดับที่ 2 สิงคโปร์ที่อยู่ในอันดับที่ 4 ลาวอันดับที่ 8 เวียดนามอันดับที่ 23 ฟิลิปปินส์อันดับที่ 27 อินโดนีเซียอันดับที่ 30 กัมพูชาอันดับที่ 39 จะเห็นได้ว่าประเทศไทยยังตามหลังประเทศในอาเซียนในมิติของความสัมพันธ์ของค่าจ้างกับค่าจ้างที่จ่าย

2.3 การลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาต่อ GDP ของประเทศไทยมีแนวโน้มที่ดีขึ้นโดยในปี 2554 มีการใช้จ่ายเพื่อการวิจัยและพัฒนาต่อ GDP เท่ากับ 0.37 และปี 2556 เท่ากับ 0.47 ต่อ GDP รวมไปถึงสัดส่วนการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาระหว่างภาคเอกชนต่อภาครัฐที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นด้วย (47:53 ในปี 2556) ทั้งนี้ เนื่องจากภาครัฐมีการปรับกลไกการบริหารงานวิจัย เช่น การรวมตัวกันของหน่วยงานวิจัยหลัก 6 ส. วช. เป็นเครือข่ายความร่วมมือในการบูรณาการงานวิจัยของประเทศ (คอบช.) เพื่อส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาในด้านต่างๆ อีกทั้งการปฏิรูประบบการให้สิ่งจูงใจ ให้มีการทำวิจัยและพัฒนามากขึ้น เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ภาครัฐมีข้อจำกัดทางด้านงบประมาณ ต้องมีการกระจายการลงทุนในหลายภาคส่วน ทำให้งบประมาณเพื่อสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาอาจมีไม่เพียงพอ

3

ประเด็นปัญหา

3.1 ภาพรวม

3.1.1 ประเทศไทยยังขาดทิศทางการพัฒนาประเทศที่ชัดเจน ทำให้แผนการพัฒนาปัจจัยสนับสนุน เช่น คน โครงสร้างพื้นฐาน ทั้งฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ ขาดความชัดเจน ซึ่งตัวอย่างประเทศที่มีการกำหนดทิศทางการพัฒนาที่ชัดเจน เช่น ไต้หวัน ที่กำหนดตำแหน่งของประเทศเป็นประเทศอุตสาหกรรม ทำให้เกิดการลงทุนของบริษัทข้ามชาติขนาดใหญ่ เช่น บริษัท ASUSTeK COMPUTER INC. และ บริษัท ACER, INC. เป็นต้น

3.1.2 สาเหตุหนึ่งที่ประเทศไทยไม่สามารถดำเนินการตามแผนพัฒนาฯ ได้เนื่องจากอุปสรรคในการแปลงแผนสู่การปฏิบัติ ซึ่งขาดทั้งกลไกในการกำกับดูแล และความล่าช้าในการใช้จ่ายเงินงบประมาณ เป็นต้น โดยประเทศที่มีการแปลงแผนพัฒนาฯ สู่การปฏิบัติที่ดี เช่น สิงคโปร์ และสาธารณรัฐประชาชนจีน ที่มีการตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนฯ นอกจากนี้ แนวทางการพัฒนาฯ ของไทยตามแผนพัฒนาฯ เป็นภาพกว้าง และขาดรายละเอียดการดำเนินการ โดยเฉพาะการดำเนินการที่มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ จึงเป็นอุปสรรคต่อการแปลงแผนสู่ภาคปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3.1.3 การเข้าสู่ประเทศรายได้สูง ประชาชนจำเป็นต้องมีรายได้เพิ่มมากขึ้นด้วย ดังนั้น ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ควรให้ความสำคัญกับการยกระดับรายได้ของกลุ่มแรงงานและคนยากจนควบคู่ไปกับการพัฒนาประเทศ ซึ่งปัจจุบันพบว่ากลุ่มแรงงานส่วนใหญ่ที่เป็นคนยากจนมีจำนวนประมาณ 24 ล้านคน ทั้งนี้ เพื่อลดช่องว่างระหว่างรายได้ระหว่างคนรวยและคนจน ซึ่งมีค่าความเหลื่อมล้ำต่างกันถึง 34.9 เท่า

3.1.4 การพัฒนาผลิตภาพเป็นประเด็นสำคัญในการยกระดับความสามารถในการแข่งขันของภาคการผลิตและบริการไทยโดยในแทบทุกแผนพัฒนาฯ ได้มีการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาภาคการผลิตและบริการในด้านการเพิ่มผลิตภาพการผลิตและผลิตภาพแรงงานตลอดมา อย่างไรก็ตาม ที่ผ่านมามีเป้าหมายดังกล่าว ยังไม่สามารถบรรลุผลได้เท่าที่ควร ทั้งนี้ เนื่องจากความไม่ต่อเนื่องและไม่จริงจังในการดำเนินนโยบายของรัฐบาลในการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และทักษะแรงงานเพื่อสนับสนุนการพัฒนาภาคอุตสาหกรรม

3.2 ภาคอุตสาหกรรม

ที่ผ่านมามีการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมไม่สามารถเป็นไปตามเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ส่วนหนึ่งเกิดจากการมีกลไกภาครัฐในการขับเคลื่อนการพัฒนาจำนวนมาก ขาดการบูรณาการการทำงาน และเป็นอุปสรรคต่อการประกอบกิจการของภาคเอกชน โดยเฉพาะในด้านกฎหมายกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง อาทิ

การขอใบอนุญาตการประกอบกิจการ การอนุญาตการส่งออกสินค้า มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด ฯลฯ ซึ่งมีขั้นตอนและระเบียบปฏิบัติซับซ้อนและซ้ำซ้อน ส่งผลกระทบต่อต้นทุนที่สูงขึ้นของผู้ประกอบการ ทั้งด้านเวลาและค่าใช้จ่าย อีกทั้งยังเป็นช่องว่างให้เกิดการคอร์รัปชัน หรือประพัตติมิชอบของเจ้าหน้าที่รัฐได้ ซึ่งกระทบต่อการวัดความยาก-ง่ายในการประกอบธุรกิจ และยังส่งผลต่อความโปร่งใสในการดำเนินการของรัฐอีกด้วย

3.3 ภาคบริการและการท่องเที่ยว

3.3.1 การยกระดับสู่การเป็นประเทศรายได้สูง จะต้องให้ความสำคัญกับการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศ โดยต้องให้ความสำคัญกับธุรกิจภาคบริการมากขึ้น และกำหนดเป้าหมายให้มูลค่าของธุรกิจภาคบริการให้มีสัดส่วนให้มากขึ้น ปัจจุบันประเทศที่พัฒนาแล้วจะกำหนดเป้าหมายสัดส่วนภาคบริการกว่าร้อยละ 70 ของ GDP ในขณะที่ภาคบริการของไทยมีสัดส่วนเพียงร้อยละ 52 – 55 เท่านั้น และส่วนใหญ่จะเป็นธุรกิจบริการที่มีมูลค่าต่ำ ขาดการใช้เทคโนโลยีหรือองค์ความรู้ในการเพิ่มมูลค่า ทั้งนี้ อาจพิจารณาประเทศที่ปัจจุบันมีนโยบายที่มุ่งเน้นการปรับโครงสร้างธุรกิจภาคบริการ อาทิ สาธารณรัฐประชาชนจีน มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ เป็นกรณีศึกษาเทียบเคียงได้

3.3.2 ด้านการท่องเที่ยว ประเทศไทยยังไม่มีปัญหาด้านอุปสงค์ โดยมีจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี หากแต่มีปัญหาในด้านอุปทาน ขาดการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะเรื่องของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การสร้างคุณค่าให้แหล่งท่องเที่ยว และการเปิดโอกาสให้ชุมชนได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว โดยการกระจายผลประโยชน์ที่เป็นธรรมทั้งในมิติเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

3.4 ภาคการค้าและการลงทุน

3.4.1 การให้ความสำคัญกับการเพิ่มรายได้ของประเทศนั้น ภาคเอกชนจะให้ความสำคัญกับการผลิตและการขายสินค้า ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับรายได้ของภาครัฐในเรื่องการจัดเก็บภาษี ทั้งนี้ การจัดเก็บภาษีของประเทศมีความเหลื่อมล้ำ โดยเฉพาะการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

3.4.2 การสนับสนุนเรื่องมาตรการเยียวยาทางการค้าของหน่วยงานภาครัฐยังมีการดำเนินการที่ล่าช้า อีกทั้งหน่วยงานภาครัฐยังขาดการบูรณาการข้อมูลร่วมกันเพื่อส่งเสริมการค้าของประเทศ

3.4.3 การส่งเสริม SMEs มีความไม่ชัดเจนและไม่ตรงกลุ่มเป้าหมาย เนื่องจากขาดความชัดเจนในการกำหนดนิยามของ SMEs ของแต่ละหน่วยงานภาครัฐ

3.4.4 ปัจจุบันสินค้า OTOP ไม่ได้เป็นธุรกิจของชุมชน แต่เป็นของเจ้าของธุรกิจที่นำเอาผลิตภัณฑ์ดังกล่าวมาเป็นส่วนหนึ่งของ OTOP นอกจากนี้ผลิตผล/ผลิตภัณฑ์ในชุมชนมีมากกว่า 1 รายการ และหลายชุมชนมีผลิตผล/ผลิตภัณฑ์อย่างเดียวกัน หลักการของสินค้า OTOP จึงสวนทางกับความเป็นจริงและไม่สามารถนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

3.5 การวิจัยและพัฒนา

3.5.1 ประเทศไทยยังมีสมรรถนะด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม ที่อ่อนแอ ส่งผลให้ไม่สามารถผลิตสินค้าและบริการที่มีมูลค่าเพิ่มสูง และมีนวัตกรรมได้ หากเปรียบเทียบกับประเทศที่ได้ก้าวเข้าสู่ประเทศกลุ่มรายได้สูงแล้ว เช่น ญี่ปุ่น สิงคโปร์ เกาหลี และไต้หวัน ซึ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาในด้านนี้อย่างจริงจัง และมีความสามารถที่จะก้าวไปสู่จุดนั้นได้ ซึ่งอ้างอิงได้จากงานวิจัยของ อากิรา ซูอิโร ศาสตราจารย์ชาวญี่ปุ่น ปี พ.ศ. 2558

3.5.2 นักวิจัยในสถาบันการศึกษามุ่งเน้นการพัฒนางานวิจัยพื้นฐาน โดยไม่ได้คำนึงถึงการนำไปใช้ประโยชน์และต่อยอด ทำให้ผลงานวิจัยไม่ตอบโจทย์ความต้องการ หรือนำไปสู่ความเป็นนวัตกรรม รวมถึงสร้างคุณค่าให้กับเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

3.5.3 เยาวชนไทยยังไม่เห็นความสำคัญของการเรียนด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และ นวัตกรรม (วทน.) เมื่อเทียบรายได้หรือผลตอบแทนจากการประกอบอาชีพทางวิทยาศาสตร์กับความพยายาม และต้นทุนในการเรียนวิทยาศาสตร์ เช่น เวลา ค่าตอบแทน เป็นต้น มีสัดส่วนที่น้อยกว่าการประกอบอาชีพอื่นๆ จึงไม่สามารถจูงใจให้เด็กสนใจเรียนด้าน วทน. ประกอบกับสภาพสังคมไทยยังไม่ใช้สังคมของผู้ประกอบการที่ใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นตัวนำ

3.5.4 การกำหนดเป้าหมายตัวชี้วัดค่าใช้จ่ายในการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาต่อ GDP อาจไม่ได้เป็นประโยชน์มากนัก เพราะไม่สามารถแสดงให้เห็นถึงคุณค่าที่แท้จริงของงานวิจัยที่มีต่อการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

3.6 ด้านผลิตภาพแรงงาน

3.6.1 ผลิตภาพแรงงานของประเทศไทยในหลายๆ อุตสาหกรรม เช่น อุตสาหกรรมการเกษตร ยังคงต้องการการพัฒนาเพื่อเพิ่มผลิตภาพแรงงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถแข่งขันกับประเทศอื่นๆ ที่ผลิตสินค้าและบริการในลักษณะเดียวกันได้

3.6.2 ผู้ประกอบ OTOP เป็นแรงงานฝีมือที่มีรายได้น้อยกว่าค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำ เนื่องจากบางชิ้นงานเป็นงานฝีมือที่ต้องใช้เวลาในการผลิตนาน แต่มีราคาขายถูก มีมูลค่าเพิ่มต่ำ เมื่อหักต้นทุน ออกจากรายได้แล้ว จึงเหลือเป็นค่าแรงจำนวนน้อยมาก รวมทั้งแนวทางการพัฒนาประเทศยังไม่ให้ความสำคัญกับแรงงานนอกระบบ โดยเฉพาะกลุ่มหาบเร่แผงลอย แรงงานใน OTOP ตลอดจนกลุ่มที่ถูกเลิกจ้างจากโรงงานที่ย้ายไปตั้งในเขตเศรษฐกิจพิเศษ และแรงงานไร้ฝีมือกลุ่มที่ถูกทดแทนโดยแรงงานต่างด้าว ซึ่งมีจำนวนมากกว่า 20 ล้านคน

3.7 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

3.7.1 โครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารโดยเฉพาะการเชื่อมต่อ อินเทอร์เน็ตยังขาดความพร้อมและไม่ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ

3.7.2 โครงสร้างต้นทุนในการบริหารจัดการด้านการขนส่งสินค้าทางเรือยังคงมีราคาสูง และไม่เป็นธรรม ตลอดจนการอำนวยความสะดวกในการขนส่งของหน่วยงานภาครัฐในการนำเข้า-ส่งออก ยังไม่รวดเร็วเท่าที่ควร

3.7.3 รถไฟความเร็วสูงอาจจะไม่เกิดความคุ้มค่าในระยะยาว หากรถไฟความเร็วสูงใช้เวลาในการเดินทางมากกว่า 3 -4 ชั่วโมง ในขณะที่ราคาค่าโดยสารใกล้เคียงกับสายการบินต้นทุนต่ำ การลงทุนด้านนี้จึงจำเป็นต้องพิจารณาให้รอบคอบและรอบด้านเพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรในการลงทุนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

3.8 ด้านประสิทธิภาพภาครัฐ

3.8.1 การขับเคลื่อนแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ยังไม่สะท้อนผลสัมฤทธิ์ที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม รวมทั้งยังขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงาน นอกจากนี้ กระบวนการทำงานของหน่วยงานภาครัฐเพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์ของแผนฯ ยังขาดความเป็นเอกภาพ

3.8.2 การดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐยังเป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการพัฒนาของภาคเอกชน ทั้งนี้ เป็นผลมาจากกระบวนการทำงานที่ล่าช้า ไม่ทันสมัย รวมทั้งกฎระเบียบจำนวนมากที่ไม่สอดคล้องกับบริบทและสถานการณ์ปัจจุบัน ไม่เอื้อต่อการแข่งขันและการประกอบธุรกิจ เช่น การดำเนินการตามพระราชบัญญัติการค้าข้าว พ.ศ. 2489 ที่ผู้ประกอบการต้องขอใบอนุญาตกว่า 30 ฉบับ สำหรับผู้ค้าปลีก และกว่า 70 ฉบับ สำหรับผู้ค้าส่ง ซึ่งเป็นภาระต่อการดำเนินธุรกิจและกระทบต่อศักยภาพในการแข่งขันของผู้ประกอบการ การเก็บภาษีที่ไม่เป็นธรรมระหว่างธุรกิจขนาดใหญ่และธุรกิจ SMEs การเก็บภาษีที่เป็นอุปสรรคต่อการค้าโดยเฉพาะในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ ปัญหาประสิทธิภาพการใช้งบประมาณของรัฐที่มีความล่าช้าทำให้เงินหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจช้าไปด้วย และปัญหาคอรัปชันที่ทำให้ต้นทุนทางเศรษฐกิจสูงเกินจริง

3.8.3 การเพิ่มรายได้ให้กับประเทศต้องเพิ่มรายได้ให้กับเศรษฐกิจฐานราก ได้แก่ วิสาหกิจชุมชนและสหกรณ์ อย่างไรก็ตาม หน่วยงานภาครัฐที่ทำหน้าที่กำกับดูแลและส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนและสหกรณ์มีจำนวนมากทำให้การทำงานเกิดความซ้ำซ้อนและมีความลักลั่นกันมาก ส่งผลให้วิสาหกิจชุมชนไม่มีแรงผลักดันในการยกระดับตนเอง รวมถึงในพื้นที่เดียวกันมีหน่วยงานหลายหน่วยงานดูแลแต่ไม่มีการขับเคลื่อนที่เป็นรูปธรรม

4

แนวทางแก้ไขและข้อเสนอแนะ

4.1 ภาพรวม

4.1.1 กำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศที่ชัดเจน เพื่อให้การพัฒนาปัจจัยสนับสนุนอื่นๆ รวมทั้งการประชาสัมพันธ์มุ่งสู่จุดหมายหลักเพียงจุดหมายเดียว ซึ่งจะช่วยให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ชัดเจนดังเช่นที่ได้เห็น โดยประเทศไทยที่มีจุดแข็งด้านเกษตรกรรม ทั้งพืชสมุนไพรสำหรับอุตสาหกรรมยา พืชอาหาร รวมทั้งพืชพลังงาน การตั้งเป้าหมายไปสู่ Bio-based economy จะเป็นทิศทางที่ชัดเจนและถูกต้อง ซึ่งปัจจุบันการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศด้วยงานวิจัยพันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพ (Bio-technology) ต้องทำควบคู่กับการเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจดิจิทัล ตามแผนบันได 6 ขั้น โดยบันไดขั้นแรกด้าน Hard infrastructure คือ โครงสร้างพื้นฐานในการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตให้ครอบคลุมทั่วประเทศ ยังขาดความพร้อมทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยการขยาย international gateway ปัจจุบันมีผู้ให้บริการเพียงสองราย และมีรายได้ไม่ถึง 4% ของ GDP ดังนั้น เราจะทำอย่างไรให้สามารถเชื่อม gateway เข้ากับการเชื่อมโยงกับภูมิภาคจากแนวตะวันออกไปตะวันตก และจากเหนือลงใต้ เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้อย่างทั่วถึง และบันไดขั้นที่สองด้าน Soft infrastructure โดยภาครัฐต้องพัฒนา digital platform technology เช่น พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่ช่วยเพิ่มความสามารถภาคธุรกิจ ให้สอดคล้องกับการเป็นเศรษฐกิจดิจิทัลและเศรษฐกิจฐานชีวภาพ ในการตลาดให้กับสินค้าเกษตร และการสร้างสรรค์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ดังนั้น ถ้ามีเป้าหมายของประเทศไปสู่ Bio-based economy และเศรษฐกิจดิจิทัล จะทำให้เกิดการเตรียมความพร้อมของทุกภาคส่วนไปสู่เป้าหมายดังกล่าว เช่น การศึกษา การสร้างคนของมหาวิทยาลัยให้ตรงกับความต้องการ เป็นต้น

4.1.2 ควรนำวิธีการวางแผนการพัฒนาฯ ใหม่ๆ นอกเหนือจากแบบจำลองทางเศรษฐมิติ หรือการดูตัวชี้วัดที่ GDP โดยควรดูจากปัจจัยเชิงคุณภาพซึ่งจะช่วยให้การวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนของการพัฒนาประเทศมีความละเอียดและชัดเจนมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ประเทศไทยควรให้ความสำคัญกับผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ หรือ GNP ในการเป็นเครื่องมือชี้วัดหลักของการพัฒนาทางเศรษฐกิจ แทนที่ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ หรือ GDP เนื่องจากปัจจุบันเศรษฐกิจภายในประเทศมีเรื่องของ การเมืองระหว่างประเทศมากำกับ เช่น เรื่องของรายงานประจำปีของกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐฯ เรื่องสถานการณ์การค้า

มนุษย์ (Trafficking in Persons Report: TIP Report) และข้อกำหนด IUU Fishing ของสหภาพยุโรป ทำให้ต้องออกไปลงทุนต่างประเทศมากขึ้นเพื่อใช้สิทธิประโยชน์ภาษีระหว่างประเทศ

4.1.3 ทบทวนเป้าหมายศักยภาพการแข่งขันเพื่อมุ่งสู่ประเทศรายได้สูง โดยอันดับแรกควรมุ่งไปสู่การเป็นประเทศที่มีรายได้เป็นธรรม โดยการสร้างความเป็นธรรมในทุกกระบวนการเพื่อแก้ไขปัญหาของประเทศ เช่น ความขัดแย้งทางการเมือง ความยากจน ความเหลื่อมล้ำ การทุจริตคอร์รัปชัน การขาดธรรมาภิบาลของทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ถ้าเรายังขาดความพร้อมในด้านการสร้างความเป็นธรรม การตั้งเป้าหมายไปสู่ประเทศรายได้สูง จะไม่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน ยกตัวอย่างเช่น การพัฒนาพื้นที่ภาคใต้ซึ่งมีศักยภาพหลายด้าน เช่น การท่องเที่ยว การเกษตร การเป็นแหล่งผลิตอาหารของโลก แต่ถ้าเรามุ่งสู่ประเทศรายได้สูงโดยนำอุตสาหกรรมที่ไม่เหมาะสมกับสภาพของพื้นที่ เช่น อุตสาหกรรมปิโตรเคมี อุตสาหกรรมน้ำมัน จะขัดแย้งกับความมั่นคงและความยั่งยืนที่มีอยู่แล้ว

4.1.4 กำหนดทิศทางและเป้าหมายการพัฒนาประเทศให้ชัดเจน เพื่อเป็นแนวทางให้ทุกภาคส่วนทำงานเป็นองคร่วมมากขึ้น มีการบูรณาการแผนการดำเนินงานและถ่ายทอดสู่การปฏิบัติร่วมกัน เช่น บูรณาการทีมไทยแลนด์ ในการปฏิบัติงานตามภารกิจในต่างประเทศของกระทรวงการต่างประเทศและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ความร่วมมือของกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและการต่างประเทศในการจัดทำแผนการทูตวิทยาศาสตร์ สาขาเกษตรอินทรีย์ พลังงานชีวมวล และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เป็นต้น

4.1.5 พิจารณาแนวทางการขับเคลื่อนแผนสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม โดยควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อน เพื่อกำกับดูแล และตรวจสอบ การดำเนินการตามแผนพัฒนาฯ ทั้งนี้ ควรกำหนดบทบาทหน้าที่ให้ชัดเจน เพื่อป้องกันการแทรกแซงโดยมิชอบด้วย และควรเพิ่มบทบาทในการติดตามและประเมินผล ด้วยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อการวัดผลและประเมินผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยกำหนดกรอบในการติดตามและประเมินผลการพัฒนาที่ชัดเจน กำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดในการพัฒนาที่ชัดเจนและสามารถวัดได้ในเชิงปฏิบัติ ซึ่งต้องสามารถสะท้อนให้เห็นได้ว่าการพัฒนาที่เกิดขึ้นส่งผลต่อการสร้างความเข้มแข็งหรือสร้างมูลค่า/คุณค่าให้กับเศรษฐกิจและสังคมของประเทศได้ในระดับใด

4.2 ภาคอุตสาหกรรม

4.2.1 การพัฒนาภาคการผลิตและบริการ ภายใต้แผนฯ 12 ควรมีการกำหนดอุตสาหกรรมเป้าหมายหลัก หรืออุตสาหกรรมยุทธศาสตร์ของประเทศที่รัฐต้องการมุ่งสนับสนุนให้ชัดเจน โดยต้องคำนึงถึงแนวทางที่จะสามารถทำให้เกิดการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติได้อย่างแท้จริง ซึ่งจะทำให้การจัดสรรงบประมาณ การวางแผนการพัฒนากำลังคนและทักษะฝีมือแรงงาน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และระบบสนับสนุนด้านต่างๆ จากภาครัฐ สามารถรองรับการพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมายหลัก/อุตสาหกรรมยุทธศาสตร์ของประเทศได้ในทิศทางเดียวกันและเกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ทั้งนี้ กระบวนการกำหนดอุตสาหกรรมเป้าหมาย/อุตสาหกรรมยุทธศาสตร์และนโยบายพัฒนาอุตสาหกรรม ควรจะต้องเกิดจากกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์ และมีการเทียบเคียงกับต่างประเทศหรือประเทศคู่แข่ง เพื่อให้การกำหนดนโยบายเกิดจากพื้นฐานข้อมูลข้อเท็จจริง เชื่อถือได้ เป็นไปด้วยความรอบคอบ เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายอย่างแท้จริง และสำหรับการกำหนดแนวทางในการพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมาย/อุตสาหกรรมยุทธศาสตร์นั้น ควรจะต้องมีการศึกษาวิเคราะห์เจาะลึกทั้งด้านจุดแข็ง-จุดอ่อนอย่างครอบคลุมตลอดห่วงโซ่อุปทาน รวมทั้งอุตสาหกรรมสนับสนุนที่เกี่ยวข้องด้วย เพื่อให้สามารถกำหนดแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสม ชัดเจน และสามารถนำไปขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมและครบวงจร

4.2.2 การกำหนดกลยุทธ์ในการสร้างมูลค่าเพิ่มจะต้องให้ความสำคัญกับ (1) การวิจัยเชิงลึก เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมที่จะเกิดขึ้น (2) การสร้างห่วงโซ่อุปสงค์ซึ่งจะทำให้เกิดการยกระดับ ห่วงโซ่มูลค่าได้ทั้งระบบด้วย และ (3) การพัฒนานักการตลาดที่จะสามารถทำการตลาดเชิงรุกให้กับสินค้าสำคัญๆ ของประเทศไทยได้

4.2.3 ควรมีการเร่งรัดผลักดันการพัฒนาเทคโนโลยีและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างเข้มข้นและต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายผลิตภาพที่กำหนด และเกิดการพัฒนาด้านผลิตภาพที่ส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันของภาคผลิตและบริการ ซึ่งจะเป็นการพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ

4.2.4 พัฒนากลไกในการขับเคลื่อนการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมที่มีการบูรณาการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อควบคุมและติดตามประเมินผลการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมให้ขับเคลื่อนตามแนวทางที่กำหนด พร้อมกับการทำหน้าที่แก้ไขและลดอุปสรรคให้แก่ภาคการผลิต อาทิ การปรับปรุงกฎหมาย การปรับปรุงขั้นตอน/ระเบียบการขออนุญาต เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของผู้ประกอบการภาคอุตสาหกรรมในประเทศ

4.3 ภาคบริการและการท่องเที่ยว

4.3.1 ประเทศไทยควรกำหนดเป้าหมายการพัฒนาประเทศด้วยระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ ซึ่งต้องอาศัยองค์ความรู้ ทักษะ และเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นกลไกขับเคลื่อนที่สำคัญ โดยอาจพิจารณาธุรกิจบริการฐานความรู้และธุรกิจบริการระยะไกล ตัวอย่างเช่น กรณีของฟิลิปปินส์และมาเลเซียที่มีการใช้ Knowledge-based Service (KBS) เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม รวมทั้งมีการพัฒนาระบบ Knowledge Process Outsourcing (KPO) อาทิ บริษัทกฎหมายในสหรัฐอเมริกาว่าจ้างให้ฟิลิปปินส์วิเคราะห์กฎหมาย เป็นต้น และเน้นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ IT Outsourcing (ITO) ที่ปัจจุบันสามารถประยุกต์ใช้กับการท่องเที่ยว การเกษตร และการแพทย์ ทั้งนี้ การพัฒนาธุรกิจบริการบนฐานความรู้จะสนับสนุนให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจที่มั่นคง

4.3.2 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการค้า ผ่านโครงการลงทุนขนาดใหญ่ เช่น การสร้างศูนย์กระจายสินค้าระดับโลก ที่อาจต้องอาศัยพันธมิตรทางการลงทุน เพื่อไปสู่เป้าหมายของการเป็นชาติการค้าในภูมิภาคและระดับโลก หรือ “Trading Nation” ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมด้านการค้าและบริการ ทั้งนี้ ภาครัฐควรปรับบทบาทจากการเป็นผู้กำกับตรวจสอบ สู่การเป็นผู้อำนวยความสะดวก ให้กับภาคเอกชน ควบคู่กับการบังคับใช้มาตรการเยียวยาทางการค้า

4.3.3 ส่งเสริมให้คนไทยเที่ยวเมืองไทยมากขึ้น โดยส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวตามอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของแต่ละพื้นที่ และต้องเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ ควรยกระดับศักยภาพของคนในพื้นที่ โดยเฉพาะกลุ่มสตรีท้องถิ่น ในการทำหน้าที่เป็นผู้แนะนำ/ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวในท้องถิ่นๆ และควรสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าตามแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ด้วย

4.3.4 ส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้จากภาคการท่องเที่ยวจากผู้ประกอบการเฉพาะกลุ่ม ไปสู่ชุมชนและพื้นที่อย่างแท้จริงและเป็นธรรม

4.4 ภาคการค้าและการลงทุน

4.4.1 การเพิ่มศักยภาพของรายได้ โดยการเก็บภาษีของภาครัฐจะส่งผลกระทบต่อรายได้ของภาคเอกชน ดังนั้น การปรับโครงสร้างภาษีควรพิจารณาในส่วนที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมและให้มีความเป็นธรรมมากขึ้น ยกตัวอย่างเช่นการทบทวนการให้สิทธิทางภาษีส่งเสริมการลงทุนของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนให้เหมาะสม และกำหนดบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐให้ชัดเจน เช่น กรมศุลกากรควรปรับบทบาทให้ชัดเจนในการกำกับและตรวจสอบ รวมถึงปรับปรุงกฎหมายที่ทำให้เกิดความล่าช้าให้มีความยุติธรรมมากขึ้น ทั้งในส่วนของการปรับหรือสินบน

4.4.2 ประเทศไทยมีความสามารถในการด้านการผลิต ซึ่งเน้นด้านห่วงโซ่อุปทาน แต่ขาดความสามารถในด้านการตลาด หรือด้านการบริหารจัดการห่วงโซ่อุปสงค์ ทำให้การผลิตสินค้าแล้วไม่สามารถขาย หรือใช้การตลาดเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าได้ ดังนั้น จึงควรเริ่มจากการสร้างนักการค้า ซึ่งนักการค้าที่ดีควรมีความรู้ในกระบวนการผลิตทั้งห่วงโซ่มูลค่า มียุทธศาสตร์การค้า และต้องกล้าที่จะออกไปทำการค้า ใส่ใจต่อขนบธรรมเนียม ภาษา ของประเทศคู่ค้าเพื่อให้สินค้าและบริการนั้นๆ เหมาะกับผู้บริโภคและตลาด โดยควรปลูกฝังเด็กรุ่นใหม่ตั้งแต่การเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษา

4.4.3 กำหนดนิยาม SMEs ของแต่ละหน่วยงานภาครัฐให้ตรงกัน รวมถึงการจำแนกลักษณะธุรกิจให้ชัดเจน เพื่อกำหนดนโยบายส่งเสริมให้ตรงกับความต้องการและตรงกลุ่มเป้าหมายในแต่ละอุตสาหกรรมหรือแต่ละขนาดของ SMEs นอกจากนี้ควรมีการกระตุ้นการบริโภคและกระตุ้นการตลาดในประเทศสินค้าของ SMEs โดยเน้นความสมดุลไม่ให้ความสำคัญกับการเติบโตของตัวเลข GDP ในภาคการผลิตใดมากเกินไป เพื่อลดความเสี่ยง รวมทั้งส่งเสริมและพัฒนา SMEs ให้เป็นธุรกิจขนาดใหญ่ที่สามารถพึ่งตนเองได้อย่างมั่นคง

4.4.4 ทบทวนนโยบายการส่งเสริม SMEs เนื่องจากมาตรการการเงินและการคลังที่ใช้อยู่ในปัจจุบันยังไม่ตรงกับความต้องการของ SMEs อีกทั้งยังเป็นภาระในการชำระหนี้แก่ผู้ประกอบการ นอกจากนี้ควรให้ SMEs และ Very/Micro Enterprises เข้าสู่ระบบภาษีด้วย โดยรัฐต้องสนับสนุนการด้านเทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนา การให้ความรู้ทางธุรกิจ และการหาตลาดรองรับ

4.4.5 มุ่งเน้นการสร้างมูลค่าให้กับสินค้าและบริการของผู้ประกอบการเพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศให้เหมาะสมกับบริบทปัจจุบัน โดยการสร้างมูลค่ามี 2 แนวทางคือ High- Tech และ High -Touch ในมิติของ High- Tech ได้ระบุไว้เป็นแนวทางในร่างแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 แล้ว แต่ในมิติของ High -Touch เป็นแนวทางในการสร้างมูลค่าที่มีความเหมาะสมกับ SMEs ของไทย เพราะใช้ทุนที่ SMEs ไทยมีอยู่แล้ว ภูมิปัญญาชาวบ้าน วัฒนธรรม และการออกแบบให้ตรงกับความต้องการของตลาด ซึ่งในแนวทางของแผนฯ 12 ยังไม่พูดถึงประเด็นนี้อย่างชัดเจน ควรยกระดับ เรื่องการสร้างมูลค่าด้วยความคิดสร้างสรรค์ออกมาให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรม โดยให้ความสำคัญกับการออกแบบที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับกระบวนการผลิตในภาคอุตสาหกรรม ทำให้ต้นทุนลดลง ประหยัดเวลาในการผลิต ทั้งยังส่งเสริมให้สินค้า/บริการมีความพิเศษ อันเป็นการเพิ่มมูลค่าในทุกส่วนไปจนถึงปลายทาง

4.4.6 บรรจุเรื่อง ความคิดสร้างสรรค์ ไว้ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ด้วย เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 เพราะความคิดสร้างสรรค์เป็นฐานสำคัญในการพัฒนาทั้งด้านแรงงานการพัฒนา OTOP การเพิ่มขีดความสามารถของ SMEs รวมถึงการส่งเสริมผู้ประกอบการและการเตรียมความพร้อมตลาดแรงงานให้เข้าสู่เศรษฐกิจดิจิทัล

4.4.7 พัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และเศรษฐกิจดิจิทัลไปพร้อมๆกัน โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์และการสร้างนวัตกรรมเป็นตัวนำและให้ดิจิทัลเป็นพื้นฐาน เพราะดิจิทัลเป็นเพียง platform ที่จะช่วยขับเคลื่อนให้ทุกอย่างเดินไปข้างหน้า รวมถึงโครงสร้างพื้นฐานด้านอื่นๆ นอกเหนือจากดิจิทัล เช่น ระบบรถไฟ ถนน โลจิสติกส์ ซึ่งมีความสำคัญเช่นกัน ทั้งนี้ เมื่อความคิดสร้างสรรค์สามารถนำมาผสมผสานกับเทคโนโลยีดิจิทัล ทำให้เกิดการสร้างมูลค่าได้ในทุกกระบวนการ ตั้งแต่การผลิตในต้นน้ำไปจนถึงปลายน้ำ

4.4.8 ส่งเสริมการรวมกลุ่มของ SMEs ในรูปแบบคลัสเตอร์เพื่อเป็นแนวทางการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับ SMEs ได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยกำหนดให้มีแนวทางการสนับสนุนและกำกับควบคุมจากภาครัฐที่เหมาะสม

4.4.9 กำหนดลักษณะของสินค้า OTOP ให้ชัดเจน ทั้งประเภทชนิด/ลักษณะของผลิตภัณฑ์ เนื่องจากสินค้า OTOP ไทย ยังมีความแตกต่างกันมากในเรื่องของคุณภาพ/ความเข้มแข็งของธุรกิจ ผลิตภัณฑ์ซ้ำซ้อนโดยควรกำหนดเป้าหมายการพัฒนาสินค้า OTOP ที่ชัดเจน ทั้งประเภทและพื้นที่ โดยคัดเลือกสินค้าที่มีอัตลักษณ์ที่ชัดเจนไม่เกิดสินค้าซ้ำซ้อนกัน หรือเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวให้มีเรื่องราวที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวได้ และให้ผลิตภัณฑ์ของชุมชนทุกแห่งเข้ามาอยู่ในระบบ เพื่อช่วยกันวางแผนการผลิต การตลาด การพัฒนาผลิตภัณฑ์ โดยที่คนในชุมชนต้องมีส่วนในการพัฒนา เพื่อสร้างความเข้มแข็ง และความสามัคคีในชุมชนในการพัฒนาอาชีพและพื้นที่อยู่อาศัยของตนเพื่อให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน รวมทั้งเพิ่มการตลาดภายในประเทศ โดยการสร้างจิตสำนึกให้คนไทยหันมาใช้สินค้า OTOP ในแต่ละโอกาส ก่อนที่จะมุ่งสู่ตลาดต่างประเทศเนื่องจากผู้ประกอบการดังกล่าวเป็นรายเล็กและรายย่อยมีโอกาสเข้าถึงตลาดน้อยมาก

4.5 การวิจัยและพัฒนา

4.5.1 ส่งเสริมการลงทุนวิจัยและพัฒนา และการนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์และเชิงสาธารณะ

(1) ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาในอุตสาหกรรมเป้าหมายที่ประเทศไทยมีความได้เปรียบและมีศักยภาพในการแข่งขันสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาประเทศ เช่น ธุรกิจการเกษตร สมุนไพร เทคโนโลยีชีวภาพ เป็นต้น โดยจัดทำแผนการวิจัยและนักวิจัยรองรับ รวมถึง Technology Tree หรือ Technology Roadmap ที่ชัดเจน อีกทั้ง ส่งเสริมการลงทุนวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เป็นของตนเอง เพื่อเพิ่มมูลค่าและสร้างความสามารถในการแข่งขันให้กับสินค้าและบริการ และลดการพึ่งพาการนำเข้าจากต่างประเทศ รวมถึงสามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศจากขายเทคโนโลยีดังกล่าวด้วย

(2) ส่งเสริมการลงทุนและใช้ประโยชน์งานวิจัยของภาคเอกชน อาทิ การลงทุนในงานวิจัยขั้นสูงเพื่อสร้างความแตกต่างให้กับสินค้า OTOP สมุนไพร และภาคเกษตรของไทย รวมถึงการส่งเสริมให้ SMEs ลงทุนวิจัยและพัฒนาสินค้าที่ใช้ในชีวิตประจำวันให้สามารถครองตลาดในประเทศอาเซียนได้อย่างยั่งยืน โดยมุ่งเน้นให้เกิดการประยุกต์ใช้และต่อยอดผลงานวิจัย รวมทั้งการถ่ายทอดเทคโนโลยีอย่างจริงจัง ด้วยการพัฒนากลไกโครงการทดลองการผลิตเชิงอุตสาหกรรม การบ่มเพาะบริษัทเชิงทดลอง และการสนับสนุนทุนในการดำเนินการ โดยให้สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) เป็นหน่วยงานประสานระหว่างภาคการวิจัยกับภาคอุตสาหกรรมและบริการ และมีมหาวิทยาลัยทำหน้าที่ให้การสนับสนุนการทำวิจัยของเอกชน รวมถึงการผลิตและพัฒนาบุคลากร

(3) สร้างกลไกเชื่อมโยงระหว่างนักวิจัยกับผู้ใช้ประโยชน์ผลงานวิจัย โดยสร้างเครือข่ายความเชื่อมโยงแบบ Triple Helix ระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคธุรกิจ สถาบันวิจัยและสถาบันการศึกษา รวมถึงจัดตั้งตลาดส่งเสริมการใช้ วทน. โดยเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนที่มีความต้องการเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมเข้ามาลงทะเบียน เพื่อให้หน่วยงานที่รับผิดชอบทำหน้าที่จับคู่ ระหว่างความต้องการของผู้ประกอบการ กับ บริษัทที่ให้บริการด้านเทคโนโลยีซึ่งผ่านการคัดกรองแล้วทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยมีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลที่มีประสิทธิภาพรองรับการดำเนินงาน

(4) ลงทุนทำวิจัยพื้นฐาน (Basic Research) ที่ตอบสนองความต้องการของภาคเอกชนและชุมชน รวมถึงลงทุนในโครงการลงทุนและวิจัยพัฒนาขนาดใหญ่ การวิจัยและพัฒนาเพื่อตอบโจทย์ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ และการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาสังคมและการผลิตเฉพาะเรื่อง อันจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาในพื้นที่เป้าหมายและการขยายผลไปยังพื้นที่อื่นๆ

4.5.2 ปฏิรูประบบการให้สิ่งจูงใจให้เอื้อต่อการพัฒนาและประยุกต์ใช้ วทน.

(1) ปรับปรุงกฎระเบียบการให้ทุนสนับสนุนการวิจัย โดยออกข้อกำหนดระเบียบการตรวจรับและวัดผลการวิจัยและพัฒนา (ไม่ควรใช้ระเบียบจัดจ้าง) ปรับปรุงกลไกการรับทุนสนับสนุนการวิจัยให้ภาคเอกชนสามารถขอรับทุนได้โดยไม่ต้องผ่านมหาวิทยาลัยหรือหน่วยงานภาครัฐ รวมถึงปรับปรุงการประเมินผลสัมฤทธิ์ของงานวิจัยโดยวัดจากการนำไปใช้ประโยชน์

(2) จัดทำมาตรการจูงใจทั้งด้านการเงินและการคลัง อาทิ จัดสรรเงินช่วยเหลือด้านการวิจัยและพัฒนาให้กับ SMEs โดยสนับสนุนเงินกู้ปลอดดอกเบี้ยหรือเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำสำหรับการวิจัยและพัฒนาในช่วง 3 ปีแรก ร่วมลงทุนกับภาคเอกชน (Venture Capital: VC) โดยกำหนดสัดส่วนการลงทุนไม่เกินร้อยละ 40 ให้นำค่าใช้จ่ายด้านวิจัยและพัฒนามาหักลดหย่อนภาษีได้ 300% (เนื่องจากการปรับลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลจากร้อยละ 23 เป็นร้อยละ 20 จึงควรให้ยกเว้นได้ถึง 400%) อีกทั้งออกมาตรการส่งเสริมให้เกิดอาชีพการรับจ้างวิจัยและพัฒนา เพื่อให้เกิดการแข่งขันและการพัฒนางานวิจัยให้มีคุณภาพ

(3) ส่งเสริมให้มีการจัดสรรผลประโยชน์และการบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญาที่เหมาะสม รวมถึงพัฒนาระบบฐานข้อมูลงานวิจัยและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เอื้อต่อการใช้ประโยชน์และต่อยอดผลงานวิจัยในเชิงพาณิชย์

(4) ส่งเสริมด้านตลาด โดยสนับสนุนการซื้อสินค้านวัตกรรมของไทย

4.5.3 พัฒนาระบบการศึกษาและพัฒนาบุคลากรด้าน วทน.

(1) สร้างสิ่งจูงใจให้คนที่มีความสามารถเข้ามาเป็นครูด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เช่น การปรับโครงสร้างรายได้ของครูให้มีรายได้ที่สูงขึ้น รวมถึงดึงดูดผู้มีความสามารถด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจากต่างประเทศเข้ามาทำงานเพื่อถ่ายทอดความรู้ โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรเหล่านี้สามารถร่วมพัฒนาผลิตภัณฑ์ได้

(2) พัฒนาหลักสูตรและสร้างแรงจูงใจให้เด็กเก่งหันมาสนใจในการเรียนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมถึงร่วมลงทุนกับเด็กที่มีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์และพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ

(3) พัฒนาระบบการศึกษาเพื่อสร้างผู้ประกอบการเชิงนวัตกรรม รวมถึงพัฒนาทักษะด้านธุรกิจและการบริหารจัดการให้กับบุคลากรด้าน วทน. เพื่อให้สามารถนำความรู้ด้าน วทน. ไปประยุกต์ใช้ได้ตรงกับความต้องการของตลาด

(4) เพิ่มค่าตอบแทนและจัดทำเส้นทางความก้าวหน้าในอาชีพนักวิจัยที่ชัดเจน เพื่อให้ให้นักวิจัยเห็นความสำคัญของอาชีพนักวิจัยให้มากขึ้น

4.6 ด้านผลิตภาพแรงงาน

4.6.1 ให้ความสำคัญกับการพัฒนาผลิตภาพแรงงาน โดยกำหนดเป้าหมายและผลักดันให้เกิดการพัฒนาผลิตภาพแรงงานอย่างจริงจัง รวมทั้งติดตามประเมินผล และปรับปรุงการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาให้แรงงานไทยเป็นแรงงานฝีมือสูงและเป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ

4.6.2 ผลิตแรงงานระดับอาชีวศึกษาให้เพียงพอทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพสอดคล้องความต้องการของอุตสาหกรรม โดยกำหนดเป้าหมายการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ชัดเจน เพื่อให้การจัดสรรกำลังคนสอดคล้องกับยุทธศาสตร์และความต้องการของภาคอุตสาหกรรม ส่งเสริมให้เยาวชนศึกษาในสาขาวิชาที่ขาดแคลนแรงงาน สนับสนุนแรงงานที่สำเร็จการศึกษาในระดับอาชีวศึกษามีรายได้มากขึ้นตามระดับความสามารถ โดยการรับรองมาตรฐานแรงงานโดยเชื่อมโยงกับค่าตอบแทนที่จะได้รับ ส่งเสริมให้แรงงานระดับอาชีวศึกษามีบทบาทในการยกระดับการศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตลอดจนสร้างความภูมิใจและภาพลักษณ์ที่ดีให้กับนักเรียนอาชีวศึกษา

4.6.3 ปรับปรุงระบบการศึกษาเพื่อสร้างทักษะในการประกอบสัมมาอาชีพ โดยเน้นการเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อให้สามารถนำเอาความรู้ที่ได้รับออกไปปฏิบัติงานได้จริง สร้างทัศนคติและวินัยการทำงานที่ดี ซึ่งจะนำไปสู่การมีผลิตภาพแรงงานและคุณภาพแรงงานที่สูงขึ้น รวมทั้ง ควรมีการแก้กฎหมายแรงงานให้เป็นธรรมต่อผู้จ้างและลูกจ้าง โดยกำหนดการจ่ายค่าตอบแทนการทำงานตาม “ผลงาน” ไม่ใช่ตาม “ระยะเวลา”

4.6.4 มุ่งเน้นให้มีการใช้แรงงานไทยและการพัฒนาทักษะแรงงานไทยเพื่อป้อนเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม โดยกำหนดขอบเขตให้ใช้แรงงานต่างด้าวเฉพาะในบางอุตสาหกรรมที่คนไทยไม่สนใจเข้าไปทำงาน และควรมีการกำหนดมาตรฐานฝีมือแรงงานขั้นต้น ตลอดจนมีการดูแลคุณภาพชีวิตให้กับแรงงานต่างด้าว

4.7 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

4.7.1 ควรนำข้อมูลและบทเรียนจากความล้มเหลวในการลงทุนระบบรางความเร็วสูงจากต่างประเทศ อาทิ จีน และตุรกี มาประกอบการพิจารณาลงทุนรถไฟความเร็วสูงของไทยเพิ่มเติม ตลอดจนนำข้อมูลที่ได้มาประยุกต์ใช้ในการวางแผนเพื่อรองรับการแข่งขันทางด้านราคากับสายการบินต้นทุนต่ำที่มีเพิ่มมากขึ้นในอนาคต

4.7.2 ควรเร่งปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานทางการขนส่ง ไปในคราวเดียวกับการลงทุน และการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อให้สามารถลดต้นทุนทางการค้าและอำนวยความสะดวกให้แก่นักลงทุนมากขึ้น โดยควรกำหนดทิศทางการพัฒนาให้ชัดเจน ทั้งนี้ เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชนสามารถกำหนดเป้าหมายและวางแผนแนวทางปฏิบัติในรายละเอียดให้สอดคล้องกัน

4.8 ด้านประสิทธิภาพภาครัฐ

4.8.1 พิจารณาปรับปรุงกฎระเบียบให้มีความเป็นธรรมและเป็นมาตรฐานเดียวกัน อาทิ ค่าปรับของกรมศุลกากร กลไกราคาที่เอื้อประโยชน์ต่อผู้ประกอบการรายใหญ่ กลไกการคุ้มครองผลประโยชน์ผู้ประกอบการ การกำหนดค่าธรรมเนียมพิเศษและมาตรการทางการค้าที่ลดการผูกขาดและครอบงำตลาด อัตราและกระบวนการการเก็บภาษี รวมไปถึงกฎระเบียบในการจัดซื้อจัดจ้าง ที่ไม่ควรพิจารณาเฉพาะข้อเสนอที่ถูกที่สุดเท่านั้น แต่ควรพิจารณาข้อเสนอที่ดีที่สุดเพื่อประโยชน์สูงสุดของประเทศด้วย

4.8.2 เพิ่มประสิทธิภาพในการการใช้จ่ายงบประมาณภาครัฐ เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจภาพรวมของประเทศ โดยควรดำเนินมาตรการที่ตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของภาคเอกชนและภาคประชาสังคม รวมทั้งควรกำหนดให้มีกลไกที่ภาคประชาชนสามารถตรวจสอบการเบิกจ่ายงบประมาณของภาครัฐได้

4.8.3 ปฏิรูปหน่วยงานที่กำกับดูแลและส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนและสหกรณ์ ให้มีการดำเนินการที่มีเอกภาพและบูรณาการไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับเศรษฐกิจฐานราก ได้แก่ วิสาหกิจชุมชนและสหกรณ์ และเพื่อให้เกิดการใช้งบประมาณในการให้ความช่วยเหลืออย่างมีประสิทธิภาพ

4.8.4 ภาครัฐควรมีการลงทุนและบริหารจัดการทรัพยากรที่เป็นยุทธศาสตร์ของประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การบริหารจัดการที่ดิน โดยเฉพาะที่ดินของการรถไฟที่เป็นยุทธศาสตร์ด้านการคมนาคมขนส่ง และการบริหารจัดการกิจการพลังงาน เป็นต้น โดยร่วมมือและนำเทคโนโลยีจากต่างประเทศมาใช้ให้เกิดประโยชน์ตามความเหมาะสม

4.8.5 ส่งเสริมการกระจายรายได้ ซึ่งคณะกรรมการร่วม 3 สถาบันภาคเอกชน เสนอให้มีคณะกรรมการร่วมระหว่างจังหวัด มีการสร้างองค์กรและบูรณาการการทำงานร่วมกันในภาคการศึกษา การวิจัย ภาคเอกชน และภาคราชการเพื่อดำเนินการให้จังหวัดสามารถอยู่ได้ด้วยตนเอง โดยสามารถหารายได้ด้วยตนเอง มีสินค้า/บริการของจังหวัดที่สามารถขับเคลื่อนเศรษฐกิจได้ด้วยตัวเองตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

4.8.6 ควรศึกษาแนวทางการส่งเสริม ตลอดจนเงื่อนไข หลักเกณฑ์ในการให้ความช่วยเหลือ SME จากประเทศที่พัฒนาแล้ว อาทิ สหรัฐอเมริกาที่มีระเบียบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐที่เอื้อต่อ SME ให้มีระดับการอุดหนุนที่เหมาะสม รวมทั้งมีการตรวจสอบการให้เงินช่วยเหลือ SMEs

รายงานสรุปผลการประชุม

กลุ่มที่ 2 : การลงทุนเพื่ออนาคตของประเทศไทย

ประธาน :

นายอิสระ ว่องกุศลกิจ

กรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ผู้ดำเนินรายการ :

นายปรเมธี วิมลศิริ

รองเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

1

สรุปสาระสำคัญการนำเสนอ

นายปรเมธี วิมลศิริ รองเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นำเสนอเรื่องการลงทุนเพื่ออนาคตของประเทศไทย มีสาระสำคัญสรุปได้ ดังนี้

1.1 ภาพรวมเศรษฐกิจและแนวโน้มทางเศรษฐกิจ

1.1.1 การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่สำคัญในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 และ 3 ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 มีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ (GDP) ขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 3.2 ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่ประเทศไทยต้องเผชิญทั้งการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างระยะยาว การเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติ และความไม่แน่นอนภายในประเทศ

1.1.2 จุดอ่อนและแนวโน้มที่สำคัญของเศรษฐกิจไทยในช่วงแผนฯ 12 ได้แก่ (1) เศรษฐกิจโลกยังคงมีแนวโน้มขยายตัวต่ำและผันผวน ซึ่งเป็นข้อจำกัดต่อการส่งออกของไทย (2) อุปสงค์ในประเทศน้อยกว่าขีดความสามารถในการผลิตทำให้ยังต้องพึ่งการส่งออก จึงจำเป็นต้องยกระดับศักยภาพการแข่งขันทางเศรษฐกิจ ขณะที่การลงทุนภาครัฐและภาคเอกชนยังมีไม่มากนัก (3) ขาดการลงทุนที่จำเป็นและเพียงพอต่อการยกระดับศักยภาพเศรษฐกิจเป็นเวลานาน (4) กำลังแรงงานเริ่มลดลงในขณะที่การเพิ่มประสิทธิภาพแรงงานล่าช้า จากสถานการณ์การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเป็นสิ่งที่ต้องเผชิญขึ้นเรื่อยๆ (5) ผลผลิตภาพปัจจัยการผลิต (TFP) ขยายตัวดีแต่ต้องใช้เวลาในการสังเคราะห์เทคโนโลยี และ (6) ความล่าช้าในการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ การเป็นเจ้าของตราสินค้า และการต่อยอดอุตสาหกรรมและบริการ

1.2 เป้าหมายด้านเศรษฐกิจและการลงทุน

1.2.1 แนวโน้มเศรษฐกิจและเป้าหมายด้านเศรษฐกิจและการลงทุนในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ได้แก่ (1) เศรษฐกิจไทยในกรณีฐานในช่วง 10 ปีข้างหน้ามีแนวโน้มที่จะขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 3.3 – 3.4 (โดยมีค่ากลางของการประมาณการร้อยละ 3.8) จึงจะทำให้ประเทศไทยเข้าสู่กลุ่มประเทศรายได้สูงในปี 2571 – 2574 (2) เป้าหมายการพัฒนาเศรษฐกิจในช่วงแผนฯ 12 จะต้องเร่งรัดให้เศรษฐกิจสามารถขยายตัวเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ 5.5 ต่อปี เพื่อให้ก้าวสู่การเป็นประเทศรายได้สูงได้ในปี 2569 ณ สิ้นแผนฯ 13 โดยการเร่งรัดการลงทุน การเพิ่มประสิทธิภาพของเศรษฐกิจไทย รวมทั้งการเพิ่มขีดความสามารถทางด้านเทคโนโลยี การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม กฎระเบียบและการบริหารจัดการ

1.2.2 แนวทางที่สำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจมหภาคภายใต้ข้อจำกัดในระยะปานกลาง ได้แก่ การเร่งรัดการลงทุนภาคเอกชน การปรับโครงสร้างการผลิต การปฏิรูปด้านการศึกษา การเพิ่มขีดความสามารถ การแข่งขัน การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการภาครัฐ และการใช้ประโยชน์จาก AEC เพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพการขยายตัวทางเศรษฐกิจในระยะยาวเพื่อเข้าสู่ประเทศรายได้สูง

1.3 กรอบการลงทุนภาครัฐที่สำคัญในช่วงแผนฯ 12 ประกอบด้วย

1.3.1 การลงทุนเพื่อบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ระบบการจัดการน้ำที่ต้องลงทุนทั้งระดับกลางและระดับใหญ่ ต้องสร้างการส่งเสริมการลงทุนเพิ่มมากขึ้น โดยยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (พ.ศ. 2558-2569) ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์การจัดการน้ำอุปโภคบริโภค ยุทธศาสตร์การสร้างความมั่นคงของน้ำภาคการผลิต ยุทธศาสตร์การจัดการน้ำท่วมและอุทกภัย ยุทธศาสตร์การจัดการคุณภาพน้ำ ยุทธศาสตร์ที่อนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพป่าต้นน้ำที่เสื่อมโทรมและป้องกันการพังทลายของดิน และการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ งบประมาณรวม 108,229 ล้านบาท

1.3.2 การลงทุนพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจ มติ ครม.เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2558 รับทราบและเห็นชอบมติ กนพ. ครั้งที่ 1/2558 ดังนี้ (1) เห็นชอบในหลักการของแผนโครงสร้างพื้นฐานและด้านบุคลากรปี 2557-2565 ใน 6 พื้นที่ ได้แก่ ตาก สระแก้ว ตรัง มุกดาหาร สงขลา (สะเดาและปาดังเบซาร์) และหนองคาย และ (2) เห็นชอบโครงการเร่งด่วน พ.ศ. 2558 รวม 52 โครงการ วงเงิน 2,642.88 ล้านบาท

1.3.3 การลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งและระบบโลจิสติกส์ โดยแผนยุทธศาสตร์การลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานขนส่งของประเทศ พ.ศ. 2558 – 2565 ได้ให้ความสำคัญกับการเพิ่มโครงข่ายคมนาคมรองรับ AEC และเขตเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 5 แผนงาน ดังนี้ (1) การพัฒนาโครงข่ายรถไฟระหว่างเมือง ได้แก่ การปรับปรุงทางรถไฟที่มีอยู่ การก่อสร้างรถไฟทางคู่ทั่วประเทศ และการก่อสร้างรถไฟทางมาตรฐาน (2) การพัฒนาโครงข่ายขนส่งสาธารณะเพื่อแก้ไขปัญหาจราจรในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ได้แก่ การก่อสร้างรถไฟฟ้า 10 สายทาง การก่อสร้างถนนและสะพานในเขตเมือง และการจัดการรถโดยสาร NGV 3,183 คัน (3) การเพิ่มขีดความสามารถทางหลวงเพื่อเชื่อมโยงพื้นที่สำคัญของประเทศและเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ ปรับปรุงถนนเชื่อมโยงแหล่งเกษตรและแหล่งท่องเที่ยว เชื่อมโยงระหว่างเมืองหลักและเชื่อมเมืองหลักกับด่านพรมแดน ก่อสร้างทางหลวงพิเศษระหว่างเมือง และระบบขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ (4) การพัฒนาโครงข่ายการขนส่งทางน้ำ ได้แก่ พัฒนาท่าเรือลำน้ำ และพัฒนาท่าเรือชายฝั่ง และ (5) การเพิ่มขีดความสามารถในการให้บริการขนส่งทางอากาศ ได้แก่ เพิ่มศักยภาพการให้บริการสนามบิน พัฒนาศักยภาพระบบควบคุม Air Traffic ใช้ประโยชน์ท่าอากาศยานในภูมิภาคมากขึ้น และพัฒนาอุตสาหกรรมการบินและบุคลากร

1.3.4 การลงทุนด้านพลังงานและสาธารณูปการ เช่น การสร้างเสริมสายส่งโรงงานไฟฟ้าเดิมๆ ที่หมดอายุ การปรับปรุงมาตรฐานการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และการปรับปรุงก่อสร้างขยายระบบประปา เป็นต้น

1.3.5 การลงทุนพัฒนาโครงข่ายสื่อสารโทรคมนาคม ซึ่งรองรับกับนโยบายการขับเคลื่อน Digital Economy เช่น การสัมปทาน 4G การส่งเสริมบอร์ดแบนด์ความเร็วสูง เป็นต้น

1.3.6 การลงทุนด้านวิจัยและพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยี เป้าหมายในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 คือ มีค่าใช้จ่ายการลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเท่ากับร้อยละ 2 มีสัดส่วนการลงทุนภาครัฐต่อเอกชน เป็น 30:70 และมีบุคลากรทางการวิจัย 15 คน ต่อประชากร 10,000 คน

1.3.7 การขับเคลื่อนการลงทุนภาคเอกชน มีแนวทาง ได้แก่ สิทธิประโยชน์การลงทุนของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนมีมาตรการเชิงรุกในการดึงดูดอุตสาหกรรมและบริการในยุคที่สาม การเพิ่มสัดส่วนการเป็นเจ้าของของคนไทยในอุตสาหกรรมและบริการ การส่งเสริมให้มีตราสินค้าและช่องทางการตลาดของตนเอง การส่งเสริมการลงทุนในประเทศเพื่อนบ้าน สิทธิประโยชน์การลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ และการพัฒนา Cluster อุตสาหกรรมและบริการที่มีศักยภาพในอนาคต

1.4 ประเด็นท้าทายในการขับเคลื่อนการลงทุน

1.4.1 ประเด็นท้าทายของการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน ประกอบด้วย

(1) **การเพิ่มบทบาทภาคเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น** โดยการคัดเลือกและกำกับกำกับการดำเนินงานของภาคเอกชนให้เป็นไปอย่างโปร่งใส สร้างความสมดุลของผลตอบแทนและการลงทุนระหว่างภาครัฐและเอกชน และความเข้มข้นของการเพิ่มบทบาทภาคเอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องสอดคล้องกับลักษณะโครงการ

(2) **การลงทุนที่คุ้มค่า** โดยการศึกษาวิเคราะห์ความเหมาะสมโครงการเป็นไปตามหลักวิชาการ เป็นโครงการที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจและสังคมในระดับสูง การลงทุนถูกจังหวะและไม่ซ้ำซ้อน และประชาชนยอมรับและเข้าใจในแนวทางการพัฒนา

(3) **กรอบกติกาที่ชัดเจน** โดยกฎหมายและกฎระเบียบมีความทันสมัย สอดคล้องกับสถานการณ์ มีโครงสร้างองค์กรและบุคลากรรองรับการพัฒนา มีกรอบกติกาที่ชัดเจนและเอื้อต่อการพัฒนา

(4) **การตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ** โดยนโยบายรัฐบาลที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาตามแผนพัฒนาฯ การเมืองมีเสถียรภาพและมีความต่อเนื่องทางนโยบาย ไม่มีการแทรกแซงการเมืองตลอดกระบวนการของโครงการ และการตัดสินใจลงทุนเป็นไปตามหลักวิชาการ

1.4.2 ประเด็นท้าทายการดำเนินยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (พ.ศ. 2558-2569) เพื่อบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดในแผนยุทธศาสตร์ โดยการดำเนินงานดังนี้

(1) มีกระบวนการนำยุทธศาสตร์ไปแปลงสู่แผนปฏิบัติการและแผนการลงทุนในระดับพื้นที่

(2) ให้ความสำคัญกับประเด็นความสอดคล้องกับศักยภาพและความต้องการของพื้นที่ทั้ง 25 กลุ่มน้ำในประเทศ เพิ่มความเป็นเอกภาพในการบริหารจัดการน้ำในทุกระดับ รวมทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากกลไก องค์กร และชุมชนในพื้นที่

2

ความเห็นผู้เข้าร่วมประชุม

ผู้เข้าร่วมอภิปรายและผู้เข้าร่วมประชุมได้แสดงความเห็นในเรื่องการลงทุนเพื่ออนาคตประเทศสรุปได้ ดังนี้

2.1 เป้าหมายอัตราเติบโตทางเศรษฐกิจ จากการตั้งเป้าหมายการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่ร้อยละ 5 ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม และไม่ควรถ้ากว่านี้เนื่องจากจะส่งผลต่อการสร้างความเชื่อมั่นของนักลงทุน

2.2 การวิจัยและพัฒนา บุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนาในประเทศมีจำกัด ดังนั้น ควรมีการจูงใจนักวิจัยจากต่างประเทศให้มาลงทุนมากขึ้น เพื่อเพิ่มจำนวนนักวิจัยในประเทศไทย สำหรับการพัฒนานวัตกรรมยังคงเป็นเรื่องที่ยากในการดำเนินการ โดยปัญหาด้านนวัตกรรมของประเทศไทยนั้นไม่ได้ขาดความคิดสร้างสรรค์ แต่ขาดการความคิดเพื่อมาต่อยอดทางธุรกิจ

2.3 การลงทุนภาครัฐและภาคเอกชน แนวทางส่งเสริมการลงทุนต่างๆ ควรให้ความสำคัญกับด้านอุปสงค์ด้วย โดยควรให้ความสำคัญกับการเพิ่มอำนาจการซื้อและการเพิ่มรายได้ของประชาชนควบคู่กันไป โดยการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานระหว่างรัฐกับเอกชน ภาครัฐต้องเป็นหลักให้กับภาคเอกชน โดยควรพิจารณาให้รอบคอบเพื่อประโยชน์สูงสุดที่จะได้รับ

2.4 การรับมือกับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Ageing Society) ควรมีการลงทุนเพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมผู้สูงอายุในประเทศไทย รวมทั้งรับมือกับปัญหาสำคัญที่ประเทศไทยต้องเผชิญคือ ปัญหาการขาดแคลนแรงงาน ดังนั้น จึงควรมีการวางแผนการพัฒนาทักษะแรงงาน โดยอาจพิจารณาส่งเสริมการใช้แรงงานจากประเทศเพื่อนบ้าน

2.5 การส่งเสริมความรู้ด้านการเงินและการลงทุน ควรเสริมความรู้เรื่องการเงินส่วนบุคคลให้แก่เด็กนักเรียน เช่น การสอนวิธีออม การบริหารเงิน การเก็บเงินเพื่อวันเกษียณ หรือแนวทางการลงทุนในตลาดทุน เป็นต้น เพื่อช่วยพัฒนาประเทศในระยะยาว

2.6 การลงทุนโครงสร้างพื้นฐาน ควรให้ความสำคัญกับการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ เช่น การลงทุนสนามบิน การลงทุนสายการบินต้นทุนต่ำ (Low Cost Airline) และควรให้ความสำคัญกับการลงทุนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ประชาชนสามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้อย่างทั่วถึง โดยไม่กระจุกตัวอยู่แต่ในเมืองหลวง ซึ่งถือว่าการลงทุนครั้งเดียวที่จำนวนมากแต่มีผลในระยะยาว โดยควรจะดำเนินการให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น เช่นอยู่ในรูปแบบของโครงการนำร่อง ซึ่งจะสามารถช่วยให้ประเทศพัฒนาแบบก้าวกระโดดได้

2.7 ปัญหาอุปสรรคด้านกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ควรมีการปรับปรุงให้กฎหมายเป็นอุปสรรคน้อยที่สุด โดยการบูรณาการกฎหมายโดยเฉพาะกฎหมายทางการเงิน ควรปรับปรุงกฎระเบียบเพื่อจูงใจให้นักลงทุนมีการลงทุนในประเทศไทยเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ คำจำกัดความของสถาบันการเงินพบว่ามีนิยามจำนวนมาก ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการด้านต่าง ๆ นอกจากนี้ พบว่าโดยพื้นฐานของ SMEs มีความแตกต่างกันในการทำบัญชีทางการเงิน ดังนั้นควรมีการปรับปรุงหรือพัฒนาการทำบัญชีของ SMEs เพื่อให้สถาบันการเงินสามารถปล่อยกู้ได้และสามารถดำเนินการสู่ระบบภาษีอากรได้

2.8 การพัฒนาอุตสาหกรรมต่อเนื่อง ควรมีการวางผังเมืองที่เป็นระเบียบ รวมทั้งควรให้ความสำคัญอุตสาหกรรมที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยว เช่น การจัดสร้างดิสนีย์แลนด์ในประเทศไทย อุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์ อุตสาหกรรมภาพยนตร์นานาชาติ เพื่อเพิ่มการสร้างรายได้ของประเทศ

รายงานสรุปผลการประชุม

กลุ่มที่ 3 : คนไทยกับสังคมสูงวัยที่มีคุณภาพ

ประธาน :

ดร.กนกกาญจน์ อนุแก่นทนาย

ผู้อำนวยการศูนย์สาธารณสุขประโยชน์และประชาสังคม
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ผู้ดำเนินรายการ :

นางชุตินาฏ วงศ์สุบรรณ

รองเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและ
สังคมแห่งชาติ

1

สรุปสาระสำคัญการนำเสนอ

1.1 ทิศทางการพัฒนาคนไทยกับสังคมสูงวัยที่มีคุณภาพ

ช่วงเช้าได้มีการนำเสนอกรอบทิศทางของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 เพื่อนำไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยมีการกำหนดเป้าหมายไว้ 7 ประการ ร่วมกับการบริหารภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ อันเป็นปัจจัยหนุนเสริมให้การขับเคลื่อนการทำงานสามารถบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ ซึ่งกรอบแนวคิดที่นำมาใช้ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 นี้ เป็นการพัฒนาที่ต่อเนื่องมาจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 โดยเน้นนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาคนเป็นศูนย์กลาง การพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม และแนวคิดการปฏิรูปต่างๆ เพื่อนำไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูง และสังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ทั้งนี้ การพัฒนาไปสู่ประเทศรายได้สูงจำเป็นต้องอาศัยการพัฒนาศักยภาพคน และให้คนไทยได้รับประโยชน์จากการพัฒนาทั้งจากการกระจายทรัพยากร และจากการลงทุนในโครงการต่างๆ โดยทิศทางการพัฒนาคนและสังคมในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ต้องมีการวางแนวทางให้สอดคล้องกับสถานการณ์ทางสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

1.1.1 สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคม

(1) การเปลี่ยนแปลงประชากรสู่สังคมสูงวัย อัตราเจริญพันธุ์รวมจะลดลงจาก 1.62 ในปี 2558 เหลือเพียง 1.3 ในปี 2583 ส่งผลให้สัดส่วนประชากรสูงอายุเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 32.1 ขณะที่ประชากรวัยเด็กลดลงเหลือร้อยละ 12.8 และวัยแรงงานลดลงเหลือเพียงร้อยละ 55.1 ทำให้มีภาวะพึ่งพิงแรงงานเพิ่มขึ้น โดยจากปี 2558 ผู้สูงอายุ 1 คนจะพึ่งพิงแรงงาน 4.2 คน แต่จะเหลือเพียง 1.7 คน ในปี 2558 ก่อให้เกิดผลกระทบทั้งค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพที่เพิ่มขึ้น รายได้ไม่เพียงพอต่อการยังชีพหลังวัยเกษียณจากอัตราการออมที่ต่ำ และการต้องพึ่งพาแรงงานต่างชาติ

(2) การพัฒนาคนในทุกช่วงวัย **กลุ่มปฐมวัย** มีความเสี่ยงเรื่องภาวะโภชนาการ และระดับพัฒนาการที่เหมาะสม ปัญหาคุณภาพมาตรฐานของศูนย์เด็กเล็ก ขณะที่**กลุ่มวัยเรียน** มีปัญหาพัฒนาการด้านสติปัญญาและอารมณ์ เป็นผลต่อการพัฒนาทักษะทั้งด้านการเรียนรู้และการใช้ชีวิต ส่วน**กลุ่มวัยแรงงาน** มีผลิตภาพแรงงานต่ำ โดยในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ผลิตภาพเพิ่มขึ้นเฉลี่ยเพียงร้อยละ 2.4 ต่อปี และมีปัญหา

เรื่องหลักประกันทางสังคม อาชีวอนามัยในกลุ่มแรงงานนอกระบบ **กลุ่มผู้สูงอายุ** พบว่า ผู้สูงอายุที่แข็งแรงมีสัดส่วนเพียงร้อยละ 5 ส่วนใหญ่มีปัญหาโรคเรื้อรัง ขณะเดียวกันผู้สูงอายุ 2 ใน 3 ไม่มีเงินออม และแรงงานสูงอายุ ร้อยละ 90.8 ทำงานนอกระบบ อีกทั้งสภาพแวดล้อมยังไม่เอื้อต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ

(3) **ความเหลื่อมล้ำในสังคม** สัดส่วน**คนจน**ในประเทศไทยลดลงเหลือร้อยละ 10.94 หรือประมาณ 7.3 ล้านคนในปี 2556 แต่ยังคงมีความเหลื่อมล้ำสูงระหว่างกลุ่มคน โดยในส่วนของ**รายได้** พบว่ากลุ่มประชากรร้อยละ 10 ที่มีรายได้สูงที่สุด มีรายได้มากกว่ากลุ่มประชากรร้อยละ 10 ที่มีรายได้ต่ำที่สุดอยู่ถึง 34.85 เท่า ขณะที่**บัญชีเงินฝาก**ที่มียอดเงินมากกว่า 10 ล้านบาทมีเพียงร้อยละ 0.13 ของจำนวนบัญชีทั้งหมด แต่กลับมีวงเงินฝากถึงร้อยละ 49.24 ของวงเงินฝากทั้งหมด รวมทั้งการ**ถือครองที่ดิน**ของกลุ่มประชากรร้อยละ 20 ที่มีการถือครองที่ดินมากที่สุดมีมากกว่ากลุ่มประชากรร้อยละ 20 ที่ถือครองที่ดินน้อยที่สุดอยู่ถึง 325.7 เท่า ขณะเดียวกันยังมีความเหลื่อมล้ำทั้งด้าน**บริการสาธารณสุขและศึกษา** โดยการกระจายบุคลากรด้านสาธารณสุขยังคงกระจุกตัวอยู่ในกรุงเทพมหานคร ขณะที่โอกาสเข้าเรียนต่อระดับปริญญาตรีของกลุ่มประชากรร้อยละ 10 ที่มีรายได้สูงที่สุด มีมากกว่ากลุ่มประชากรร้อยละ 10 ที่มีรายได้ต่ำสุดอยู่ถึง 19.1 เท่า นอกจากนี้ยังเกิดความเหลื่อมล้ำใน**กระบวนการยุติธรรม**เนื่องจากความไม่เข้าใจกฎหมายและเข้าไม่ถึงกระบวนการยุติธรรม ซึ่งปัจจุบันมีความพยายามแก้ไขปัญหผ่านกองทุนยุติธรรม เครือข่ายยุติธรรมชุมชน และศูนย์ยุติธรรมชุมชน

(4) **คุณภาพการศึกษา** ประเทศไทยมีการลงทุนด้านการศึกษาสูง แต่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาต่ำ โดยพบว่าผลคะแนนสอบ O-net ในสาระการเรียนรู้หลัก 5 วิชา มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 ในทุกวิชาและทุกช่วงชั้น และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ จากผลการจัดอันดับ IMD ด้านคุณภาพการศึกษา พบว่า ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 46 จากทั้งหมด 60 ประเทศ

(5) **สุขภาพ** คนไทยมากกว่าร้อยละ 99 มีหลักประกันด้านสุขภาพ โดยในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 15 ต่อปี แต่ยังมีปัญหาด้านคุณภาพบริการจากความเหลื่อมล้ำและการกระจายบุคลากร นอกจากนี้ แม้อายุคาดเฉลี่ยของคนไทยจะเพิ่มสูงขึ้น แต่สาเหตุของการเสียชีวิตก่อนวัยอันควรทั้งโรคไม่ติดต่อและอุบัติเหตุก็สูงขึ้นเช่นกัน โดยสาเหตุหลักมาจากพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ อีกทั้ง ยังเกิดโรคอุบัติใหม่และอุบัติซ้ำตามแนวชายแดนที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นจากการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศ

(6) **สถาบันทางสังคมและชุมชน** **สถาบันครอบครัว**มีขนาดครัวเรือนที่เล็กลง โดยรูปแบบครัวเรือนที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นได้แก่ ครัวเรือนที่อยู่คนเดียว ครัวเรือนที่มีเฉพาะสามีภรรยา และครัวเรือนที่มีลักษณะเหงากลาง แต่ครัวเรือนที่มีคนหลายรุ่นอยู่ร่วมกันมีแนวโน้มลดลง ขณะที่**ชุมชน**มีความเข้มแข็งและมีศักยภาพในการจัดการตนเองมากขึ้น นอกจากนี้ การเลื่อนไหลทาง**วัฒนธรรม**ทำให้ชนบทธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมเสื่อมถอยลง และมีแนวโน้มเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม ซึ่งต้องทำให้เกิดการยอมรับในความแตกต่างเพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งในสังคม

1.1.2 เป้าหมายการพัฒนาคนและสังคมในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12

(1) **การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพคน** เน้นการพัฒนาศักยภาพของคนทุกช่วงวัยให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี มุ่งยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและการเรียนรู้ไปสู่ระดับสากล รวมทั้งการสร้างความอบอุ่นและความมั่นคงในครอบครัว

(2) **การลดความเหลื่อมล้ำในสังคม** เน้นการลดความแตกต่างทั้งในเรื่องของรายได้ และการกระจายการถือครองทรัพย์สินทั้งระหว่างบุคคลและพื้นที่ การเข้าถึงระบบความคุ้มครองทางสังคมที่มีคุณภาพครอบคลุมและทั่วถึง รวมทั้งสถาบันทางสังคมและชุมชนมีความเข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้ และเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนและพัฒนาประเทศ

1.1.3 ประเด็น/แนวทางการพัฒนาที่สำคัญในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12

(1) **การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพคน โดยการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต** วัยเด็ก ส่งเสริมโภชนาการ อนามัยแม่และเด็ก พัฒนามาตรฐานศูนย์เด็กเล็ก *วัยเรียน* พัฒนา IQ EQ MQ รวมทั้งทักษะในการประกอบอาชีพและการใช้ชีวิต การจัดการเรียนรู้เพศศึกษา *วัยแรงงาน* พัฒนาผลิตภาพแรงงาน การคุ้มครองแรงงานนอกระบบ พัฒนาอาชีพอาชีวอนามัย และส่งเสริมการออม *วัยสูงอายุ* สร้างหลักประกันทางสังคมที่สนับสนุนให้ผู้สูงอายุอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณค่า มีระบบการดูแลที่เหมาะสม **การส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค** โดยการควบคุมและป้องกันปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ ส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพ และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิผู้บริโภคด้านสุขภาพ **การพัฒนาคุณภาพการศึกษา** โดยพัฒนาการศึกษาทั้งระบบทั้งในเรื่องคุณภาพครู หลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนการสอน การประเมินคุณภาพการศึกษา และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 การคิดวิเคราะห์ ทักษะการดำเนินชีวิต และการประกอบอาชีพ **การพัฒนาสมรรถนะแรงงาน** ให้มีทักษะตรงตามความต้องการของตลาด มีทักษะพหุภาษาและทักษะไอที และมีกรอบคุณวุฒิวิชาชีพที่เป็นมาตรฐานสากล

(2) **การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม** เน้นการพัฒนาเรื่อง**โอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรและบริการทางสังคม** โดยเฉพาะในกลุ่มคนจนและผู้ด้อยโอกาส ทั้งในเรื่องสวัสดิการพื้นฐานและระบบบริการสาธารณะ **การสร้างความมั่นคงทางรายได้และโอกาสในการประกอบอาชีพ** ทั้งการฝึกทักษะอาชีพ การเข้าถึงแหล่งเงินทุน และการสร้างผู้ประกอบการรายใหม่ รวมทั้ง**การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม** โดยให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายสำหรับประชาชน มีระบบยุติธรรมชุมชนที่เข้มแข็ง และเพิ่มศักยภาพของกองทุนยุติธรรม

(3) **การสร้างความเข้มแข็งของสถาบันทางสังคมและชุมชน** เน้นการสร้าง**ความอยู่ดีมีสุขของครอบครัวไทย** เสริมสร้างบทบาทของสถาบันทางสังคมและวัฒนธรรม สร้างความเข้มแข็งของชุมชนและการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน รวมทั้งสร้างสภาพแวดล้อมและนวัตกรรมที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ เพื่อทำให้เกิดสังคมสูงวัยที่มีคุณภาพ

2

ประเด็นการระดมความคิดเห็น

ประธานดำเนินรายการได้เสนอภาพสังคมไทยในอนาคตที่จะเป็นสังคมแนวราบมากขึ้น ดังนั้น การสร้างสังคมต้องให้ความสำคัญในเรื่องของคนตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งเป็นผู้สูงอายุ โดยทิศทางในอนาคตที่เป็นตัวเลขเชิงสถิติแสดงให้เห็นว่า คนมีอายุยืนยาวมากขึ้น เกษียณอายุ 60 ปี แต่ยังไม่แก่ ยังเป็นผู้ทรงคุณวุฒิและมีคุณค่า ดังนั้น โจทย์ที่สำคัญในการพัฒนาคนในสภาพสังคมปัจจุบันที่มีผู้สูงอายุจำนวนมาก คือจะพัฒนาคนอย่างไรให้มีคุณภาพ ไม่เฉพาะด้านสติปัญญา ด้านความรู้ความสามารถ แต่ในด้านการพัฒนาความคิด จิตสำนึก จิตใจ ทั้งนี้ การจะพัฒนาคนโดยปราศจากสิ่งแวดล้อมและบริบทจะไม่สามารถทำได้ จึงจำเป็นต้องคำนึงถึงประเด็นสำคัญในสังคม โดยเฉพาะเรื่องความเหลื่อมล้ำทางสังคม ดังนั้น ทิศทางจากวันนี้จนถึงปี 2564 ซึ่งเป็นปีสิ้นสุดแผนฯ 12 หรือรถไฟขบวนที่ 12 ทิศทางควรจะเป็นอย่างไร

จากงานวิจัยเมื่อ 40 ปีที่ผ่านมา ศาสตราจารย์ โรเบิร์ต ฟิลลิป จากมหาวิทยาลัยคอร์เนล ได้ทำการศึกษาคนไทยที่บางชั้น ซึ่งเป็นหมู่บ้านชาวนาในชนบท สรุปผลการศึกษาว่า 1) คนไทยไม่ค่อยยึดถือหลักการ ยึดถือบุคคล ขึ้นอยู่กับคนที่ปฏิสัมพันธ์เป็นใคร หลักการเป็นรอง 2) คนไทยไม่ค่อยเก็บตัว ชอบพูดคุย ชอบเจอกัน รักสนุก ต้องมีกิจกรรมร่วมกัน 3) ให้ความสำคัญเรื่องปฏิสัมพันธ์ ความเกรงอกเกรงใจเป็นเรื่องสำคัญ ต้องรักษาสิ่งที่เรียกว่า “เครื่องสำอางค์ทางสังคม” อย่าให้รู้สึกกระทบกระเทือนใจ ไม่ชอบเสียหน้า ต้องรักษาความสัมพันธ์เพื่อลดความขัดแย้งในสังคม จึงเป็นที่มาว่า “เราต้องยิ้ม” 4) คนไทยไม่ชอบผูกพันระยะยาว ชอบรวมกลุ่มเป็นครั้งคราว อาทิ การจัดงานบุญ งานกฐิน อย่างไรก็ตาม ปีนี้มีบริษัทด้านการตลาดได้ศึกษาว่าคนไทยยุคนี้เป็นอย่างไรจากทางอินเทอร์เน็ต พบว่า คนไทยติดหู ดูดี เข้าร้าน ต้องแชร์ โดยเฉพาะผู้ที่เกิดในช่วง พ.ศ. 2520 เป็นต้นไป มีพฤติกรรมใช้เงินมากและใช้เงินเก่ง ใช้ชีวิตสวนทางกับรายได้ มีรูปแบบการดำเนินชีวิตในแบบของตัวเอง “มีไลฟ์สไตล์แต่ไม่ค่อยคิดมีสไตล์” นำเงินในธนาคารมาใช้ ชอบประกอบอาชีพอิสระ (เป็นฟรีแลนซ์) ซึ่งเกือบ 50 ปี ที่ผ่านมา สะท้อนให้เห็นว่า สังคมเปลี่ยน คนไทยมีลักษณะเปลี่ยน แต่คุณลักษณะแบบเดิมๆ ยังคงอยู่ กระแสดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า สิ่งที่ศาสตราจารย์โรเบิร์ตศึกษาเรื่องคนไทยในอดีต บางอย่างอยู่ในพันธุกรรม (DNA) และบางอย่างเกิดการเปลี่ยนแปลง ขณะที่อีก 50 ปีถัดมา คนอายุหนุ่มสาวเริ่มทำงาน ยังมีพฤติกรรมดังกล่าวและชอบอะไรแบบง่ายๆ ดังนั้น หากจะพัฒนาคนไทยในเป้าหมายปี พ.ศ. 2560 - 2564 คนไทยควรมีคุณลักษณะอย่างไร แนวทางที่จะพัฒนาภายใต้ลักษณะครอบครัวและสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก จะมีการพัฒนาจิตใจ จิตสำนึก และศักยภาพอย่างไร

ทั้งนี้ การระดมความคิดเห็นได้มีการตั้งประเด็นคำถามที่สำคัญ กล่าวคือ (1) การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพคนในช่วง 5 ปี ข้างหน้า ควรมุ่งเน้นประเด็นสำคัญใด มีเป้าหมายและแนวทางสำคัญเพิ่มเติมอย่างไร (2) ความเหลื่อมล้ำทางสังคมเป็นปัญหาสำคัญสำหรับประเทศไทยมาเป็นระยะเวลานาน ประเด็นเรื่องความเหลื่อมล้ำใดที่ควรเร่งดำเนินการ มีเป้าหมายและแนวทางในการลดปัญหาดังกล่าวอย่างไร (3) สถาบันทางสังคม อาทิ สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา ชุมชน ทูตทางวัฒนธรรม ควรมีบทบาทที่สำคัญในเรื่องใด อย่างไร เพื่อให้เป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศ

3

ข้อคิดเห็นจากผู้เข้าร่วมประชุม

3.1 การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพคน

3.1.1 ภาพรวมการพัฒนาคนทุกช่วงวัย

(1) **ควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมสุขภาพ** ด้วยการถ่ายทอดความรู้ด้านสุขภาพที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตและการปรับพฤติกรรมที่เหมาะสม มีสุขภาพะวัฒนธรรมกล่าวคือมีแบบแผนการดำรงชีวิตที่สมดุลระหว่างคนกับคน คนกับสิ่งแวดล้อม เพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุที่มีคุณภาพ และยกระดับการป้องกันและควบคุมโรคทั้งโรคติดต่อและโรคไม่ติดต่อ โดยควรกำหนดเป็นตัวชี้วัดในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ซึ่งจะมีเชื่อมโยงกับตัวชี้วัดขององค์การอนามัยโลกและสหประชาชาติ

(2) การพัฒนาคุณภาพประชากร

1) **ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาทางด้านจิตใจ** โดยนำศาสนาที่ตนนับถือมาปฏิบัติ เพื่อให้ประชากรมีจิตที่ดีใน 3 ด้าน ได้แก่ (1) สมรรถภาพจิต เป็นคนเก่งมีสติปัญญา ใฝ่รู้ ใฝ่พัฒนา รู้จักคิด วิเคราะห์ มีเหตุผล ขยันขันแข็ง รู้จักพึ่งตนเอง เป็นประชาธิปไตย (2) คุณภาพจิต เป็นคนดี มีวินัย จรรยาบรรณ จิตสำนึกต่อหน้าที่ เมตตา กรุณา ซื่อสัตย์สุจริต กตัญญูรู้คุณ ยุติธรรม และมีวัฒนธรรม (3) สุขภาพจิต มีความสุข มีสมาธิ สงบเยือกเย็น แจ่มใสร่าเริง พอใจในสิ่งที่ทำ ยินดีในสิ่งที่ทำ

2) เน้นการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม โดยเฉพาะในประเด็นการเคารพกฎหมาย มีความรับผิดชอบ มีวินัย และมีจิตสำนึกต่อหน้าที่ ปฏิบัติตนตามหลักศาสนา ทำประโยชน์โดยคำนึงถึงส่วนรวม มีเหตุผลเชิงจริยธรรม มีพฤติกรรมเอื้อต่อสุขภาพและเอื้อต่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข โดยใช้กรอบการพัฒนาของหลัก 7 อ คือ 1) การรับประทานอาหารตั้งแต่เกิดจนตาย 2) การออกกำลังกาย 3) อารมณ์ 4) อโรคยา 5) อาชีวะสัมมาชีพ 6) อนามัยสิ่งแวดล้อม และ 7) อบายมุข พัฒนาผ่านกระบวนการ การอบรม การเรียนรู้ และผลักดันให้เป็นวาระแห่งชาติ รวมทั้งให้มีกลไกในเชิงบูรณาการทั้งการบริหารจัดการ งบประมาณ การติดตามประเมินผลด้วยหลักอภิบาลเครือข่ายและหลักประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม

(3) **การเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสังคมสูงวัย** ต้องเริ่มตั้งวัยเด็กจนถึงวัยสูงอายุ ให้ความรู้ทั้งในด้านสุขภาพ การใช้จ่าย การออม รวมทั้งฝึกให้รู้จักการพึ่งพาตนเอง

(4) **การจัดทำฐานข้อมูลของคนทุกกลุ่มวัยในชุมชน** เพื่อประโยชน์ในการจัดสวัสดิการและการจัดการกับปัญหาให้เหมาะสมในแต่ละพื้นที่

3.1.2 วัยทารก/ปฐมวัย

ควรให้ความรู้แก่มารดา และให้การดูแลมารดาตั้งแต่เริ่มตั้งครรภ์ โดยส่งเสริมให้ออกกำลังกาย จัดลงทะเบียนมารดาที่ตั้งครรภ์ เพื่อรับการตรวจและคำแนะนำในระหว่างตั้งครรภ์ ทั้งในเรื่องโภชนาการ อนามัยเจริญพันธุ์ การป้องกันโรคเรื้อรัง (NCD) จัดกิจกรรมสร้างแรงจูงใจให้มารดาที่ตั้งครรภ์ดูแลตัวเองอย่างดี อาทิ การประกวดมดลูกทองคำ

3.1.3 วัยเรียน

(1) **ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาทางด้านจิตใจ คุณธรรม และจริยธรรม** โดยเฉพาะในเด็กตั้งแต่อยู่ในครรภ์มาจนถึงอายุ 6 ปี ไม่ควรส่งเสียงดังกับเด็ก ไม่เปิดทีวี-วิทยุเสียงดัง เพื่อช่วยหล่อหลอมจิตใจและบุคลิกภาพของเด็กในระยะยาว

(2) **ปลูกฝังให้เด็กรู้จักการมีวินัยในการดำรงชีวิต** และดำเนินชีวิตด้วยความระมัดระวังเพื่อให้ออกห่างจากอุบัติเหตุ โดยอาจทำในรูปของเกมส์ ให้เด็กเล่นเกมที่สอนเรื่องการมีวินัยในการจราจร ได้แก่ การคาดเข็มขัดนิรภัย การเคารพกฎหมาย การใส่หมวกนิรภัย เป็นต้น ซึ่งควรปลูกฝังในเด็กวัยต่ำกว่า 1 ปี เพื่อให้มีความระมัดระวังในการดำเนินชีวิต

(3) **การพัฒนาเด็กให้มีคุณภาพ** โดยเฉพาะในด้านการศึกษา ยังขาดการประเมินปัญหาการศึกษาของประเทศในภาพรวมที่ยังมีปัญหาเชิงคุณภาพ ดังนั้น การพัฒนาและยกระดับการศึกษาจึงควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตร ผู้เรียนผู้สอน ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน การมุ่งเน้นด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยสร้างค่านิยมสันติวิธี เพื่อช่วยลดปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นตั้งแต่เด็กวัยเรียน และควรเพิ่มเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาการของผู้สูงวัยในหลักสูตรการเรียนการสอน รวมทั้งเน้นการสอนเรื่องจิตอาสาในระดับมหาวิทยาลัย

(4) **ส่งเสริมให้มีการเรียนอาชีวศึกษาให้มากขึ้น** เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนแรงงานและปัญหาการนำเข้าแรงงานต่างชาติที่นำไปสู่ปัญหาต่าง ๆ

3.1.4 วัยแรงงาน

(1) **การพัฒนาทักษะกำลังแรงงาน** ควรพัฒนาทักษะและองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมควบคู่กับการพัฒนาทักษะด้านภาษา เพื่อให้ประเทศไทยมีความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

(2) **การให้ความรู้แก่ฝ่ายทรัพยากรมนุษย์** ภาครัฐควรให้ความสำคัญในการให้ความรู้ การฝึกอบรม แก่กลุ่มผู้จัดการฝ่ายทรัพยากรบุคคลของสถานประกอบการโดยเฉพาะ SME เพื่อให้การขับเคลื่อนงานด้านการพัฒนาบุคลากรมีศักยภาพและคุณภาพ

3.1.5 วัยสูงอายุ

(1) **การกำหนดค่านิยม เป้าหมาย และแนวทางการพัฒนาในสังคมสูงวัย** ควรระบุค่านิยมและเป้าหมายของคำว่าผู้สูงอายุและสังคมสูงวัยที่มีคุณภาพให้มีความชัดเจน ซึ่งองค์ประกอบของผู้สูงอายุที่มีคุณภาพนั้นจะประกอบด้วย (1) การมีสุขภาพดี ทั้งกาย ใจ สติปัญญา (2) มีความสามารถในการทำงาน และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ (3) การมีความมั่นคงในด้านเศรษฐกิจ มีครอบครัวร่วมเย็นเป็นสุข อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี ที่พักอาศัยถูกสุขอนามัย มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ และมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน นอกจากนี้ ควรพิจารณาใช้แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) ของคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบแล้วเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2553 เป็นแนวทางในการจัดทำประเด็นการพัฒนาในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ซึ่งแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฯ จะมีการประเมินและปรับปรุงให้สอดคล้องกับสถานการณ์ทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศทุกๆ 5 ปี

(2) **การดูแลผู้สูงอายุ** ให้ครอบคลุมถึงการเตรียมความพร้อมในช่วงระยะเวลาสุดท้ายของชีวิต นอกเหนือจากการเตรียมความพร้อมการออมเพื่อวัยเกษียณ ทั้งในส่วนของตัวผู้สูงอายุเอง คนรอบข้าง และระบบรองรับต่างๆที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การเงินและการคลัง บุคลากร สถานที่ ระบบสาธารณสุข และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ นอกจากนี้ ควรมีการตั้งศูนย์ผู้สูงอายุในทุกชุมชน เพื่อให้ผู้สูงอายุมีโอกาสพัฒนาตนเอง มีการทำกิจกรรมร่วมกันในรูปแบบจิตอาสา ทำงานช่วยเหลือในชุมชน สังคม ซึ่งจะส่งผลดีต่อจิตใจ ตลอดจนจัดให้มีหมู่บ้าน/ชุมชนผู้สูงอายุแบบอยู่ประจำจังหวัดละ 1 แห่ง เพื่อให้ผู้สูงอายุอาศัยอยู่ร่วมกัน โดยกำหนดให้มีหน่วยงานรับผิดชอบทั้งด้านภารกิจและงบประมาณในการดำเนินการให้ชัดเจน

(3) **พัฒนาและปรับปรุงระบบสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ให้เหมาะสมกับข้อจำกัดทางกายภาพของกลุ่มผู้สูงอายุ** ทั้งในส่วนของปรับปรุงแบบแปลนสิ่งอำนวยความสะดวกในที่อยู่อาศัยและชุมชน เช่น การมีราวจับในห้องน้ำ การจัดเตรียมห้องและอุปกรณ์เพื่อหลีกเลี่ยงการใช้บันได และการจัดให้มีสวนสาธารณะในบริเวณใกล้เคียง การจัดสถานที่และกิจกรรมการออกกำลังกายที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวจะสามารถช่วยลดความเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุได้ ทั้งนี้ ในส่วนของกลุ่มผู้สูงอายุที่ไม่มีผู้ดูแล ควรจัดให้มีสถานที่ดูแลผู้สูงอายุประจำหมู่บ้าน/ชุมชน ในลักษณะที่เป็น daycare ที่มีบุคลากรประจำ โดยอาจพิจารณายกระดับอาสาสมัครหมู่บ้านให้เป็นนักจัดการสุขภาพ เพื่อรองรับแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของครอบครัวเชิงเดี่ยวในปัจจุบัน

(4) **พิจารณาแนวทางการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจจากกลุ่มผู้สูงอายุ** โดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุที่มีกำลังซื้อสูงและมีความต้องการในการเดินทางท่องเที่ยว แต่มีข้อจำกัดทางกายภาพ โดยปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่งและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องและเหมาะสม เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ (ageing society friendly) การอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวสูงอายุภายใต้หลักการ Wheelable city นอกจากนี้ ควรมีมาตรการสนับสนุนที่สามารถสร้างแรงจูงใจให้กับผู้ประกอบการภาคเอกชนในการผลิตสินค้าสำหรับผู้สูงอายุในราคาที่เหมาะสม

(5) **เตรียมความพร้อมผู้สูงอายุให้สามารถพึ่งพาตนเองได้** โดยเริ่มตั้งแต่การปรับทัศนคติของผู้สูงวัยว่าเป็นกลุ่มคนที่มีศักยภาพ ความรู้และความสามารถที่จะเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาประเทศได้ และการสร้างความตระหนักให้ผู้สูงอายุเล็งเห็นถึงความสำคัญในการเตรียมความพร้อมในมิติต่างๆ ได้แก่ ความมั่นคงทางการเงิน การดูแลสุขภาพ สุขภาพ การมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ นอกจากนี้ ภาครัฐควรมีแนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมาตรการสนับสนุนการจ้างงานหลังวัยเกษียณ ซึ่งจะเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กลุ่มผู้สูงอายุเห็นในคุณค่าของตนเอง และยังช่วยปรับเปลี่ยนมุมมองและทัศนคติด้านลบของประชากรกลุ่มอื่นๆ จากการมองผู้สูงอายุเป็นภาระได้อีกด้วย

(6) **การใช้เงินทุนจากแหล่งอื่นๆ ในการสนับสนุนกิจกรรมที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุ** โดยปรับปรุงระบบการเงินเพื่อสนับสนุนกิจกรรมที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุให้มีความยั่งยืน เช่น กองสลากกินแบ่งรัฐบาล ภาษีบาป ภาษีน้ำมัน ภาษีค่าโทรศัพท์ กิจกรรมโทรทัศน์ สถาบันศาสนา นอกจากนี้ อาจพิจารณาปรับแก้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกองทุนผู้สูงอายุ และปรับเพิ่มเบี้ยผู้สูงอายุให้สอดคล้องกับค่าครองชีพในปัจจุบัน

(7) **การสร้างระบบการเรียนรู้ในชุมชน** โดยสร้างกิจกรรมที่สร้างความภาคภูมิใจให้แก่ผู้สูงอายุที่ถือเป็นสมาชิกที่มีคุณค่าของชุมชนได้เสวนาและถ่ายทอดองค์ความรู้/แนวคิดที่สำคัญให้แก่ลูกหลานหรือคนรุ่นต่อไป นอกจากนี้ควรมีการรวมกลุ่มระหว่างผู้สูงอายุเพื่อให้เป็นเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เป็นประโยชน์และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

3.2 การลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม

ควรลดความไม่เท่าเทียมกันด้านโอกาสทางการศึกษาและคุณภาพการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัย และความแตกต่างในมิติพื้นที่ระหว่างเด็กในเมืองกับชนบท

3.3 การพัฒนาสถาบันทางสังคม

3.3.1 **ควรมีแนวทางในการเสริมสร้างครอบครัวให้เข้มแข็ง** เพื่อให้สมาชิกทุกวัยในครอบครัวได้รับการดูแลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี อาทิ ส่งเสริมครอบครัวขยายที่มีคน 2 รุ่น 3 รุ่นอยู่ด้วยกันในครอบครัว การปลูกฝังเรื่องความกตัญญู รู้คุณของพ่อแม่ จะทำให้ครอบครัวมีความอบอุ่นและมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น ให้มีการคัดเลือก “ครอบครัวตัวอย่าง” ในแต่ละจังหวัด เช่นเดียวกับการคัดเลือกพ่อตัวอย่างแม่ตัวอย่างที่มีการคัดเลือกประจำปี

3.3.2 **ขยายบทบาทให้ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดูแลผู้สูงอายุในชุมชน** โดยให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในระยะต่อไปมากขึ้น เนื่องจากที่ผ่านมาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเทศบาลหลายแห่งมีระบบการดูแลผู้สูงอายุที่ค่อนข้างประสบผลสำเร็จเป็นรูปธรรม อาทิ การจัดตั้ง Day Care Center สำหรับผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ การปรับปรุงที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับข้อจำกัดของผู้สูงอายุ รวมทั้งการสร้างความร่วมมือ/เครือข่ายกับองค์กรเอกชนที่ไม่แสวงหากำไร ภาคเอกชน เพื่อให้การดำเนินงานมีความต่อเนื่องและช่วยลดภาระทางการคลังของภาครัฐในระยะยาว

3.3.3 **ส่งเสริมให้สถาบันทางศาสนาเป็นศูนย์รวมสร้างความร่วมมือและกิจกรรมในชุมชน** โดยอาจอยู่ในรูปแบบของอาสาสมัคร เพื่อให้ผู้สูงอายุที่ยังมีพลังอยู่ร่วมทำกิจกรรม เกิดความรู้สึกมีคุณค่า

3.4 อื่นๆ

3.4.1 การกำหนดทศศาสตร์และเป้าหมายการพัฒนาในภาพรวม ควรพิจารณาสถานการณ์ด้านลบประกอบด้วย เพื่อให้มีแนวทางในการจัดการกับปัญหา และควรมีการกำหนดตัวชี้วัดให้ชัดเจน สำหรับการประเมินผลสำเร็จของแผนให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

3.4.2 ควรเพิ่มเติมประเด็นการพัฒนาคุณภาพพลเมือง การส่งเสริมการเคารพกฎหมาย และการลดความรุนแรงในสังคมไทย เนื่องจากสังคมไทยต้องเผชิญกับการใช้ความรุนแรงและอำนาจที่หลากหลาย ทั้งทางวัฒนธรรม สังคม ศาสนา ชชาติพันธุ์ การสาธารณสุข การเมือง การก่อการร้าย อันส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ

3.4.3 การบริหารจัดการภาครัฐควรสนับสนุนการจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงานที่มีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานให้มากยิ่งขึ้น

3.4.4 สศช. ควรเปิดเว็บไซต์รับฟังความคิดเห็นเพิ่มเติมเพื่อให้แผนฯ 12 นำไปสู่การปฏิบัติได้จริง และควรให้ความสำคัญต่อการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อให้การนำแผนไปสู่การปฏิบัติบรรลุเป้าหมายอย่างเป็นรูปธรรม

รายงานสรุปผลการประชุม

กลุ่มที่ 4 : การพัฒนาพื้นที่ ภาค และการเชื่อมโยงภูมิภาค

ประธานและผู้ดำเนินรายการ :

นายชาญวิทย์ อมตะมาตุชาติ

รองเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและ
สังคมแห่งชาติ

1

สรุปสาระสำคัญการนำเสนอ

1.1 ภาพรวม

1.1.1 สถานการณ์การพัฒนาเชิงกายภาพของไทย

(1) **บริบทโลก** โดยมีสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย (1) ปัจจุบันหลายประเทศทั่วโลกมีการพัฒนาความเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านมากขึ้น และในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เริ่มมีการเปิดเสรีอาเซียนซึ่งเป็นโอกาสทางเศรษฐกิจของภูมิภาคอาเซียนและไทย (2) ปี 2558 โลกมีประชากร 7.3 พันล้านคน ร้อยละ 54 อาศัยในเมือง และ (3) ปัญหาโลกร้อนและทรัพยากรจำกัดเป็นความท้าทายในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมและทำให้การแก้ปัญหาความยากจนยากยิ่งขึ้น

(2) **บริบทไทย** โดยมีสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

1) **เศรษฐกิจไทยมีความเสี่ยงที่จะตกอยู่ภายใต้กับดักประเทศรายได้ปานกลางอย่างถาวรมากขึ้น**

2) **การค้าชายแดนมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจในช่วงที่ผ่านมา** ทั้งระดับประเทศและภูมิภาค โดยสภาพการค้าทั้ง 5 ภูมิภาคของประเทศมีความเห็นว่าการค้าชายแดนช่วยสนับสนุนให้เศรษฐกิจในภูมิภาคเติบโตต่อไปได้ โดยในปี 2557 มูลค่าการค้าชายแดนสูงถึง 9.8 แสนล้านบาทและเป็นการค้าผ่านแดน 1.5 แสนล้านบาท

3) **ไทยมีโอกาใช้กลยุทธ์เชิงภูมิศาสตร์ด้านการค้าการลงทุน** เนื่องจากมีจุดเด่นด้านที่ตั้ง โดยเฉพาะในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

4) **ประชากรเมืองของไทยจะเพิ่มเป็นร้อยละ 60 ในปี 2568** จากเดิมในปี 2558 ที่มีประชากรเมืองร้อยละ 50

5) **ปัจจุบันมีปัญหาความเหลื่อมล้ำระหว่างภาค และระหว่างเมืองกับชนบท** นำไปสู่ความขัดแย้งและเป็นอุปสรรคการพัฒนา

6) **เมืองและพื้นที่เศรษฐกิจในภูมิภาคมีแนวโน้มเป็นฐานเศรษฐกิจใหม่ได้** แต่ต้องปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน การจัดการสิ่งแวดล้อม ปรับองค์การบริหาร และสร้างการยอมรับของประชาชน

7) ภาคตะวันออกยังคงเป็นพื้นที่เศรษฐกิจหลักด้านอุตสาหกรรม โดยมีสัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมสาขาอุตสาหกรรมของภาคตะวันออกร้อยละ 35 ของประเทศ แต่มีปัญหามลพิษ มีข้อจำกัดขีดความสามารถการรองรับของพื้นที่ และการยอมรับของประชาชน

(2) **เครื่องมือสนับสนุนการพัฒนาและแก้ปัญหาประเทศ** จึงควรเน้นการพัฒนา (1) การเชื่อมโยงภูมิภาคและการเปิดเสรีอาเซียน (2) พื้นที่เศรษฐกิจชายแดน (3) เมืองในภูมิภาค และ (4) การฟื้นฟูพื้นที่เศรษฐกิจหลักบริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก

(3) **แนวทางสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่และภาคในช่วงแผนฯ 12** การใช้ประโยชน์จากจุดแข็งเชิงภูมิศาสตร์ เชื่อมโยงภูมิภาคด้วยโครงสร้างพื้นฐาน ปรับปรุงกฎระเบียบ และการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจชายแดน ใช้โอกาสการเข้าสู่สังคมเมืองในการพัฒนาเมืองศูนย์กลางความเจริญในภูมิภาค เพื่อนำไปสู่สร้างฐานเศรษฐกิจใหม่เชื่อมโยงประเทศเพื่อนบ้าน การกระจายรายได้และความเจริญสู่ภูมิภาค และรักษาพื้นฐานการผลิตหลัก ซึ่งเป็นแหล่งรายได้สำคัญของประเทศให้เติบโตอย่างมีสมดุล

1.2 การเชื่อมโยงภูมิภาค

1.2.1 **โครงการสำคัญ** เพื่อเชื่อมโยงภูมิภาคด้วยการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานที่มีคุณภาพและทั่วถึง รวมทั้งจัดระบบอำนวยความสะดวกด้านการค้าและการผ่านแดนที่มีความคล่องตัวในประตูการค้าชายแดนที่สำคัญ พัฒนาโครงข่ายทางหลวงพิเศษระหว่างเมือง ระบบรางเชื่อมโยงเมืองศูนย์กลางความเจริญทั่วประเทศ การพัฒนาท่าเรือและสนามบินเพื่อเชื่อมโยงภูมิภาคผ่านทางการขนส่งทางน้ำและทางอากาศ รวมถึงพัฒนาระบบอำนวยความสะดวกด้านการค้าและการผ่านแดนที่มีความคล่องตัวมากขึ้น สรุปได้ดังนี้

(1) **ทางหลวงสายระเบียงเศรษฐกิจ GMS Economic Corridors** ออกเป็น 3 ส่วนตามภูมิภาค ได้แก่

1) **North-South Economic Corridor (NSEC)** เส้นทางแนวเหนือ-ใต้ โดยเส้นทางสายตะวันตก (Western Subcorridor) เริ่มจากคุนหมิง มายังเชียงรายได้ และลงมาถึงกรุงเทพฯ

2) **East-West Economic Corridor (EWEC)** เส้นทางแนวตะวันออก-ตะวันตก เชื่อมระหว่างมหาสมุทรแปซิฟิกทางตะวันออก และมหาสมุทรอินเดียทางตะวันตก จุดเริ่มต้นคือเมืองดานังในเวียดนาม ตัดผ่านลาวและไทย (จังหวัดตาก สุโขทัย พิษณุโลก อ.หล่มสัก อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น กาฬสินธุ์ มุกดาหาร) มายังเมืองเมะละแหม่ง หรือเมะลำโย (Mawlamyine) ในเมียนมา

3) **Southern Economic Corridor (SEC)** เส้นทางแนวใต้ เชื่อมต่อระหว่างไทย-กัมพูชา-เวียดนาม

(2) **โครงการในระเบียงเศรษฐกิจ SEC และการสนับสนุนเขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย (Dawei SEZ)** โดยประเทศไทยมีการพัฒนาเพื่อรองรับเขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย ดังนี้

1) **การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานขนส่งและโลจิสติกส์** ประกอบด้วยทางหลวงพิเศษระหว่างเมืองสายบางใหญ่-กาญจนบุรี และสายกาญจนบุรี-บ้านพุน้ำร้อน ทางรถไฟ (เชื่อมต่อโครงข่ายปัจจุบันไปบ้านพุน้ำร้อน) ระบบสายส่งไฟฟ้า ระบบท่อก๊าซและท่อน้ำมัน

2) การเตรียมการพัฒนาชายแดนและสิ่งอำนวยความสะดวก โดยจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน จ.กาญจนบุรี ปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกบริเวณจุดผ่านแดนถาวรบ้านพุน้ำร้อน

(3) ความตกลงการขนส่งข้ามพรมแดน (CBTA) โดยคณะกรรมการประสานการขนส่งผ่านแดนและขนส่งข้ามแดนแห่งชาติ (NTFC) ได้เจรจาเพื่อทำความตกลงการขนส่งข้ามแดนกับประเทศเพื่อนบ้านโดยรอบ ได้แก่ มุกดาหาร-สะหวันนะเขต (ไทย-ลาว-เวียดนาม) อรัญประเทศ-ปอยเปต (ไทย-กัมพูชา) เชียงของ-ห้วยทราย (ไทย-ลาว-จีน) และไทย-เมียนมา นอกจากนี้ ไทยได้ออกกฎหมาย 5 ฉบับรองรับการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องและให้สัตยาบันภาคผนวกและพิธีสารแนบท้าย CBTA ครบทั้ง 20 ฉบับ เมื่อเดือนมีนาคม 2558

(4) การพัฒนาทางคู่ในระยะเร่งด่วนและขยายออกไปให้เป็นทางคู่ทั่วประเทศ จำนวน 6 เส้นทาง ได้แก่ เส้นทางฉะเชิงเทรา-แก่งคอย จิระ-ขอนแก่น ประจวบคีรีขันธ์-ชุมพร นครปฐม-หัวหิน มาบะเปา-จิระ และลพบุรี-ปากน้ำโพ รวมระยะทาง 903 กิโลเมตร วงเงินก่อสร้าง 129,308 ล้านบาท

(5) โครงการรถไฟทางคู่ขนาดทางมาตรฐาน(Standard Gauge) ความร่วมมือระหว่างไทย-จีน จำนวน 4 เส้นทาง รวมระยะทาง 873 กิโลเมตร คาดว่าจะเริ่มก่อสร้างในปี 2559 แล้วเสร็จปี 2562 และความร่วมมือระหว่างไทย-ญี่ปุ่น จำนวน 3 เส้นทาง รวมระยะทาง 574 กิโลเมตร (อยู่ระหว่างศึกษาความเป็นไปได้) และรถไฟความเร็วสูงกรุงเทพฯ-เชียงใหม่ ระยะทาง 725 กิโลเมตร (ศึกษาความเป็นไปแล้ว)

(6) ทางหลวงเพื่อเชื่อมโยงฐานการผลิต

1) การพัฒนาทางหลวง 4 ช่องจราจร ประกอบด้วย ทางหลวงหมายเลข 4 (กระบี่ – ห้วยยอด) ทางหลวงหมายเลข 12 (กาฬสินธุ์ – สมเด็จ ระยะที่ 2) ทางหลวงหมายเลข 304 (กบินทร์บุรี – ปักธงชัย) ทางหลวงหมายเลข 314 (บางปะกง – ฉะเชิงเทรา ระยะที่ 2) และทางหลวงหมายเลข 3138 (บ้านบึง – บ้านค่าย ระยะที่ 3)

2) การบำรุงรักษาทางหลวงภูมิภาค ประกอบด้วย ทางหลวงหมายเลข 1 2 11 32 35 41 43 117 331

3) การพัฒนาทางหลวงพิเศษ ประกอบด้วย เส้นทางพัทยา – มาบตาพุด บางใหญ่ – กาญจนบุรี และบางปะอิน – นครราชสีมา

4) การพัฒนาทางหลวงชนบทเพื่อสนับสนุนการเกษตรและการท่องเที่ยว

5) การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกรองรับการขนส่ง ประกอบด้วย การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อให้เกิดระบบขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ ศูนย์เปลี่ยนถ่ายรูปแบบการขนส่งสินค้าเชียงของ จ.เชียงราย ศูนย์การขนส่งชายแดนจังหวัดนครพนม และการพัฒนาจุดพักรถบรรทุกทุกตามเส้นทางขนส่งสินค้าหลัก

(7) โครงการขนส่งทางน้ำ วงเงินลงทุนรวม 101,288.83 ล้านบาท โดยในปี 2558 คาดว่าจะลงทุนประมาณ 2,206 ล้านบาท ผูกพันปี 2559 – 2565 รวม 6,814 ล้านบาท หรือร้อยละ 8

(8) การขนส่งทางอากาศ วงเงินลงทุนรวมจำนวน 50,068.10 ล้านบาท โดยในปี 2558 คาดว่าจะลงทุนประมาณ 4,831 ล้านบาท ผู้กัปตันปี 2559 – 2565 รวม 21,152 ล้านบาท หรือร้อยละ 52

1.2.2 ทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12

(1) เป้าหมาย

เชื่อมโยงภูมิภาคด้วยการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานที่มีคุณภาพและทั่วถึง รวมทั้งจัดระบบอำนวยความสะดวกด้านการค้าและการผ่านแดนที่มีความคล่องตัวในประตูการค้าชายแดนที่สำคัญ

(2) แนวทางการพัฒนา

1) พัฒนาโครงข่ายทางหลวงพิเศษระหว่างเมือง โดยให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงโครงข่ายถนนภายในประเทศไปยังด่านการค้า/ประตูการค้าที่สำคัญ เพื่อรองรับปริมาณการเดินทางและขนส่งสินค้าที่คาดว่าจะเพิ่มขึ้นจากการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และเพิ่มทางเลือกในการเดินทางและขนส่งสินค้าให้กับประชาชน ซึ่งจะช่วยยกระดับมาตรฐานและคุณภาพโครงสร้างพื้นฐานทางถนนในภาพรวมต่อไป

2) พัฒนาโครงข่ายระบบรางเชื่อมโยงเมืองศูนย์กลางความเจริญทั่วประเทศ เพื่อลดต้นทุนด้านพลังงาน เพิ่มขีดความสามารถของเมืองภูมิภาคและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในภูมิภาค โดยเน้นความปลอดภัย ทั่วถึง และความสะดวกและการตรงต่อเวลา

3) พัฒนาระบบอำนวยความสะดวกด้านการค้าและการผ่านแดนที่มีความคล่องตัวในประตูการค้าชายแดนที่สำคัญ โดยการใช้เทคโนโลยีและระบบ National Single Window รวมทั้งการปรับปรุงกฎ ระเบียบ และปรับลดกระบวนการเพื่ออำนวยความสะดวก ลดขั้นตอนและระยะเวลาในการค้า การขนส่ง และการผ่านแดน รวมทั้งการจัดทำโครงการตรวจร่วมแบบเบ็ดเสร็จจุดเดียว กับประเทศ

1.3 เมืองในภูมิภาค

1.3.1 สถานการณ์และปัญหา

(1) ด้านกายภาพ จากการพัฒนาที่เน้นการใช้รถยนต์ส่วนบุคคลเป็นหลัก ทำให้เกิดปัญหาการจราจร อีกทั้งมีกรณีถนนขวางทางน้ำ ทำให้ปัญหาน้ำท่วมมีความรุนแรงขึ้น การบริหารผังเมืองที่ไม่มีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดการรุกร้าพื้นที่สาธารณะ การก่อสร้างอาคารบดบังทัศนียภาพหรือรุกร้าโบราณสถานที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์

(2) ด้านสังคม ปัญหาความแออัดของที่อยู่อาศัยและค่าครองชีพที่สูง อาชญากรรม ยาเสพติด ความยากจน บริการสังคมไม่เพียงพอ และสุขภาวะเสื่อมโทรม

(3) ด้านเศรษฐกิจ มีการกระจุกตัวของกิจกรรมเศรษฐกิจ เกิดการอพยพจากชนบทเข้าสู่เมือง การให้บริการขนส่งมวลชนสาธารณะไม่มีหรือไม่ทั่วถึงและขาดประสิทธิภาพทำให้สิ้นเปลืองพลังงาน การเติบโตของชุมชนที่รุกร้าพื้นที่สาธารณะและพื้นที่เกษตรกรรมทำให้สูญเสียพื้นที่เกษตรกรรมและกระทบต่อประสิทธิภาพในการลงทุนเพื่อการเกษตรและชลประทานของประเทศ

(4) **ด้านสิ่งแวดล้อม** ปัญหาขยะล้นเกินขีดความสามารถในการจัดการและการจัดการที่ยังไม่มีประสิทธิภาพ ปัญหาน้ำเสียและปัญหาสิ่งแวดล้อมต่างๆที่ส่งผลกระทบต่อคนในชุมชน

(5) **ด้านการบริหารจัดการ** เทศบาลหลักของทุกจังหวัดมีขนาดเล็กกว่าตัวเมืองและมีข้อจำกัดมากในการแก้ปัญหาหรือให้บริการกับประชาชนในพื้นที่ อาทิ การขนส่งมวลชนสาธารณะ การจัดการขยะ การบำบัดน้ำเสีย การดูแลคนจนเมืองควรมีการเติบโตอย่างชาญฉลาด ประกอบด้วย ความหนาแน่นสูงมีกิจกรรมหลากหลายอยู่ด้วยกัน การใช้ประโยชน์ที่ดินแบบผสมผสาน การเติบโตควรมีลักษณะเติมเต็มพื้นที่ว่างในเมือง ขนาดพื้นที่พอเหมาะสำหรับปริมาณคน ถนนมีขนาดไม่กว้างมาก ภาครัฐบริการ เช่น ร้านค้า โรงเรียน เป็นต้น กระจายอยู่ตามท้องถิ่น มีระบบขนส่งแบบครบวงจร สนับสนุนการเดินทางด้วยเท้า จักรยาน และการขนส่งสาธารณะ เส้นทางมีการเชื่อมต่อระหว่างถนนกับทางเท้าเป็นจำนวนมาก การออกแบบถนนใช้หลักความสมบูรณ์ของถนนที่ต้องมีความหลากหลายด้านการใช้งานและกิจกรรม มีการวางแผน มีการร่วมมือระหว่างผู้มีอำนาจและผู้เกี่ยวข้อง และให้ความสำคัญกับพื้นที่สาธารณะ เช่น ถนนคนเดิน สวนสาธารณะ การให้บริการสาธารณะต่าง ๆ เป็นต้น

1.3.2 ทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12

(1) เป้าหมาย

เมืองศูนย์กลางความเจริญในภูมิภาคได้รับการพัฒนาให้เป็นเมืองน่าอยู่และปลอดภัย มีการจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองตามมาตรฐาน และมีการพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะในเขตเมืองอย่างทั่วถึง ควบคู่กับการรวมองค์รปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อประสิทธิภาพในการทำงานและการกำกับดูแล

(2) แนวทางการพัฒนา

1) **พัฒนาเมืองศูนย์กลางความเจริญให้เป็นเมืองน่าอยู่และปลอดภัย** เพื่อเตรียมความพร้อมรองรับความเป็นเมือง ทั้งด้านการบริหารจัดการ การจัดระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ระบบขนส่งสาธารณะในเขตเมือง ระบบบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม ระบบการศึกษาและระบบสาธารณสุขที่ได้มาตรฐาน มีคุณภาพ และเพียงพอต่อความต้องการของคนในเมือง

2) **พัฒนาระบบขนส่งสาธารณะในเขตเมืองศูนย์กลางความเจริญในภูมิภาค** เพื่อเพิ่มขีดความสามารถการเข้าถึงตลาดและบริการสาธารณะด้วยต้นทุนต่ำ รวมทั้งบรรเทาปัญหาจราจรติดขัด โดยให้ความสำคัญต่อระบบรถโดยสารประจำทาง ระบบทางจักรยานและทางเท้า รวมทั้งการก่อสร้างรถไฟฟ้า 10 เส้นทางในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล และการพัฒนาสถานีรถโดยสารสาธารณะในเขตเมือง และพื้นที่โดยรอบสถานีระบบขนส่งมวลชน โดยเน้นความปลอดภัยและความสะดวกในการเดินทาง

3) **เพิ่มประสิทธิภาพและความโปร่งใสในการบริหารจัดการเมืองด้วยการรวมองค์รปกครองส่วนท้องถิ่น** และให้ประชาชนมีส่วนร่วมและกำกับทิศทางการพัฒนา รวมทั้งเสริมสร้างความสามารถขององค์รปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารเพื่อให้จัดการปัญหาได้อย่างทันทั่วทั้งที่ รองรับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านการผังเมือง การจัดการสิ่งแวดล้อม และการจัดระบบขนส่งสาธารณะในเขตเมือง

1.4 พื้นที่เศรษฐกิจหลัก : เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน

4.1.1 สถานการณ์และปัญหา

(1) การค้าชายแดนระหว่างไทย-ประเทศเพื่อนบ้าน (มาเลเซีย เมียนมา สปป.ลาว กัมพูชา) มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น โดยช่วงระหว่างปี 2553-2557 เพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 6.6 ต่อปี ในปี 2557 มีมูลค่าการค้า 987,572 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 69 ของการค้าระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งไทยยังสามารถขยายตลาดการค้าไปยังประเทศอื่นที่อยู่ใกล้เคียง ได้แก่ จีนตอนใต้ เวียดนาม และ สิงคโปร์

(2) ประเทศเพื่อนบ้านเปลี่ยนแปลงนโยบายการพัฒนาประเทศ เป็นโอกาสในการพัฒนาพื้นที่ชายแดนของไทย อาทิ เมียนมาเปิดประเทศเพื่อรับการลงทุนจากต่างประเทศ สปป.ลาว พัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษและโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ กัมพูชาส่งเสริมการลงทุนจากต่างชาติด้วยการตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ และ มาเลเซียยกระดับการพัฒนาอุตสาหกรรมในประเทศ

(3) ความไม่พร้อมของด่านชายแดน ความแออัดและล่าช้าของกระบวนการข้ามแดน ณ จุดผ่านแดนถาวรหลักของประเทศ เช่น ด่านสะเดา ด่านคลองลึก (อรัญประเทศ) และด่านแม่สอด และสภาพด่านในปัจจุบันไม่สามารถรองรับปริมาณการค้าในปัจจุบันและในอนาคตที่สูงขึ้นได้ นอกจากนี้ การพัฒนาจุดผ่านแดนเพิ่มเติมในบางพื้นที่ยังมีปัญหาแนวเขตแดนที่ยังไม่ชัดเจน

(4) ความไม่พร้อมของประเทศเพื่อนบ้านในหลายด้าน เช่น ปัญหาชนกลุ่มน้อยในเมียนมาและการแพร่ระบาดของโรคอุบัติซ้ำ ความยุ่งยากในกระบวนการการนำเข้า-ส่งออกของ สปป.ลาว ความไม่พร้อมในการขนส่งของเส้นทางคมนาคมเชื่อมโยงระหว่างไทยและกัมพูชา แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย การลักลอบนำเข้าสินค้า การค้ายาเสพติดบริเวณชายแดน เป็นต้น

4.1.2 ทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12

(1) เป้าหมาย

พื้นที่เศรษฐกิจชายแดนได้รับการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและความมั่นคงอย่างมีสมดุล เพื่อเป็นฐานการผลิตใหม่ของประเทศและชุมชนท้องถิ่น

(2) แนวทางการพัฒนา

การส่งเสริมการลงทุน การค้าชายแดน และการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ พัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจชายแดนโดยส่งเสริมการลงทุนและการค้าชายแดน รวมทั้งวิสาหกิจขนาดกลางขนาดย่อมและธุรกิจเพื่อสังคม เพื่อดึงดูดนักลงทุนไทยและในภูมิภาคให้เข้ามาลงทุนในพื้นที่ โดยเฉพาะการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่ชายแดน ให้ความสำคัญกับการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม การให้สิทธิประโยชน์ การบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว การให้บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จ รวมทั้งการจัดระบบพื้นที่ชายแดนเพื่อความมั่นคง เพื่ออำนวยความสะดวกด้านการค้าชายแดนและการผ่านแดนระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน

1.5 พื้นที่เศรษฐกิจหลัก : พื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก

1.5.1 สถานการณ์และปัญหา

(1) ผลผลิตมวลรวมภาค (GRP) ภาคตะวันออก ณ ราคาประจำปี 2557 มูลค่า 2.33 ล้านล้านบาท (ร้อยละ 18.03 ของประเทศ) และ GRP สาขาอุตสาหกรรมสูงถึง 1.45 ล้านล้านบาท (ร้อยละ 35.58 ของประเทศ) เป็นฐานอุตสาหกรรมหลัก ได้แก่ ปิโตรเคมี พลังงาน และยานยนต์ โดยการลงทุนส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่จังหวัดระยอง ชลบุรี และฉะเชิงเทรา โดยโครงสร้างพื้นฐานมีความพร้อม ทั้งถนน ท่าเรือ น้ำลึกลับ รถไฟ อ่างเก็บน้ำและนิคมฯ/สวนอุตสาหกรรม

(2) การขยายตัวของอุตสาหกรรมในพื้นที่โดยขาดการควบคุมอย่างมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดผลกระทบจากอุตสาหกรรม และนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างอุตสาหกรรมและชุมชน และการฟ้องร้องของภาคประชาชน

(3) ปัญหามลพิษทั้งทางอากาศและน้ำในพื้นที่มาบตาพุด โดยเฉพาะสารอินทรีย์ระเหยง่าย (VOCs) เกินมาตรฐาน และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ สารเบนซีน 1, 3-บิวทาไดอีน และ 1, 2-ไดคลอโรอีเทน ขณะที่มีความต้องการขยายพื้นที่อุตสาหกรรมรองรับอุตสาหกรรมปิโตรเคมีในพื้นที่มาบตาพุดอย่างต่อเนื่อง

(4) อุบัติภัยจากการรั่วไหลของสารเคมีอันตรายเกิดขึ้นบ่อยครั้ง

(5) การลักลอบขนขยะพิษไปทิ้งตามที่สาธารณะ ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนและบริเวณใกล้เคียง

(6) บริการสาธารณสุขปศุสัตว์ สาธารณูปการ และบริการสาธารณสุขไม่เพียงพอ

(7) ความขัดแย้งการจัดสรรทรัพยากรน้ำ ระหว่างภาคอุตสาหกรรม ชุมชน และเกษตรกร

(8) การขาดแคลนแรงงานโดยเฉพาะช่างเทคนิค

1.5.2 ทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12

(1) เป้าหมาย

พื้นที่ฐานเศรษฐกิจหลักมีการปรับระบบการผลิตให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยมีคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามมาตรฐานสากลและได้รับการยอมรับจากชุมชน ควบคู่กับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพและเพียงพอ

(2) แนวทางการพัฒนา

1) แก้ปัญหามลพิษและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่เศรษฐกิจหลักให้เกิดผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม กำกับดูแลตรวจสอบโรงงานอุตสาหกรรมให้ดำเนินการตามระเบียบ กฎหมาย และมาตรฐานสิ่งแวดล้อมอย่างเข้มงวดและต่อเนื่อง ตลอดจนส่งเสริมให้ประชาชนและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน และลดความขัดแย้งระหว่างภาคอุตสาหกรรมและชุมชน

2) สนับสนุนการปรับเปลี่ยนกิจการหรือกระบวนการผลิตให้ใช้

เทคโนโลยีสูง ลดการใช้ทรัพยากร และลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งด้วยมาตรการส่งเสริมการลงทุน หรือมาตรการทางภาษี

3) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทั้งด้านการขนส่ง การบริหารจัดการ

ทรัพยากรน้ำ บริการสาธารณสุข และการศึกษา เพื่อแก้ไขปัญหาขาดแคลนสาธารณูปโภคและบริการพื้นฐาน รองรับการดูแลคุณภาพชีวิตประชาชน

2

ความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมประชุม

2.1 การขนส่งและโลจิสติกส์เชื่อมโยงภูมิภาค

2.1.1 การลงทุนโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมของประเทศไทย ควรให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงรูปแบบการขนส่งทางถนน ทางราง ทางน้ำ และทางอากาศที่มีประสิทธิภาพ เพื่อลดต้นทุนในการเดินทางและขนส่งสินค้าให้แก่ประชาชน โดยพิจารณาการลงทุนที่เหมาะสมตามแนวระเบียงเศรษฐกิจในแต่ละเส้นทางตั้งแต่จุดเริ่มต้นไปถึงปลายทาง ทั้งนี้ อาจพิจารณานำเทคโนโลยีที่มีในปัจจุบัน อาทิ ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) ของ สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน) (Gistda) มาใช้สำรวจความเหมาะสมของพื้นที่ประกอบการวางแผนการลงทุน

นอกจากนี้ การลงทุนโครงการต่างๆ ของภาครัฐ ตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ควรสนับสนุนให้เอกชนเข้าร่วมดำเนินการในรูปแบบ Public Private Partnership (PPP) เพิ่มมากขึ้น เพื่อลดภาระทางการเงินของภาครัฐ โดยการลงทุนในโครงการต่างๆ ควรกำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจน รวมทั้งพิจารณาผลกระทบทางสังคมและสิ่งแวดล้อมที่จะเกิดขึ้น และการสร้างความเข้าใจและตระหนักรู้ให้กับคนในพื้นที่ที่จะมีการพัฒนาหรือลงทุนโครงสร้างพื้นฐาน ตลอดจนให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องด้วย

2.1.2 ภาครัฐควรให้ความสำคัญกับการปรับปรุงและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่มีอยู่แล้วให้เกิดการใช้ประโยชน์อย่างเต็มประสิทธิภาพ อาทิ การพัฒนาท่าเรือระนอง เพื่อยกระดับเป็นท่าเรือน้ำลึกขนาดใหญ่รองรับการขนส่งสินค้าและเป็นประตูทางออกฝั่งตะวันตกของประเทศไทยสู่ทะเลอันดามัน และเชื่อมโยงไปยังประเทศเมียนมา อินเดีย และบังคลาเทศ

2.1.3 แผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานควรกำหนดให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาในแต่ละพื้นที่ เช่น

(1) แผนการพัฒนาท่าเรือเพื่อการท่องเที่ยวในพื้นที่ฝั่งอ่าวไทยและฝั่งทะเลอันดามัน ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการท่องเที่ยว แผนพัฒนาท่าเรือเพื่อการขนส่งในพื้นที่ที่มีร่องน้ำเหมาะสม เพื่อสนับสนุนให้มีการเปลี่ยนรูปแบบการขนส่งมาใช้ในการขนส่งทางน้ำ และลดต้นทุนในการขนส่ง รวมทั้ง ควรพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็น อาทิ อุปกรณ์ในการยกขนถ่ายสินค้าที่ท่าเรือ และโครงข่ายคมนาคมรองรับการเชื่อมต่อในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการให้บริการและสนับสนุนให้มีผู้มาใช้บริการ

(2) การพัฒนาศูนย์อำนวยความสะดวกในการขนส่งสินค้าผ่านแดน อาทิ ศูนย์แยกและกระจายสินค้า ศูนย์เปลี่ยนถ่ายสินค้า ที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ปริมาณการค้าชายแดน และปริมาณสินค้าข้ามแดน รวมทั้งพิจารณาถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการลงทุนในประเทศเพื่อนบ้านควบคู่ไปกับการพัฒนาพื้นที่ดังกล่าวด้วย เพื่อให้การลงทุนเกิดประโยชน์สูงสุด

2.1.4 ภาครัฐควรให้ความสำคัญกับการเจรจาเพื่อให้ความตกลงระหว่างประเทศต่างๆ เห็นผลเป็นรูปธรรมและเป็นมาตรฐานเดียวกัน เช่น ความตกลงว่าด้วยการขนส่งข้ามพรมแดนในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง (GMS CBTA) เป็นต้น รวมทั้ง การปรับปรุงกฎระเบียบภายในประเทศเพื่อให้สามารถดำเนินการตามความตกลงระหว่างประเทศดังกล่าวได้ เพื่อลดข้อจำกัดในการขนส่งและการดำเนินธุรกิจข้ามแดนของประเทศไทย โดยต้องมีการประสานความร่วมมือระหว่างด่านชายแดนไทยและด่านของประเทศเพื่อนบ้านอย่างต่อเนื่อง

2.2 ภาคและเมืองศูนย์กลางความเจริญในภูมิภาค

2.2.1 การพัฒนาควรเน้นการกระจายความเจริญสู่ภูมิภาคไปยังเมืองที่มีศักยภาพ โดยพัฒนาระบบคมนาคมขนส่งเชื่อมโยงระหว่างกัน และเตรียมความพร้อมของระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการรองรับในอนาคตด้วย

2.2.2 แผนพัฒนาจังหวัดควรกำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนาและการจัดทำโครงการเพื่อเตรียมความพร้อมเป็นพื้นที่เศรษฐกิจเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน อาทิ จังหวัดพิษณุโลกได้กำหนดยุทธศาสตร์พิษณุโลกเขตเศรษฐกิจใหม่ 2020 และระนองได้กำหนดวิสัยทัศน์ในการเป็นประตูสู่เอเชียใต้และกลุ่มประเทศ BIMSTEC และเป็นศูนย์กลางแปรรูปอาหารทะเลและผลิตสินค้าฮาลาลเพื่อส่งออก ทั้งนี้ ควรส่งเสริมให้สถาบันการศึกษาในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษาวิจัยประเด็นการพัฒนาต่างๆ ที่จำเป็นต้องการนำยุทธศาสตร์การพัฒนาของจังหวัด

2.2.3 แผนพัฒนาภาคต้องเป็นกรอบชั้นนำแผนพัฒนาจังหวัด และควรผลักดันให้แผนพัฒนาจังหวัดไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรม โดยควรให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดด้วย เนื่องจากเป็นผู้ที่มีความรู้ในเชิงพื้นที่อย่างแท้จริง

2.2.4 ภาครัฐควรส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงและทั่วถึงในภาคได้ โดยกำหนดแนวทางในการเชื่อมโยงทรัพยากรหรือปัจจัยสนับสนุนการท่องเที่ยวจากเมืองที่ไม่ใช่เมืองท่องเที่ยวไปสู่เมืองท่องเที่ยวหลัก อาทิ ส่งเสริมให้จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส มีขีดความสามารถเพิ่มขึ้นในการเป็นจะมีการเชื่อมโยงอย่างไรให้แหล่งท่องเที่ยวเหล่านั้นเป็นแหล่งจัดส่งให้จังหวัดท่องเที่ยวอื่นๆ

2.3 เขตพัฒนาเศรษฐกิจชายแดน

2.3.1 ภาครัฐควรส่งเสริมการสร้างความสำเร็จตามแนวชายแดนเพื่อเชื่อมโยงภูมิภาค โดยเฉพาะการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจชายแดนให้เกิดเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษร่วมกับประเทศเพื่อนบ้านบนแนวทางที่สามารถสร้างประโยชน์เกื้อกูลกันได้ โดยอาจพิจารณาจัดตั้งกลไกการทำงานร่วมกัน และใช้ศูนย์ข้อมูลธุรกิจในระดับพื้นที่เพื่อสนับสนุนการเชื่อมโยงกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีศักยภาพระหว่างกัน อย่างไรก็ตาม ไทยควรพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของไทยให้สามารถดึงดูดการลงทุน เนื่องจากภาคเอกชนมีแนวโน้มจะให้ความสนใจลงทุนในประเทศเพื่อนบ้านที่มีความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบมากกว่าไทย เช่น ค่าจ้างแรงงานที่มีราคาต่ำกว่า เป็นต้น

2.3.2 การขับเคลื่อนการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษควรให้ความสำคัญกับการให้ความรู้และความเข้าใจแก่ประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมในการเข้าถึงโอกาสในการพัฒนา และควรกำหนดตัวชี้วัดการดำเนินงานที่ชัดเจน นอกจากนี้ อาจพิจารณานำระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์มาใช้สำรวจศักยภาพและความเหมาะสมของพื้นที่สำหรับการจัดเตรียมพื้นที่รองรับการพัฒนาด้วย

2.3.3 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนจำเป็นต้องมีแผนการพัฒนาที่บูรณาการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และได้รับการสนับสนุนงบประมาณพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีโครงสร้างพื้นฐานที่เชื่อมโยงอย่างเป็นระบบ และสามารถเชื่อมโยงการพัฒนา กับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งในปัจจุบันยังมีบางพื้นที่ที่ยังมีข้อจำกัด อาทิ อ.เชียงของได้รับการพัฒนาให้มีความพร้อมในเรื่องท่าเรือและสะพานมิตรภาพไทย-สปป.ลาว แห่งที่ 4 แต่ถนนจาก อ.เชียงของ-อ.เมืองเชียงราย มีขนาดเล็กและยังไม่ได้มาตรฐาน และการพัฒนาด้านพรมแดนแห่งใหม่ที่ จ.สระแก้ว

2.3.4 การลงทุนอุตสาหกรรมในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนของไทยควรพิจารณาโอกาสการลงทุนที่เชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ การนำวัตถุดิบจากประเทศเพื่อนบ้านเข้ามาแปรรูป ในไทย อาทิ กิจการแปรรูปอาหารสัตว์ การพัฒนากิจกรรมด้านโลจิสติกส์ เพื่อสนับสนุนการส่งออกสินค้า อุปโภคบริโภคจากไทยไปประเทศเพื่อนบ้าน อาทิ ศูนย์คัดแยกและบรรจุหีบห่อสินค้า ซึ่งจะช่วยกระตุ้นการจ้างงานในพื้นที่ การพัฒนาทักษะฝีมือแรงงาน และการเพิ่มโอกาสการประกอบธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม (SMEs) ในกิจการที่สนับสนุนโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ อย่างไรก็ตาม อุตสาหกรรมบางประเภทอาจไปลงทุนในประเทศเพื่อนบ้านเพื่อใช้วัตถุดิบหรือสิทธิประโยชน์ GSP หรือแรงงานในประเทศเพื่อนบ้าน อาทิ การผลิตซีเมนต์ สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม

2.3.5 ในการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนควรสนับสนุนให้มีศูนย์กระจายคัดแยก และบรรจุภัณฑ์สินค้าบริเวณชายแดน รวมทั้งโรงงานอุตสาหกรรมที่ต้องใช้วัตถุดิบจากประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อให้ได้ประโยชน์จากการพัฒนาเศรษฐกิจชายแดน ตลอดจนควรให้ความสำคัญกับการพัฒนากำลังแรงงาน เพื่อเข้ามาทำงานในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน

2.3.6 การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวควรสนับสนุนการเชื่อมโยงระหว่างภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับ สปป.ลาว โดยการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวทางน้ำเชื่อมโยงแม่น้ำโขงจาก อ.เชียงคาน จ.เลย ผ่านแขวงไชยบุรีไปยังเมืองหลวงพระบาง และการพัฒนาด่านท้องถิ่นให้เป็นด่านสากล จะทำให้เกิดการท่องเที่ยวเชื่อมโยงจากหลวงพระบางมายังภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้มากขึ้น อีกทั้งเส้นทางท่องเที่ยวดังกล่าวสามารถเชื่อมโยงกับเส้นทางไปยังเมืองคุนหมิงได้อีกด้วย

2.3.7 การเตรียมพื้นที่ฝั่งไทยเพื่อเชื่อมโยงกับเขตเศรษฐกิจพิเศษทวายในเมียนมา ควรมีการบูรณาการการทำงานของหน่วยงานต่างๆ ให้สอดคล้องกันได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลที่เป็นรูปธรรม

2.4 พื้นฐานเศรษฐกิจหลัก: พื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก

2.4.1 การพัฒนา Super Cluster ในพื้นที่บริเวณมาบตาพุดไม่มีความจำเป็นต้องปรับแก้ผังเมืองรวมระยองและมาบตาพุด ซึ่งแนวคิดการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกสู่การเป็น Super Cluster มีความต้องการพื้นที่สีม่วงสำหรับอุตสาหกรรมและคลังสินค้าเพิ่มเติม โดยเฉพาะในพื้นที่บริเวณมาบตาพุดจังหวัดระยองและจังหวัดชลบุรีเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมปิโตรเคมี/เคมีภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น Bio-Plastic อุตสาหกรรมชีวภาพ เป็นต้น ทั้งนี้ อุตสาหกรรมดังกล่าวสามารถตั้งอยู่ในพื้นที่ประเภทสีม่วงทแยง (สำหรับอุตสาหกรรมทั่วไปที่ไม่เป็นมลพิษต่อชุมชนหรือสิ่งแวดล้อมและคลังสินค้า) ซึ่งปัจจุบันผังเมืองรวมจังหวัดระยองได้กำหนดพื้นที่ประเภทสีม่วงทแยงไว้มากพอสมควร อีกทั้งอุตสาหกรรม Bio-Plastic ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมดังกล่าว อาจไม่จำเป็นต้องตั้งอยู่ในพื้นที่มาบตาพุด ระยองหรือชลบุรี

2.4.2 การถมทะเลเพื่อเป็นที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรมเป็นการพัฒนาที่ไม่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ไม่ยั่งยืน และขาดธรรมาภิบาล เนื่องจากก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะการกัดเซาะชายฝั่งที่รุนแรง และกระทบต่อวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน เช่น การทำประมงชายฝั่ง ทั้งนี้ ทะเลเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน การกำหนดพื้นที่ในทะเลให้เป็นพื้นที่สีม่วง จึงเป็นการจำกัดสิทธิพลเมืองและไม่สอดคล้องกับทิศทางของแผนฯ 12 ที่มุ่งสู่การเติบโตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและยั่งยืน

รายงานสรุปผลการประชุม

กลุ่มที่ 5 : การพัฒนาการเกษตรไทยสู่ความเป็นเลิศด้านอาหารของโลกภายใต้บริบทที่เปลี่ยนแปลง

ประธาน :

นายอาชว์ เตาลานนท์

กรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ผู้ดำเนินรายการ :

นางสาวลดาวัลย์ คำภา

รองเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

1

สรุปสาระสำคัญการนำเสนอ

1.1 ความสำคัญของภาคเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร

1.1.1 **ความสำคัญต่อ GDP ประเทศ** โดยพิจารณาจาก GDP ภาคเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร คิดเป็นร้อยละ 14.6 ของ GDP ทั้งประเทศ (มูลค่า 1.92 ล้านล้านบาท) แบ่งเป็น GDP ภาคเกษตร ร้อยละ 10.5 และ อุตสาหกรรมเกษตรและอาหาร ร้อยละ 4.1

1.1.2 **ความสำคัญต่อการจ้างงาน** เนื่องจากแรงงานส่วนใหญ่ทำงานอยู่ในภาคเกษตร โดยในปี 2554 มีสัดส่วนแรงงานภาคเกษตรสูงร้อยละ 41.1 ของแรงงานทั้งหมด อย่างไรก็ตามสัดส่วนแรงงานในภาคเกษตรขณะนี้ มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง จากร้อยละ 63.4 ในปี 2533 นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาอุตสาหกรรมเกษตรและอาหาร พบว่า ในปี 2554 แรงงานในอุตสาหกรรมอาหารกว่า 870,000 คน กระจายอยู่ในกิจการขนาดใหญ่ (LMEs) ร้อยละ 51.1 และกิจการขนาดกลางและเล็ก (SMEs) ร้อยละ 48.9

1.1.3 **ความสำคัญต่อการส่งออกสร้างรายได้** ไทยเป็นผู้ส่งออกสินค้าเกษตรและอาหารที่สำคัญของโลก โดยเป็นอันดับที่ 8 ของโลก คิดเป็นร้อยละ 2.5 ของตลาดอาหารโลก ซึ่งสร้างรายได้จากการส่งออกในปี 2557 รวม 1.3 ล้านล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 18 ของการส่งออกสินค้าทั้งหมด ครอบคลุมทั้งสินค้าเกษตรและอาหาร และสินค้าเกษตรเพื่ออุตสาหกรรม

1.1.4 **ความสำคัญต่อการเป็นแหล่งผลิตอาหารที่สำคัญ** โดยร้านอาหารไทยในต่างประเทศกระจายในต่างประเทศกว่า 10,000 แห่งทั่วโลก เช่น สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย อังกฤษ เยอรมัน และญี่ปุ่น ทั้งนี้จากการจัดอันดับอาหารไทยจากการโหวตของ CNN 2015 พบว่า อาหารไทยเป็นที่นิยมติดอันดับ 4 ใน 10 ประเทศที่อาหารอร่อยที่สุดในโลก รองจากไต้หวัน ฟิลิปปินส์ และอิตาลี ขณะที่ ญี่ปุ่น มาเลเซีย ฮองกง อินเดีย กรีซ และเวียดนาม เป็นอันดับที่ 5-10 ตามลำดับ

1.2 สถานการณ์ของภาคเกษตรและอาหารไทย

1.2.1 สถานการณ์ภาคเกษตร

(1) ความสามารถในการแข่งขันการผลิตสินค้าเกษตรของไทยต่ำกว่าประเทศคู่แข่ง โดยเฉพาะสินค้าข้าว ที่มีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ประมาณ 459 กก./ไร่ ในปี 2555 อยู่ในลำดับที่ 22 เป็นรองคู่แข่ง ทั้งเวียดนาม เมียนมาร์ และลาว ที่มีผลผลิตต่อไร่ 836 กก./ไร่ 654 กก./ไร่ และ 576 กก./ไร่ ตามลำดับ (FAO, 2012) นอกจากนี้ต้นทุนสูงกว่าประเทศคู่แข่ง โดยต้นทุนการผลิตไทยปี 2555 อยู่ที่ 8,230 บาท/ตัน ขณะที่ประเทศเวียดนาม และเมียนมาร์ มีต้นทุน 5,615 บาท/ตัน และ 4,353 บาท/ตัน ตามลำดับ

(2) ความสามารถในการชำระหนี้ของเกษตรกรลดลง แม้ว่ารายได้ครัวเรือนเกษตรกรจะเพิ่มขึ้น แต่เมื่อพิจารณาจากขนาดของหนี้สินของครัวเรือนเฉลี่ย 8 ปี ที่มีประมาณ 56,000 บาท/ครัวเรือน/ปี โดยเทียบกับเงินสดคงเหลือก่อนการชำระหนี้ พบว่า เงินสดคงเหลือก่อนการชำระหนี้มีจำนวนน้อยกว่าขนาดของหนี้สิน แสดงถึงครัวเรือนเกษตรกรจะมีหนี้เพิ่มสูงขึ้นทุกปี

(3) แรงงานภาคเกษตรมีแนวโน้มลดลง และเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ โดยแรงงานภาคเกษตรมีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ 67.0 ของแรงงานทั้งหมด ในช่วงปี 2516-2520 เหลือร้อยละ 37 ของแรงงานทั้งหมด ในปี 2553 ขณะที่อายุเฉลี่ยของแรงงานภาคเกษตรในกลุ่มผู้สูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นเกือบ 3 เท่าตัว จากร้อยละ 4.4 ในปี 2530 เป็นร้อยละ 12.8 ในปี 2554

(4) การสูญเสียที่ดินทำกินและเปลี่ยนสถานะเป็นเกษตรกรรับจ้าง (ผู้เช่า) มากขึ้น โดยที่ดินที่เกษตรกรเช่าทำกินมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจาก 23.92 ล้านไร่ ในปี 2551 เป็น 29.26 ล้านไร่ ในปี 2555 ขณะที่สัดส่วนของคนจนที่เป็นเจ้าของที่ดินทำการเกษตรต่อประชากรที่เป็นเจ้าของที่ดินทำกินนั้นลดลงจากร้อยละ 43.7 ในปี 2547 เหลือร้อยละ 17.8 ในปี 2554

1.2.2 สถานการณ์ด้านอาหาร

(1) การเข้าถึงอาหาร ข้อมูล FAO ปี 2552 แสดงให้เห็นถึงจำนวนผู้ขาดสารอาหารของไทยปี 2547-49 มีถึง 17% หรือ 10.7 ล้านคน ซึ่งเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมมาเป็นพึ่งพาพืชเศรษฐกิจที่ต้องซื้อขายมากขึ้น มีการพึ่งพาตนเองน้อยลง ขณะที่ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือน (Socio-economic survey) ทั่วประเทศ เมื่อเปรียบเทียบกับเส้นความยากจนด้านอาหารระดับครัวเรือนรอบ 10 ปี (2535-45) พบว่า ครัวเรือนในเขตชนบทและเมืองมีความสามารถในการซื้ออาหารน้อยลง

(2) ความปลอดภัยอาหาร จากการสำรวจและการรายงานข้อมูลหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง พบว่า มีการปนเปื้อนทั้งจากจุลินทรีย์ พิษจากโลหะหนัก และสารเคมีทางการเกษตร เช่น การเฝ้าระวังของ อย. พบว่า ปี 2550-2552 มีเนื้อไก่และสุกร 5.5% จาก 400 ตัวอย่าง ปนเปื้อนยาปฏิชีวนะ และสารเร่งเนื้อแดงเกินมาตรฐาน และการเฝ้าระวังของ อย. ปี 2552 พบว่า มีการปนเปื้อนเชื้อราอัลฟาทอกซินเกินมาตรฐาน 11.36% จาก 3,872 ตัวอย่างทั่วประเทศ รวมทั้ง การปนเปื้อนโลหะหนัก (ตะกั่วและแคดเมียม) ในผลิตภัณฑ์ผักและผลไม้ คิดเป็น 5% จากตัวอย่าง 260 ชนิดที่มีการตรวจวิเคราะห์ ปี 2550-52 เป็นต้น

(3) การผลิต อุตสาหกรรมอาหารส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการ SMEs ที่เจ้าของกิจการส่วนใหญ่เป็นคนไทย สำหรับโรงงานขนาดใหญ่ที่เน้นผลิตอาหารแปรรูปเพื่อการส่งออกส่วนใหญ่จะเป็นการลงทุนของต่างชาติ ซึ่งเป็นการลงทุนผลิตสินค้าเกษตรขั้นต้นและการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรขั้นต้น เช่น การบรรจุกระป๋องแช่แข็ง หรืออบแห้ง เป็นต้น

(4) การบริโภคและการส่งออก แนวโน้มตลาดอาหารและเครื่องดื่มของโลก กำลังเผชิญหน้ากับการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านการผลิตและการจำหน่าย ซึ่งเป็นผลจากพฤติกรรมผู้บริโภคในตลาดโลกที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น การมุ่งเน้นเรื่องสุขภาพ คุณภาพและความปลอดภัยของอาหาร การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรและวิถีชีวิตประจำวันที่เร่งรีบ เป็นต้น

1.3 ประเด็นการพัฒนาด้านเกษตรและอาหารของไทย

1.3.1 ปัญหาสินค้าเกษตรและอาหาร

(1) สินค้าเกษตร

1) **ด้านการผลิต** พบว่า ปัญหาส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการผลิตต่ำ ต้นทุนการผลิตสูง เช่น (1) ฐานการผลิตทั้งปัจจัยดิน และแหล่งน้ำ มีความเสื่อมโทรม ขณะที่เกษตรกรรายย่อยประสบปัญหาที่ดินทำการเกษตร (2) เกษตรกรเข้าสู่สังคมสูงอายุ ประกอบกับลูกหลานเกษตรกรหันไปประกอบอาชีพในภาคการผลิตอื่น ทำให้ขาดแคลนแรงงานภาคเกษตร (3) ขาดแรงจูงใจในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตให้ได้มาตรฐานทั่วไปและมาตรฐานเฉพาะ (4) เกษตรกรมีการใช้ปุ๋ยและสารเคมีมากเกินไปจนเกินความจำเป็น (5) การลงทุนด้านวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีและสร้างนวัตกรรมด้านการเกษตรยังต่ำมาก ทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชน และ (6) ระบบโลจิสติกส์ในห่วงโซ่อาหารยังขาดการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพสูง

2) **ด้านการตลาดและมาตรฐาน** พบว่า ปัญหาส่วนใหญ่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพมาตรฐาน และการแข่งขันที่มีความรุนแรงมากขึ้น เช่น (1) การวางแผนการผลิตไม่สอดคล้องและเชื่อมโยงกับตลาด (2) สินค้าเกษตรที่จำหน่ายในประเทศส่วนใหญ่ไม่ได้ผ่านการรับรองคุณภาพมาตรฐาน (3) ผู้บริโภคมีความสับสนเกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าเกษตรในรูปแบบต่างๆ (4) การแข่งขันจากต่างประเทศในการส่งออกสินค้าเกษตรในตลาดโลกเพิ่มสูงขึ้น และ (5) การใช้มาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีเกี่ยวกับความปลอดภัยอาหารมีมากขึ้น

(2) สินค้าอาหาร

1) **ด้านการผลิตและการจัดการวัตถุดิบ** พบว่า ปัญหาส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับต้นทุนการผลิตสูง และวัตถุดิบไม่สอดคล้องกับความต้องการ เช่น (1) การสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างเกษตรกรและโรงงานไม่มากเท่าที่ควร ทำให้มีผลต่อวัตถุดิบและต้นทุนการผลิต (2) วัตถุดิบเข้าสู่โรงงานไม่สอดคล้องกับกำลังการผลิต และไม่ได้คุณภาพมาตรฐานตามที่ต้องการ รวมทั้งมีการปนเปื้อนจากสารเคมีและสิ่งสกปรก (3) การวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีการแปรรูปผลิตภัณฑ์สร้างมูลค่าเพิ่มยังมีน้อย (4) โรงงานแปรรูปยังไม่เข้าสู่ระบบมาตรฐานโรงงาน และ (5) มาตรฐานสินค้าอาหารในประเทศยังไม่ได้มีการยอมรับในระดับสากลเท่าที่ควร ทำให้การส่งออกสินค้าบางชนิดต้องผ่านการตรวจรับรองมาตรฐานจากต่างประเทศด้วย ซึ่งจะมีผลต่อต้นทุนที่สูงขึ้น

2) **ด้านการตลาดและมาตรฐาน** พบว่า มีการแข่งขันที่รุนแรงมากขึ้น เช่น (1) สินค้าเกษตรและอาหารในประเทศมีคุณภาพต่ำหรือมีมาตรฐานแตกต่างจากสินค้าส่งออก (2) มีคู่แข่งที่เป็นประเทศผู้ส่งออกอาหารในตลาดโลกเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะประเทศที่มีต้นทุนการผลิตรวมทั้งค่าแรงต่ำ (3) การใช้มาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีเกี่ยวกับความปลอดภัยอาหารมีมากขึ้น รวมถึงมาตรการสุขอนามัยพืชและสัตว์ และ (4) ข้อมูลการศึกษาวิจัยศักยภาพของตลาดต่างประเทศมีจำกัด มีผลต่อการตัดสินใจผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการตลาด

1.3.2 ข้อจำกัดการพัฒนาการเกษตรสู่ความเป็นเลิศด้านอาหารของโลก

(1) **การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ** ความรุนแรงของภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้น เช่น อุทกภัย และภัยแล้ง รวมถึงโรคศัตรูพืชระบาด ส่วนหนึ่งเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งไม่สามารถควบคุมได้ แต่มีผลกระทบต่อเกษตรกรในวงกว้าง ทั้งในด้านประสิทธิภาพการผลิต และการะทบประมาณในการบรรเทาความเดือดร้อน ตัวอย่างในปี 2557 (ช่วง มิ.ย.57-ก.พ.58) ประสบปัญหาทั้งน้ำท่วม ภัยแล้ง และศัตรูพืชระบาด ทำให้มีการขอรับเงินสนับสนุนงบกลางช่วยเหลือเกษตรกรผู้ประสบภัยพิบัติด้านการเกษตร เป็นวงเงิน 682 ล้านบาท

(2) **การขาดแคลนแรงงานในภาคเกษตร** เนื่องจาก อายุเฉลี่ยของแรงงาน ภาคเกษตรมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น และเข้าสู่วัยสูงอายุ ประกอบกับเยาวชนรุ่นใหม่ไม่สนใจทำอาชีพการเกษตร ซึ่งจะได้เห็นได้จากแรงงานภาคเกษตรในช่วงอายุ 40-59 ปี มีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 46.3 และมีแนวโน้มเพิ่ม ต่อเนื่อง ทำให้อายุเฉลี่ยของผู้ทำงานในภาคเกษตรปี 2557 สูงถึง 45.7 ปี ซึ่งสูงกว่าภาคการผลิตอื่นๆ เช่น อุตสาหกรรม และบริการ เป็นต้น

(3) **ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรสูงกว่าคู่แข่ง** โดยเฉพาะสินค้าข้าว พบว่า ต้นทุนการผลิตข้าวของไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จาก 4,587 บาท/ตัน ในปี 2534 เป็น 10,831 บาท/ตัน ในปี 2557 และสูงกว่าประเทศคู่แข่ง เช่น เวียดนาม และพม่า เป็นต้น ขณะที่ ระบบโลจิสติกส์เกษตรยังไม่เอื้อต่อการพัฒนาสินค้าเกษตรและอาหาร ทำให้เกิดการสูญเสียและต้นทุนสูง ซึ่งเมื่อพิจารณาต้นทุนโลจิสติกส์ของ ไทย ปี 2557 คิดเป็นร้อยละ 10.70 ของ GDP เพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากร้อยละ 10.69 ต่อ GDP ในปี 2556 เมื่อ เทียบกับต่างประเทศ พบว่า ต้นทุนโลจิสติกส์ของไทยสูงกว่า USA / EU / ญี่ปุ่น / เกาหลีใต้ / สิงคโปร์ ที่มี สัดส่วนระหว่างร้อยละ 8.5-9.2 ต่อ GDP ในปี 2557 (ที่มา Global and Regional Infrastructure, Logistics Costs, and Third-Party Logistics Market Trends and Analysis. January, 2014)

(4) **การวิจัยและพัฒนาสินค้าเกษตรและอาหาร** พบว่า การวิจัยและพัฒนา เพื่อเพิ่มมูลค่าเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ยังมีน้อย ส่วนใหญ่เป็นการแปรรูปขั้นต้น และไม่สอดคล้องกับความต้องการ ในการนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ โดยงบประมาณด้านการเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา เปลี่ยนแปลงไม่มากนัก ประมาณ 1,400 ล้านบาท หรือเฉลี่ยประมาณร้อยละ 47 ของงบด้าน การวิจัยและพัฒนาทั้งหมดของประเทศ

(5) **การค้าการส่งออกระหว่างประเทศ** รูปแบบการค้าการส่งออกระหว่าง ประเทศมีแนวโน้มที่จะเกิดการรวมกลุ่มมากขึ้น เช่น AEC อาเซียนบวกประเทศต่างๆ ซึ่งมีทั้งที่เป็นประโยชน์ ต่อเศรษฐกิจไทย เช่น ลดปัญหาขาดแคลนสินค้าบางชนิดที่ไม่สามารถผลิตได้เอง ขยายการค้าการลงทุน ระหว่างประเทศ และลดอุปสรรคทางการค้า ทั้งภาษี และไม่ใช่อภาษี อย่างไรก็ตาม การรวมกลุ่มประเทศ ยังมี ผลกระทบต่อภาคเกษตรของไทยด้วย เช่น การเปิดการค้าเสรีกับประเทศหนึ่ง จะกระตุ้นให้เกิดการเปิดการค้า เสรีกับอีกประเทศหนึ่งให้มากขึ้น และจะนำไปสู่ความขัดแย้งมากขึ้น รวมทั้งมีการกีดกันการค้าทางอ้อมมากขึ้น ซึ่งประเทศพัฒนาแล้วหรือประเทศที่มีขนาดใหญ่กว่า จะได้เปรียบในการเจรจาการค้า

1.4 กลไกการพัฒนาเกษตรและอาหารของไทยในปัจจุบัน

1.4.1 **คณะกรรมการที่กำกับดูแลสินค้าเกษตรและอาหาร** อาทิ คณะกรรมการอาหาร แห่งชาติ ภายใต้พระราชบัญญัติคณะกรรมการอาหารแห่งชาติ พ.ศ. 2551 คณะกรรมการมาตรฐานสินค้า เกษตร ภายใต้พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 คณะกรรมการอาหาร ภายใต้พระราชบัญญัติ อาหาร พ.ศ. 2522 และคณะกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ

1.4.2 ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอาหารไทย เช่น

- (1) **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11** (พ.ศ. 2555-2559) ให้ความสำคัญกับ 1) การพัฒนาฐานทรัพยากรธรรมชาติการผลิตภาคเกษตร 2) การเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพการผลิตภาคเกษตร 3) การสร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรตลอดห่วงโซ่การผลิต 4) การสร้างความมั่นคงในอาชีพและรายได้ให้แก่เกษตรกร และ 5) การสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพัฒนาพลังงานชีวภาพในระดับครัวเรือนและชุมชน
- (2) **ยุทธศาสตร์มาตรฐาน ความปลอดภัยสินค้าเกษตรและอาหาร ปี 2553-2556** ให้ความสำคัญกับ 1) การพัฒนาสินค้าเกษตรคุณภาพรายสินค้า 2) การสนับสนุนผู้ผลิตเข้าสู่ระบบมาตรฐาน 3) การวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์และตลาดสินค้าคุณภาพ 4) การสร้างระบบอาหารศึกษาเพื่อส่งเสริมและพัฒนาองค์ความรู้ด้านมาตรฐาน และ 5) การสร้างความมั่นใจในมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารของไทย
- (3) **กรอบยุทธศาสตร์การจัดการด้านอาหารของประเทศไทย** (ปี 2555-2559) โดยให้ความสำคัญกับ 1) การสร้างความมั่นคงด้านอาหาร 2) การพัฒนาคุณภาพและความปลอดภัยอาหาร 3) การส่งเสริมอาหารศึกษา และ 4) การบริหารจัดการ
- (4) **แผนแม่บทอุตสาหกรรมอาหาร ปี 2553 – 2557** แบ่งเป็น
 - 1) การพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารในระดับภาพรวม มียุทธศาสตร์สำคัญ ได้แก่ 1) การสร้างคุณค่า (Value Creation) ให้กับผลิตภัณฑ์ในอุตสาหกรรมอาหาร 2) การพัฒนาและยกระดับมาตรฐานการผลิต 3) การสร้างการรับรู้และการยกระดับภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์อาหาร และ 4) การสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขัน
 - 2) การพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารในระดับกลุ่มสินค้า มี 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มอุตสาหกรรมแปรรูปขั้นต้น ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนามาตรฐานวัตถุดิบและระบบการผลิต การใช้เทคโนโลยี/องค์ความรู้ และกลุ่มอุตสาหกรรมอาหารแปรรูป ที่ให้ความสำคัญกับการสร้างนวัตกรรมและนำเทคโนโลยีมาเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การพัฒนาคุณภาพและความปลอดภัยของอาหารแปรรูปของไทย และการพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาด
- (5) **ยุทธศาสตร์ด้านความปลอดภัยอาหารและโภชนาการเพื่อความมั่นคงทางอาหารด้านสาธารณสุข ปี 2555-2559** ให้ความสำคัญกับ 1) การส่งเสริมการจัดการความรู้ด้านอาหารและโภชนาการ 2) การพัฒนาและระบบงานด้านความปลอดภัยอาหารของภาครัฐและท้องถิ่น 3) การพัฒนากฎหมายด้านความปลอดภัยอาหาร 4) การสนับสนุนให้ อปท. มีขีดความสามารถในการคุ้มครองด้านความปลอดภัย 5) การพัฒนาห้องปฏิบัติการด้านอาหารและโภชนาการ และ 6) พัฒนาและเชื่อมโยงระบบข้อมูลด้านความปลอดภัยอาหารระหว่างหน่วยงานภายในประเทศและระหว่างประเทศ
- (6) **การดำเนินยุทธศาสตร์ครัวไทยสู่โลก** (พ.ศ. 2559-2564) สศช. ได้ดำเนินการตามข้อสั่งการ หน.คสช. ในการจัดประชุมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการผลักดันร่างยุทธศาสตร์ครัวไทยสู่โลกเพื่อการบูรณาการตลอดห่วงโซ่มูลค่า ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติให้ความเห็นชอบแล้วเมื่อวันที่ 3 มี.ค. 58 มีประเด็นยุทธศาสตร์ 3 ด้าน ได้แก่ 1) ยุทธศาสตร์พัฒนาสินค้าอาหาร 2) ยุทธศาสตร์พัฒนาธุรกิจบริการอาหาร และ 3) ยุทธศาสตร์พัฒนาปัจจัยสนับสนุน (Enabling Factors)

1.5 แนวทางการพัฒนาในระยะต่อไป

1.5.1 เป้าหมายสู่ความเป็นเลิศด้านอาหารของโลก

- (1) ปริมาณการผลิตสินค้าเกษตรและอาหารเพียงพอและมีความหลากหลายต่อความต้องการในการบริโภค มีคุณภาพมาตรฐานเทียบเท่าระดับสากลและมีความปลอดภัยอย่างต่อเนื่อง ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการและความปลอดภัยอย่างทั่วถึงในราคาที่เป็นธรรม
- (2) พื้นที่การทำเกษตรอินทรีย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานเพิ่มขึ้นจาก 213,183 ไร่ในปี 2556 เป็น 500,000 ไร่ในปี 2564
- (3) เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองทางด้านอาหาร มีหลักประกันความมั่นคงด้านอาชีพและมีคุณภาพชีวิตที่ดี รวมทั้งเกษตรกรรุ่นใหม่เข้าสู่ภาคเกษตรอย่างต่อเนื่อง
- (4) มูลค่าสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรขยายตัวไม่ต่ำกว่าร้อยละ 3 ต่อปี

1.5.2 แนวทางการดำเนินงาน

- (1) การอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อสนับสนุนฐานการผลิตการเกษตรที่เข้มแข็งและยั่งยืน โดยการรักษาระบบนิเวศตั้งแต่ต้นน้ำ การคุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรมและขยายโอกาสในการเข้าถึงปัจจัยการผลิต เช่น สิทธิในการเข้าถึงพื้นที่ทำกินของเกษตรกรให้มากขึ้น โดยกำหนดเขตและขนาดพื้นที่ทำกินที่เหมาะสมตามสภาพความแตกต่างของพื้นที่ เป็นต้น การพัฒนาพื้นที่เกษตรกรรมที่มีศักยภาพอย่างเหมาะสม การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร โดยปรับโครงสร้างระบบน้ำให้อำนวยต่อการทำการเกษตร เช่น ให้มีการเจรจาเพื่อผันน้ำและวางท่อจากประเทศเพื่อนบ้านหรือแหล่งน้ำที่มีปริมาณน้ำเกินความต้องการ เข้ามาเติมในเขื่อนหรือในแหล่งน้ำที่มีปริมาณน้ำน้อย เป็นต้น ซึ่งจะทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น การจัดทำแผนบริหารจัดการน้ำในภาคเกษตรระดับลุ่มน้ำ และการเร่งรัดการปลูกป่าและการพัฒนารูปแบบการทำการเกษตรที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และปริมาณน้ำในแต่ละแห่ง
- (2) การจัดระบบการผลิตให้สอดคล้องกับศักยภาพพื้นที่และความต้องการของตลาดตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ ทั้งด้านกายภาพและเศรษฐกิจ ซึ่งจะส่งผลถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จะสนับสนุนในแต่ละพื้นที่ ส่งเสริมการทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่โดยรวมกลุ่มเกษตรกรและพื้นที่เป็นแปลงขนาดใหญ่ เพื่อบริหารจัดการร่วมกันให้มีการวางแผนการผลิต จัดหาปัจจัยการผลิตมาใช้ร่วมกัน และสนับสนุนให้เกษตรกรใช้เครื่องจักรกลการเกษตรร่วมกันเพื่อลดต้นทุนและทดแทนแรงงานที่ขาดแคลน และส่งเสริมการทำการระบบการเลี้ยงปศุสัตว์และการทำประมงอย่างยั่งยืน โดยนำโอกาสจากการทำข้อตกลงการค้าเสรีและความตกลงระหว่างประเทศที่เกิดขึ้น เพื่อเสริมสร้างศักยภาพการผลิตให้สูงขึ้น รวมทั้งส่งเสริมการใช้กลไกตลาดเพื่อป้องกันความเสี่ยง เช่น ตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า และการจัดตั้งกองทุนประกันภัยพิบัติทางการเกษตร เป็นต้น
- (3) การส่งเสริมการรวมกลุ่มการผลิตทางการเกษตร จากกิจการเจ้าของคนเดียว เป็นการประกอบการในลักษณะสถาบันเกษตรกร เช่น สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ห้างหุ้นส่วน และบริษัท เพื่อให้เกิดการประหยัดจากขนาด
- (4) การสร้างโอกาสในการเข้าถึงนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกร รวมถึงส่งเสริมการคัดเลือกและพัฒนาพันธุ์พืชที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่และแหล่งน้ำ โดยอาศัยเทคโนโลยีการผลิตในระดับที่เหมาะสม

(5) การเพิ่มมูลค่าผลผลิตภาคเกษตร จากการผลิตสินค้าเกษตรขั้นปฐมเป็นสินค้าเกษตรแปรรูปที่มีมูลค่าสูงมีคุณภาพและมาตรฐานสากล สามารถสร้างความเชื่อมโยงทางด้านวัตถุดิบกับประเทศเพื่อนบ้านและลดระดับการผลิตสินค้าขั้นปฐมที่สูญเสียขีดความสามารถในการแข่งขันลงสู่ระดับที่จำเป็นสำหรับการสร้างความมั่นคงทางด้านอาหารและพลังงาน ให้ความสำคัญกับการผลิตอาหารและสินค้าเกษตรให้เพียงพอต่อความต้องการในระยะ 10 ปีข้างหน้า ส่งเสริมการผลิตและพัฒนาภาคเกษตรเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ส่งเสริมการสร้างศักยภาพของห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) ในการผลิตภาคเกษตร เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ ส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อการพัฒนากระบวนการผลิต รวมทั้งส่งเสริมการวิจัยพัฒนาแบบมีส่วนร่วมจากภาคีที่เกี่ยวข้อง และการใช้ประโยชน์จากการวิจัยและนวัตกรรมใหม่ๆ ในการขับเคลื่อนการพัฒนาภาคเกษตรในระยะยาว

(6) การเร่งพัฒนาและขับเคลื่อนการผลิตเกษตรอินทรีย์อย่างจริงจัง โดยยกระดับราคาสินค้าเกษตรอินทรีย์ให้แตกต่างจากสินค้าเกษตรที่ใช้สารเคมี ส่งเสริมการตลาด การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ และการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้าเกษตรอินทรีย์ รวมทั้งสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับสินค้าเกษตรอินทรีย์แก่กลุ่มผู้บริโภค พัฒนาระบบการรับรองมาตรฐานและการพิสูจน์ตรวจสอบคุณภาพสินค้าเกษตรอินทรีย์ เพื่อสร้างความมั่นใจแก่กลุ่มผู้บริโภค และจัดทำโซนนิ่งระบบเกษตรอินทรีย์อย่างเป็นรูปธรรมร่วมกับระบบเกษตรกรรมยั่งยืน โดยจัดให้มีจังหวัดนำร่องที่มีพื้นที่ที่เหมาะสม หรือในพื้นที่เขตชลประทานที่มีความพร้อม รวมถึงการพัฒนาต่อยอดในรูปแบบของเกษตรท่องเที่ยวหรือการท่องเที่ยววิถีไทย เพื่อสามารถสร้างรายได้เสริมได้ตลอดทั้งปี

(7) การส่งเสริมและเร่งขยายผลแนวคิดการทำเกษตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และแนวทางของมูลนิธิปิดทองหลังพระ สืบสานแนวพระราชดำริเข้าใจ เข้าถึงและพัฒนา โดยประชาชนมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำและเป็นเจ้าของมาใช้ในการพัฒนาการเกษตร รวมถึงส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรกรรมยั่งยืน เช่น เกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรผสมผสาน วนเกษตร เกษตรธรรมชาติ เป็นต้น โดยสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานด้านการเกษตรที่จำเป็นในการทำเกษตรกรรมยั่งยืน โดยเฉพาะการส่งเสริมด้านการตลาดและอื่นๆ เช่น ที่ดิน แหล่งน้ำ แหล่งเงินทุน เป็นต้น เพื่อลดความเสี่ยงจากราคาผลผลิตเกษตรตกต่ำและผันผวน รวมทั้งแก้ไขปัญหาหนี้สินของเกษตรกร

(8) การสนับสนุนการจัดทำแผนแม่บทภาคเกษตรให้มีความยั่งยืน เพื่อบูรณาการยุทธศาสตร์ด้านการเกษตร และยุทธศาสตร์ด้านการเกษตรของทุกภาคส่วนไปสู่การขับเคลื่อนอย่างเป็นระบบ โดยภาครัฐสนับสนุนปัจจัยหลักแก่ภาคเกษตรเพื่อสร้างรายได้และให้เกิดความยั่งยืน เช่น น้ำเพื่อการผลิต การเกษตร การพัฒนาปรับปรุงบำรุงดิน ควบคุมการใช้สารเคมีการเกษตรที่ห้ามใช้ การลดการใช้สารเคมีในภาคเกษตร โดยหันมาใช้ผลิตภัณฑ์ชีวภาพทดแทนการใช้สารเคมีการเกษตร และการพัฒนาพันธุ์ดีที่หลากหลายเหมาะสมกับพื้นที่ การสร้างองค์ความรู้ใหม่และเทคโนโลยีการผลิตทางการเกษตรให้กับเกษตรกร การส่งเสริมตลาดกลางสินค้าเกษตร เพื่อเป็นศูนย์กลางจำหน่ายสินค้าเกษตรและการดูแลราคาผลผลิตที่เป็นธรรม เป็นต้น

(9) การพัฒนาฐานข้อมูลด้านอุปสงค์และอุปทานด้านการเกษตร ให้มีประสิทธิภาพและสามารถนำมาใช้ประโยชน์สำหรับการวางแผนพัฒนาภาคเกษตรด้านต่างๆ รวมถึงพัฒนาระบบโลจิสติกส์ให้สินค้าเกษตรสามารถเข้าถึงตลาดมากขึ้น และเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการผลผลิตและการจำหน่ายในตลาดทั้งในและต่างประเทศ

(10) การสร้างบุคลากรด้านการเกษตร โดยการผลิตบัณฑิตให้เป็นเกษตรกรรุ่นใหม่ หรือนโยบายบัณฑิตคืนถิ่น โดยจัดทำหลักสูตรเพื่อสร้างเกษตรกรที่มีความรู้อย่างครบวงจรในด้านเกษตรกรรม ทั้งด้านการผลิต การตลาด และการบริหารจัดการ เพื่อสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงานของประเทศ และเปิดโอกาสให้บุตรของเกษตรกรที่มีพื้นที่ทำการเกษตร มีทัศนคติและความต้องการในการสานต่องาน เกษตรกรรมเป็นลำดับแรก รวมทั้งการสร้างทัศนคติและค่านิยมของการเป็นเกษตรกรที่ครอบคลุมทั้งวิถีชีวิต และอาชีพการเป็นเกษตรกรที่ไม่ได้มองเฉพาะการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์เพื่อหารายได้เท่านั้น

2

สถานการณ์และประเด็นปัญหา

2.1 การอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2.1.1 การเร่งการผลิตทางการเกษตรส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะปัญหาหมอกควันและการบุกรุกทำลายป่าจากการปลูกพืชไร่ เช่น ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ อ้อย และมันสำปะหลัง เป็นต้น มีการระบาดของโรคและศัตรูพืชจากผลผลิตทางการเกษตรของเกษตรกรรายอื่นที่มีแปลงอยู่ใกล้เคียง และการทำประมงแบบอวนรุนอวนลากในการจับปลาเปิด เพื่อเป็นวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตอาหารสัตว์ ซึ่งเป็นการทำลายทรัพยากรป่าไม้และทรัพยากรทางทะเล

2.1.2 การสูญเสียที่ดินของเกษตรกรรายย่อย เกษตรกรรายย่อยขายที่ดินเพื่อให้ได้เงินมาชำระหนี้สินที่เกิดขึ้นจากการทำการเกษตร ทำให้ต้องสูญเสียที่ดินทำกิน แล้วเข้ามาบุกรุกพื้นที่หรือเช่าที่ดินเดิมจากนายทุน

2.1.3 การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร เกษตรกรไม่สามารถเข้าถึงแหล่งน้ำได้อย่างทั่วถึง

2.1.4 การขาดแนวทางการในการรักษาและคุ้มครองความหลากหลายทางชีวภาพของพันธุ์พืช โดยเฉพาะพันธุ์ข้าว เพื่อให้เกษตรกรไทยสามารถใช้ประโยชน์จากความหลากหลายของพันธุ์พืชให้เหมาะสมกับสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศของประเทศไทยในแต่ละพื้นที่ และสามารถเป็นฐานการผลิตอาหารที่มั่นคงและยั่งยืน

2.2 การจัดระบบการผลิตให้สอดคล้องกับศักยภาพพื้นที่และความต้องการของตลาดตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ

2.2.1 ต้นทุนการผลิตทางการเกษตรสูงและผลประโยชน์ตกแก่ผู้ประกอบการรายใหญ่บางกลุ่ม ต้นทุนการผลิตของไทยสูงกว่าประเทศเพื่อนบ้าน เช่น สิ้นค้าข้าว เป็นต้น จึงทำให้ความสามารถในการแข่งขันลดลง ขณะที่ประโยชน์/ผลได้ที่เกิดขึ้นในห่วงโซ่อุปทานกลับตกอยู่กับกลุ่มคนบางกลุ่ม ซึ่งไม่ใช่เกษตรกร ทั้งนี้ การแก้ไขปัญหาภาคเกษตรที่ไม่ตรงจุดทำให้ผลผลิตเกษตรยังคงมีต้นทุนสูง ความสามารถในการชำระหนี้ของเกษตรกรอยู่ในเกณฑ์ต่ำ และนำไปสู่การสูญเสียที่ดินทำกิน

2.2.2 การส่งเสริมการผลิตทางการเกษตร การส่งเสริมการทำเกษตรแปลงใหญ่ยังขาดความชัดเจนในรายละเอียด รวมทั้งการดำเนินนโยบายของภาครัฐในเรื่อง Zoning จะทำให้เกิดข้อจำกัดของความหลากหลายทางชีวภาพ และการผลิตพืชเชิงเดี่ยวจะนำไปสู่การพัฒนาในเรื่องของ GMO และปัญหาสิทธิบัตรในเมล็ดพันธุ์พืชในอนาคต

2.2.3 การขาดการจัดทำโซนนิ่งฮาลาล เพื่อที่จะได้มีการรวมกลุ่มและแปรรูปผลิตภัณฑ์ฮาลาล

2.2.4 ระบบโครงสร้างพื้นฐานและโลจิสติกส์ การขาดโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น เช่น ถนน และท่าเทียบเรือ เป็นต้น รวมทั้งการขาดการบริหารจัดการการใช้ห้องเย็นร่วมกันเพื่อจัดเก็บเฉพาะอาหารทะเล

2.2.5 ตลาดปัจจัยการผลิตและราคาปัจจัยการผลิต ราคาเมล็ดพันธุ์ลูกผสมที่เกษตรกรต้องซื้อจากบริษัทเอกชนมีราคาแพง เช่น ถั่วเขียว ถั่วเหลือง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น

2.2.6 ตลาดสินค้าเกษตรและราคาสินค้าเกษตร เกษตรกรไม่มีตลาดรับซื้อผลผลิตที่ชัดเจน ทำให้ต้องทำตลาดเองซึ่งเป็นอุปสรรคต่อเกษตรกร ขณะที่ภาครัฐแทรกแซงราคาสินค้าเกษตรที่สูงกว่าตลาดมาก ทำให้การพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรในท้องถิ่นและตลาดกลางไม่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ในอุตสาหกรรมโคนมคาดว่าจะได้รับผลกระทบจากการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (AEC) ที่ไม่มีกำแพงภาษี

2.3 การส่งเสริมการรวมกลุ่มการผลิตทางการเกษตร

2.3.1 การผลิตทางการเกษตรของไทยในปัจจุบันส่วนใหญ่ยังอยู่ในรูปของผู้ประกอบการรายเดียว ซึ่งทำให้การผลิตจากการประหยัดจากขนาดไม่สามารถเกิดขึ้นได้ และทำให้ไม่มีอำนาจในการต่อรองในการซื้อปัจจัยการผลิตและขายผลผลิตทางการเกษตรกับบริษัทขนาดใหญ่ สำหรับการส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มของเกษตรกรจากภาครัฐให้เกิดผลสำเร็จเป็นรูปธรรมยังมีไม่มากนัก

2.3.2 เงินทุนเพื่อใช้ในการผลิตทางการเกษตร ชุมชนหรือกลุ่มเกษตรกรขาดโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน จึงมีข้อจำกัดที่ไม่สามารถผลิตสารชีวภัณฑ์เพื่อใช้เองได้

2.4 การสร้างโอกาสในการเข้าถึงนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัย เกษตรกรและกลุ่มเกษตรกรไม่สามารถเข้าถึงนวัตกรรมและเทคโนโลยีการผลิตทางการเกษตรที่ทันสมัยได้ โดยเฉพาะเมล็ดพันธุ์พืชและปัจจัยการผลิตยังต้องหาซื้อจากบริษัทขนาดใหญ่ในราคาที่สูง และการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับท้องถิ่นของภาครัฐยังไม่เห็นผลที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม

2.5 การเพิ่มมูลค่าผลผลิตภาคเกษตร

2.5.1 การผลิตทางการเกษตรส่วนใหญ่อยู่ในขั้นปฐมและเป็นการแปรรูปขั้นพื้นฐาน เกษตรกรมีรายได้ต่ำ เนื่องจากขาดความรู้ เทคโนโลยี และเงินลงทุนในการแปรรูปสินค้าเกษตร ตัวอย่างเช่น การสีข้าวของเกษตรกรที่เป็นการสีข้าวแบบง่ายทำให้มีต้นทุนที่ค่อนข้างสูง ไม่สามารถแข่งขันกับบริษัทขนาดใหญ่

2.5.2 การแปรรูป การทำบรรจุภัณฑ์ ส่วนใหญ่ SMEs มีปัญหาด้านการตลาด คือ ช่องทางในการประชาสัมพันธ์สินค้ามีจำกัด และบรรจุภัณฑ์ เสนอให้เริ่มต้นทำในรูปแบบของฝากประจำท้องถิ่นสำหรับนักท่องเที่ยว และที่สำคัญคือ เรื่องมาตรฐาน คนที่จะใช้ของท้องถิ่นอาจกังวลเรื่องมาตรฐาน และการขอมาตรฐานจากรัฐเป็นเรื่องยุ่งยากสำหรับเกษตรกร จำเป็นต้องลดขั้นตอนหรืออำนวยความสะดวกให้กับ SMEs ในการขอมาตรฐานผลิตภัณฑ์ต่างๆ อาจจะเป็นการจัดงานรับรองมาตรฐาน

2.6 การเร่งพัฒนาและขับเคลื่อนการผลิตเกษตรอินทรีย์อย่างจริงจัง

2.6.1 พื้นที่ทำเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทยมีจำกัด ประเทศไทยมีพื้นที่ทำเกษตรอินทรีย์เพียง 0.21 ล้านไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.17 ซึ่งอยู่อันดับที่ 58 ของโลก

2.6.2 **เจ้าหน้าที่ภาครัฐขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องเกษตรอินทรีย์** เจ้าหน้าที่ใน อบต. รวมถึงเจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอ และเกษตรตำบลส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ ทั้งกระบวนการผลิต และการขอใบรับรองมาตรฐานที่ถูกต้อง ทำให้เกษตรกรที่สนใจไม่สามารถปรับเปลี่ยนได้อย่างถูกต้อง

2.6.3 **การขาดการขับเคลื่อนนโยบายการทำเกษตรอินทรีย์ให้เกิดผลเป็นรูปธรรม** การส่งเสริมการทำเกษตรที่ผ่านมาไม่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ เช่น ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมกับการทำเกษตรอินทรีย์ แต่หน่วยงานภาครัฐให้การส่งเสริมการปลูกยางพารา และปาล์มน้ำมัน ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาตามมาในภายหลัง

2.6.4 **เกษตรอินทรีย์มีหลายหน่วยงานดำเนินการและให้การสนับสนุน แต่ยังไม่เป็นระบบ** ทำให้การทำงานไม่เป็นกระบวนการอย่างเป็นระบบ ซึ่งในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ได้ระบุถึงเรื่องเกษตรกรรมยั่งยืนไว้ แต่ในแผนพัฒนาฯ ฉบับต่อๆ มาเกษตรกรรมยั่งยืนก็ได้หายไป โดยในยุคนั้นได้มีโครงการนำร่องพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืนให้เกษตรกรรายย่อยของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และมูลนิธิเกษตรกรรมยั่งยืน และมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน

2.6.5 **ค่านิยมและมาตรฐานเกษตรอินทรีย์** ยังขาดค่านิยมของเกษตรอินทรีย์ให้ชัดเจนว่า “เกษตรอินทรีย์ใช้ปุ๋ยเคมีได้หรือไม่” ขณะที่มาตรฐานสินค้าปลอดภัยก็ยังมีการใช้สารเคมีทางการเกษตร ซึ่งเป็นอันตรายกับผู้ผลิตและผู้บริโภค ตลอดจนทำให้ต้นทุนการผลิตสูง

2.6.6 **การประชาสัมพันธ์** ขาดการประชาสัมพันธ์อันตรายจากสารเคมีทางการเกษตร เพื่อให้ผู้บริโภคสามารถเลือกบริโภคสินค้าได้อย่างถูกต้องและปลอดภัย

2.7 **การส่งเสริมและเร่งขยายผลแนวคิดการทำเกษตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และแนวทางของมูลนิธิปอเพียงหลวง**

2.7.1 **การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาขยายผล** มีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาขยายผลในศูนย์ปราชญ์ชาวบ้านจำนวนมาก และมีการอบรมถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกรในพื้นที่ อย่างไรก็ตาม ยังข้อจำกัดในการอบรมของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้เพียงรายละเอียด 1 ครั้ง ทำให้เกษตรกรจำนวนมากที่เข้ารับการอบรมยังไม่สามารถนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปขยายผลในพื้นที่ของตนเองได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

2.7.2 **การส่งเสริมการทำเกษตรผสมผสานของภาครัฐ** ภาครัฐขาดความจริงใจในการส่งเสริมการทำเกษตรผสมผสาน แต่เน้นการปลูกเชิงเดี่ยวเพื่อการพาณิชย์มาตลอด ทำให้การเข้าถึงอาหารของเกษตรกรไทยอยู่ในเกณฑ์น่าเป็นห่วง เพราะทุกวันนี้ชาวนาปลูกข้าวแต่กลับไม่มีข้าวรับประทาน

2.8 **การพัฒนาฐานข้อมูลด้านอุปสงค์และอุปทานด้านการเกษตร** การวางแผนการพัฒนาทางการเกษตรของประเทศไทยยังขาดประสิทธิภาพ โดยสาเหตุหลักมาจากการขาดข้อมูลที่ใช้ประกอบการวางแผนการตัดสินใจ โดยเฉพาะข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับทางการผลิต การตลาด การบริหารจัดการโลจิสติกส์

2.9 **การสร้างบุคลากรด้านการเกษตร**

2.9.1 **เกษตรกรได้รับการปลูกฝังให้ทำเกษตรเคมี** เกษตรกรจำนวนมากเป็นหนี้สิน เพราะเกษตรกรถูกปลูกฝังให้ใช้สารเคมีทางการเกษตรและขาดความพยายามและความตั้งใจในการเรียนรู้และปรับตัว

2.9.2 ความเชื่อมั่นต่อเจ้าหน้าที่ภาครัฐในการถ่ายทอดองค์ความรู้ เกษตรกรไม่เชื่อมั่นในความรู้ของเจ้าหน้าที่ที่มาถ่ายทอดเทคโนโลยีและอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกร

2.9.3 การขาดแรงงานภาคเกษตร เกษตรกรมีอายุมากขึ้นและคนรุ่นใหม่ไม่ให้ความสนใจกับการทำเกษตร ทำให้ผู้เข้ารับการอบรมให้ความรู้ผ่านศูนย์เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน/ศูนย์เรียนรู้ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ทั้งนี้ การขาดแคลนแรงงานโดยเฉพาะแรงงานมีคุณภาพ ทำให้มีการนำเข้าแรงงานจากต่างประเทศ

2.9.4 การสื่อประชาสัมพันธ์ โดยที่ผ่านมาขาดความชัดเจนในการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อโทรทัศน์ ทั้งช่อง 3 5 7 และ 9 โดยเฉพาะการใช้จุลินทรีย์ชีวภาพ ปุ๋ยอินทรีย์เป็นเรื่องที่มีมานานแล้ว แต่ไม่ได้ถูกนำไปเผยแพร่และใช้ประโยชน์อย่างจริงจัง

2.10 อื่นๆ

2.10.1 อุปสรรคทางการค้าจากการทำหน้าที่ซ้ำซ้อนของหน่วยงานภาครัฐ การทำงานของภาคส่วนราชการที่มีขั้นตอนพิธีการต่างๆ ซ้ำซ้อน ไม่โปร่งใส การดำเนินงานมีความเชื่อมโยงของหลายหน่วยงานและมีการทำงานที่ซ้ำซ้อนกันในเรื่องของการควบคุมตรวจสอบมาตรฐาน การกำกับและใช้มาตรการตรวจสอบผู้ประกอบการ ส่งผลกระทบต่อผลกระทบผลักดันในด้านการค้า การส่งออก เช่น สินค้าประมงส่งออกได้รับการตรวจรับรองตามความต้องการของประเทศผู้นำเข้าโดยกรมประมงแล้ว เมื่อสินค้าที่ส่งไปไม่ตรงกับความต้องการ จึงต้องนำกลับและต้องมาเข้าระบบตรวจสอบและกักสินค้า โดย อ.ย. ทำให้ผู้ประกอบการไม่สามารถนำสินค้ามา re-process เพื่อส่งออกได้ตรงระยะเวลา

2.10.2 การแยกส่วนของระบบการส่งเสริมการเกษตรของภาครัฐ ขาดการบูรณาการการทำงานระหว่างกัน ทำให้เกษตรกรได้รับการส่งเสริมอย่างไม่เป็นเอกภาพและครบวงจร เช่น เกษตรกรปลูกข้าวอยู่ในความรับผิดชอบของกรมการข้าว เกษตรกรที่ปลูกข้าวและเป็นกลุ่มเกษตรกรและสหกรณ์อยู่ในความดูแลของกรมส่งเสริมสหกรณ์ ขณะที่กลุ่มเกษตรกรที่มีการจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน อยู่ภายใต้ความดูแลของกรมส่งเสริมการเกษตร เป็นต้น รวมทั้งการทำการตลาดและการแปรรูปก็อยู่ต่างหน่วยงาน ทำให้การส่งเสริมการเกษตรขาดการเชื่อมโยงและพลังในการสนับสนุนการพัฒนาการเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพและครบวงจรแตกต่างจากหน่วยงานในไต้หวัน ที่มีองค์กรด้านข้าวดูแลตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ ซึ่งรวมถึงการดูแลเกษตรกรไปจนถึงผู้ประกอบการ

2.10.3 การออกกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาภาคเกษตร การออกพระราชบัญญัติโคนมที่ผ่านมาได้มีการตัดรายละเอียดเกี่ยวกับกองทุนส่งเสริมโคนม ทำให้ขาดกลไกสำหรับนำมาส่งเสริมและสนับสนุนในด้านต่างๆ ให้เกิดผลเป็นรูปธรรม

2.10.4 การกำหนดให้ค่าเงินบาทแข็งค่า ทำให้เป็นอุปสรรคในการส่งออกสินค้าเกษตร

3

แนวทางและข้อเสนอแนะ

3.1 การอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3.1.1 การใช้ประโยชน์จากที่ดิน

(1) ควรระบุแนวทางการตรวจที่ดินของเกษตรกรผู้ปลูกอย่างแท้จริงและชัดเจน ซึ่งจะช่วยลดต้นทุนการผลิต เนื่องจากปัจจุบันมีเกษตรกรส่วนน้อยเท่านั้นที่ตั้งใจและจริงใจที่จะตรวจดินพร้อมพัฒนาบำรุงดิน

(2) ควรเร่งหามาตรการดำเนินการในเรื่องการครอบครองที่ดินทำกินและการจูงใจให้ลูกหลานเกษตรกรกลับเข้าสู่การประกอบอาชีพในภาคเกษตรกรรม

3.1.2 แหล่งน้ำ

(1) ควรให้ชุมชนมีบทบาทในการจัดหาพื้นที่สาธารณะเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งน้ำในชุมชน ที่เกษตรกรและชุมชนสามารถเข้าถึงได้

(2) ควรพัฒนาแหล่งน้ำอย่างต่อเนื่อง เช่น การขุดสระขนาดใหญ่ การขุดลอกคูคลอง เป็นต้น เนื่องจากแหล่งน้ำเป็นปัจจัยหลักในการผลิตทางการเกษตร

3.1.3 ความหลากหลายทางชีวภาพ

(1) ควรกำหนดแนวทางการในการรักษาและคุ้มครองความหลากหลายทางชีวภาพของพันธุ์พืชโดยเฉพาะพันธุ์ข้าว ในกลยุทธ์ในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ ภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาการเกษตรสู่ความเป็นเลิศด้านอาหารฯ

(2) ควรส่งเสริมการใช้จุลินทรีย์ในการกำจัดโรคต่างๆ ในพืชแทนการใช้สารเคมีทางการเกษตร เช่น โรครากขาวของยาพารา ซึ่งการใช้สารเคมีไม่สามารถกำจัดโรคให้หมดไปได้ แต่หากใช้จุลินทรีย์จะได้ผลที่ดีกว่า เป็นต้น

(3) ควรให้ความสำคัญกับการติดตามที่มาของสินค้า โดยสินค้าที่ผลิตได้จะต้องตรวจสอบแหล่งที่มาของสินค้าได้ (สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์: GI)

(4) ควรเน้นการพัฒนาให้สอดคล้องกับภูมิสังคมแต่ละแห่ง โดยใช้ข้อมูลในท้องถิ่น และภูมิปัญญาในท้องถิ่นประกอบในการพัฒนาแต่ละท้องถิ่น

3.2 การจัดระบบการผลิตให้สอดคล้องกับศักยภาพพื้นที่และความต้องการของตลาดตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ

3.2.1 ปัจจัยการผลิต

(1) แนวทางการพัฒนาการเกษตรสู่ความเป็นเลิศด้านอาหาร ควรต้องพัฒนาเกษตรกร พร้อมกับพัฒนาปัจจัยการผลิต และต้องไม่ขึ้นกับเอกชนรายใหญ่หรือเกษตรกรพันธุ์สัญญา

(2) ควรให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จัดหาเมล็ดพันธุ์ในราคาที่เป็นธรรม โดยเฉพาะเมล็ดถั่วเขียว เมล็ดถั่วเหลือง เมล็ดข้าวโพด ให้กับเกษตรกร

(3) ควรส่งเสริมให้เกษตรกรสามารถทำการผลิตเมล็ดพันธุ์ใช้เอง เพื่อให้ได้เมล็ดพันธุ์ที่เหมาะสมกับสภาพภูมิประเทศ และทำให้เกิดความหลากหลายของสายพันธุ์

3.2.2 แหล่งเงินทุน

(1) ควรให้ ธ.ก.ส. ทำหน้าที่สนับสนุนเงินกู้กับชุมชนหรือกลุ่มเกษตรกร เพื่อใช้ในการผลิตสารชีวภัณฑ์ใช้เอง

(2) การใช้หนี้แทนเกษตรกร รัฐไม่ควรทำเพราะเป็นการสร้างความเคยชินที่ผิดทิศทางอย่างมาก

3.2.3 การจัดทำโซนนิ่งพื้นที่เกษตรกรรม

- (1) ควรดูจากศักยภาพของพื้นที่ว่าเหมาะสมกับการปลูกพืชชนิดใด และประกาศบังคับใช้ เพื่อป้องกันการปลูกพืชตามกระแส ทั้งนี้ ควรให้มีการทำโซนนิ่งฮาลาลในภาคเหนือ เช่น จังหวัดเชียงใหม่ เป็นต้น และตั้งศูนย์อาหารฮาลาล
- (2) ควรกำหนดเขตพิเศษในการปลูกพืชเฉพาะ เช่น ภูทับเบิก เป็นต้น เพื่อจัดการพื้นที่การเกษตรให้เหมาะสม โดยพื้นที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ให้ยุติปัญหาขัดแย้งของปากกับคน
- (3) โครงสร้างพื้นฐาน ควรจัดทำเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเพิ่มเติมในพื้นที่ เช่น ในจังหวัดระนอง โดยภาครัฐสนับสนุนเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น เช่น ถนน และท่าเทียบเรือเฟอร์รี่ สำหรับบรรทุกสินค้าข้ามไปบริเวณเกาะสอง เพื่อให้เป็นจังหวัดที่มีศักยภาพในการผลิตและส่งออกเพื่อสร้างรายได้ให้กับประเทศ เป็นต้น
- (4) กองทุน ควรจัดหางบประมาณด้านการเกษตรเพื่อนำเข้ามาเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขัน เพื่อลดภาระ

3.2.4 **มาตรฐาน** ควรกำหนดมาตรฐานความปลอดภัยอาหารในรูปแบบต่างๆ ที่เป็นมาตรฐานสากล อาทิ Codex และมาตรฐานเฉพาะ (เช่น สินค้าอินทรีย์) ที่ถูกกำหนดในแต่ละประเทศ เช่น Bioagricert ในประเทศอิตาลี และ JAS ในประเทศญี่ปุ่น เป็นต้น

3.2.5 ตลาด

- (1) ควรกำหนดให้มีการใช้วัตถุดิบที่ผลิตอาหารจากผลผลิตที่ผลิตได้ในประเทศ
- (2) ควรหาตลาดแหล่งวัตถุดิบเข้ามาผลิตทดแทนวัตถุดิบที่ขาดแคลนในประเทศ
- (3) ควรแสวงหาตลาดใหม่ในทวีปอื่นๆ เช่น ทวีปแอฟริกา นอกเหนือจากทวีปยุโรปอย่างที่เคยดำเนินการมา ซึ่งในทวีปดังกล่าวมีความต้องการสินค้าจำนวนมาก
- (4) ควรหาตลาดใหม่ให้เกษตรกรรายย่อยหรือกลุ่มเกษตรกร โดยให้ให้บริษัทขนาดใหญ่เข้ามามีส่วนร่วมในการหาช่องทางในการจำหน่ายสินค้าเกษตร โดยเฉพาะข้าวไรซ์เบอร์รี่ที่ปลูกมากในบางพื้นที่ เช่น จังหวัดสุรินทร์ เป็นต้น
- (5) ควรจัดตั้งตลาดรองรับผลผลิตทางการเกษตรอย่างแท้จริง
- (6) ควรพัฒนาครัวไทยประจำจังหวัด เช่น แหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น เพื่อทดแทนการส่งออก

3.2.6 **การเชื่อมโยงตลอดห่วงโซ่อุปทาน** ควรให้เกษตรกรต้นน้ำและผู้ประกอบการแปรรูปในกลางน้ำ ยึดหลักการสร้างความร่วมมือและแบ่งปัน เนื่องจากทั้ง 2 กลุ่มจะต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาภาคเกษตรสู่ความเป็นเลิศด้านอาหาร

3.2.7 การบริหารจัดการ

- (1) ควรจัดทำพื้นที่นำร่องในแต่ละภูมิสังคม โดยให้ อบท. ประสานงาน และให้เกษตรกรผู้เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อน รวมทั้งต้องมีแบบอย่างด้านการบริหารจัดการที่ดีและมีการทำการตลาด

(2) ควรพัฒนา ส่งเสริม และลดข้อกีดกันทางการค้าให้กับเกษตรกรรายย่อย รวมทั้งสนับสนุนเทคโนโลยีให้เป็น One Stop Center เพื่อนำผลิตภัณฑ์ในพื้นที่ออกไปสู่การส่งออกได้

(3) ควรวางแผนการผลิตและการตลาดไปยังตลาดที่มีคู่แข่งด้านอาหารน้อย โดยใช้วัตถุดิบจากพืชในประเทศไทยที่มีความหลากหลาย เช่น ผลไม้ พืชสวน ไม้ดอก เครื่องดื่ม ชา กาแฟ และ สารอาหารและยา เป็นต้น

(4) ควรสร้างทางเลือกในการทำการเกษตรที่มีศักยภาพ เช่น การปลูกผลไม้ใน ภาชนะวันออกเฉียงเหนือ (มีไม้ผลต้นแบบ) ทดแทนการผลิตสินค้าเกษตรในรูปแบบเดิม เช่น การปลูกข้าว และยางพารา เป็นต้น เพื่อแก้ปัญหาราคาสินค้าตกต่ำอยู่เป็นประจำ

(5) ก่อนจะพัฒนาการเกษตรไทยสู่ความเป็นเลิศด้านอาหารของโลก จะต้องทำให้ คนไทยบริโภคอาหารปลอดภัยก่อน โดยกำหนดตำบลละ 1 ตลาดที่จำหน่ายอาหารปลอดภัย

3.3 การส่งเสริมการรวมกลุ่มการผลิตทางการเกษตร

3.3.1 การรวมกลุ่มเกษตรกร

(1) ควรให้ผู้ผลิต ผู้แปรรูป และผู้จำหน่ายทำธุรกิจร่วมกันแบบหุ้นส่วน รวมทั้ง ภาครัฐควรสนับสนุนพื้นที่และนวัตกรรมของธุรกิจรวมอย่างเป็นรูปธรรม และเปลี่ยนจุดขายจาก “ขาย ผลิตภัณฑ์” เป็น “ขายคุณค่าของชีวิต”

(2) ควรสนับสนุนให้กลุ่มเกษตรกรจัดตั้งธุรกิจชุมชนเพื่อสังคม (Community Social Enterprise: CSE) เพื่อแก้ปัญหาปัจจัยการผลิตให้แก่เกษตรกรในชุมชนท้องถิ่น แล้วยกระดับด้วยการขายผลิตภัณฑ์แปรรูปอื่นๆ

(3) ควรสนับสนุนจากภาครัฐในการสนับสนุนการรวมกลุ่มวิสาหกิจเพื่อการผลิต ปาล์มน้ำมันอย่างยั่งยืนภายใต้ RSPO

(4) ควรมีการใช้ประโยชน์จากห้องเย็นร่วมกันให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการ จัดเก็บรักษาคุณภาพผลผลิตทางการเกษตร

(5) ควรระบุแนวทางการสร้างกลุ่มเกษตรกร ที่พร้อมจะเข้ามาผลิตโดยมีจิต วิญญาณ จิตสำนึกและมีแรงจูงใจที่แตกต่างในการดำรงชีพ ทั้งการซื้อขายพร้อมทั้งมีแหล่งตลาดที่ชัดเจน

3.3.2 แนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิต ควรกำหนดนโยบายและแนวทางการส่งเสริม เกษตรกรให้มีคุณภาพชีวิตและมีสถานะที่ดีขึ้น รวมทั้งมีการรวมตัวของเกษตรกรระหว่างหมู่บ้าน เป็นการ เจริญเพื่อทำงานร่วมกันให้เกิดการประหยัดต่อขนาด

3.3.3 มาตรฐานการผลิต การวิจัยและพัฒนา ควรพัฒนามาตรฐานการผลิต การวิจัยและ พัฒนา ให้กับกลุ่มเกษตรกร/SMEs/ผู้ประกอบการรายเล็ก เนื่องจากเกษตรกรรายเล็กเป็นรากฐานของ เศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศ

3.3.4 การส่งเสริมการตลาด ควรให้ความรู้และส่งเสริมด้านการตลาดให้กับองค์กร เกษตรกร

3.4 การสร้างโอกาสในการเข้าถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัย

3.4.1 การวิจัยและพัฒนา

(1) การวิจัยและพัฒนา ที่เขียนไว้ว่า “พัฒนาพันธุ์พืชที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่และแหล่งน้ำ โดยอาศัยเทคโนโลยีการผลิตในระดับที่เหมาะสม” ควรระบุด้วยว่า “ที่เหมาะสม” หมายถึงอะไร จะนำเทคโนโลยีใดมาใช้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ที่มีการกล่าวถึง “เทคโนโลยีชีวภาพ” ว่า ควรได้รับการสนับสนุนการทดลองวิจัยและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ในบทที่ 5 ยุทธศาสตร์ความเข้มแข็งภาคเกษตร ความมั่นคงของอาหารและพลังงาน ถ้าแม้แต่คำว่า “เทคโนโลยีชีวภาพ” ที่เป็นรากฐานสำคัญของเทคโนโลยีในปัจจุบันและต่อไปในอนาคตยังไม่ได้กล่าวถึง ไทยจะพัฒนาเทคโนโลยีด้านนี้ให้มีประสิทธิภาพได้อย่างไร

(2) ควรวิจัยและพัฒนาสารชีวภาพที่ใช้เป็นสารกำจัดวัชพืช หรือพัฒนาระบบการปลูกพืชและระบบนิเวศ

(3) ควรวิจัยด้าน Forecast ประเมินสถานการณ์และความต้องการสินค้าและผลิตภัณฑ์จากเกษตรกรรม เพื่อให้ทราบและคาดการณ์ตลาดสินค้าเกษตรทั้งหมด

(4) ควรต้องให้ความสำคัญกับการวิจัยและพัฒนาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่มีผลต่อภาคเกษตรอย่างเร่งด่วน ที่จะต้องค้นคว้าเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรซึ่งเป็นอาชีพที่คาดการณ์ผลผลิตได้ยากและพร้อมที่จะสูญเสียได้ง่าย เนื่องจากภาวะ Climate Change ส่งผลกระทบต่อเกษตรอย่างมาก ทั้งการขาดแคลนน้ำและการออกผลผลิต เนื่องจากระยะเวลาที่มีอุณหภูมิที่เหมาะสมต่อการผลิดอกและเก็บผลผลิตแตกต่างกันไปส่งผลให้ผลผลิตน้อย

(5) ควรวิจัยเกี่ยวกับการปลูกพืชที่ใช้น้ำน้อยแต่ให้ผลผลิตสูง เพื่อความยั่งยืนในการผลิต เพราะปริมาณน้ำต้นทุนมีน้อย และการวิจัยด้านพันธุ์พืชให้ชัดเจน รวมถึงด้านการเกษตร ปศุสัตว์ และประมง

(6) ควรให้สถาบันการศึกษาในพื้นที่เป็นหน่วยงานหลักในการวิจัยทางเกษตรในพื้นที่ร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ และควรมีการวิจัยการใช้สารชีวภัณฑ์ สารอินทรีย์ ในการทดแทนสารเคมี/ปุ๋ย ให้ชัดเจน

3.4.2 การพัฒนาเทคโนโลยีและสร้างนวัตกรรม

(1) ควรให้ความสำคัญเรื่องเทคโนโลยีและนวัตกรรมด้านการเกษตรเข้ามาในกระบวนการ input ของการนำไปสู่การบรรลุตามเป้าหมายด้วย และต้องแบ่ง scale ของสินค้าในมาตรฐานต่างๆ

(2) ควรลงทุนการวิจัย สร้างเทคโนโลยีและสร้างนวัตกรรม รวมทั้งพัฒนาผลิตภาพ โดยใช้ SMART Agriculture และควรสร้างนวัตกรรมใหม่เพื่อใช้ในอุตสาหกรรมอาหาร ซึ่งจะเป็นการกระตุ้นความต้องการสินค้าเกษตรและช่วยเพิ่มให้แก่เกษตรกร

(3) ควรจัดการความรู้ในด้านครัวไทยและอาหารไทย เช่น จัดให้มีมาตรฐานร้านอาหารไทย มาตรฐานอาหารไทย การอบรมสอนทำอาหารไทย การจดสิทธิบัตรอาหารไทย และการผลิตเครื่องเทศสำหรับอาหารไทย เป็นต้น

3.5 การเพิ่มมูลค่าผลผลิตภาคเกษตร

3.5.1 ควรผลักดันให้เกษตรกรสามารถนำผลผลิตมาแปรรูปได้เอง โดยกำหนดตลาดในจังหวัด เช่น จังหวัดนราธิวาส มีลองกองคุณภาพเยี่ยม แต่เน่าเสียและร่วงหลุดจากช่อ หากเกษตรกรสามารถแปรรูปผลไม้ร่วง และจำหน่ายเป็นสินค้าประจำจังหวัด จะเป็นการช่วยเกษตรกรได้อย่างยั่งยืน เป็นต้น

3.5.2 ควรเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรในพื้นที่ เพื่อสร้างรายได้ให้กับคนในพื้นที่ ซึ่งจากประสบการณ์ที่ได้ทำมาและแปรรูปข้าวขายในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ เช่น ข้าวสาร เครื่องสำอาง และยารักษาโรคปวดข้อเข่า เป็นต้น จะทำให้เกษตรกรมีรายได้มากขึ้น และยังสามารถช่วยให้คนในพื้นที่มีสุขภาพดีอีกด้วย

3.5.3 ควรกำหนดตำแหน่งให้พัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรไปสู่ Value Creation นอกเหนือจากอาหาร โดยเน้นไปที่ผลิตภัณฑ์อื่นๆ เช่น ดอกไม้ ชา กาแฟ Green Production สมุนไพรแปรรูปที่เป็นยาและอาหารเสริม และเครื่องสำอาง เป็นต้น และวางแผนการผลิตและการตลาดที่มุ่งเน้นไปที่สินค้าเกษตรแปรรูปที่มีมูลค่าเพิ่มสูง เช่น ผลิตข้าวการ์บาร์ เอ็นไซม์จากข้าว สมุนไพร และอาหารที่มีมูลค่าเพิ่มสูง เป็นต้น

3.6 การเร่งพัฒนาและขับเคลื่อนการผลิตเกษตรอินทรีย์อย่างจริงจัง

3.6.1 เป้าหมายเกษตรอินทรีย์

(1) ควรกำหนดเป้าหมายการเพิ่มพื้นที่การทำเกษตรอินทรีย์เป็นร้อยละ 10 ของพื้นที่เกษตรของประเทศไทย และควรขับเคลื่อนการทำเกษตรอินทรีย์ให้เกิดผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

(2) ควรระบุให้ชัดเจนในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 จะใช้คำว่า “อินทรีย์” หรือ “ยั่งยืน” เนื่องจากช่วงเปลี่ยนผ่านการเป็นเกษตรอินทรีย์ จะมีเกษตรกรทำการเกษตรแบบอื่นร่วมอยู่ด้วย เช่น เกษตรผสมผสาน วนเกษตร และเกษตรทฤษฎีใหม่ เป็นต้น ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการทำเกษตรยั่งยืน เช่นเดียวกับเกษตรอินทรีย์

3.6.2 การพัฒนาเกษตรอินทรีย์

(1) ควรแบ่งแนวทางการผลิตอาหารเป็น 2 ส่วน คือ Mass Market สินค้าหลัก เช่น ข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ใช้แปลงใหญ่ได้ และ Niche Market เกษตรอินทรีย์ ไฮโดรโปนิคส์ เป็นต้น ซึ่งไม่จำเป็นต้องทำเป็นพื้นที่แปลงใหญ่

(2) ควรส่งเสริมการผลิตพืชผักอินทรีย์ให้มีความหลากหลาย ไม่จำกัดอยู่เฉพาะพืชผักบางชนิด เพราะจะทำให้เกษตรกรรายย่อยไม่สามารถเข้าถึงอาชีพการทำเกษตรอินทรีย์ได้อย่างทั่วถึง เช่น

(3) การทำผักสลัดอินทรีย์ ซึ่งมีต้นทุนการผลิตสูงกว่าการผลิตพืชผักทั่วไป เพราะต้องอาศัยระบบการขนส่งและระบบห้องเย็น ร่วมในกระบวนการผลิตและกระจายสินค้า ฯลฯ ทำให้เกษตรกรรายย่อยไม่สามารถผลิตได้ ซึ่งจะทำให้มีเฉพาะบริษัทขนาดใหญ่ที่ได้รับประโยชน์จากการส่งเสริมของภาครัฐตามเป้าหมาย 500,000 ไร่ที่กำหนดไว้

(4) ควรสนับสนุนการผลิตเกษตรอินทรีย์ โดยว่าจ้างเกษตรกรให้ทำเกษตรอินทรีย์ และให้มีการเก็บภาษีนำเข้าสารเคมีทางการเกษตรด้วย

(5) ควรสร้างจุด one stop service ในแต่ละจังหวัด เพื่อบูรณาการความรู้ และช่วยเหลือเกษตรกรในเรื่องที่เกี่ยวกับการทำเกษตรอินทรีย์

3.6.3 มาตรฐานเกษตรอินทรีย์

(1) ควรจูงใจให้เกษตรกรสนใจทำการเกษตรอินทรีย์และเข้าสู่ระบบการรับรองคุณภาพ อาทิ การกำหนดราคาตามคุณภาพและความปลอดภัยของสินค้า เป็นต้น

(2) ควรให้ความสำคัญในเรื่องของความสะอาด ปลอดภัย และคุณภาพการผลิตอย่างต่อเนื่อง และให้มีการขยายผลอย่างยั่งยืน โดยลดละเลิกการใช้สารเคมี และใช้ปุ๋ยอินทรีย์และจุลินทรีย์ทดแทน และปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของครัวอาหารของโลก รวมทั้งการใช้ยาและฮอร์โมนในฟาร์มต่างๆ ต้องมีการจำกัดหรือประชาสัมพันธ์การใช้ยาต่างๆ ให้ผู้บริโภคทราบถึงผลดีและผลเสียที่จะเกิดกับผู้บริโภค

(3) ควรใช้มาตรฐานอินทรีย์แทนมาตรฐานสินค้าปลอดภัย เช่น เครื่องหมาย Q GAP เป็นต้น เพื่อให้ผู้ผลิตและผู้บริโภคได้รับความปลอดภัยจากการผลิตและการบริโภคสินค้าอินทรีย์ และยังเป็นการลดต้นทุนการผลิตด้วย และควรกำหนดมาตรฐานเกษตรยั่งยืน หรือมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทยให้เป็นเอกภาพ

3.6.4 ตลาดเกษตรอินทรีย์

(1) การส่งเสริมตลาดอาหารปลอดภัยและสินค้าอินทรีย์ ควรต้องพิจารณาความเหมาะสมของราคาสินค้าอินทรีย์ ที่จะต้องสูงกว่าราคาสินค้าเกษตรทั่วไป เพื่อสร้างแรงจูงใจให้กับเกษตรกรในการปรับเปลี่ยนระบบการผลิตมาเป็นเกษตรอินทรีย์มากขึ้น

(2) ควรต่อยอดงานวิจัยและพัฒนาสำหรับสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์อาหารสามารถทำได้อีกจำนวนมาก โดยเฉพาะการร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน โดยเฉพาะด้านการทำ Marketing Promotion เพื่อสนับสนุนการขยายตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์

(3) ควรศึกษาวิจัยผลกระทบของการใช้สารเคมีและไม่ใช้สารเคมีในผลผลิตทางการเกษตร และเผยแพร่อย่างกว้างขวาง

(4) ควรส่งเสริมความต้องการในการบริโภคสินค้าและการทำตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์และอาหารปลอดภัย โดยส่งเสริมให้จัดทำ 1 ตำบล 1 ตลาดอาหารปลอดภัย และควรกำหนดให้สินค้าเกษตรอินทรีย์มีราคาแพง จะทำให้เกษตรกรมุ่งไปผลิตอาหารที่มีราคาแพง และจะทำให้พืชผักทั่วไปที่ราคาถูกมีปริมาณลดลง

3.6.5 การสร้างความรู้และการประชาสัมพันธ์เกษตรอินทรีย์

(1) ควรกำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ทำการผลิตสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เพื่อทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตจากเกษตรเคมีเป็นการทำเกษตรอินทรีย์ได้อย่างสมบูรณ์ และควรจูงใจให้เกษตรกรผลิตอาหารปลอดภัย และเก็บภาษีสารเคมี เพื่อนำมาใช้ในการผลิตเกษตรอินทรีย์เพื่อชดเชยและทดแทน

(2) ควรจัดให้มีการอบรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ผ่านการอบรม โดยเจ้าหน้าที่ อปท. ราษฎรชาวนบ้าน หรือมูลนิธิฯ เป็นต้น โดยภาครัฐให้การสนับสนุนและร่วมมือผลักดันให้เกษตรกรอินทรีย์ร่วมกับเครือข่ายราษฎรชาวนบ้าน องค์กรเอกชน และมูลนิธิฯ ต่างๆ

(3) ควรประชาสัมพันธ์อันตรายจากสารเคมีทางการเกษตร เพื่อให้ผู้บริโภคสามารถเลือกบริโภคสินค้าได้อย่างถูกต้องและปลอดภัย และควรสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบจากการใช้ปุ๋ยเคมี และสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ซึ่งการพัฒนาเกษตรและอาหารสู่ความเป็นเลิศ ต้องเน้นความปลอดภัยอาหารที่ต้องห้ามใช้สารเคมีอีกต่อไป

(4) ควรสร้างจิตสำนึกเรื่องความปลอดภัยสินค้าเกษตร “การผลิตและจำหน่ายสินค้าเกษตรไม่ปลอดภัยเป็นอาชญากรรม” ให้มีการสุ่มตรวจ ควบคุมทุกระดับตั้งแต่การผลิต การตลาด และร้านอาหาร และสามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ รวมทั้งการใช้สารเคมีอย่างถูกต้องและปลอดภัยกับผู้ใช้ เพื่อคุณภาพชีวิตของประชาชน

(5) ควรสอนและให้เกษตรกรรทำการเกษตรอินทรีย์ โดยแปลงสาธิต และเก็บข้อมูลความสำเร็จไปสู่ความมั่นคงยั่งยืน รวมทั้งควรเปิดหลักสูตรการเรียนการสอนเกษตรอินทรีย์ ไร่นาสอน อดมศึกษา

(6) ควรให้มีการประชาสัมพันธ์และการสื่อสาร โดยใช้ประโยชน์จากวิทยุชุมชน หอกระจายข่าวในหมู่บ้าน เป็นเครื่องมือในการให้ความรู้ในการทำการเกษตร โดยเฉพาะเกษตรอินทรีย์ และลดการโฆษณาสารเคมี/ปุ๋ยเคมีที่มีมากเกินไปจนความจำเป็น และควรประชาสัมพันธ์การทำเกษตรอินทรีย์ โดยไม่ใช้สารเคมีผ่านทางโทรทัศน์ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ให้มากขึ้น

3.6.6 กลไกการขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์ ควรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนภาคเกษตรให้เกิดผลเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะเกษตรอินทรีย์ เนื่องจากเป็นหน่วยงานภาครัฐที่ใกล้ชิดกับเกษตรกรและชาวบ้านในท้องถิ่นมากที่สุด

3.7 การส่งเสริมและเร่งขยายผลแนวคิดการทำการเกษตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และแนวทางของมูลนิธิปิดทองหลังพระ

3.7.1 นำแนวทางทฤษฎีใหม่และเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้กับเกษตรกรกลุ่มนี้เพื่อสร้างความเข้มแข็งและพัฒนาศักยภาพในการพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น

3.7.2 ควรส่งเสริมให้เกิดการบูรณาการหรือการมีหน่วยงานรับผิดชอบการทำอาชีพเกษตรแต่ละประเภท เพียงหน่วยงานเดียว โดยให้ทำหน้าที่อย่างครบวงจร

3.7.3 ควรประชาสัมพันธ์ต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในการทำเกษตร เช่น โคกหนองนาโมเดล หรือการทำเกษตรตามแนวทางของเครือข่ายกลไกกรมธรรมชาติที่สามารถแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำทางการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.7.4 ควรสนับสนุนให้มีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน และผลักดันสู่กระบวนการของเกษตรกรในเรื่องของการทำเกษตรกรรมยั่งยืนอย่างต่อเนื่อง

3.7.5 ควรสนับสนุนภาคการศึกษาทางเลือก เช่น การสนับสนุนศูนย์ปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ให้สามารถออกไปประกาศได้ เพื่อเป็นศักดิ์ศรีแก่ลูกหลานเกษตรกรที่เข้ามาเรียนรู้

3.7.6 ควรกำหนดให้มาตรฐาน GAP เป็นมาตรฐานบังคับ รวมทั้งควรจำกัดปริมาณการใช้สารเคมีและสารเร่งในการทำเกษตร

3.8 การสนับสนุนการจัดทำแผนแม่บทภาคเกษตรให้มีความยั่งยืน

3.8.1 ควรมีแนวทางสนับสนุนแผนแม่บทภาคเกษตรให้มีความยั่งยืน โดยระบบการเกษตรที่จะเน้นการทำการเกษตรรูปแบบใด เพราะการเกษตรไทยมีหลายระบบ เช่น วนเกษตร เกษตรผสมผสาน เกษตรอินทรีย์ เกษตร GAP เป็นต้น ซึ่งจะส่งผลต่อการจัดสรรงบประมาณ นอกจากนี้ ในแต่ละภูมิภาค และกำหนดเป้าหมายของผลผลิต ผลิตภัณฑ์ให้ชัดเจนว่าต้องการอะไร ปริมาณเท่าใด และเมื่อใด เพื่อนำไปสู่การทำ Roadmap

3.8.2 การกำหนดยุทธศาสตร์ควรเป็นรูปแบบบูรณาการ เพื่อความยั่งยืนในอนาคต

3.8.3 ควรกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาด้านเกษตรกรให้ชัดเจนก่อน เพื่อให้เข้าใจสภาพพื้นที่การผลิต เช่น ความอุดมสมบูรณ์พื้นดินที่ส่งผลให้มีผลผลิตที่มากขึ้น ความเป็นอยู่ของเกษตรกรดีขึ้น และอาหารที่ได้มีรสชาติดีขึ้น เพื่อนำไปสู่ความเป็นเลิศในทุกๆ ด้าน

3.8.4 ควรกำหนดเป้าหมายความปลอดภัยด้านอาหารให้ชัดเจน เช่น ปริมาณการใช้สารเคมีในการเกษตรลดลงเท่าไร หรืออาหารที่ขายในชุมชน/ตลาดมีการปนเปื้อนจากสารเคมีลดลงเท่าไร เป็นต้น

3.8.5 ในการกำหนดเป้าหมาย “ปริมาณการผลิตสินค้าเกษตรและอาหารเพียงพอและมีความหลากหลายต่อความต้องการในการบริโภค มีคุณภาพมาตรฐานเทียบเท่าระดับสากลและมีความปลอดภัยอย่างต่อเนื่อง ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการและความปลอดภัยอย่างทั่วถึงในราคาที่ เป็นธรรม” โดยกำหนดเป้าหมายเป็นเชิงสถิติให้ชัดเจน อาจเป็นเชิงปริมาณหรือคุณภาพที่มองเห็นเป็นรูปธรรมได้ รวมทั้งควรบรรยายละเอียด เช่น พัฒนาเกษตรสู่การบริโภคอาหารที่ปลอดภัยทั้งต่อประชาชนในประเทศ และการค้าระหว่างประเทศ เพราะคนไทยควรได้รับโอกาสบริโภคอาหารที่ดี มีความปลอดภัย ราคา สมเหตุสมผล เช่นเดียวกับตลาดต่างประเทศ โดยผลิตผลทางการเกษตรต้องสามารถส่งออกไปยังตลาดโลกได้ เพียงพอต่อความต้องการทั้งในและต่างประเทศ และควรให้ความสำคัญกับปศุสัตว์และประมงด้วย

3.8.6 ควรให้มีกลไกที่เชื่อมโยงให้ภาครัฐร่วมกันกำหนดแผนปฏิบัติที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 โดยการจัดเวที 3 ฝ่าย/4 ฝ่าย รัฐบาล (นโยบาย) หน่วยงานราชการ (การขับเคลื่อนนโยบาย) ภาคเอกชน โดยมี สศช. เป็นเจ้าภาพ เมื่อออกแผนงานในการขับเคลื่อนแผนฯ ฉบับที่ 12 ร่วมกันลดความซ้ำซ้อนและการตกหล่น เพิ่มประสิทธิภาพในเชิงงบประมาณ

3.8.7 ควรกำหนดตัวชี้วัดและการนำไปสู่การปฏิบัติให้ชัดเจน ทั้งนี้ ควรเพิ่มให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการส่งเสริมด้านการเกษตร เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่จะพึ่งพาตนเองได้ เช่น การสนับสนุนแหล่งน้ำในชุมชน โดยภาครัฐอาจสนับสนุนร่วมกับเกษตรกรในชุมชนในสัดส่วน 50:50 เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมรับผิดชอบ แบ่งปัน และลดภาระของภาครัฐ เป็นต้น

3.8.8 ควรให้มีกลไกที่เข้มแข็งและติดตามประเมินผล และช่วยสนับสนุนให้หน่วยงานต่างๆ ทำงานเกื้อหนุนกันและดำเนินการได้ เพื่อให้งานบรรลุตามเป้าหมาย

3.9 การพัฒนาฐานข้อมูลด้านอุปสงค์และอุปทานด้านการเกษตร ควรให้ภาครัฐให้ความสำคัญในเรื่องการบูรณาการข้อมูลระหว่างหน่วยงาน และการจัดเก็บข้อมูลจำเป็นที่จะต้องใช้ในการวางแผนการผลิต การตลาด และการบริหารจัดการโลจิสติกส์ภาคเกษตรให้เกิดผลเป็นรูปธรรม

3.10 การสร้างบุคลากรด้านการเกษตร

3.10.1 ควรให้ความสำคัญกับการส่งผ่านการทำงานการเกษตรจากเกษตรกรรุ่นเก่าสู่รุ่นใหม่ โดยต้องสร้างแรงจูงใจเพื่อดึงดูดคนรุ่นใหม่และทายาทเกษตรกรให้หันมาทำการเกษตร เช่น การส่งเสริมและให้ทุนสนับสนุนลูกหลานเกษตรกรให้เรียนด้านการเกษตรจนถึงระดับมหาวิทยาลัย และให้ทุนสนับสนุนการทำอาชีพเกษตรเมื่อเรียนจบ เป็นต้น

3.10.2 ควรจัดให้มีช่องพิเศษเพื่อการเกษตรโดยเฉพาะ เพื่อสื่อสารและให้ความรู้ถึงเกษตรกรโดยตรง

3.10.3 ควรให้ความรู้ทางด้านการทำธุรกิจแก่เกษตรกร เพื่อให้สามารถประกอบธุรกิจได้โดยมีความเสี่ยงที่เหมาะสม เช่น การวิเคราะห์ต้นทุน การวางแผนการตลาด ความรู้ทางการเงิน การทำบัญชีแยกของตนเองกับธุรกิจ เป็นต้น

3.10.4 ควรกำหนดเกษตรกรรุ่นใหม่เข้าสู่ภาคเกษตรอย่างต่อเนื่อง ควรต้องมีฐานข้อมูลที่ชัดเจนว่าควรเป็นเท่าใด แต่สิ่งที่กำหนดควรต้องเกิดความสมดุลให้สอดคล้องกับทิศทางที่จะพัฒนาคนเข้าสู่การให้บริการและการผลิตแรงงานที่มีทักษะเป็นผู้เชี่ยวชาญ (แม้จะมีโอกาสยากที่คนจะเข้าสู่การเกษตรมากกว่าการให้บริการ) และจำนวนเกษตรกรก็ขึ้นอยู่กับรูปแบบการทำเกษตรและเทคโนโลยีที่ใช้

3.10.5 ควรส่งเสริมคนรุ่นใหม่ให้สนใจในการทำเกษตรและสนใจเข้ารับการอบรมให้ความรู้ผ่านศูนย์เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน/ศูนย์เรียนรู้

3.10.6 ควรส่งเสริมยุวเกษตรกร ซึ่งจะเป็นส่วนสนับสนุนการพัฒนากลุ่มอาชีพทางการเกษตรในอนาคต และพัฒนาต่อยอดให้เป็นสถาบันส่งเสริมยุวเกษตรกร

3.10.7 ควรเน้นการพัฒนาคน โดยสร้างเครือข่ายเกษตรกรให้เข้มแข็ง และให้ความรู้ผู้บริโภค

3.10.8 ควรดำเนินนโยบายเพิ่มประชากร เช่น สนับสนุนการมีบุตรคนแรก และ/หรือบุตรคนที่สอง

3.10.9 ควรปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนด้านการเกษตรใหม่ทั้งหมด รวมทั้งต้องทำให้เห็นว่าภาคเกษตรสามารถสร้างรายได้มากกว่างานประจำ เพื่อให้ลูกหลานภาคเกษตรหรือคนอื่นๆ หันมาสนใจทำการเกษตรมากขึ้น

4

อื่นๆ

4.1 ควรออกกฎหมายคุ้มครองเกษตรกรที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคและศัตรูพืชจากผลผลิตทางการเกษตรของเกษตรกรรายอื่น และกำหนดวิธีการทำลายพืชที่เป็นโรคอย่างถูกวิธี

4.2 ควรให้มีกองทุนรักษาเสถียรภาพราคาสินค้าเกษตร และควรผลักดันกลไกกองทุนส่งเสริมโคนม โดยให้มีการผลักดันเรื่องนี้ไว้ในแผนฯ 12 ด้วย และกำหนดให้แหล่งเงินในกองทุนดังกล่าว จะประกอบด้วย (1) งบประมาณประจำปี (2) ภาษีนำเข้านมผงจากต่างประเทศ โดยหักเป็นสัดส่วนกันเข้ากองทุน และ (3) เงินบริจาคจากภาคเอกชน โดยมีมาตรการจูงใจในการนำเงินบริจาคตกลงไปหักลดหย่อนภาษี รวมทั้งควรให้คณะกรรมการโคนมและผลิตภัณฑ์ (Milk Board) ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการนมโรงเรียน ซึ่งจะทำให้หน้าที่เป็นตลาดรองรับผลผลิตน้ำนมดิบที่สำคัญ โดยมีความต้องการใช้สูงถึงวันละ 1,500 ตัน หรือคิดเป็นร้อยละ 40-50 ของผลผลิตน้ำนมดิบที่ผลิตได้

4.3 ควรย้ายหน่วยงานราชการไปอยู่ตามจังหวัด เช่น กระทรวงพาณิชย์ ควรอยู่ที่จังหวัดชลบุรี และ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ควรอยู่ที่ทุ่งกุลาร้องไห้ เป็นต้น เพื่อให้คนคุ้นชินมากขึ้น

4.4 ควรให้ศูนย์ปราชญ์ฯ ดำเนินการเองแทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อให้เกษตรกรเข้มแข็ง และมีความยั่งยืน

4.5 ควรปฏิรูปโครงสร้างกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ด้วย เช่น กรมวิชาการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร กรมการข้าว กรมหม่อนไหม กรมพัฒนาที่ดิน ให้รวมตัวกันเป็นหน่วยงานเดียวเป็น Area-based

4.6 เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ควรปรับเปลี่ยนจากนักส่งเสริมการเกษตรของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นผู้ประสานด้านการเกษตร เนื่องจากเกษตรกรมีประสบการณ์และรู้จริงด้านการผลิตในพื้นที่อยู่แล้ว จึงจำเป็นต้องมีบุคคลมาช่วยประสานในเรื่องของการแปรรูปและการตลาด

4.7 ควรทบทวนกระบวนการถ่ายทอดเทคโนโลยีและอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกร ที่ดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่ภาครัฐ

4.8 ควรตั้งสำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งตำบล โดยให้คนเก่งในตำบลที่ไม่ใช่ข้าราชการเป็นผู้ดำเนินการ

รายงานสรุปผลการประชุม

กลุ่มที่ 6 : การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ประธาน :

ศ.ดร.สนธิ์ อักษรแก้ว

กรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ผู้ดำเนินรายการ :

นายมนตรี บุญพาณิชย์

ที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผนงาน สศช.

1

สรุปสาระสำคัญการนำเสนอ

ผู้นำเสนอได้เสนอสาระสำคัญของการสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สรุปได้ดังนี้

1.1 กรอบแนวคิด การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม หรือ การเติบโตสีเขียว (Green Growth) เป็นแนวคิดการพัฒนาประเทศที่มุ่งสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งเป็นแนวคิดสำคัญที่ได้รับการยอมรับทั่วโลก โดยในบริบทของไทย การเติบโตสีเขียว (Green Growth) หมายถึง “การพัฒนาที่มุ่งสู่การเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยกิจกรรมภายใต้แนวทางการพัฒนาดังกล่าวมีการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดของเสียและก๊าซเรือนกระจกในปริมาณที่ไม่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจนเกิดความเสื่อมโทรมและสูญเสียสมดุลในการคำนวณการดำรงชีพ ตลอดจนสนับสนุนวิถีชีวิตของประชาชนในทุกสาขาการผลิต” โดยให้ความสำคัญกับ 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ **1) ด้านเศรษฐกิจ** โดยการเป็นเศรษฐกิจสีเขียว มีการผลิตและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และใช้ทรัพยากรธรรมชาติและพลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ **2) ด้านสังคม** ในการสร้างความเป็นธรรม ลดความเหลื่อมล้ำ และเกิดการกระจายรายได้ **3) ด้านสิ่งแวดล้อม** โดยการอนุรักษ์และรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดความสมบูรณ์ ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และลดการเกิดมลพิษ และ **4) ด้านการบริหารจัดการและยึดตามหลักธรรมาภิบาล** เพื่อสร้างความโปร่งใส

1.2 สถานการณ์และบริบทการเปลี่ยนแปลง

1.2.1 สถานการณ์ (1) ด้านเศรษฐกิจ พบว่า ภาพรวมเศรษฐกิจของไทยประสบความสำเร็จในระดับที่น่าพอใจ มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 3.2 รายได้ประชาชาติต่อหัวเพิ่มขึ้น และเป็นประเทศรายได้ปานกลางตอนบน (Upper Middle Income Country) เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจ จากโครงสร้างการผลิตภาคเกษตรไปสู่ภาคอุตสาหกรรมและบริการมากขึ้น แต่การผลิตและการบริโภคยังส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม แนวโน้มในอนาคตทำให้ไม่สามารถยกระดับการพัฒนาออกจากการเป็นประเทศรายได้ปานกลางได้ในระยะเวลาที่เหมาะสม มีข้อจำกัดในการขยายตัวและการลดลงของขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคการผลิต **(2) ด้านสังคม** พบว่า ค่าดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยปรับตัวเพิ่มขึ้น เป็นร้อยละ 72.76 ในปี พ.ศ. 2557 สถานการณ์ความยากจนมีแนวโน้มลดลง แต่ยัง

มีความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้และระหว่างกลุ่มคน และสังคมไทยยังต้องเผชิญกับความเสื่อมถอยทางวัฒนธรรม แต่ชุมชนยังมีความเข้มแข็ง สามารถแก้ไขปัญหาและสนองตอบความต้องการของชุมชนได้ (3) **ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** ได้แก่ **ด้านทรัพยากรธรรมชาติ** พบว่าพื้นที่ป่าไม้ลดลง ทรัพยากรดินเสื่อมโทรม ป่าชายเลนและระบบนิเวศชายฝั่งถูกทำลาย การผลิตพลังงานในประเทศไม่เพียงพอ และการจัดสรรทรัพยากรน้ำไม่เป็นไปตามความต้องการ **ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม** เกิดปัญหาขยะมูลฝอยที่ยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างมีประสิทธิภาพ มลพิษทางอากาศยังเกินค่ามาตรฐาน คุณภาพน้ำที่อยู่ในเกณฑ์ดีมีแนวโน้มลดลง และเกิดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกเพิ่มมากขึ้น **ปัญหามลพิษทางธรรมชาติ** มีแนวโน้มการเกิดขึ้นบ่อยครั้ง และมีความรุนแรงมากขึ้น ตลอดจนภัยแล้งที่ส่งผลกระทบต่อภาคการผลิตและวิถีชีวิตการดำรงชีวิตของประชากรจำนวนมาก (4) **ด้านการบริหารจัดการและธรรมาภิบาล** พบว่า จากการจัดอันดับคอร์รัปชันโลกในปี พ.ศ.2557 ประเทศไทยมีการปรับตัวดีขึ้นเมื่อเทียบกับปี พ.ศ.2556 โดยได้คะแนน 38 คะแนน อยู่อันดับที่ 85 จากการจัดอันดับทั้งหมด 175 ประเทศทั่วโลก และเป็นอันดับที่ 3 ของภูมิภาคอาเซียน หากเทียบกับปี พ.ศ. 2556 ที่ได้คะแนน 35 คะแนน และอยู่อันดับที่ 102 ของโลก

1.2.2 บริบทการเปลี่ยนแปลง ผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ประกอบด้วย **บริบทภายในประเทศ** คือ การเข้าสู่สังคมสูงวัย การปรับตัวเข้าสู่โครงสร้างประชากรผู้สูงอายุซึ่งจะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจทั้งทางตรงและทางอ้อม เนื่องจากขนาดกำลังแรงงานลดลง จำนวนประชากรขยายตัวช้า ขาดแคลนแรงงานเกิดการพึ่งพิงประชากรวัยแรงงานจากต่างชาติโดยนำเข้าแรงงาน ปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ โอกาส การเข้าถึงบริการภาครัฐ รวมถึงการพัฒนาเข้าสู่สังคมเมืองที่นำมาซึ่งปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม **บริบทภายนอก** เกิดจากเงื่อนไขเศรษฐกิจโลกที่การขยายตัวทางเศรษฐกิจยังมีความผันผวน การแข่งขันในตลาดการค้าโลกสูง เกิดแรงเหวี่ยงจากการเปิดการค้าเสรี การเข้าสู่สังคมสูงวัยของโลก การเปลี่ยนด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่รวดเร็ว การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ ส่งผลให้เกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติมีแนวโน้มเกิดขึ้นบ่อยครั้งและรุนแรงมากขึ้น รวมทั้งวาระการพัฒนาของโลกภายหลัง ค.ศ. 2015 ที่เน้นการจัดทำเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในกรอบสหประชาชาติในช่วงเวลา 15 ปีข้างหน้า

1.3 ตำแหน่งทางยุทธศาสตร์ของประเทศ “ประเทศไทยเป็นประเทศรายได้สูง ที่มีการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม เป็นศูนย์กลางด้านการขนส่งและโลจิสติกส์ของภูมิภาค สู่ความเป็นชาติการค้าและบริการ (Trading and Service Nation) เป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตรกรรมยั่งยืน แหล่งอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ และมีนวัตกรรมสูงที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม”

1.4 เป้าหมายและแนวทางการพัฒนาด้านการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ได้กำหนดเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาดังนี้

1.4.1 เป้าหมาย

- (1) พื้นที่ป่าไม้เพิ่มขึ้น จากร้อยละ 31.2 ในปี 2556 เป็น ร้อยละ 36 ในปี พ.ศ. 2564
- (2) การบริหารจัดการน้ำมีความสมดุลระหว่างอุปสงค์และอุปทาน และเน้นการจัดหาน้ำสะอาดเพื่อการอุปโภคและบริโภคให้เพียงพอเป็นลำดับแรก
- (3) การปล่อยก๊าซเรือนกระจกลดลง ไม่น้อยกว่าร้อยละ 7 จากกรณีปกติ (Business-As-Usual: BAU) เพื่อนำไปสู่สังคมคาร์บอนต่ำ

(4) ความสามารถในการรับมือภัยพิบัติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเพิ่มขึ้นทั้งในระดับประเทศและระดับพื้นที่

(5) การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพและยึดตามหลักธรรมาภิบาล

1.4.2 แนวทางการพัฒนา

(1) **รักษาทุนทางธรรมชาติเพื่อการเติบโตสีเขียว** ใช้ประโยชน์จากทุนธรรมชาติ โดยคำนึงถึงขีดจำกัดและศักยภาพในการฟื้นการตัว รักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากร สร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนและเป็นธรรม โดยปกป้องรักษาทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า ให้เกิดผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม อนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน รวมทั้งผลักดันแนวทางการประเมินมูลค่าของระบบนิเวศ และการสร้างรายได้จากการอนุรักษ์เพื่อใช้ในการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น พัฒนาระบบบริหารจัดการที่ดินและแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ คุ้มครองทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง วางแผนบริหารจัดการทรัพยากรแร่ และจัดให้มีกระบวนการบูรณาการแผนงานและงบประมาณร่วมกันของหน่วยงาน

(2) **บริหารจัดการน้ำเพื่อให้เกิดความยั่งยืน** บูรณาการระหว่างหน่วยงานอย่างเป็นระบบ สร้างศูนย์ข้อมูลทรัพยากรน้ำ จัดตั้งองค์กรบริหารจัดการน้ำในระดับพื้นที่ เร่งเพิ่มพื้นที่ป่าต้นน้ำลำธารมีแผนการบริหารจัดการน้ำในภาคการเกษตรกรรมในระดับภูมิภาค มีการคิดประเมินมูลค่าทรัพยากรน้ำ เพื่อจัดทำแนวทางการจัดเก็บค่าใช้น้ำจากกลุ่มต่างๆ เร่งกระจายอำนาจการบริหารจัดการน้ำและงบประมาณของหน่วยราชการส่วนกลางต่างๆ ไปสู่หน่วยงานราชการในภูมิภาคและท้องถิ่น ปรับปรุงกฎหมายผังเมืองให้มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการลำนํ้า มีข้อกำหนดและบทลงโทษที่ชัดเจนจริงจังและสามารถเรียกกร้องค่าเสียหายได้หากมีการบุกรุกแนวเขตลำนํ้าหรือลักลอบปล่อยสารพิษลงสู่แหล่งน้ำ

(3) **การส่งเสริมการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม** โดยส่งเสริมการผลิตและจำหน่ายสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ขับเคลื่อนสู่ Zero Waste Society ผ่านมาตรการต่างๆ เช่น การปฏิรูประบบภาษีและค่าธรรมเนียมเพื่อสิ่งแวดล้อม การกำหนดมาตรฐานและฉลากสินค้า สร้างหลักสูตรสิ่งแวดล้อมเพื่อปลูกฝังในกลุ่มเยาวชน สนับสนุนการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ มุ่งเน้นการลดการใช้ทรัพยากร ลดของเสียสู่สิ่งแวดล้อม และใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ การให้ความรู้กับผู้บริโภคเพื่อให้ตระหนักถึงความสำคัญของการบริโภคสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมถึงส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ ห้างสรรพสินค้าในเมือง และตลาดในท้องถิ่น

(4) **การส่งเสริมการผลิต การลงทุน และการสร้างงานสีเขียว** เพื่อยกระดับประเทศสู่เศรษฐกิจและสังคมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พัฒนาคัลส์เตอร์อุตสาหกรรมสีเขียว ส่งเสริมผู้ประกอบการให้สามารถปรับระบบห่วงโซ่อุปทานหรือห่วงโซ่คุณค่าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Green Supply Chain /Green Value Chain) ส่งเสริมให้อุตสาหกรรมสามารถอยู่ร่วมกับชุมชนได้ในลักษณะเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ สนับสนุนให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตในรูปแบบเกษตรกรรมยั่งยืน สนับสนุนการพัฒนาธุรกิจบริการที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อย เพื่อให้ประเทศไทยมีศักยภาพแข่งขันในเวทีโลกได้มากขึ้น

(5) **การให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาวิกฤตสิ่งแวดล้อม** ด้วยการเร่งรัดการควบคุมมลพิษทั้งทางอากาศ ชยะ น้ำเสีย และของเสียอันตราย ที่เกิดจากการผลิตและบริโภค เพื่อสร้างคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีให้กับประชาชน เร่งรัดแก้ไขปัญหาการจัดการขยะเป็นลำดับแรก สร้างวินัยของคนในชาติมุ่งสู่การจัดการที่ยั่งยืน โดยให้ความรู้แก่ประชาชน ส่งเสริมการนำเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์มาใช้ในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะหลักการผู้ใช้อย่างต้องเป็นผู้จ่าย (User Pay Principle) ปรับปรุงกลไกและกระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการตัดสินใจเชิงนโยบายของภาครัฐได้อย่างแท้จริง รวมทั้งมีกระบวนการพิจารณาที่รวดเร็ว ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อสร้างการยอมรับและลดความขัดแย้งกับประชาชนในพื้นที่จากโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ของภาครัฐ

(6) **การเพิ่มขีดความสามารถในการปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ** โดยเพิ่มศักยภาพในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกให้กับทุกภาคส่วน สนับสนุนระบบการคมนาคมขนส่งที่ยั่งยืนลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมเพื่อลดผลกระทบและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พัฒนาระบบฐานข้อมูลและระบบการเตือนภัย ให้ความสำคัญกับการป้องกันน้ำท่วม วางแผนป้องกันเมืองและพื้นที่ชายฝั่ง พัฒนาเมืองที่สามารถปรับตัวและยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Resilience City) ตลอดจนส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

(7) **การบริหารจัดการเพื่อลดความเสี่ยงด้านภัยพิบัติ** เพื่อให้เกิดความเสียหายน้อยที่สุดและนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน โดยบูรณาการการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติเข้าสู่กระบวนการวางแผนเสริมสร้างขีดความสามารถในการเตรียมความพร้อมและการรับมือภัยพิบัติ พัฒนาระบบการจัดการภัยพิบัติในภาวะฉุกเฉิน และพัฒนาระบบการฟื้นฟูบูรณะหลังการเกิดภัย

(8) **การพัฒนาความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ** โดยผลักดันการจัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอาเซียน สร้างความรู้ความเข้าใจและแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องเกี่ยวกับกฎหมายและข้อตกลงระหว่างประเทศให้กับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทบทวนกฎหมายและข้อตกลงระหว่างประเทศด้านการค้าและสิ่งแวดล้อมตามความเหมาะสมและความสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน เพื่อป้องกันปัญหาทางด้านการค้าหรือการตัดสิทธิ์ทางการค้า

2

ประเด็นปัญหา

2.1 **การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยมีลักษณะรวมศูนย์** ขาดการเชื่อมโยงกับพื้นที่ ผลการดำเนินงานเพื่อปกป้อง รักษา ฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติของประเทศไทยยังไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร แม้ว่าจะมีกลไกที่มีความเข้มแข็งกว่าในหลายๆ ประเทศโดยเปรียบเทียบ เนื่องมาจากการดำเนินงานของประเทศไทยโดยหลายหน่วยงานยังเป็นการดำเนินงานแบบรวมศูนย์ส่วนกลาง ที่ขาดการเชื่อมโยงกับพื้นที่ส่งผลให้การแก้ไขปัญหาและการวางแผนพัฒนาในหลายๆ โครงการ/แผนงานไม่ประสบความสำเร็จ และทำให้การให้บริการเชิงนิเวศของพื้นที่สูญเสียไปด้วย

2.2 **พื้นที่ที่ระบบนิเวศที่เปราะบางและมีความขัดแย้งเชิงนโยบายในการพัฒนา** เช่น กระบี่ เกิดปัญหาช่องว่างในการปฏิบัติ เช่น การประกาศพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมฯ ที่อยู่ระหว่างรอประกาศฉบับใหม่ จะไม่มีมาตรการควบคุมกิจกรรมในพื้นที่อย่างเหมาะสมทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถูกทำลาย

2.3 มีพื้นที่วิกฤติด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งยังไม่มีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ เช่น กลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาเป็นพื้นที่สำคัญ มีเอกลักษณ์ของความเป็นพื้นที่สามน้ำ มีปัญหาที่ซับซ้อนทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และระบบนิเวศ ปัญหาการตกตะกอนจากการขุดเจาะน้ำมันในทะเล และกิจกรรมทางเศรษฐกิจ จะลดอายุของทะเลสาบจาก 1000 ปี เหลือเพียง 200 ปี จึงเป็นประเด็นท้าทายอย่างมาก

2.4 การเติบโตของเศรษฐกิจในภาคอุตสาหกรรม ทำให้จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นอย่างมาก ส่งผลกระทบโดยตรงต่อระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมโดยรอบ ทั้งมลพิษที่เกิดจากวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต จากกระบวนการผลิต การขนส่ง รวมถึงการปล่อยของเสีย และทิ้งของเหลือจากกระบวนการผลิต ที่มากขึ้น และไม่มีจัดการอย่างเหมาะสม แนวทางการแก้ไขปัญหาเน้นไปที่การแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ ทำให้ต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้น ส่งผลต่อราคาผลิตภัณฑ์ ซึ่งไม่นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนของภาคอุตสาหกรรมภายในประเทศ

1.5 ประชาชนที่อยู่อาศัยในพื้นที่ต้นน้ำ ซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ เคยมีวิถีชีวิตที่อยู่กับป่าอย่างยั่งยืน ประกอบด้วยประเพณี วัฒนธรรม และจิตวิญญาณ ระบบไร่หมุนเวียนสามารถรักษาระบบนิเวศป่าไม้ และเป็นแนวทางคนอยู่ร่วมกับป่าอย่างยั่งยืน แต่มีการประกาศพื้นที่อุทยานทับซ้อน ทำลายสิทธิดั้งเดิมของชุมชน ห้ามทำไร่หมุนเวียน ไม่ได้รับสิทธิการถือครองที่ดิน

1.6 ภัยพิบัติขนาดใหญ่ ส่งผลต่อภาคเศรษฐกิจภายในประเทศและห่วงโซ่การผลิตทั้งภายในประเทศ และของโลกด้วย เนื่องจากประเทศไทยเป็นผู้ผลิตส่วนประกอบต่างๆ ในอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ของโลก เช่น รถยนต์ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ดังนั้น จำเป็นต้องมีแผนรับมือความเสี่ยง สร้างความต่อเนื่องของธุรกิจเมื่อเกิดเหตุภัยพิบัติขนาดใหญ่

1.7 เทศบาลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็ก ไม่มีงบประมาณเพียงพอ สำหรับการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม เช่น การกำจัดขยะ และการบำบัดน้ำเสีย แม้รัฐจะสนับสนุนการลงทุนก่อสร้าง แต่ท้องถิ่นก็ยังขาดค่าดำเนินการและบำรุงรักษา ควรปรับเปลี่ยนนโยบายให้เหมาะสม

1.8 รัฐบาลมาตรการควบคุมและการบังคับใช้กฎหมายด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพ ยังคงมีภาคเอกชนที่ทำธุรกิจทำลายสิ่งแวดล้อม การบุกรุกป่าต้นน้ำเพื่อปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ การปล่อยน้ำเสีย และขยะอุตสาหกรรม โดยไม่มีจัดการที่เหมาะสม

1.9 รัฐเป็นตัวอย่างที่ไม่ดีในการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ นโยบายพัฒนาด้านเศรษฐกิจสังคม และโครงการของรัฐจำนวนมาก ได้ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ควรระบุให้ชัดเจนในแผนพัฒนาฯ ว่า ไม่สนับสนุนนโยบายใดที่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ ยังมีการแสวงหากำไร ผลประโยชน์ และเอื้อต่อพรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์ ในการทำลายป่าซึ่งผู้ที่ทำลายป่ารายใหญ่คือรัฐจากการให้สัมปทานทำไม้ สัมปทานเหมือง

1.10 การประกาศเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนหลายแห่งส่งผลกระทบต่อชุมชน โดยเฉพาะที่แม่สอด ซึ่งนำที่ดินป่าไม้มาใช้ประโยชน์และเปลี่ยนเป็นพื้นที่ราชพัสดุ ทำให้ชุมชนที่ตั้งถิ่นฐานดั้งเดิมเสียสิทธิในที่ดินควรมีกระบวนการเยียวยา ช่วยเหลือ การชดเชยจากการสูญเสียพื้นที่ในโครงการพัฒนา ให้ค่าชดเชยเฉพาะมูลค่าที่ดิน แต่ไม่ครอบคลุมความสูญเสียเรื่องวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน

1.11 การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นบทบาทของรัฐ แต่หน่วยงานของรัฐมีจำนวนมาก ในทางปฏิบัติยังคงเป็น Function Based และขาดการบูรณาการทั้งเรื่องแผนงานและงบประมาณ การแก้ไขปัญหาจึงไม่มีประสิทธิภาพ

3

ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนา

3.1 การรักษาทุนทางธรรมชาติเพื่อการเติบโตสีเขียว

3.1.1 การรักษาทุนธรรมชาติ

(1) ให้ยึดถือหลักการที่ว่า ทรัพยากรธรรมชาติเป็นทรัพย์สินสมบัติประชาชนทุกคนในชาติ ผู้ใดทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ถือเป็นอาชญากรรมที่ต้องได้รับการลงโทษอย่างเด็ดขาด การรักษาทุนธรรมชาติควรปฏิบัติตามแนวปรัชญาของพระเจ้าอยู่หัวและผลักดันให้ปฏิบัติอย่างจริงจังในทุกภาคส่วน

(2) เสนอให้เพิ่มเติมมาตรการควบคุมกิจกรรมการท่องเที่ยวและนันทนาการในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติพื้นที่ธรรมชาติ มิให้เกินขีดความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศ (Carrying Capacity)

(3) กำหนดนิยามการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติให้ชัดเจน ควรเพิ่มเติมแนวทางเกี่ยวกับ Benefit Sharing เพื่อแบ่งปันประโยชน์ที่เกิดขึ้นให้กับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจากการนำทรัพยากรธรรมชาติไปใช้

(4) ส่งเสริมการนำเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์มาใช้ประโยชน์ โดยให้พิจารณาต้นทุนที่ครบถ้วนในกระบวนการวิเคราะห์ผลประโยชน์ตอบแทนโครงการ โดยรวมต้นทุนทางธรรมชาติที่สูญเสียไปด้วย สนับสนุนหลักการผู้ได้รับประโยชน์เป็นผู้จ่าย

(5) ปรับปรุงระบบข้อมูลให้สามารถนำมาสนับสนุนแนวทางการปฏิบัติตามแผนฯ โดยเฉพาะข้อมูล Green GDP และ Natural Capital Account เพื่อชี้ให้เห็นถึงการพัฒนาอย่างแท้จริงและแสดงถึงต้นทุนด้านสิ่งแวดล้อมที่ต้องสูญเสียไปจากการพัฒนา รวมถึงการใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ (B/C Ratio) ในการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของโครงการภาครัฐ

(6) แก้ไขกฎหมายเพื่อให้เกิดการแบ่งปันผลประโยชน์จากทรัพยากรอย่างเป็นธรรม อาทิ พระราชบัญญัติปิโตรเลียม พ.ศ. 2514 เปลี่ยนจากระบบสัมปทาน มาเป็นแบ่งปันผลผลิตค่าภาคหลวงเพิ่มกว่าร้อยละ 80 เป็นต้น

3.1.2 การปกป้องรักษาทรัพยากรป่าไม้

(1) มาตรการสำคัญในการรักษาพื้นที่ป่าไม้ คือ การทำแนวเขตให้ชัดเจน แก้ไขปัญหาพื้นที่ป่าซ้อนทับกับพื้นที่ของราษฎรและหน่วยราชการ โรงเรียน พิจารณาแก้ไขปัญหาเรื่องสิทธิของประชาชนในเขตป่าให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว เพื่อมิให้มีปัญหาในการบริหารจัดการ

(2) มาตรการดูแลรักษาป่าที่ได้ผลมีความเกี่ยวเนื่องกับมิติด้านจิตวิญญาณของชุมชน ประชาชนในพื้นที่ป่าอย่างมีนัยสำคัญ โดยควรให้ประชาชนอยู่กับป่าได้อย่างสมดุล ยั่งยืนโดยไม่ทำลายป่า พร้อมไปกับการพัฒนาสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์จากป่า กำหนดวัตถุประสงค์ของรักษาป่าไม่ให้ครอบคลุมมิติทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยการบริหารจัดการป่าควรบูรณาการจากหลายภาคส่วน และชุมชนท้องถิ่นควรมีบทบาทในการบริหารจัดการ และตอบสนองความต้องการของชุมชนท้องถิ่นด้วยควรให้ความสำคัญกับชนเผ่า ซึ่งมีแบบแผนวิถีชีวิตที่อยู่ร่วมกับป่าอย่างยั่งยืน สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับชาวเขา

(3) การรักษาป่าควรใช้กลไกทางเศรษฐศาสตร์เพื่อสร้างแรงจูงใจทางเศรษฐกิจ ครอบคลุม Supply Chain และส่งเสริมให้มีการ Branding ผลิตภัณฑ์ที่ไม่ได้เกิดจากการทำลายป่า เพื่อให้ผู้บริโภคได้มีทางเลือกในการบริโภค ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ สนับสนุนเป้าหมายตามอนุสัญญา ระหว่างประเทศ เช่น New York Convention

(4) ควรจัดทำโซนนิ่งพื้นที่เกษตรและป่าไม้ให้ชัดเจน ใช้ประโยชน์พื้นที่ให้มี ประสิทธิภาพมากที่สุด โดยการดำเนินกิจกรรมการเกษตรในพื้นที่ป่าต้นน้ำควรกำหนดให้อยู่ในรูปแบบของ วนเกษตรเท่านั้น เนื่องจากเป็นรูปแบบที่สามารถสงวนรักษาและส่งเสริมความหลากหลายในพื้นที่ป่าให้คง ความสมบูรณ์ได้มากกว่าการทำเกษตรเชิงเดี่ยวและการปลูกพืชอายุสั้น

(5) พัฒนาคุณภาพชีวิตสวัสดิภาพและความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่พิทักษ์ป่า ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคนและบุคลากรที่ทำงานด้านการอนุรักษ์ เพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพต่อการปฏิบัติ และสร้างแรงจูงใจ

(6) ส่งเสริมการปลูกป่า และอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของภาค ประชาชน และท้องถิ่น ตั้งแต่การบริหารจัดการไปจนถึงการดำเนินการอนุรักษ์ป่าอย่างเป็นรูปธรรม

(7) จัดทำแผนแม่บท และแผนภูมิภาคการอนุรักษ์ป่า โดยส่งเสริมการสร้าง เครือข่ายในการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดความเข้มแข็งมากขึ้น และสามารถตอบสนองท้องถิ่น ชุมชน และผู้ที่ ได้รับประโยชน์จากป่าอย่างแท้จริง และเปิดโอกาสให้ภาคส่วนอื่นๆ เช่น ภาคเอกชน สนับสนุนงบประมาณ และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่า

(8) ป่าต้นน้ำควรเป็นการเพาะปลูกแบบวนเกษตรเท่านั้น เสนอให้บริษัทผู้ผลิต อาหารสัตว์เปลี่ยนจากการใช้วัตถุดิบข้าวโพดมาเป็นไบตันกระถินยักษ์ จะช่วยลดผลกระทบของการปลูก ข้าวโพดบนพื้นที่ต้นน้ำได้ รวมทั้งควรมีการวิจัยว่าพืชชนิดใดที่เหมาะสมกับการปลูกบนพื้นที่ต้นน้ำ เพื่อวาง แนวทางส่งเสริม

3.1.3 สร้างความชัดเจนต่อกระบวนการปกป้องพื้นที่วิกฤติ ซึ่งควรได้รับการคุ้มครองให้ เข้มแข็งมากขึ้น โดยเฉพาะการคงไว้ซึ่งพื้นที่ประกาศเป็นเขตคุ้มครองพิเศษ เช่น ประกาศพื้นที่คุ้มครองทาง ทะเลในจังหวัดกระบี่ที่ขาดอายุมาแล้วไม่น้อยกว่า 1000 วัน

3.1.4 บริหารจัดการทรัพยากรชีวภาพและความหลากหลายทางชีวภาพ โดยการใช้ เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ในมิติที่ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม มาตรการทางกฎหมายเพื่อการคุ้มครองรักษา พันธุกรรม ตลอดจนการจัดทำธนาคารข้อมูล และ Clearing House เพื่อการใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพ สูงสุด

3.2 บริหารจัดการน้ำเพื่อให้เกิดความยั่งยืน

3.2.1 จัดทำแผนบริหารจัดการน้ำอย่างยุติธรรม เพื่อกำหนดสัดส่วนและสิทธิการใช้น้ำ ของแต่ละภาคส่วน อาทิ น้ำเพื่ออุปโภคบริโภค น้ำเพื่อเกษตรกรรม อุตสาหกรรม น้ำเพื่อการรักษาระบบนิเวศ รวมถึงการบังคับควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ชลประทานตามวัตถุประสงค์หลักที่ภาครัฐให้การ สนับสนุนจัดดำเนินการ

3.2.2 จัดทำแผนบูรณาการเชิงพื้นที่ กำหนดเป้าหมาย แผนงาน และงบประมาณในภาพรวม กำหนดพื้นที่วิกฤติด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการแก้ไขปัญหาตามหลักวิชาการอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ลุ่มน้ำท่าจีน ลุ่มน้ำเจ้าพระยา

3.2.3 ไทยควรมีบทบาทมากขึ้นในการพัฒนาบริหารจัดการแม่น้ำ/ลุ่มน้ำนานาชาติ แม่น้ำนานาชาติมีความกว้างขวางและครอบคลุมมิติการพัฒนาที่จำเป็นต้องคำนึงถึงหลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีของแม่น้ำโขง ประเทศไทยควรต้องมีบทบาทที่จะแสดงสิทธิ/เสียงในการพัฒนาและใช้ประโยชน์ รวมถึงการฟื้นฟู ดูแลรักษาแม่น้ำโขงมากขึ้น

3.2.4 ควรกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนเป็นตัวเลขของอุปสงค์ และอุปทานการใช้น้ำ เพื่อใช้เป็นกรอบในการกำหนดแนวทางดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างชัดเจน

3.2.5 การดำเนินแนวทางด้านการพัฒนาแหล่งเก็บกักน้ำเพื่อใช้ในฤดูแล้ง ควรระบุข้อมูลในรายละเอียดเกี่ยวกับสภาพพื้นที่ที่มีศักยภาพในการที่จะดำเนินการพัฒนาเป็นแหล่งเก็บกักน้ำ รวมถึงแนวทาง กระบวนการในการจัดสรรน้ำให้แก่ภาคการผลิตต่างๆ อย่างเท่าเทียมเป็นธรรม

3.2.6 บังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจัง การบริหารจัดการน้ำเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศจะมีความยั่งยืนส่งผลได้อย่างเป็นรูปธรรม ก็ต่อเมื่อมีการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจังและมีบทลงโทษที่เท่าเทียม

3.2.7 ควรบรรจุเรื่องน้ำไว้ในหลักสูตรและกระบวนการศึกษา สร้างแนวคิดในสถาบันการศึกษาทุกระดับ โดยเฉพาะระดับประถม มัธยม เพราะในอนาคตบุคลากรเหล่านี้จะเป็นผู้ใช้ทรัพยากรที่ยั่งยืนเหล่านี้ต่อไป

3.3 การส่งเสริมการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

3.3.1 เพิ่มเติมแนวทางขับเคลื่อนการบริโภคที่ยั่งยืนในภาคประชาชน และสาธารณชน โดยเน้นการจัดการที่ต้นเหตุ อาทิ การลดขยะจากแหล่งกำเนิด รวมทั้งใช้มาตรการทางภาษีในการจูงใจภาคเอกชนให้มีกระบวนการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม อาทิ ลดหย่อนภาษีให้แก่บริษัท จัดทำภาษีบรรจุก๊าซ การเรียกคืนซากบรรจุภัณฑ์กลับมารีไซเคิล หรือการบำบัดน้ำเสียในโรงงาน

3.3.2 ควรเพิ่มการตลาดเชิงรุกสำหรับสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อหาตลาดและสร้างอุปสงค์ต่อสินค้าดังกล่าว ส่งเสริมการจัดทำฉลากสิ่งแวดล้อม ตามมาตรฐาน ISO

3.3.3 เพิ่มมาตรการประหยัดพลังงาน โดยการปรับค่าไฟฟ้า (1) ให้สิทธิการใช้กระแสไฟฟ้าฟรีกับพลเมืองทุกคน แต่ในปริมาณเท่ากับการใช้ไฟแบบประหยัด 6 ชม. ต่อวัน (2) การใช้กระแสไฟฟ้าที่เกินกว่าระดับการใช้ฟรี ให้จัดเก็บค่าไฟในอัตราที่เหมาะสมแบบขั้นบันได ยิ่งใช้มากยิ่งแพงมาก ด้วยอัตราแบบก้าวกระโดด (3) ค่าไฟฟ้าต้องสนับสนุนให้เกิดการลงทุนพลังงานทดแทน/สะอาด ให้จุดคุ้มทุนเหมาะสมกับแรงจูงใจให้ทั้งภาครัฐเรือนและอุตสาหกรรม และ (4) ค่าไฟฟ้าไม่ควรต่ำจนไม่จูงใจให้ประชาชนประหยัดการใช้พลังงาน เสนอให้แก่ พรบ. ปีเตอร์เลียม 2514 จากระบบสัมปทาน มาเป็นแบ่งปันผลผลิต

3.4 การส่งเสริมการผลิต การลงทุน และการสร้างงานสีเขียว

3.4.1 การส่งเสริมบทบาทของภาคเอกชน กำหนดมาตรการสร้างแรงจูงใจ โดยรัฐ สนับสนุนภาคเอกชนที่ทำธุรกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันไปด้วย เช่น ส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคเอกชนบำบัดมลพิษให้เป็นไปตามมาตรฐานหรือดีกว่ามาตรฐาน ส่งเสริมธุรกิจ และผู้ผลิตที่ใช้วัตถุดิบที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม โดยให้มีมาตรการจูงใจ ลดต้นทุนการผลิต เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

3.4.2 ผลักดันนโยบายส่งเสริมการผลิตสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมระดับ SME และ OTOP มีตัวชี้วัดที่ชัดเจน เช่น กำหนดสัดส่วนสินค้า ที่มีฉลากสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 50

3.4.3 ส่งเสริมภาคการผลิตในการลดการใช้ทรัพยากร หรือวัตถุดิบตั้งต้นในการผลิตและ บริการ ลดการใช้พลังงานในการผลิต ลดการปล่อยสารพิษต่างๆ เสริมสร้างศักยภาพการแปรรูปใหม่ของวัสดุ เพิ่มปริมาณการใช้ทรัพยากรหมุนเวียนได้ เพิ่มอายุการใช้งานของผลิตภัณฑ์ เพิ่มระดับการให้บริการแก่ ผลิตภัณฑ์และเสริมสร้างธุรกิจบริการ

3.4.4 ยกเลิกการใช้สารเคมีในภาคเกษตร เพื่อสุขภาพที่ดีของเกษตรกร ผู้บริโภค สิ่งแวดล้อม และระบบนิเวศ ควบคุมภาคธุรกิจมิให้ใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มาจากการทำลายสิ่งแวดล้อม สำหรับเป็นวัตถุดิบ เช่น ห้ามธุรกิจซื้อข้าวโพดที่ปลูกในพื้นที่ที่เผาในที่โล่งมาเป็นวัตถุดิบ หรือห้ามซื้อผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่ปลูกในพื้นที่ป่าที่ถูกบุกรุกทำลาย รวมทั้งมีบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืน เสนอให้ออกเป็นกฎหมายห้ามนำเข้ายาฆ่าหญ้า เนื่องจากเป็นอันตรายต่อสุขภาพความปลอดภัยของประชาชน และทำลายระบบนิเวศอย่างรุนแรง

3.4.5 นำเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์มาใช้ในการพิจารณาการลงทุนถึงความคุ้มค่าทาง สิ่งแวดล้อม เช่น การขยายการเก็บภาษีสิ่งแวดล้อม ค่าธรรมเนียมผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย รวมถึงการซื้อขายใบอนุญาตปล่อยมลพิษ เป็นต้น

3.5 การให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาวิกฤตสิ่งแวดล้อม

3.5.1 สนับสนุนให้เกิดการสร้างหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้สำหรับเด็กและเยาวชนในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เพื่อสร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม โดยให้สถาบันการศึกษาในท้องถิ่น และสถาบันการศึกษาหลักร่วมกันพัฒนาหลักสูตร รวมทั้ง สนับสนุนทางด้านวิชาการและกระบวนการ ต้องมีการดำเนินการที่ทำให้คนกลัวและไม่กล้าทำลายสิ่งแวดล้อม ทั้งการบังคับใช้กฎหมายที่เข้มงวด และการตัดสินใจเรื่องสิ่งแวดล้อมที่รวดเร็วและประชาชนเข้าถึงได้ สื่อ- ข่าวสาร-สังคม ยกย่องคนทำดี ดูแลสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างดี

3.5.2 ควรกำหนดมาตรการควบคุมคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดย 1) ควบคุมการบริหาร จัดการร้านอาหาร เรื่องการกำจัดของเสีย ขยะ น้ำเสียที่เกิดจากกระบวนการทำอาหารไม่ให้มีการทิ้งลงแหล่ง น้ำสาธารณะ 2) กำหนดมาตรการควบคุมอุณหภูมิเครื่องยนต์ ไม่ให้มีการปล่อยน้ำมันเครื่อง น้ำมัน สี หรือของเสีย จากกระบวนการซ่อมรถยนต์ลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะ 3) กำหนดมาตรการควบคุม จัดระเบียบในการวางสิ่งของ บริเวณใกล้ถนนไม่ให้เกิดขวางดูไม่สวยงาม รักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อย จัดเก็บค่าบริการกับเจ้าของที่ดิน สร้างภาพลักษณ์ และการท่องเที่ยวของประเทศ และ 4) ตรวจสอบสภาพยานยนต์ของกรมการขนส่งทางบกต้องได้ มาตรฐานทั้งการปล่อยไอเสีย และคุณภาพ Catalytic Converter

3.5.3 ทบทวนผลการแก้ปัญหามลพิษที่ยังไม่บรรลุผลสำเร็จ วิเคราะห์สาเหตุที่แท้จริง จัดทำแผนและแนวทางแก้ไขที่ปฏิบัติได้จริง ขอความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง บังคับใช้กฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่เป็นรูปธรรม บริหารจัดการสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น โดยให้ผู้แทนประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ นอกเหนือจากนโยบายส่วนกลาง

3.5.4 ผลักดันให้เกิดองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อม ทำหน้าที่จัดทำรายงาน EIA ไม่ใช่บริษัทที่ถูกว่าจ้างโดยเจ้าของโครงการ สนับสนุนการจัดทำการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์ SEA ร่วมกับหลัก Precautionary Principle

3.5.5 ปรับปรุงและบังคับใช้กฎหมายตามหลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่าย ทั้งหมดที่เกิดขึ้นในการแก้ไขมลพิษ เพื่อป้องกันผู้ประกอบการ ซึ่งเป็นผู้รับประโยชน์จากการผลิตโดยตรง ดังนั้น จึงควรเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่ก่อให้เกิดมลพิษ รวมถึงการฟื้นฟูพื้นที่เพื่อลดผลกระทบต่อชุมชนด้วย

3.5.6 มุ่งแก้ไขปัญหามลพิษที่ต้นเหตุ โดยนำแนวคิดทางธุรกิจมาจัดการมากขึ้นโดย 1) ลดภาษีสำหรับผู้ผลิตที่สามารถลดปริมาณมลพิษ หรือบำบัดมลพิษได้ดีกว่าระดับมาตรฐาน 2) เก็บภาษีบรรจุก๊าซ เพื่อลดปริมาณขยะตั้งแต่การผลิต โดยกำหนดอัตราภาษีที่แตกต่างกันตามการใช้วัสดุ โดยวัสดุประเภทรีไซเคิลได้ หรือย่อยสลายได้ง่ายมีอัตราภาษีต่ำกว่าวัสดุประเภทอื่นๆ และ 3) ใช้ระบบรับซื้อคืนหรือระบบมัดจำ-คืนเงิน

3.5.7 ลงทุนก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสีย โดยคำนึงถึงค่าใช้จ่ายในการดำเนินการและบำรุงรักษา ซึ่งต้องจัดเก็บจากประชาชน ผู้ก่อมลพิษอย่างจริงจัง

3.6 การเพิ่มขีดความสามารถในการปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

3.6.1 ให้มีระบบการรายงานข้อมูลก๊าซเรือนกระจก เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการและลดก๊าซเรือนกระจกได้อย่างถูกต้องเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

3.6.2 ส่งเสริมการใช้กลไกตลาดและราคาคาร์บอน เพื่อส่งเสริมให้ลดก๊าซเรือนกระจก และการบริหารจัดการให้สามารถบรรลุตามเป้าหมายของแผนฯ 12 โดยจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อให้เกิดการบูรณาการ

3.6.3 ลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยกำหนดนโยบายประเทศ ให้ทุกภาคการผลิตการใช้สารเคมี ใช้พลังงานสะอาด เพื่อบรรเทาผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและลดปัญหามลพิษต่อสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

3.7 การบริหารจัดการเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ

3.7.1 พัฒนาระบบการประเมินความเสี่ยงจากภัยพิบัติ ทั้งก่อนเกิดเหตุ ระหว่างเกิดเหตุ และหลังเกิดเหตุ ป้องกันความเสี่ยงใหม่ ลดความเสี่ยงเดิม สร้างจิตสำนึกและวัฒนธรรมความปลอดภัย ศักยภาพของภาครัฐ เอกชน และชุมชน ปรับปรุงกฎระเบียบให้ทันสมัย

3.7.2 พัฒนาระบบการจัดการภาวะฉุกเฉินให้เป็นมาตรฐานและเป็นเอกภาพ การฟื้นฟูบูรณะใช้หลักการฟื้นฟูเพื่อให้ดีกว่าเดิม (Build Back Better) รวมทั้งส่งเสริมกลไกการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมในระดับนานาชาติ

3.7.3 สนับสนุนการเตรียมความพร้อมของภาคเอกชนเพื่อความต่อเนื่องของธุรกิจ โดยส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในการจัดทำ Business Continuity Plan เพื่อลดความเสี่ยง และสามารถรับมือกับภัยพิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.7.4 พัฒนานองค์ความรู้เรื่องการจัดการภัยพิบัติ โดยเรียนรู้และสรุปบทเรียนจากภัยพิบัติที่เกิดขึ้นมาแล้ว สร้างความร่วมมือและการถ่ายทอดองค์ความรู้จากองค์กรระหว่างประเทศ

3.8 การพัฒนาความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ

3.8.1 ทบทวนและสร้างมาตรการต่อการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรม จากทุกกรณีในประเทศไทยได้ลงนามในอนุสัญญา และพิธีสารต่างๆ เช่น อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ อนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ อนุสัญญาว่าด้วยการค้าพืชป่าและสัตว์ป่าหายาก CITES พิธีสารเกียวโต และอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองพื้นที่มรดกทางธรรมชาติของโลก เป็นต้น

3.8.2 การพัฒนาความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ เสนอให้เพิ่ม “การแก้ไขปัญหาผลกระทบสิ่งแวดล้อมข้ามพรมแดน” และการสร้างความรู้ความเข้าใจ แนวทางปฏิบัติสากล เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการวางแผนและงบประมาณดำเนินการต่อไป

3.9 ความเห็นอื่นๆ

3.9.1 ทิศทางการพัฒนาในภาพรวม

(1) **การจัดทำแผนพัฒนาประเทศในแต่ละด้านควรมีความสอดคล้องกัน** ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ เสนอให้ปรับปรุงชื่อแผนฯ โดยเพิ่มคำว่า ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้มีระดับความสำคัญที่เท่าเทียมกัน รวมทั้งควรคำนึงถึงยุทธศาสตร์ประเทศระยะ 20 ปี และมีการกำหนดตำแหน่งทางยุทธศาสตร์ประเทศที่ชัดเจน

(2) **การพัฒนาควรเปลี่ยนจากเศรษฐกิจนำ เป็นสังคมนำ** ทำให้ประชาชนและชุมชนมีความมั่นคงในการดำรงชีวิต เพื่อให้ประโยชน์จากการพัฒนากระจายสู่ประชาชนอย่างทั่วถึง หากพัฒนาโดยใช้เศรษฐกิจนำ รายได้และผลประโยชน์ส่วนใหญ่จะตกอยู่กับคนเฉพาะกลุ่มเท่านั้น

(3) **ควรพัฒนาจากเศรษฐกิจฐานรากขึ้นมา** โดยรักษาสถาปัตยกรรมชาติให้อุดมสมบูรณ์ หากธรรมชาติอยู่รอด มนุษย์ก็จะอยู่รอดตามกรอบแนวคิดคนอยู่ร่วมกับสิ่งแวดล้อมได้ ซึ่งจะทำให้ประเทศไทยสามารถขับเคลื่อนไปข้างหน้าได้อย่างยั่งยืน

(4) **ทรัพยากรเป็นรากฐานที่สำคัญของการพัฒนาประเทศ** ควรจะมีการประเมินในภาพรวมว่า แนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ผ่านมา มีเรื่องใดที่ไม่ประสบความสำเร็จ และเป็นเพราะเหตุใด

3.9.2 การปรับปรุงเป้าหมายและตัวชี้วัด

(1) **ควรมีกำหนดเป้าหมายให้กับแนวทางการพัฒนาแต่ละประเด็นย่อย** และระยะเวลาที่จะต้องดำเนินการให้สำเร็จ พร้อมกับระบุหน่วยงานระดับกรมที่รับผิดชอบ และกรณีที่เป็นเป้าหมายซึ่งหลายหน่วยงานรับผิดชอบ ให้จัดทำเครื่องชี้วัดสมรรถภาพร่วม (Joint KPI) ร่วมกันระหว่างกรม และระยะเวลาที่ต้องทำให้สำเร็จ ซึ่งจะช่วยให้แต่ละหน่วยงานร่วมกันหารือและดำเนินงานตามภารกิจหน้าที่ของตน เพื่อบรรลุเป้าหมายเดียวกัน

(2) **ควรกำหนดเป้าหมายลดความเหลื่อมล้ำ ควบคู่กับเป้าหมายเพิ่มความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ** โดยกำหนดเป้าหมายให้ลด “Gini Index” เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ ควบคู่กับเป้าหมายการเพิ่มขึ้นของ GDP

(3) **ควรกำหนดเป้าหมายที่มีนัยยะหลายมิติ** อาทิ การส่งเสริมการเกษตรที่ไม่บุกรุกพื้นที่ป่า การพัฒนาเศรษฐกิจบนพื้นฐานของผังเมืองที่ดี และการส่งเสริมการผลิตและสินค้าปลอดภัย

(4) **ทบทวนการกำหนดเป้าหมายพื้นที่ป่า จากร้อยละ 36 เป็นร้อยละ 40** เนื่องจากการกำหนดเป้าหมายพื้นที่ป่าไม้ร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศ มาจากการศึกษาอย่างเป็นระบบโดยผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเห็นว่าลักษณะทางกายภาพ ภูมิศาสตร์ และฐานอาชีพเกษตรกรรมของประเทศ ควรมีพื้นที่ป่าร้อยละ 40 เพื่อรักษาสมดุลของระบบนิเวศ ควบคุมวัฏจักรน้ำและฝน และป้องกันภัยพิบัติ หากมีประชากรเพิ่มขึ้น พื้นที่ป่าก็ควรเพิ่มขึ้นด้วย เพื่อเพิ่มความยืดหยุ่นให้กับระบบ ดังนั้น แม้ว่าเป้าหมายพื้นที่ป่าไม้ร้อยละ 40 ของประเทศ ยังไม่สามารถบรรลุได้ แต่ควรรักษามาตรฐานพื้นที่เป้าหมายป่าไม้ร้อยละ 40 ไว้ ไม่ควรลดเป้าหมายพื้นที่ป่าไม้ลงเหลือร้อยละ 36 ตามที่กำหนดไว้ในร่างแผนฯ 12

(5) **ควรเพิ่มเป้าหมายด้านการกำจัดขยะชุมชน** โดยให้สามารถกำจัดขยะได้เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 30 เป็นร้อยละ 35 ในปี 2564 เพื่อให้สอดคล้องกับแผนแม่บทการจัดการขยะของกรมควบคุมมลพิษ รวมทั้งให้กำหนดเป้าหมายด้านการกำจัดน้ำเสียให้เป็นรูปธรรมด้วย

3.9.3 การผลักดันแผนสู่การปฏิบัติ

(1) **แผนฯ ควรมีจุดเน้นและเป้าหมายที่ชัดเจน** ซึ่งจะช่วยให้หน่วยปฏิบัติสามารถนำไปแปลงแผนเพื่อดำเนินงาน และกำหนดลำดับความสำคัญการดำเนินงานได้อย่างสอดคล้องกับพื้นที่ และขอบเขตหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานได้อย่างตรงเป้าหมาย

(2) **แผนฯ ควรระบุว่ามีการใคร่ครวญ ใครเป็นผู้รับผิดชอบ** กำหนดตัวชี้วัด โดยจัดทำ workshop ร่วมกันระหว่างหน่วยปฏิบัติ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ กำหนดกิจกรรม งบประมาณและหน่วยงานรับผิดชอบที่ชัดเจน ตลอดจนกระบวนการในการจัดทำแผนฯ

(3) **ควรมีคณะกรรมการขับเคลื่อนแผนพัฒนาประเทศ** และให้มีคณะกรรมการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนให้เกิดผลทางปฏิบัติ และเพื่อติดตามประเมินผลและทบทวนแผนฯ

(4) **ควรมีมาตรการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่ต่อสาธารณะ** และสร้างการยอมรับ เพื่อให้เกิดความตระหนัก การปฏิบัติตามแผน รวมถึงการติดตามตรวจสอบ

3.9.4 ปรับปรุงกฎหมายและเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมาย

(1) **ใช้การบังคับใช้กฎหมายควบคู่กับมาตรการทางเศรษฐศาสตร์** มาตรการทางสังคม และมาตรการสร้างแรงจูงใจ

(2) **เสนอให้นำร่างกฎหมาย 4 ฉบับ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ ได้แก่ ร่าง พ.ร.บ. สิทธิชุมชนในการจัดการที่ดินและทรัพยากรธรรมชาติ ร่าง พ.ร.บ. ธนาคารที่ดิน ร่าง พ.ร.บ. กองทุนยุติธรรม และร่าง พ.ร.บ. ภาษีที่ดินอัตราก้าวหน้า**

(3) **ควรปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบให้เอื้อต่อการอนุรักษ์และการบริหารจัดการ** โดยเฉพาะกฎหมายภาษีที่ดิน

3.9.5 พัฒนากลไกการมีส่วนร่วม ให้ครบถ้วนทั้งระบบ ไม่เพียงการรับฟังความคิดเห็นเท่านั้น แต่ควรให้ผู้มีส่วนได้เสียสามารถมีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้วย

3.9.6 ควรสนับสนุนงบประมาณด้านการศึกษาวิจัยด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม และการนำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์

3.9.7 ควรมีคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด เนื่องจากคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติจัดประชุมไม่บ่อย ทำให้แก้ปัญหาได้ไม่ทันที่ จึงควรมีอนุกรรมการสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัดทุกจังหวัด เพื่อรับทราบและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัดที่เชื่อมโยงกับคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ โดยให้ผู้ว่าราชการเป็นประธาน มีทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมอยู่ในคณะกรรมการฯ และผู้แทนจากสถาบันการศึกษาในท้องถิ่น ภาคสังคม ประชาชน ชมรมอนุรักษ์ต่างๆ และควรจัดประชุมทุก 2 เดือน เพื่อกระจายความรับผิดชอบสู่ท้องถิ่น

รายงานสรุปผลการประชุม

กลุ่มที่ 7 : ภาครัฐของประชาชน เพื่อประชาชน

ประธาน :

ดร.ศุภวุฒิ สายเชื้อ

กรรมการผู้จัดการ บริษัท หลักทรัพย์ ภัทร จำกัด (มหาชน)
กรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ผู้ดำเนินรายการ :

ดร.ปัทมา เจริญวิเศษกุล

รองเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและ
สังคมแห่งชาติ

1

สรุปสาระสำคัญการนำเสนอ

1.1 แนวคิดการพัฒนาระบบและการบริหารจัดการภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชน

ภาครัฐ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของระบบการบริหารราชการแผ่นดินที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าและทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี ภาครัฐ ทำหน้าที่ตั้งแต่การดำเนินนโยบายสาธารณะเพื่อให้เกิดการพัฒนาในทุกด้าน ทำหน้าที่ในการให้บริการสาธารณะทั้งการศึกษา สาธารณสุข และอื่นๆ ทำหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกในการดำเนินชีวิตของประชาชนและการค้าขายของภาคธุรกิจเอกชน รวมทั้งการกำกับดูแลให้การดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันของคนในสังคมให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์และหลักสิทธิมนุษยชน การไม่เบียดเบียนและก่อกวนอันตรายให้เกิดกับชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน และไม่เกิดการเอารัดเอาเปรียบในสังคม อย่างไรก็ดี ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน การบริหารงานภาครัฐไม่ได้เป็นไปตามความคาดหวังของประชาชน การปฏิบัติบทบาทและภารกิจในหลายๆ ด้าน ยังขาดประสิทธิภาพ ขาดความโปร่งใส และขาดความรับผิดชอบที่เหมาะสมและที่สำคัญคือ ปัญหาการคอร์รัปชันได้ลุกลามเป็นวงกว้าง ส่งผลให้งบประมาณแผ่นดินเกิดการรั่วไหล การใช้จ่ายงบประมาณไม่คุ้มค่า ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตประชาชน การดำเนินธุรกิจของภาคเอกชนและขีดความสามารถในการแข่งขันและศักยภาพของประเทศในภาพรวมยังมีจำกัด ปัญหาดังกล่าวสะท้อนถึงจุดอ่อนทั้งในเรื่องการจัดรูปแบบองค์กรภาครัฐ คุณภาพข้าราชการ ระบบความเชื่อมโยงสัมพันธ์ของภาครัฐกับภาคการเมืองและภาคประชาชน

การปฏิรูปภาครัฐ ได้มีการดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องในทุกรัฐบาลที่ผ่านมา แต่ยังไม่ค่อยเห็นผลที่เป็นความเปลี่ยนแปลงไปสู่ความมีประสิทธิภาพ โปร่งใส รับผิดชอบและการลดคอร์รัปชันอย่างชัดเจนเท่าใดนัก แต่กลับกลายเป็นว่า ภาครัฐมีขนาดใหญ่ขึ้น ค่าใช้จ่ายงบประมาณประจำในส่วนของผลตอบแทนสูงขึ้นเป็นเงาตามตัวโดยที่ประสิทธิภาพการบริการและความพึงพอใจของผู้รับบริการทั้งประชาชนและภาคธุรกิจเอกชนไม่ได้เพิ่มขึ้นอย่างเป็นสัดส่วนเดียวกัน รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้ส่งสัญญาณการปฏิรูปภาครัฐให้บรรลุผลที่เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจนมากขึ้น โดยมุ่งหวังให้หน่วยงานภาครัฐ มีขนาดที่เหมาะสมกับบทบาทภารกิจ มีขีดสมรรถนะสูง ปราศจากการทุจริตและประพฤติมิชอบ มีกฎหมายที่เอื้อต่อการบริหารจัดการ ภาครัฐให้สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล

การดำเนินกิจการภาครัฐมีความคุ้มค่า โปร่งใส และให้บริการสาธารณะอย่างทั่วถึงและเป็นธรรมแก่ประชาชนทุกกลุ่ม และที่มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่ากันก็คือ การที่ภาครัฐจะปรับตัวก้าวให้ทันการเปลี่ยนแปลงของโลก ทั้งนี้การที่รูปแบบการดำเนินธุรกิจ กิจกรรมทางเศรษฐกิจ และรูปแบบการดำเนินชีวิตเปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา รูปแบบการให้บริการของภาครัฐ บทบาทของภาครัฐในฐานะผู้เล่น กำกับดูแล และผู้อำนวยความสะดวกจะต้องเปลี่ยนแปลงไปให้ทันและสอดคล้องกับสถานการณ์ รวมถึงการปรับเปลี่ยนกฎระเบียบอันเป็นเครื่องมือของภาครัฐให้เหมาะสมกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย ดังนั้น ในช่วงระยะเวลาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 - 2564 การพัฒนาและปรับปรุงการบริหารจัดการของภาครัฐ เพื่อให้เป็นภาครัฐของประชาชนเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนอย่างแท้จริงนั้น มีเรื่องสำคัญๆ ที่ควรจะต้องพิจารณา อาทิ บทบาทของภาครัฐในบริบทเดิมและบริบทใหม่ การปฏิรูปภาครัฐโดยยึดหลักคิด “ภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชน” และแนวทางการปฏิรูปการบริหารจัดการภาครัฐ ซึ่งหลายประเด็นเป็นเรื่องที่มีความสำคัญทั้งที่ได้เริ่มดำเนินการไปบ้างแล้วและกำลังผลักดันให้ชัดเจนขึ้นในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12

1.2 ประเด็นสำคัญที่ควรเร่งดำเนินการ

1.2.1 การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น

(1) **ปรับเปลี่ยนการจัดการปกครองท้องถิ่นเป็นองค์กรชุมชน** การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นในมิติการปกครองได้ดำเนินการมาเป็นเวลานาน จนกระทั่งมีการกำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะและการถ่ายโอนภารกิจจากราชการส่วนกลางและราชการส่วนภูมิภาคให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 โดยอยู่ในรูปแบบขององค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เทศบาล (เทศบาลนคร เทศบาลเมือง และเทศบาลตำบล) และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และมีแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2545 และฉบับที่ 2 พ.ศ. 2551 ทำให้การจัดการปกครองท้องถิ่นอาจปรับเปลี่ยนบทบาทเพื่อให้บริการงานเฉพาะกิจในชุมชนนั้นๆ ในลักษณะ “องค์กรชุมชน”

(2) **ถ่ายโอนการบริหารจัดการรวมถึงนโยบายการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ท้องถิ่น** การจัดการศึกษาในปัจจุบันใช้หลักสูตรเชิงเดียว ไม่สอดคล้องกับความต้องการท้องถิ่น จึงควรเร่งรัดการถ่ายโอนการบริหารจัดการและนโยบายการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ท้องถิ่นดำเนินการ

(3) **ถ่ายโอนนโยบายการคลังไปสู่ท้องถิ่น** ที่ให้ท้องถิ่นกำหนดวิธีการจัดเก็บภาษีตลอดจนกำหนดอัตราภาษีเอง รวมถึงกำหนดงบประมาณรายจ่ายเองตามความจำเป็นของแต่ละท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่

(4) **ถ่ายโอนนโยบายและการบริหารจัดการพลังงานไปสู่ท้องถิ่น** ในปัจจุบันพบว่า นโยบายพลังงานถูกกำหนดจากส่วนกลาง แต่ให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากท้องถิ่น โดยที่ท้องถิ่นไม่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ผลประโยชน์ไม่ได้ตกอยู่ในพื้นที่ทั้งที่ท้องถิ่นเป็นผู้ได้รับความเสี่ยงจากการยอมให้มีแหล่งกำเนิดพลังงานในพื้นที่ อาทิ เกิดการต่อต้าน เกิดความขัดแย้งในสังคม ดังนั้นจึงควรให้ท้องถิ่นตัดสินใจเองว่า จะมีแหล่งกำเนิดพลังงานในท้องถิ่นหรือไม่ และท้องถิ่นจะสามารถกำหนดราคาพลังงานเองตามต้นทุนที่เกิดขึ้นได้หรือไม่

(5) ถ่ายโอนนโยบายสาธารณสุขโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการรักษาพยาบาลให้ท้องถิ่น ในปัจจุบันโรงพยาบาลที่บริหารโดยส่วนกลางแต่ตั้งอยู่ในท้องถิ่นขาดงบประมาณและบุคลากรส่งผลให้บริการมีคุณภาพต่ำ จึงควรถ่ายโอนภารกิจการรักษาพยาบาลให้ท้องถิ่นดำเนินการเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของแต่ละพื้นที่

1.2.2 การส่งเสริมการประเมินผลกระทบของกฎหมาย กฎ ระเบียบ และข้อบังคับ ต่อเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Regulatory Impact Assessment : RIA)

กฎหมาย กฎ ระเบียบ และข้อบังคับต่างๆ ของภาครัฐ ตลอดจนการบังคับใช้กฎหมายใดๆ ย่อมส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในสังคม ดังนั้นแนวคิดในการประเมินผลกระทบของการออกกฎหมาย กฎ ระเบียบ และข้อบังคับจึงเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของกระบวนการปฏิรูประบบบริหารจัดการและธรรมาภิบาลภาครัฐ โดยการประเมินผลกระทบของกฎหมายฯ ต่อเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Regulatory Impact Assessment : RIA) เป็นเครื่องมือ/กลไกที่ใช้วิเคราะห์อย่างเป็นระบบถึงความเป็นไปได้ของผลกระทบที่เป็นประโยชน์และต้นทุนของกฎหมาย กฎ ระเบียบ และข้อบังคับทั้งใหม่ และเก่าที่ปรับปรุงใหม่ ต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยการประเมินการออกกฎหมายฯ ควรประเมินความสอดคล้องกับเป้าหมายของนโยบายสาธารณะโดยรวมและผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบอันอาจเกิดจากมาตรการหรือกลไกในกฎหมาย ดังนั้นกระบวนการ RIA จะทำให้ได้กฎหมาย กฎ ระเบียบ และข้อบังคับต่างๆ ของภาครัฐที่ดีหรือดีกว่าเดิม (Better Regulation) และก่อให้เกิดประโยชน์ในการเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ เพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพนโยบายและบริการสาธารณะ และลดโอกาสในการเกิดปัญหาคอร์รัปชัน

ปัจจุบันกระบวนการ RIA ของประเทศไทยแม้ว่าจะได้มีการจัดทำคู่มือในการตรวจสอบความจำเป็นของการตรากฎหมาย (Manual on Verification the Necessity in Issuance the Regulation) หรือ RIA Checklist โดยสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา และคณะรัฐมนตรี ได้มีมติให้ทุกหน่วยงานที่จะเสนอร่างกฎหมายจะต้องจัดทำรายงานผลกระทบโดยใช้คู่มือในการตรวจสอบความจำเป็นของการตรากฎหมาย อย่างไรก็ตาม พบว่ากระบวนการ RIA ยังมีปัญหาและอุปสรรคหลายประการ โดยสรุปคือ หน่วยงานโดยส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจ กฎหมายบังคับให้จัดทำรายงานเฉพาะกฎหมายใหม่ คู่มือที่มีอยู่ในปัจจุบันไม่มีกระบวนการดำเนินการประเมินผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมและการจัดทำรายงานอย่างเป็นระบบ ไม่มีหน่วยงานที่ขับเคลื่อน RIA สู่การปฏิบัติและควบคุมประเมินคุณภาพของรายงาน (Oversight Body) และประการสุดท้ายคือ กระบวนการมีส่วนร่วมไม่ได้เป็นข้อบังคับที่เข้มงวดให้ดำเนินการทั้งที่กิจกรรมนี้เป็นหัวใจสำคัญของการดำเนินการ RIA ดังนั้นการดำเนินการกระบวนการ RIA ของประเทศไทยในระยะต่อไป ควรพิจารณาถึงการสร้างองค์ความรู้และความเข้าใจในกระบวนการ ตลอดจนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนและพิจารณาเกี่ยวกับกลไกการกำกับดูแลเพื่อขับเคลื่อน RIA สู่การปฏิบัติและควบคุมประเมินคุณภาพของรายงาน

1.2.3 การยกระดับการให้บริการภาครัฐโดยอาศัยเทคโนโลยี

ภาคราชการของไทย ได้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารราชการและบริการประชาชนเพื่อยกระดับบริการให้รวดเร็ว เพิ่มความพึงพอใจให้ประชาชน และอำนวยความสะดวกในการประกอบธุรกิจ ระบบที่สำคัญคือ รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government) ซึ่งหมายถึง การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการของรัฐ โดยการให้บริการประชาชนผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ อาทิ บัตรประชาชน Smart ID ระบบชำระภาษีออนไลน์ การทำธุรกรรมออนไลน์ในตลาด

หลักทรัพย์แห่งประเทศไทย การจดทะเบียนธุรกิจทางอินเทอร์เน็ต รวมทั้งระบบ e-Police Services ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ทั้งนี้ สถานะของไทยในระดับนานาชาติ จัดลำดับโดยธนาคารโลกในรายงาน Doing Business พบว่า ประเทศไทย ได้รับการจัดอันดับให้อยู่ใน 30 ประเทศแรกจากกว่า 140 ประเทศมาโดยตลอด แต่แนวโน้มอันดับต่ำลงสะท้อนการพัฒนาประสิทธิภาพภาครัฐของประเทศอื่นที่อาจรวดเร็วกว่าประเทศไทยในปีหลังๆ

1.2.4 การสร้างกลไกการติดตามตรวจสอบการเงิน การคลังภาครัฐ โดยภาคประชาชน

ที่ผ่านมาประชาชนได้มีส่วนร่วมทางอ้อมในกระบวนการจัดทำงบประมาณ ผ่านการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยประชาชนเลือกพรรคการเมืองที่มีนโยบายที่ตรงใจ/ถูกใจ เมื่อได้รับการเลือกตั้งเป็นรัฐบาล ก็จะนำนโยบายนั้นไปขับเคลื่อนโดยผ่านกระบวนการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี และนำเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรเพื่อให้มีผลบังคับใช้ ในขณะที่การติดตามตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณ ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลที่หน่วยงานภาครัฐเผยแพร่ตาม พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 รวมทั้งติดตามข่าวสารจากสื่อสารมวลชน และงานวิจัยต่างๆ อย่างไรก็ตาม ในการพัฒนาและยกระดับการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในกระบวนการตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณ/การคลังภาครัฐ ควรมีการจัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเงินการคลังภาครัฐ เช่น การออกพระราชบัญญัติการเงินการคลังภาครัฐเพื่อเป็นกรอบในการบริหารจัดการการเงินการคลังภาครัฐ และการปรับปรุงพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. 2502 โดยให้ความสำคัญกับการจัดทำงบประมาณโดยยึดพื้นที่ และประเด็นการพัฒนา รวมทั้งให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำงบประมาณ

1.2.5 การพัฒนาระดับคุณภาพ ประสิทธิภาพ สมรรถนะของข้าราชการ และการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานภาครัฐ/ข้าราชการ

ตั้งแต่ปี 2545 ภาครัฐ ได้เริ่มพัฒนาระบบราชการไทยอย่างจริงจัง โดยมีการพัฒนาและยกระดับคุณภาพข้าราชการและกระบวนการทำงานที่เกี่ยวข้องใน 4 มิติ ได้แก่ (1) การสรรหาบุคลากรที่มีคุณภาพเข้ารับราชการ (Recruitment) (2) การปรับปรุงกระบวนการทำงาน/การประเมินผลงาน (3) การพัฒนาทักษะของข้าราชการอย่างต่อเนื่อง (Human Resource Development) และ (4) การรักษาข้าราชการที่มีคุณภาพให้อยู่ในระบบ อย่างไรก็ตาม ผลของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอาจยังไม่สอดคล้องกับความต้องการและความคาดหวังของประชาชนในหลายประเด็น ดังนั้น เพื่อให้การยกระดับคุณภาพข้าราชการ และการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานภาครัฐสามารถเพิ่มประสิทธิภาพภาครัฐในการขับเคลื่อนประเทศเพื่อประชาชนได้อย่างเป็นรูปธรรมในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 มีประเด็นเร่งด่วนที่ภาครัฐควรเร่งดำเนินการ ดังนี้

(1) **ด้านการพัฒนา และยกระดับข้าราชการ** ทั้งในด้านระบบสรรหาบุคลากรที่มีคุณภาพเพื่อรับราชการ คุณภาพชีวิต การจัดสวัสดิการ ระบบค่าตอบแทนที่เหมาะสม และการพิทักษ์ความเป็นธรรม

(2) **ด้านระบบ/กระบวนการ/วัฒนธรรมการทำงาน** โดยควรตั้งเป้าหมายประสิทธิภาพในการทำงาน ความโปร่งใสของกระบวนการทำงาน การถ่ายโอนภารกิจบางประเภทให้เอกชนดำเนินการ การทำงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ และกระบวนการรับผิรับชอบ

(3) **ด้านผลผลิต/ผลลัพธ์** โดยควรทบทวนระบบการสรรหา ฝึกอบรม การเพิ่มสมรรถนะข้าราชการที่สอดคล้องกับเงื่อนไขและสถานการณ์การพัฒนา บทบาทภารกิจของภาครัฐที่เปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ การพัฒนาระบบประเมินผลการปฏิบัติงานของภาครัฐควรคำนึงถึงความต้องการและความคาดหวังของประชาชนด้วย

2.1 การกระจายอำนาจ/บทบาทสู่ท้องถิ่น

2.1.1 ให้กระจายอำนาจให้ถึงประชาชนจริงๆ เพื่อที่จะมาดูแลการทำงานของหน่วยงานที่บริการประชาชนให้เป็นไปตามนโยบายแห่งรัฐ ดังนั้น จึงควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคน พัฒนาผู้นำ เพื่อสร้างองค์กรชุมชนและหรือสภาผู้นำหมู่บ้านให้เข้มแข็ง ซึ่งเป็นการสร้างฐานรากในระดับหมู่บ้านและชุมชนให้เข้มแข็ง เพื่อเตรียมความพร้อมรองรับการพัฒนาประเทศในอนาคต

2.1.2 กรุงเทพมหานคร (กทม.) ได้มีแผนพัฒนา กทม. ในระยะ 20 ปี และในปี 2559 กทม. มีภารกิจหนึ่งที่อยู่ในแผนพัฒนา กทม. โดยให้ กทม. เป็นเมืองที่มีการให้บริการ “เป็นมหานครแห่งการบูรณาการ” มีองค์กรบริหารจัดการสาธารณูปโภคของมหานคร เพื่อที่จะจัดระบบบริหารจัดการสาธารณูปโภคของเมืองให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เนื่องจากปัจจุบัน กทม. ไม่สามารถที่จะดำเนินการในหลายเรื่องได้ เช่น ท่อประปาอยู่ในความรับผิดชอบของการประปานครหลวง สายไฟฟ้าที่อยู่ในความรับผิดชอบของการไฟฟ้านครหลวง เป็นต้น มีข้อเสนอว่า หากมีองค์กรหลักเพียงองค์กรเดียวเพื่อบริหารจัดการสาธารณูปโภคของ กทม. จะช่วยให้การบริการประชาชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.1.3 ปรับเปลี่ยนการแก้ไขปัญหาการบริการประชาชนและแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันจากในระดับชุมชน โดยให้ชุมชนได้ตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ของตนเอง และต้องปรับเปลี่ยนแนวทางให้ชุมชนเป็นหน่วยพัฒนาจากข้างล่างขึ้นมาสู่ข้างบน เป็นแบบอย่างที่ไม่ยอมรับการทุจริตคอร์รัปชัน

2.1.4 การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นในเรื่อง การศึกษา เห็นด้วยกับข้อเสนอที่ว่า การศึกษาเป็นหลักสูตรเชิงเดี่ยวไม่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น เมื่อให้ท้องถิ่นเป็นผู้กำหนดหลักสูตรเองก็พบว่าท้องถิ่นส่วนใหญ่ ไม่สามารถจัดทำหลักสูตรเองได้ เนื่องจากขาดการเตรียมความพร้อมไว้ล่วงหน้า

2.1.5 การกระจายอำนาจไม่ใช่เป็นเพียงการกระจายงบประมาณลงไปในพื้นที่เท่านั้น ควรให้มีการกระจายอำนาจในการตัดสินใจ ในการจัดการในพื้นที่ให้แก่ชุมชนและท้องถิ่นด้วย ทั้งนี้ภาครัฐ ควรต้องเร่งสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง โดยการส่งเสริมให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมและการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นให้มากยิ่งขึ้น

2.1.6 ควรปรับแก้ กฎ ระเบียบ และกฎหมายที่มีอยู่ให้เอื้อต่อการกระจายอำนาจ และกำหนดให้มีการจัดสรรงบประมาณที่ตรงกับความต้องการของท้องถิ่น เนื่องจากแต่ละท้องถิ่นมีสภาพภูมิประเทศและสภาพปัญหาที่แตกต่างกันไป

2.2 การปรับปรุงระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

2.2.1 ให้มีการมีส่วนร่วมและการร่วมมือกันจากภาคอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น สสช. สามารถกำหนดนโยบายการให้บริการประชาชนและการต่อต้านการทุจริต และหน่วยงานภาครัฐรวมทั้งองค์กรอิสระต่างๆ สามารถนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติอย่างมีทิศทางเดียวกัน

2.2.2 เสนอให้มีการจัดตั้งกระทรวงอุดมศึกษาและวิจัยหรือกระทรวงวิจัยขึ้นมา เพื่อปฏิวัติการเรียนการสอน เพื่อยกระดับการศึกษาทั้งระดับชาติ ท้องถิ่นและนานาชาติ ให้ใช้การวิจัยเพื่อตอบโจทย์การส่งเสริมด้านการวิจัยและพัฒนาให้ใช้ประโยชน์ได้แท้จริงทั้งเชิงพาณิชย์ สาธารณะและการแก้วิกฤตของประเทศ รวมถึง ด้านการลงทุน การวิจัยและพัฒนา การพัฒนาบุคลากรวิจัย โครงสร้างพื้นฐานทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและนวัตกรรม

2.2.3 ปรับปรุง พ.ร.บ. วิจัยแห่งชาติ ให้สามารถรองรับระบบวิจัยให้มีเอกภาพ อาจมีการตั้ง สภานโยบายการวิจัยของประเทศ ประกอบด้วย ผู้มีส่วนได้เสียจากงานวิจัย ผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัย นักวิจัย หน่วยงานวิจัย หน่วยบริหารทุนวิจัยและหน่วยกำหนดนโยบายการวิจัยของประเทศ โดยให้มีการทำงานแบบ บูรณาการทุกระดับ มีลักษณะการบูรณาการงบประมาณด้านการวิจัยที่สามารถวิเคราะห์จำแนกได้หลากหลาย มิติ มีการมอบอำนาจการกำกับดูแล การตัดสินใจงบประมาณการวิจัย รวมทั้งเสนอให้ขยายระยะเวลาการ เกษียณอายุราชการจาก 60 ปี ออกไปจนถึงอายุ 65 ปี เพื่อรักษาข้าราชการที่มีคุณภาพและมีความรู้ ความสามารถ ให้ปฏิบัติราชการต่อไปได้

2.2.4 ให้พัฒนาระบบการจัดสรรทุนวิจัยในหลายรูปแบบตามเป้าหมายการวิจัย และมีงบ การวิจัยเร่งด่วนหรืองบวิจัยฉุกเฉินโดยของบกลางจากรัฐบาล เพื่อใช้วิจัยในการแก้ปัญหาของประเทศ /ให้ พัฒนาหน่วยวิจัยทั้งด้านการส่งเสริมการวิจัยในหน่วยงาน เครือข่ายการวิจัย รวมถึงการให้สนับสนุนแบบ Block Grant สำหรับเป้าหมายที่ชัดเจน /ให้พัฒนาระบบการกำกับ บริหารจัดการทรัพยากรและโครงสร้าง พื้นฐานเพื่อการวิจัย ให้พัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อการวิจัยและนวัตกรรม ให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเป็น รูปธรรม ให้พัฒนาระบบประเมินผลการวิจัยของประเทศที่สามารถสะท้อนให้เห็นภาพรวมและประเด็นที่สำคัญ /ให้ปฏิรูประบบการจัดการความรู้จากการวิจัยในการใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์อย่างเป็นรูปธรรม เตรียมงานวิจัย เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศให้มั่นคง ประชาชนมีพลังและยั่งยืน หรือ Global Research ส่งเสริมให้มีความร่วมมือและเสริมประสานงานระบบวิจัย ส่งเสริมการทำวิจัยแบบข้าม ศาสตร์ จัดให้มีองค์กรบริหารจัดการงานวิจัยที่ต้องรู้และสามารถกำกับงบประมาณการวิจัยของประเทศ ทั้งหมดอย่างเป็นระบบ กำหนดทิศทางการทำวิจัยร่วมกับหน่วยงานวิจัยภาครัฐและภาคเอกชนอย่างชัดเจน

2.2.5 การแปลงแผนพัฒนา ไปสู่การปฏิบัติ ควรให้ความสำคัญกับการจัดทำแผนปฏิบัติการ (Action Plan) ในลักษณะบูรณาการ (Area-Function-Participation) โดยยึดคนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา

2.3 การยกระดับการให้บริการประชาชนโดยอาศัยเทคโนโลยี

2.3.1 กรมบัญชีกลาง ได้พยายามสร้างมาตรฐานในเรื่องการรับชำระเงินภาครัฐให้ทัดเทียม มาตรฐานสากล ขณะที่ส่วนราชการ ยังมีการรับชำระเงินด้วยบัตรอิเล็กทรอนิกส์น้อยมาก เนื่องจาก ผู้ปฏิบัติงานยังคุ้นเคยกับวิธีการชำระเงินสดและระบบเช็ค ทั้งนี้ควรต้องเร่งสร้างความตระหนักรู้ให้แก่ ผู้ปฏิบัติงานว่า บัตรอิเล็กทรอนิกส์มีประโยชน์อย่างไรในการใช้งาน ช่วยลดความเสี่ยงการจัดการทางการเงินของ ส่วนราชการอย่างไร และส่วนราชการเองต้องปรับตัวรับกับบัตรอิเล็กทรอนิกส์ที่เป็นบริการใหม่นี้อย่างไร

2.3.2 ควรนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้อำนวยความสะดวกในการจัดซื้อจัดจ้าง ภาครัฐ เช่น การมีเว็บไซต์กลางที่รวบรวมข้อมูลที่เอกชนเสนอราคาเข้ามา และหน่วยงานระดับส่วนกลางและ ระดับท้องถิ่น สามารถเข้ามาตรวจสอบราคากลางร่วมกันได้ และเป็นช่องทางให้ประชาชนสามารถเข้ามา ตรวจสอบการดำเนินงานภาครัฐได้ด้วย

2.4 การพัฒนาคน การพัฒนาคุณภาพข้าราชการ

2.4.1 แผนพัฒนาฯ ที่ผ่านมา ไม่ได้กำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดในเรื่อง การพัฒนาคนที่ ชัดเจน ขณะที่ปัญหาและข้อจำกัดในการพัฒนาประเทศส่วนใหญ่เกิดจากคนที่ยังมีทัศนคติไม่ถูกต้อง เช่น ข้าราชการยังยึดค่านิยมว่า “ทำงานดี มีเส้นช่วย ส่งส่วยให้ครบสูตร” แล้วจะก้าวหน้าในหน้าที่การงานซึ่งเป็น ช่องทางให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชันในวงราชการได้ และคนรุ่นใหม่ไม่ยึดถือค่านิยมในประเพณีดั้งเดิม เป็นต้น จึง ควรมีผู้รับผิดชอบในการปลูกฝังค่านิยมและนำหลักคุณธรรมจริยธรรมมาอบรมความประพฤติให้คนยึดมั่นใน ประเพณีวัฒนธรรมไทยอย่างต่อเนื่อง

2.4.2 คนไทยในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ควรให้ความสำคัญ 2 เรื่อง ได้แก่ เรื่องความรักชาติ และเรื่องคุณธรรมที่เน้นเรื่องจิตสำนึกการเกรงกลัวต่อบาปที่จะกระทำการทุจริตคอร์รัปชัน โดยข้าราชการควรมีค่านิยมว่า “สีกากี เป็นสีของแผ่นดิน ใส่เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของแผ่นดิน ไม่ใช่ใส่เพื่อโกงกินแผ่นดิน” กรณีตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมมีการดำเนินการที่จังหวัดบุรีรัมย์ โดยผู้ว่าราชการจังหวัดบุรีรัมย์ (นายเสรี ศรีหะไตร) ให้การสนับสนุน เป็นต้น

2.4.3 ไม่ควรแยกรัฐหรือข้าราชการ และประชาชน แต่ให้เป็น “คนไทย” ด้วยกัน

2.4.4 การคัดเลือกคนเข้ามาบรรจุเป็นข้าราชการ ไม่ควรนำระบบเส้นสายและระบบโควต้ามาใช้ เช่น โควตานักกีฬาเหรียญทองมาบรรจุเป็นข้าราชการ เป็นต้น และให้มีการกำหนดคุณลักษณะครูที่บรรจุใหม่ให้สอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่อย่างแท้จริงในแต่ละพื้นที่ ทั้งนี้เพื่อเป็นการประหยัดงบประมาณ

2.4.5 ในระยะที่ผ่านมา การพัฒนาการศึกษาเป็นการพัฒนาแบบลักลั่น (ปนกันไม่เป็นระเบียบ) เป็นการเรียนแบบลอกเลียนแบบเมืองนอก ขาดระบบการอ่าน ระบบความรู้ ทำให้เด็กไทยอ่านหนังสือไม่ได้ ย่อความ เรียงความไม่เป็น ในขณะที่ระบบการประเมินผล/ประเมินคุณภาพการศึกษาที่มีอยู่ทำให้ครู อาจารย์ไม่มีเวลาที่จะทำการสอนนักเรียน นักศึกษาอย่างมีคุณภาพ ดังนั้น ควรมีการประสานงานกันระหว่างหน่วยงานที่กำหนดนโยบายซึ่งหมายถึงสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาแห่งชาติและสถานศึกษา เพื่อลดเวลาในการทำการประเมินผลและ “คืนครูสู่ห้องเรียน”

2.4.6 การพัฒนาคน/ข้าราชการไทยควรพัฒนาควบคู่กันไปทั้งด้านสมรรถนะ ระบบคิด/จิตใจ/ความเชื่อที่มีผลต่อพฤติกรรม (Mindset) วินัยและความรับผิดชอบ จึงจะทำให้การให้บริการภาครัฐเพื่อประชาชนกระทำได้อย่างจริงจัง ซึ่งเรื่องดังกล่าวแต่ละหน่วยงานจะต้องมีโครงการนำร่องในการพัฒนา ภาครัฐจะต้องมีหน่วยงานที่มีบทบาทหลักรวมทั้งมีเครือข่ายในการทำงานในเรื่องนั้นๆ อีกด้วย ตลอดจนการเสริมสร้างสมรรถนะในความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติหน้าที่และให้มีวินัยในการดำรงชีวิต เช่น การสร้างความตระหนักในเรื่อง การออมและการลงทุนเพิ่มมากขึ้น เป็นต้น

2.4.7 การพัฒนาคนจะต้องปฏิรูปการศึกษาและศาสนาไปพร้อมๆ กัน ตัวอย่างเช่น ในกลุ่มเด็กเล็กการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เข้าใจ ความสมเหตุ สมผล (Fairness) และการทำงานเป็นทีม (Team work) ในกลุ่มเด็กโต ให้สอนให้รู้ว่ารัฐบาลที่ดีคืออะไร ข้าราชการที่ดีคืออะไร เด็กก็จะรู้และเข้าใจว่า รัฐบาลและข้าราชการที่ไม่ดีคืออะไร และในกลุ่มเด็กโตขึ้นมาหน่อยค่อยมาเรียนกันถึงเรื่อง จริยธรรมและคุณธรรม ส่วนการเรียนรู้ทางด้านศาสนาจะช่วยกล่อมเกลารึในเรื่องระบบคิด/จิตใจ/ความเชื่อที่มีผลต่อพฤติกรรม (Mindset) ของคน

2.4.8 การยกระดับข้าราชการโดยการมีระบบข้าราชการผู้มีผลสัมฤทธิ์สูง (HIPPS) โครงการพัฒนานักบริหารการเปลี่ยนแปลงรุ่นใหม่ (นปร.) โครงการทุนรัฐบาลเพื่อดึงดูดผู้มีความสามารถสูงที่กำลังศึกษาอยู่ในสถาบันการศึกษาในประเทศ (UIS) ฯลฯ จำเป็นจะต้องวางระบบการดูแลผู้ผ่านการฝึกอบรม/ผู้เข้าร่วมโครงการให้มีความต่อเนื่องโดยไม่สร้างความเหลื่อมล้ำทั้งทางด้านค่าตอบแทนและความก้าวหน้าในอาชีพต่อข้าราชการอื่นๆ

2.4.9 การพัฒนาคน ได้มีการกำหนดแนวทางการพัฒนามาตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ถึงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 พบว่า การศึกษาได้เน้นภาคทฤษฎีมากกว่าภาคปฏิบัติ ทำให้คนขาดทักษะในการใช้ชีวิตที่ถูกต้อง และยังพัฒนาคนก็ยิ่งเกิดความแตกแยกในชุมชนและชุมชนขาดความเข้มแข็ง เพราะมุ่งเน้นการพัฒนาด้านเศรษฐกิจเป็นหลัก ดังนั้น ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยนำทักษะการใช้ชีวิตมาเสริมการเรียนรู้ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างทางความคิดก็จะทำให้ประเทศไทยแข็งแรง

2.5 การตรวจสอบอำนาจรัฐและการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานภาครัฐและข้าราชการ

2.5.1 ในระยะที่ผ่านมา มีการตรวจสอบเจ้าหน้าที่ภาครัฐ เช่น ตำรวจตรวจสอบตำรวจ ครูตรวจสอบครู รวมทั้งมีองค์กรอิสระเพื่อตรวจสอบเรื่องต่างๆ จำนวนมาก แต่ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร จึงควรให้ความสำคัญกับการถ่วงดุลอำนาจในการตรวจสอบ โดยให้ประชาชนเป็นผู้ตรวจสอบการใช้อำนาจของหน่วยงานภาครัฐและให้มีกฎหมายรองรับในการปฏิบัติหน้าที่ รวมทั้งให้มีการกำหนดคุณสมบัติของตัวแทนภาคประชาชนให้ชัดเจน

2.5.2 การใช้มาตรการเชิงบวกกับการประเมินผล เพื่อประเมินว่าหน่วยงานไหน ควรพัฒนาเรื่องอะไร และไปส่งเสริมเรื่องอะไร และให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน รวมทั้งอาจมีการกำหนดกติกาการจัดสรรงบประมาณเสริมไปด้วย เช่น หน่วยงานที่มีธรรมาภิบาลและมีผลการปฏิบัติงานดี มีการใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่า หน่วยงานนั้น ควรได้รับงบประมาณในสัดส่วนที่สูงกว่าหน่วยงานอื่น สิ่งเหล่านี้จะเป็นตัวกระตุ้นหน่วยงานให้พัฒนาจริยธรรมและคุณธรรมการทำงานขึ้นมาเพื่อหน่วยงานจะได้รับความไว้วางใจจากสาธารณะ ผลจากการได้รับความไว้วางใจดังกล่าวจะทำให้หน่วยงานได้รับงบประมาณในเปอร์เซ็นต์ที่สูงหรือต่ำ ตามผลการปฏิบัติงานนั้นๆ ตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จเช่นกรณีของสาธารณรัฐเกาหลี

2.5.3 ควรมีการติดตาม ประเมินข้าราชการ ใน 3 ส่วน ได้แก่ **ส่วนแรก** การรับเข้าทำงาน เนื่องจากในรัฐวิสาหกิจมีการฝากเข้าทำงานเป็นจำนวนมาก **ส่วนที่สอง** ขณะกำลังทำงาน ควรมีการประเมินทุก 5 ปี ได้แก่ สภาพหนี้สิน การติดบಾಯมุข การพนัน และสุรา **ส่วนที่สาม** การออกจากราชการ กรณีการเกษียณอายุของอัยการและผู้พิพากษาที่ครบเกษียณอายุเมื่อมีอายุ 70 ปี เห็นว่าควรเป็น 60 ปี

2.6 การประเมินผลกระทบของกฎหมาย กฎ ระเบียบและข้อบังคับต่อเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

2.6.1 ควรมีการประเมินกฎ ระเบียบ ที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ใช้ประเมินคุณภาพการจัดการเรียน การสอน เพื่อประเมินถึงผลกระทบ ผลได้ ผลเสียของกฎ ระเบียบ ดังกล่าว โดยใช้การประเมินเชิงบวก ยกตัวอย่างการจัดการศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรบริหารภาครัฐ วิชาที่สอน ได้แก่ การจัดการเชิงกลยุทธ์ การบริหารโครงการ ซึ่งเมื่อ 5-6 ปีที่ผ่านมา มีการเปิดศูนย์การเรียนหลักสูตรดังกล่าวทั่วประเทศ และเมื่อ สกอ. เพิ่มความเข้มงวดเพื่อเพิ่มคุณภาพการศึกษา ทำให้ศูนย์การเรียน เกือบทั้งหมดต้องปิดตัวลง ผู้เรียนซึ่งประกอบด้วย ข้าราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สาธารณสุข และตำรวจ ได้รับผลกระทบเสียโอกาสในการศึกษาเพื่อเพิ่มคุณวุฒิเพื่อการประกอบอาชีพในอนาคต

2.6.2 ตัวอย่างกฎ ระเบียบอื่นๆ ที่ควรได้รับการประเมินผลกระทบ อาทิ การบังคับใช้เข้มงวดนิรภัยระหว่างผู้ขับรถกับผู้ที่นั่งโดยสารหลังรถกระบะ และการห้ามไม่ให้ใช้โทรศัพท์มือถือในขณะที่ขับรถ

2.6.3 ในเรื่องการสร้างความเป็นธรรมและความโปร่งใสของภาครัฐ หน่วยงานต่างๆ ต้องใช้ข้าราชการและเวลาในการจัดทำเอกสารการประเมินต่างๆ ให้กับ สำนักงาน ก.พ.ร. สำนักงาน ป.ป.ช. และสำนักงาน ป.ป.ท. เป็นอย่างมากโดยเฉพาะในช่วง 3 เดือนสุดท้ายของปีงบประมาณ แทนที่จะใช้เวลาราชการไปทำงานบริการประชาชน เป็นเรื่องที่ควรประเมินผลกระทบของระเบียบ ข้อบังคับดังกล่าวเช่นกัน

ส่วนที่ 4

สรุปผลความคิดเห็น ผู้เข้าร่วมประชุมประจำปี 2558 ของ สผช.

สรุปผลความคิดเห็นผู้เข้าร่วมประชุมประจำปี 2558 ของ สศช. เรื่อง

“ทิศแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12”

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้สำรวจความคิดเห็นผู้เข้าร่วมประชุมประจำปี 2558 ของ สศช. เรื่อง ทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ในการได้รับประโยชน์และความคุ้มค่าที่ได้รับรู้ทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ประกอบด้วย กรอบวิสัยทัศน์ ตำแหน่งทางยุทธศาสตร์ของประเทศ เป้าหมายการพัฒนา แนวทางการพัฒนา เศรษฐกิจในภาพรวม เศรษฐกิจรายสาขา การพัฒนาการเกษตรสู่ความเป็นเลิศด้านอาหาร การพัฒนาศักยภาพคนให้สนับสนุนการเจริญเติบโตของประเทศ การสร้างความเสมอภาคเพื่อรองรับสังคมสูงวัยอย่างมีคุณภาพ การพัฒนาพื้นที่ ภาค และการเชื่อมโยงภูมิภาค การสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และการบริหารงานภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชน รวมทั้งความพึงพอใจเกี่ยวกับการอำนวยการจัดประชุมประจำปีของ สศช. สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

1

ข้อมูลทั่วไป

ผู้เข้าร่วมการประชุมประจำปี 2558 ของ สศช. รวม 3,200 คน ได้ตอบแบบสอบถามรวม 414 คน คิดเป็นร้อยละ 13.00 ของผู้เข้าร่วมประชุมประจำปี 2558 ของ สศช. พบว่า ผู้เข้าร่วมประชุมส่วนใหญ่เป็นเจ้าหน้าที่ภาครัฐหรือรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 57.39 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด รองลงมาเป็น วุฒิสมาชิกและข้าราชการบำนาญ ร้อยละ 14.04 นักวิชาการในสถาบันการศึกษา/นักวิจัย ร้อยละ 9.11 นักธุรกิจ/พนักงานภาคเอกชน ร้อยละ 7.14 นอกจากนี้ เป็นเกษตรกร/ผู้นำกลุ่มอาชีพ ร้อยละ 3.94 นักพัฒนา/เจ้าหน้าที่องค์กรพัฒนาเอกชน ร้อยละ 2.46 ตามลำดับ ส่วนที่เหลือเป็นนิสิต/นักศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สส / สว. พระภิกษุ และประชาชนทั่วไป ผู้เข้าร่วมประชุมส่วนใหญ่เป็นหญิงร้อยละ 51.97 อยู่ในช่วงอายุ 50-59 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 30.75 ทั้งนี้ เป็นผู้เข้าร่วมประชุมประจำปีของ สศช. เป็นครั้งแรกมากที่สุด ร้อยละ 48.53 รองลงมาเป็นผู้ที่เคยเข้าร่วมประชุม มากกว่า 2 ครั้งขึ้นไป ร้อยละ 26.23 และเคยเข้าร่วมประชุมมา 1 ครั้ง ร้อยละ 16.18

2

ความคิดเห็นต่อสาระสำคัญเกี่ยวกับทิศทางแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12

2.1 ทิศทางแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ในภาพรวม ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นต่อสาระสำคัญเกี่ยวกับทิศทางแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ในส่วนของกรอบวิสัยทัศน์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ในระดับมาก ร้อยละ 55.64 ขณะที่ มีความเห็นด้วยเกี่ยวกับตำแหน่งทางยุทธศาสตร์ของประเทศในระดับมากร้อยละ 48.99 ส่วนเป้าหมายการพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ผู้เข้าร่วมประชุมมีความเห็นด้วยในระดับมาก ร้อยละ 52.63

2.2 แนวทางการพัฒนาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจในภาพรวม ในระดับปานกลางมากที่สุดร้อยละ 51.01 ขณะที่ แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจรายสาขา ผู้เข้าร่วมประชุมมีความเห็นด้วยในระดับปานกลางมากที่สุดร้อยละ 54.64 ส่วน

แนวทางการพัฒนาการเกษตรสู่ความเป็นเลิศด้านอาหาร เห็นด้วยในระดับปานกลางมากที่สุดร้อยละ 45.29 แนวทางการพัฒนาศักยภาพคนให้สนับสนุนการเจริญเติบโตของประเทศและมีคุณภาพชีวิตที่ดีเห็นด้วยในระดับมาก ร้อยละ 48.72 แนวทางการสร้างความเสมอภาคเพื่อรองรับสังคมสูงวัยอย่างมีคุณภาพ เห็นด้วยในระดับมาก ร้อยละ 43.94 แนวทางการพัฒนาพื้นที่ ภาค และการเชื่อมโยงภูมิภาค เห็นด้วยในระดับปานกลาง ร้อยละ 45.52 แนวทางการสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เห็นด้วยในระดับมาก ร้อยละ 45.64 และแนวทางการบริหารงานภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชน เห็นด้วยในระดับปานกลาง ร้อยละ 47.30

ตารางที่ 1 ความเห็นต่อสาระสำคัญเกี่ยวกับทิศทางแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12

หน่วย : ร้อยละ

ที่	เรื่อง	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ประเมิน
1	กรอบวิสัยทัศน์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12	55.64	42.36	1.00	1.00
2	ตำแหน่งทางยุทธศาสตร์ของประเทศ (Country Strategic Positioning)	48.99	44.70	4.55	1.77
3	เป้าหมายการพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12	52.63	43.86	2.51	1.00
4	แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจในภาพรวม	43.69	51.01	3.54	1.77
5	แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจรายสาขา	34.02	54.64	9.02	2.32
6	แนวทางการพัฒนาการเกษตรสู่ความเป็นเลิศด้านอาหาร	41.48	45.29	9.16	4.07
7	แนวทางการพัฒนาศักยภาพคนให้สนับสนุนการเจริญเติบโตของประเทศและมีคุณภาพชีวิตที่ดี	48.72	38.72	8.21	4.36
8	แนวทางการสร้างความเสมอภาคเพื่อรองรับสังคมสูงวัยอย่างมีคุณภาพ	43.94	40.15	11.36	4.55
9	แนวทางการพัฒนาพื้นที่ ภาค และการเชื่อมโยงภูมิภาค	41.94	45.52	7.16	5.37
10	แนวทางการสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	45.64	40.77	10.26	3.33
11	แนวทางการบริหารงานภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชน	37.53	47.30	10.03	5.14

3

การประเมินความสำเร็จของการจัดประชุมประจำปี

3.1 การจัดประชุมสามารถสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสาระสำคัญของทิศทางแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 97.20 มีความเห็นว่าการเข้าร่วมประชุมประจำปี ของ สศช. ทำให้ได้รับความรู้ ความเข้าใจเพิ่มขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับก่อนการเข้าร่วมประชุม ขณะที่ มีเพียงร้อยละ 2.80 ที่มีความเห็นว่าได้รับความรู้เท่าเดิม

3.2 การได้รับประโยชน์และความคุ้มค่า ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 62.63 เห็นว่าการเข้าร่วมประชุมประจำปีในครั้งนี้ได้รับประโยชน์และมีความคุ้มค่ามาก เพราะทำให้ได้รับความรู้เกี่ยวกับทิศทางการพัฒนาประเทศในอนาคต 5 - 20 ปีข้างหน้า ทั้งกรอบวิสัยทัศน์ แนวทางการกำหนดนโยบาย รวมทั้งการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม โดยทราบถึงปัญหาและแนวทางแก้ไข สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงและจัดทำแผนปฏิบัติการของหน่วยงาน นอกจากนี้ ประชาชนตั้งแต่ระดับผู้นำประเทศไปจนถึงระดับรากหญ้าได้เข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นที่หลากหลาย อีกทั้งเป็นการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ทิศทางแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น

3.3 การนำสาระสำคัญของทิศทางแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ไปใช้ประโยชน์ ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถนำสาระสำคัญของทิศทางแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ไปใช้ประโยชน์ได้มากถึงร้อยละ 99.73 โดยนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดทำแผนของหน่วยงานมากที่สุดร้อยละ 26.89 รองลงมา ได้แก่ การนำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาร้อยละ 24.63 การศึกษาวิจัยร้อยละ 16.27 การบรรยายร้อยละ 12.32 การจัดทำเอกสารเผยแพร่ร้อยละ 8.59 การเรียนการสอนร้อยละ 8.14 และนำไปใช้ประโยชน์ด้านอื่นๆ อาทิ การพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น ทั้งการดำเนินชีวิตและการทำงาน การเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ

3.4 การบริหารจัดการการจัดประชุม พิจารณาจากการประเมินความพึงพอใจต่อการจัดประชุมประจำปี 2558 ของ สศช. พบว่า

3.4.1 ภาพรวมของการจัดประชุมประจำปี 2558 ของ สศช. ผู้เข้าร่วมประชุมมีความพึงพอใจต่อการจัดประชุมประจำปี 2558 ของ สศช. ในระดับมาก ร้อยละ 58.85 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด รองลงมา มีความพึงพอใจระดับปานกลาง ร้อยละ 39.84

3.4.2 การนำเสนอ การแสดงความคิดเห็น และรูปแบบการจัดประชุม ผู้เข้าร่วมประชุมร้อยละ 57.07 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด มีความพึงพอใจระดับมาก ต่อการนำเสนอวิถีทัศน์เรื่อง “รถไฟขบวนที่ 12...สู่จุดหมายแห่งความยั่งยืน” สำหรับการนำเสนอเรื่อง “ทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12” มีความพึงพอใจระดับมากร้อยละ 57.44 ในส่วนของการเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นในภาคเช้า ผู้เข้าร่วมประชุมมีความพึงพอใจในระดับปานกลางมากที่สุดร้อยละ 44.39 เพราะมีระยะเวลาที่ให้แสดงความคิดเห็นน้อยเกินไป สำหรับรูปแบบการจัดประชุมกลุ่มย่อย 7 กลุ่ม โดยไม่มีวิทยากรอภิปรายบนเวที มีความพึงพอใจระดับมากร้อยละ 49.58 และเห็นว่าเอกสารประกอบการประชุมมีเนื้อหาสาระเหมาะสมสอดคล้องกับหัวข้อประชุมในระดับมากร้อยละ 59.47

3.4.3 การอำนวยความสะดวกผู้เข้าร่วมการประชุม ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 61.54 มีความเห็นว่าสถานที่จัดประชุมประจำปี 2558 มีความเหมาะสม การเดินทางสะดวก และมีความพึงพอใจในระดับมากร้อยละ 53.91 ในส่วนของสถานที่จอดรถ บ่ายบอกทิศทางมีความเพียงพอ มีเจ้าหน้าที่ให้บริการอย่างดี นอกจากนี้ ผู้เข้าร่วมประชุมมีความประทับใจต่อการต้อนรับของเจ้าหน้าที่ในระดับมากร้อยละ 81.07 ด้านการลงทะเบียนที่มีความสะดวก รวดเร็ว เป็นระบบมากที่สุดถึงร้อยละ 81.89 สำหรับความเห็นต่อการจัดเวทีและระบบเสียง สี เสียงในห้องประชุมมีความเหมาะสม รับฟังได้ชัดเจน มีความพึงพอใจร้อยละ 67.44 นอกจากนี้ ด้านการดำเนินการด้านพิธีการและขั้นตอนการประชุม มีความพึงพอใจระดับมากร้อยละ 55.47 การจัดที่นั่งของผู้เข้าร่วมประชุมมีความเหมาะสม เพียงพอ และเข้าออกสะดวก ร้อยละ 50.77 และพอใจต่อการได้ทราบข้อมูลชี้แจงระหว่างการประชุมทั้งภายในและภายนอกห้องประชุมร้อยละ 53.00 ขณะที่ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจระดับปานกลางมากที่สุด ด้านการให้บริการอาหารกลางวันร้อยละ 46.90 และการให้บริการอาหารว่างร้อยละ 42.60 ในส่วนของการแสดงนิทรรศการประกอบการประชุมสามารถสร้างความรู้ ความเข้าใจในระดับปานกลางมากที่สุดร้อยละ 44.90

ตารางที่ 2 ความพึงพอใจต่อภาพรวมการจัดประชุม การอภิปราย การนำเสนอวิทัศน์ และการอำนวยความสะดวกผู้เข้าร่วมประชุม

หน่วย : ร้อยละ

ที่	เรื่อง	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ประเมิน
1	ภาพรวมของการจัดประชุมประจำปีของ สศช.	58.85	39.84	1.04	0.26
2	การนำเสนอวิทัศน์เรื่อง “รถไฟขบวนที่ 12...สู่จุดหมายแห่งความยั่งยืน”	57.07	38.05	4.37	0.51
3	การนำเสนอเรื่อง “ทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12”	57.44	40.47	1.83	0.26
4	การเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นในภาคเช้า	42.04	44.39	12.27	1.31
5	รูปแบบการจัดประชุมกลุ่มย่อยที่แบ่งเป็น 7 กลุ่ม ที่ไม่มีวิทยากรอภิปรายบนเวที	49.58	41.69	3.94	4.79
6	เอกสารประกอบการประชุมมีเนื้อหาที่เหมาะสม สอดคล้องกับหัวข้อการประชุม	59.47	36.32	3.95	0.26
การอำนวยความสะดวกด้านต่างๆ					
7	สถานที่ประชุมประจำปี 2558 มีความเหมาะสม การเดินทางสะดวก	61.54	32.05	5.64	0.77
8	ความเพียงพอของสถานที่จอดรถ ป้ายบอกทิศทางและการให้บริการของเจ้าหน้าที่	53.91	33.85	7.81	4.43
9	การต้อนรับของเจ้าหน้าที่สร้างความประทับใจกับผู้เข้าร่วมประชุม	81.07	17.65	1.28	-
10	การลงทะเบียนมีความสะดวก รวดเร็ว เป็นระบบ	81.89	16.58	1.53	-
11	การจัดเวทีและระบบแสง สี เสียงในห้องประชุมมีความเหมาะสม รับฟังได้ชัดเจน	67.44	27.39	5.17	-
12	การจัดที่นั่งของผู้เข้าร่วมประชุมมีความเหมาะสม เพียงพอ และเข้าออกสะดวก	50.77	39.54	9.69	-
13	การได้ทราบข้อมูลชี้แจงระหว่างการประชุมทั้งภายในและภายนอกห้องประชุม	53.00	41.25	4.96	0.78
14	การดำเนินการด้านพิธีการและขั้นตอนการประชุม	55.47	41.15	3.13	0.26
15	การให้บริการอาหารว่าง เครื่องดื่มแก่ผู้เข้าร่วมประชุม	40.26	42.60	16.10	1.04
16	การให้บริการอาหารกลางวันแก่ผู้เข้าร่วมประชุม	40.70	46.90	9.97	2.43
17	การเบิก-จ่ายค่าเดินทางสำหรับภาคประชาสังคม/ประชาชน มีความรวดเร็ว	19.38	20.00	2.19	58.44
18	การให้บริการในห้องพยาบาล และจุดรับฝากของ/กระเป๋าของเจ้าหน้าที่	19.06	21.88	3.13	55.94
19	การให้บริการห้องพักมีความเหมาะสม สะดวกสบายและเพียงพอต่อผู้เข้าร่วมประชุม	22.67	20.50	2.17	54.66
20	การแสดงนิทรรศการประกอบการประชุมสามารถสร้างความรู้ ความเข้าใจ	35.81	44.90	7.44	11.85

4

ข้อเสนอแนะต่อประเด็นการจัดประชุมประจำปี การแบ่งกลุ่มย่อยภาคบ่าย และข้อเสนอแนะอื่นๆ

4.1 ประเด็นการจัดประชุมประจำปี ผู้เข้าร่วมประชุมให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อประเด็นการจัดประชุมประจำปีในปีต่อไป ดังนี้

4.1.1 ยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ได้แก่ การนำเสนอประเด็นการพัฒนาสำคัญตามแผนฯ 12 ที่อยู่บนพื้นฐานของข้อมูล สถานการณ์ที่เป็นจริง วิเคราะห์ประเด็นต่างๆ อย่างเป็นองค์รวม รวมทั้ง รายละเอียดของยุทธศาสตร์และ Road Map โดยมีตัวชี้วัดที่ชัดเจน การนำเสนอความเชื่อมโยงระหว่างยุทธศาสตร์ 20 ปี และแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 รวมทั้งแผนปฏิบัติการภายใต้แผนฯ 12 ที่มีรายละเอียดครอบคลุมมากขึ้น รวมทั้ง การสร้างสมดุลการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ในการพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน

4.1.2 การขับเคลื่อนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ไปสู่การปฏิบัติ ให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม และบรรลุเป้าหมาย รวมทั้งการติดตามผลงานหรือเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลงานของหน่วยงานต่างๆ ที่รับนโยบายและแผนงานไปดำเนินงาน ควรนำเสนอผลงานที่ประสบความสำเร็จจากการนำแผนสู่การปฏิบัติ ซึ่งเป็นที่ประจักษ์แก่หน่วยงานหรือองค์กรอย่างเป็นรูปธรรม การถ่ายทอดแผน 12 สู่หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน เพื่อให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

4.1.3 การประเมินผลการดำเนินงานในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 นำเสนอประเด็นที่ประสบผลสำเร็จ ที่ควรปรับปรุง ข้อเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานต่างๆ เพื่อนำไปปรับปรุงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ให้ชัดเจนและเกิดผลต่อประชาชนส่วนใหญ่ให้มากที่สุด

4.1.4 การพัฒนาด้านสังคม ได้แก่ การพัฒนาคนในทุกช่วงวัยให้มีคุณธรรม จริยธรรม จิตสำนึก คิดเป็น มีจิตสาธารณะ การพัฒนาคุณภาพการศึกษา การสร้างระเบียบวินัยและความรับผิดชอบ ให้กับเยาวชน เปิดโอกาสให้ทุกคนสามารถเรียนรู้จากภายนอกและเรียนรู้จากภายในตนเองควบคู่กัน การลดความเหลื่อมล้ำในสังคม การพัฒนาคุณภาพชีวิต การพัฒนาประเทศในยุคสังคมสูงวัยเต็มรูปแบบ ผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ รวมทั้ง การแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม การพัฒนาบุคลากรอย่างมีศักยภาพเพื่อให้สามารถรองรับการเติบโตทางเศรษฐกิจในอนาคต

4.1.5 การพัฒนาเศรษฐกิจ ได้แก่ การยกระดับประเทศไทยสู่ประเทศที่มีรายได้สูง การพัฒนาประสิทธิภาพแรงงาน การยกระดับการพัฒนาประเทศให้อยู่ในกลุ่มประเทศที่เน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านแรงงานภายใต้การเปิดเสรีอาเซียน ในเรื่องการว่างงาน การเข้ามาของแรงงานต่างชาติทั้งที่มีทักษะและไม่มีทักษะ การส่งเสริมเทคโนโลยีที่มีศักยภาพและสามารถนำไปต่อยอดได้ โดยใช้วัตถุดิบภายในประเทศ เช่น OTOP, SMEs เป็นต้น

4.1.6 การพัฒนาด้านเกษตร ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ แนวทางการเร่งรัดพัฒนาและขับเคลื่อนการผลิตเกษตรอินทรีย์ รวมทั้งเกษตรกรรมยั่งยืนอย่างจริงจัง การเตรียมพร้อมกับโอกาสและผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของภัยธรรมชาติ การจัดการภัยพิบัติ

4.1.7 การบริหารงานภาครัฐ ได้แก่ แนวทางการดำเนินนโยบายของรัฐให้เกิดความโปร่งใส และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เน้นระบบธรรมาภิบาล บทบาทของภาครัฐกับบริบทการเปลี่ยนแปลงของอาเซียนและโลก

4.2 ความเห็นต่อการจัดประชุมภาคบ่ายที่แบ่งเป็น 7 กลุ่ม ตามประเด็นการพัฒนาสำคัญที่ต้องเตรียมพร้อม เพื่อรับมือกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง ในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ผู้เข้าร่วมประชุมมีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ดังนี้

4.2.1 ภาพรวม ควรบูรณาการประเด็นการพัฒนาด้านต่างๆ เพราะเป็นเรื่องที่เชื่อมโยงกัน ไม่ควรมองแบบแยกส่วน นอกจากนี้ ควรเน้นที่ปัญหาและการหาแนวทางแก้ไขปัญหา และควรให้ความสำคัญกับการเตรียมคนหรือทรัพยากรมนุษย์ให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง โดยเริ่มจากบ้าน สังคม และประเทศชาติ

4.2.2 วิทยาการและการนำเสนอ วิทยาการส่วนใหญ่มีความรู้ และประสบการณ์สูง สามารถนำเสนอตัวอย่างที่เป็นรูปธรรม อย่างไรก็ตาม วิทยาการส่วนใหญ่มาจากหน่วยงานภาครัฐ ควรเชิญวิทยาการจากภาคีการพัฒนาอื่นๆ เพื่อให้มีความหลากหลายมากขึ้น อาทิ ด้านการพัฒนาเด็ก/เยาวชน หรือเป็นวิทยาการที่เป็นตัวแทนจากกลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากการพัฒนา โดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาสทางสังคม

4.2.3 เอกสารประกอบการประชุม มีความชัดเจน อย่างไรก็ตาม ควรมีการเผยแพร่ข้อมูลประกอบการประชุมล่วงหน้า เพื่อให้ผู้ที่สนใจได้ศึกษาก่อนการประชุม

4.2.4 รูปแบบการจัดการประชุม

(1) **รูปแบบการประชุม** ผู้เข้าร่วมประชุมมีความคิดเห็น อาทิ ควรให้ผู้เข้าประชุมเลือกกลุ่มตามความถนัดหรือความสนใจ ควรแบ่งกลุ่มย่อยในภาคบ่ายให้มีตัวแทนจากทุกภาคีการพัฒนาเข้าร่วม เพื่อให้ได้ข้อคิดเห็นที่หลากหลาย นอกจากนี้ การประชุมในภาคบ่ายควรแบ่งออกเป็น 2 ช่วงเวลา เพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมสามารถเลือกเข้าได้มากกว่า 1 กลุ่ม

(2) **รูปแบบการนำเสนอ** ควรนำเสนอโดยใช้วิดิทัศน์ เพื่อจะได้กำหนดเวลาได้อย่างแน่นอน กระชับ ชัดเจน ตรงประเด็น และควรอธิบายรายละเอียดและประเด็นที่อภิปรายให้ชัดเจนมากขึ้น

(3) **การรับฟังความคิดเห็น** ผู้เข้าร่วมประชุมมีข้อคิดเห็น อาทิ ควรควบคุมเวลาในการแสดงความคิดเห็น เพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้ร่วมแสดงความคิดเห็นอย่างทั่วถึง และมีเจ้าหน้าที่สรุปความเห็นและพิมพ์ข้อความขึ้นจอให้เห็นทั่วถึงกัน

4.2.5 การแบ่งกลุ่มย่อยภาคบ่าย มีความเหมาะสม ครอบคลุมประเด็นที่น่าสนใจ และเป็นประโยชน์ต่อผู้เข้าร่วมประชุม และผู้เข้าร่วมประชุมมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในแต่ละกลุ่ม ดังนี้

กลุ่ม 1 ศักยภาพการแข่งขัน เพื่อมุ่งสู่การเป็นประเทศรายได้สูง ควรเพิ่มเติมประเด็น อาทิ ควรสนับสนุนอุตสาหกรรมที่สำคัญให้เป็นต้นแบบที่มีศักยภาพ เป็นฐานเชื่อมโยงกันตลอดห่วงโซ่ : เกษตร อุตสาหกรรม การค้า บริการ ตลอดจนการต่อยอดภาคเกษตรกรรมสู่ภาคอุตสาหกรรม เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรโดยเฉพาะยางพารา ให้มีความสำคัญกับการกระจายรายได้ที่เป็นธรรม การแก้ไขปัญหาแรงงาน การจัดทำแผนพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และด้านการวิจัยพัฒนาที่เน้นการนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงมากกว่าการเพิ่มปริมาณงานวิจัยแต่ไม่สามารถนำไปใช้ได้ นอกจากนี้ ควรเพิ่มเติมแนวทางการป้องกันหรือควบคุมปัญหาด้านสาธารณสุขเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เช่น โรคระบาดที่มากับพืช สัตว์ หรือแรงงานย้ายถิ่น เป็นต้น

กลุ่ม 2 การลงทุนเพื่ออนาคตของประเทศไทย ควรเพิ่มประเด็นการลงทุนภาครัฐที่เปิดโอกาสให้ภาคเอกชนเข้าร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ (PPP) ตาม พรบ. การให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ พ.ศ. 2556 เพื่อให้มีความสอดคล้องกับการลงทุนด้าน PPP ของประเทศไทย นอกจากนี้ ควรเพิ่มประเด็นความเป็นหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนาระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน รวมถึงบทบาทขององค์กรระหว่างประเทศในการให้ความช่วยเหลือประเทศไทยบรรลุเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน ในด้านพลังงาน ควรศึกษาเรื่องการใช้พลังงานสะอาด เลิกใช้พลังงานสิ้นเปลือง (fossil fuel) มุ่งเน้นพลังงานทดแทน พลังงานลม พลังงานแสงอาทิตย์ และพลังงานชีวภาพ

กลุ่ม 3 คนไทยกับสังคมสูงวัยที่มีคุณภาพ ผู้เข้าร่วมประชุมมีประเด็นเพิ่มเติม อาทิ ควรเตรียมความพร้อมการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ เช่น ควรมีแผนผู้สูงอายุที่ชัดเจน ขยายการเกษียณอายุเพื่อเพิ่มกลุ่มแรงงาน ควรมี สถานที่ดูแลผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ นอกจากนี้ ควรมีการเตรียมการด้านบุคลากร อุปกรณ์อำนวยความสะดวก แหล่งเงินทุน การพัฒนาอาชีพ ให้มีรายได้ การออม ที่อยู่อาศัย เป็นต้น ควรเพิ่มประเด็นการคุ้มครองการทำงานของลูกจ้างสูงอายุ ควรสร้างกลไกให้เด็ก เยาวชน มีบทบาทในการดูแลผู้สูงอายุ เช่น ประเทศญี่ปุ่นสนับสนุนให้นักเรียนมีบทบาทในการพูดคุยกับผู้สูงอายุในชุมชน ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกภาคภูมิใจมี

ความสุข และเด็กจะมีความเคารพ เอื้อเฟื้อ ผูกพันกับผู้สูงอายุ ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง หรือการนำศักยภาพของผู้สูงวัยมาถ่ายทอดให้กับเยาวชนผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การสอนอาชีพ การสืบสานวัฒนธรรมของชุมชน นอกจากนี้ให้ความสำคัญกับการปฏิรูปการศึกษาและศาสนา มุ่งการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของประชาชนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ทั้งการศึกษาในระบบและนอกระบบ และการเรียนรู้ตลอดชีวิต

กลุ่ม 4 การพัฒนาพื้นที่ ภาค และการเชื่อมโยงภูมิภาค ควรเน้นพัฒนาการขนส่งทางอากาศของประเทศ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ และภาครัฐต้องลงทุนสูง ขณะที่ปัจจุบันกลับมุ่งเน้นการพัฒนาสนามบินแบบแยกส่วน ไม่มีการจัดทำแผนพัฒนาสนามบินแบบบูรณาการที่มีระบบร่วมกันระหว่างสนามบินที่อยู่ใกล้เคียงกัน ในส่วนของการพัฒนาพื้นที่เมือง ควรมีระบบการบริหารจัดการแก้ไขปัญหาการพัฒนาพื้นที่ โดยเฉพาะพื้นที่นอกเขตกรุงเทพมหานคร รวมทั้ง ควรมีแนวทางการควบคุมหรือจัดระเบียบการเติบโตของชุมชนเมืองให้สัมพันธ์กับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ระบบคมนาคมขนส่งของกรุงเทพมหานคร นอกจากนี้ ควรคำนึงถึงมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการก่อการร้าย อาชญากรรม รวมถึงการฟอกเงิน

กลุ่ม 5 การพัฒนาการเกษตรไทยสู่ความเป็นเลิศด้านอาหารของโลก ภายใต้บริบทที่เปลี่ยนแปลง ควรเน้นเกษตรอินทรีย์ ปลอดภัย ให้ความสำคัญช่วยเหลือเกษตรกรระดับรากหญ้า ต้องเร่งปฏิรูปประเทศ โดยเน้นการพัฒนาอาชีพการเกษตรให้มีรายได้เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ แนวทางสู่ความเป็นเลิศด้านอาหาร ไม่ควรเน้นเฉพาะการพัฒนาวัตถุดิบเท่านั้น

กลุ่ม 6 การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ควรให้ความสำคัญกับการจัดการทรัพยากรดินและน้ำเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องเอกสารสิทธิ์ที่ดิน ควรจัดสรรที่ดินเพื่อการประกอบอาชีพ นอกจากนี้ ควรแยกการจัดการภัยพิบัติออกจากเรื่องสิ่งแวดล้อม

กลุ่ม 7 ภาครัฐของประชาชน เพื่อประชาชน ให้ความสำคัญกับการเร่งแก้ไขปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบ การใช้อำนาจข่มขู่ประชาชน และการบังคับใช้กฎหมายอย่างเป็นธรรม ต้องใช้ความศรัทธาหลอมรวมกับกฎระเบียบในการสร้างธรรมาภิบาล ใช้จารีตผสมผสานกับกฎหมายเพื่อป้องกันการคอร์รัปชัน นอกจากนี้ เพิ่มประเด็นการปรองดองของคนในชาติ ให้มีแผนรองรับและให้เกิดผลเป็นรูปธรรม และเพิ่มประเด็นการป้องกันการก่อการร้าย

4.2.6 การจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ผู้เข้าร่วมประชุมมีความเห็น ดังนี้ แผนพัฒนาฯ มีเป้าหมายและตัวชี้วัดที่ยังไม่ชัดเจน การกำหนดแนวทางการพัฒนาค่อนข้างกว้างมาก ควรนำเสนอเป็นแผนระยะสั้นและระยะยาว สำหรับประเด็นการพัฒนาที่ควรให้ความสำคัญ อาทิ การยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เหมาะสมกับการใช้ชีวิตประจำวันและสอดคล้องกับบริบทของชุมชน เช่น การให้ความรู้ทางเศรษฐกิจและการเงิน ให้รู้จักการใช้จ่ายและการออมเงิน เพิ่มประเด็นวัฒนธรรมและศาสนา ให้ความสำคัญกับสถาบันสังคม เพื่อปลูกฝังความเป็นคนตลอดจนสร้างจิตสำนึกในการกตัญญูกตเวที คุณค่าของผู้สูงอายุ และให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางความช่วยเหลือ นอกจากนี้ แผนพัฒนาฯ ทุกฉบับ นอกจากจะเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นหลัก ควรเน้นพัฒนาคนให้เป็นคนในทุกมิติ ทั้งการศึกษา การมีวินัย จิตสาธารณะ ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ

4.2.7 การขับเคลื่อนและการติดตามประเมินผลแผนฯ การขับเคลื่อนแผนฯ สู่การปฏิบัติ ควรจัดลำดับความสำคัญประเด็นการพัฒนา และผลักดันให้เกิดการปฏิบัติตามแผนฯ อย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้น สศช. ควรจัดทำแนวทางการบริหารจัดการพร้อมทั้งระบุผู้รับผิดชอบหลัก เพื่อให้หน่วยปฏิบัตินำแผนฯ ไปเป็น แนวทางการดำเนินงาน ทั้งนี้ การดำเนินการตามแผนฯ ควรมีความยืดหยุ่นตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง โดยสามารถแก้ไข/ปรับปรุงแผนฯ ให้มีความสอดคล้อง โดยคำนึงถึงประชาชนเป็นหลัก และมีการบูรณาการ การดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล นอกจากนี้ มีการ ติดตามประเมินผล เพื่อสามารถปรับปรุงการดำเนินงานตามแผนฯ อย่างต่อเนื่อง โดยให้ความสำคัญกับตัวชี้วัด การพัฒนาที่สามารถสะท้อนผลการพัฒนาได้อย่างเป็นรูปธรรม มีระบบจัดเก็บข้อมูลสถิติ

4.3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

4.3.1 ด้านอำนวยการ ได้แก่

(1) **ระบบเสียง** ภาควิชาควรปรับปรุงระบบเสียงในห้องประชุมใหญ่ที่ระบบเสียง ดังเฉพาะข้างหน้า เสียงไม่ชัด มีเสียงสะท้อน และมีเสียงแอร์ดังรบกวน ส่วนห้องเล็กต้องปรับปรุงระบบเสียงและ ภาพ เพราะไม่สามารถเห็นภาพความเป็นไปในห้องใหญ่ เนื่องจากกล้องจับภาพเฉพาะประธาน เมื่อมีผู้เสนอ ข้อคิดเห็นก็ได้ฟังแต่เสียงที่ไม่ชัดเจน และภาคบ่ายมีเสียงรบกวนจากห้องข้างเคียง

(2) **จอภาพและสื่อนำเสนอ** ห้องประชุมใหญ่ ตั้ง Stand Video ตลอดแนวบังจอ วิทัศน์ด้านหน้า ทำให้ผู้เข้าร่วมประชุมที่อยู่ด้านหลังมองไม่เห็นเวทีและจอวิทัศน์

(3) **การให้บริการอาหารกลางวัน อาหารว่าง และเครื่องดื่ม** อาทิ การบริการ อาหารว่างในภาคเช้า ควรจัดเตรียมให้เพียงพอกับจำนวนผู้เข้าร่วมประชุม อาจทำเป็นอาหารว่างที่เป็นกล่อง แจกให้ผู้เข้าร่วมประชุมในช่วงการลงทะเบียน เพื่อให้เข้าไปรับประทานอาหารในห้องประชุมได้ และไม่ควรถูกบริการ อาหารว่างที่ชั้นล่าง เพราะทำให้เสียเวลาและไม่สะดวก อีกทั้งการประชุมกลุ่มย่อยในช่วงบ่ายบางห้อง ไม่มีการ พักหรือบริการอาหารว่างในห้องประชุม และไม่แจ้งให้ผู้เข้าประชุมทราบว่ามีการบริการอยู่ด้านนอกห้อง ประชุม

(4) **การลงทะเบียนที่ต้องนำเอกสารตอบรับที่มีเลขรหัสยืนยัน** ทำให้เกิดความ ลำบาก เป็นการดำเนินงานที่ซ้ำซ้อน เนื่องจากผู้เข้าร่วมประชุมได้ลงทะเบียนทางอินเทอร์เน็ตแล้ว ควรปรับปรุง ให้มีระบบที่สามารถค้นหารายชื่อผู้ลงทะเบียนล่วงหน้า

(5) **สถานที่จัดประชุมและสิ่งอำนวยความสะดวก** ได้แก่ ควรเตรียมเอกสารและ กระเป๋าให้เพียงพอ รวมทั้งเอกสารประกอบการนำเสนอบนเวที ควรระบุชื่ออาคารจัดประชุมให้ชัดเจน ควรมี ป้ายชื่อห้องอาหารกลางวันสำหรับอาหารอิสลาม การเบิกค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ผู้เข้าร่วมประชุมควรได้รับ สิทธิอย่างเท่าเทียมกัน ควรจ่ายคูปองค่าจอดรถให้แก่ผู้นำรถส่วนตัวหลังจากลงทะเบียน สำหรับสถานที่จัด ประชุมในปีต่อไป ควรจัดที่ศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ หรือศูนย์นิทรรศการและการประชุมไบเทค บางนา เพื่อความสะดวกในการเดินทางด้วยรถไฟฟ้า นอกจากนี้ ควรจัดให้มีประตูเข้า-ออก คนละด้านของห้องประชุม ไม่ควรมีเพียงด้านเดียว ทำให้เกิดความอึดอัด และควรแจ้งว่ามีประตูเข้า-ออกห้องประชุมในทิศทางใด เพื่อ ป้องกันเหตุร้าย หากเกิดกรณีฉุกเฉิน

4.3.2 การจัดประชุม ได้แก่

(1) **รูปแบบการจัดประชุม** ในภาพรวมดีและได้รับความรู้มากขึ้น อย่างไรก็ตาม มีผู้เข้าร่วมประชุมจำนวนมาก ทำให้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นได้ไม่เต็มที่ ทั้งนี้ ควรเพิ่มระยะเวลาการรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และประเด็นที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งควบคุมเวลาในการอภิปรายแสดงความคิดเห็นอย่างเคร่งครัด นอกจากนี้ ควรจัดให้มีการประชุมในทุกภูมิภาคเป็นประจำทุกปี เพื่อติดตามผลการดำเนินงานและปรับปรุงแนวทางการพัฒนาให้มีประสิทธิผลมากขึ้น

(2) **ระยะเวลาในการจัดประชุม** ควรเพิ่มระยะเวลาในการจัดประชุมเป็น 2-3 วัน เพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมมีโอกาสแสดงความคิดเห็นได้อย่างกว้างขวางและลงลึกในทุกประเด็น นอกจากนี้ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้มีเวลาศึกษาเอกสารก่อนการประชุม จะทำให้ได้เนื้อหาสาระที่ถูกต้องและมีคุณค่ามากขึ้น อย่างไรก็ตาม ควรหลีกเลี่ยงการจัดประชุมในวันจันทร์ เนื่องจากสภาพการจราจรติดขัดมากกว่าวันอื่นๆ

สำนักงานคณะกรรมการ
พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ